

ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α. ΚΥΡΙΑΚΟΠΟΥΛΟΥ Δ. Φ.
Καθηγητού.

Μαρίτσα Νικολαΐδου

ΝΕΩΤΑΤΗ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΑ ΤΗΝ Ε' ΚΑΙ ΣΤ' ΤΑΞΙΝ

ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ
ΣΥΝΤΕΤΑΓΜΕΝΗ ΠΙΣΤΩΣ

ΚΑΤΑ ΤΟ ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΤΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΤΕΤΑΡΤΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

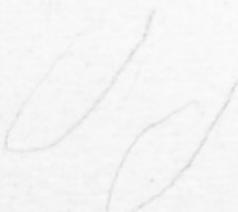
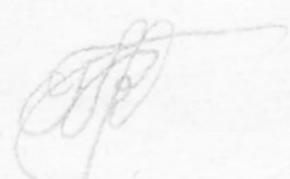
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ - ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ

1923

Άντα	44.
Άρμενιά	42
Άρμενιά	30
Αρμενιά	10
Ευρωπαϊκή	$\frac{9}{135}$

Σύνταγμα
 Χρηματοική
 Ι. Δ. Δ. Δ.
 Π. Δ. Δ. Δ.
 Α. Δ. Δ. Δ.

Γ Ε Ω Γ Ρ Α Φ Ι Α

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Γεωγραφία λέγεται ή επιστήμη, ήτις ασχολείται με την περιγραφήν της γης ύφ' όλας τας έπόψεις.

Έκ του άντικειμένου αυτής ή Γεωγραφία διαιρείται εις τρεις κλάδους.

1) Την *Μαθηματικήν Γεωγραφίαν*, ήτις εξετάζει την γην ώς ούράνιον σώμα, ήτοι τò σχήμα, τò μέγεθος, τας κινήσεις αυτής ώς πλανήτου και την σχέσιν της πρòς τὰ λοιπὰ ούράνια σώματα.

2) Την *Φυσικήν Γεωγραφίαν*, ή οποία περιγράφει τὰ φυσικά γνωρίσματα επί της έπιφανείας της Γης, ήτοι τò έδαφος, τὰ ύδατα, την άτμόσφαιραν, τò κλίμα, τὰ προϊόντα.

3) Την *Πολιτικήν Γεωγραφίαν*, ήτις, εξετάζει την γην ώς κατοικίαν του άνθρώπου. Αύτη περιγράφει τας διαφόρους φυλάς των ανθρώπων, την γλώσσαν, τὰ ήθη, τὰ θρια μεταξύ των λαών, τὰ διάφορα θρησκευματα, και τὰ έθνη.

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ

Ε΄ ΤΑΞΙΣ

Ἡ Γῆ.

Γῆ λέγεται ὁ πλανήτης ¹, τὸν ὅπολον κατοικοῦμεν.

Ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιροειδές τὰ ὅρη της, ὅσον ὕψηλά καὶ ἄν εἶνε, δὲν μεταβάλλουν τὸ σφαιροειδές σχῆμα αὐτῆς, διότι τὸ ὕψος αὐτῶν, παραβαλλόμενον πρὸς τὸν ὄγκον τῆς γῆς, εἶνε τόσον μικρόν, ὅσον μικραὶ εἶνε αἱ ἐξοχαὶ τοῦ πορτοκαλλίου ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ μέγεθος αὐτοῦ.

Τὸ σφαιροειδές τῆς γῆς καὶ ἡ κυρτότης τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς ἀποδεικνύονται ἐκ τῶν ἑξῆς παρατηρήσεων:

α') Ἐὰν ἐκ τῆς παραλίας ἴδωμεν πλοῖον ἐρχόμενον μακρόθεν, διακρίνομεν κατ' ἀρχὰς μόνον τὰ ἄνω μέρη τῶν ἰστῶν, ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον, ἐφ' ὅσον τὸ πλοῖον προχωρεῖ

πρὸς τὴν ξηρὰν, βλέπομεν ὀλοκλήρους τοὺς ἰστούς, κατόπιν φαίνεται τὸ ἄνω μέρος τοῦ σκάφους καὶ τέλος, καθ' ὅσον τὸ πλοῖον φθάσει, ἀποκαλύπτεται ὀλόκληρον τὸ σκάφος. Καὶ ἀντιστρόφως, ἐὰν τὸ πλοῖον ἀναχωρῇ, καθ' ὅσον τοῦτο ἀπομακρύνεται τῆς ξηρᾶς, παρατηροῦμεν ὅτι ἐξαφανίζεται πρῶτον τὸ σκάφος, καὶ κατόπιν οἱ ἰστοὶ ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὴν κορυφῆν.

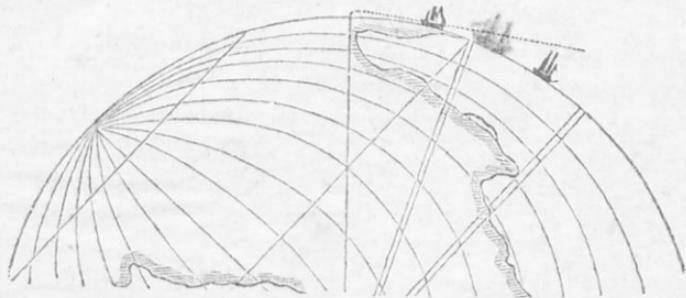

Ἡ Γῆ ὡς πλανήτης.

1) Ἡ πλανήτης εἶναι ἀστὴρ μὴ ἔχων ἴδιον φῶς καὶ διαγράφων κύκλον περὶ τὸν ἥλιον.

β') Όταν βυθίζωμεν ἐπὶ ἐκτεταμένης πεδιάδος καὶ παρατηρώμεν ὑψηλά ἀντικείμενα, τὰ ὅποια κεῖνται μακρὰν ἡμῶν, π. χ. ὄρη ἢ ὑψηλά δένδρα, βλέπομεν πρῶτον τὰς κορυφὰς αὐτῶν καὶ κατόπιν, ἐφ' ὅσον πλησιάζομεν, βλέπομεν αὐτὰ ὁλόκληρα.

γ') Ἐὰν πλοῖόν τι ἀναχωρήσῃ ἐκ τινος λιμένος πλέον πρὸς τὴν αὐτὴν πάντοτε διεύθυνσιν, θὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὸν αὐτὸν λιμένα ἐκ τοῦ

Τὸ σφαιροειδὲς τῆς γῆς

ἀντιθέτου μέρους, ὅπως ἀκριδῶς μυῖα τις κάμνει τὸν γύρον τοῦ γλόμπου μιᾶς λυχίνης.

δ') Τὸ σφαιρικὸν σχῆμα τῆς γῆς ἀποδεικνύεται καὶ ἐκ τοῦ τρόπου, καθ' ὃν συμβαίνει ἡ ἔκλειψις τῆς σελήνης. Ἡ γῆ ῥίπτει σκιάν ἐπὶ τοῦ δίσκου τῆς σελήνης καὶ ἐπιχολιζέει αὐτήν. Ἡ σκιά αὕτη ἔχει σχῆμα κυκλικόν.

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς γῆς.

Ἐπιφάνεια : Ἡ γῆ μέχρι τῆς σημερινῆς διαπλάσεώς της ὀπέστη πολλὰς μεταμορφώσεις. Ἀποτέλεσμα τῶν μεταμορφώσεων τούτων ὑπῆρξεν ὅτι ἄλλα μὲν σημεῖα τῆς γῆς ἀνέδυσαν ἢ ἐξωγκώθησαν καὶ ἀπετέλεσαν τὰς ἡπείρους, ἄλλα δὲ ἐχαμηλώθησαν ἢ ὀπέστησαν καθίζησιν καὶ ἐσχημάτισαν μεγάλας κοιλότητας, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐσῆλθον τὰ ὕδατα, αἵτινα ἀπετέλεσαν τοὺς ὠκεανούς καὶ τὰς θαλάσσας. Ὡστε ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ἀποτελεῖται ἀπὸ ξηρὰν καὶ θάλασσαν. Τὸ μεγαλειότερον μέρος τῆς ξηρᾶς εὐρίσκεται εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὸ πλεῖστον δὲ μέρος τῆς θαλάσσης εὐρίσκεται εἰς τὸ νότιον. Ἡ θάλασσα κατέχει τὰ $\frac{3}{4}$ περίπου τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ μόνον τὸ $\frac{1}{4}$ καλύπτει ἡ ξηρά⁽¹⁾. Ὑπὸ τὴν γενικὴν ὀνομασίαν θάλασσαν ἔννοοῦμεν ἐν γένει τὰ ὕ-

(1) Ἡ ἔκτασις τῆς ξηρᾶς εἶνε 131 ἑκατομμύρια τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, τῆς δὲ θαλάσσης 373 ἑκατομμύρια.

δατα, τὰ ὁποῖα κατέλαβον τὰς κοιλότητες τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Τέσων ἢ ἑξῆρά ἔσονται καὶ τὰ ὕδατα λαμβάνουσι διαφόρους ὀνομασίας ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεως αὐτῶν, τῆς διαπλάσεως καὶ τοῦ σχήματος. Ὁβίως ἡ ἑξῆρά ἀποτελεῖ τὰς ἡπείρους, τὰς νήσους τὰς χερσονήσους, τὰ ἀκρωτήρια, τοὺς ἰσθμοὺς, τὰς πεδιάδας (1) τὰ δροπέδια, τὰς κοιλάδας, τὰ ὄρη, τοὺς λόφους· τὰ δὲ ὕδατα σχηματίζουν τοὺς ὠκεανούς, τὰ πελάγη, τὰς θαλάσσας, τοὺς πορθμοὺς, τοὺς κόλπους, τοὺς ποταμούς, τὰς λίμνας.

Ἡπείροι. Ἡ ἑξῆρά ἀποτελεῖται ἐκ πέντε μεγάλων μερῶν, τὰ ὁποῖα καλοῦνται ἡπείροι, καὶ ἐκ μεγάλου ἀριθμοῦ νήσων. Αἱ ἡπείροι εἶνε 1) ἡ *Εὐρώπη*, 2) ἡ *Ἀσία*, 3) ἡ *Ἀφρική*, 4) ἡ *Ἀμερική* καὶ 5) ἡ *Ὠκεανία*.

Ἡπείροι καὶ ὠκεανοί.

Ἡ *Εὐρώπη*, ἡ *Ἀσία* καὶ ἡ *Ἀφρική* καλοῦνται καὶ παλαιὸς κόσμος ἢ παλαιὰ ἡπείροις, διότι ἦσαν γνωσταὶ ἀπὸ παλαιωτάτων χρόνων καὶ κατοικοῦντο ὑπ' ἀνθρώπων. Ἡ *Ἀμερική* ὀνομάζεται νέος κόσμος ἢ νέα ἡπείρος, διότι ἦτο ἀγνωστος καὶ μόλις κατὰ τὸ 1492 μ. Χ. ἀνεκαλύφθη ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου. Αὕτη διαιρεῖται εἰς βόρειον καὶ νότιον *Ἀμερικήν*.

Ἡ *Ὠκεανία*, ἣτις ἀνεκαλύφθη τῷ 1606 μ. Χ. ὑπὸ Ὀλλανδῶν, ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Αὐστραλίας καὶ ἐκ πολυαριθμῶν νήσων ἐγκατεσπαρμένων εἰς τὸν ὠκεανόν.

(1) Ὅταν αἱ πεδιάδες εὐρίσκωνται ὀλίγον ὑψηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, λέγονται βαθύπεδα, ἔταν εἶνε πολὺ ὑψηλότερα (ἄνω τῶν 300 μ.) λέγονται δροπέδια, ἔταν ἔμωσ εὐρίσκωνται χαμηλότερον τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης ὀνομάζονται οὐνιζήματα (π. χ. ἡ κοιλία τοῦ Ἰορδάνου, 400 μ. ὑπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης).

Μέγεθος τῶν ἠπείρων. Αἱ ἠπείροι διαφέρουν ἀλλήλων κατὰ τὸ μέγεθος. Ἡ ἐπιφάνεια τῶν τριῶν ἠπείρων, αἵτινες ἀποτελοῦν τὸν παλαιὸν κόσμον, ἦτοι τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀφρικῆς, ὁμοῦ ἔχει ἕκτασιν 80 περίπου ἑκατομμυρίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων. Ἐκ τῶν ἠπείρων τούτων μεγαλειτέρα εἶνε ἡ Ἀσία, ἔχουσα ἕκτασιν 43 1/2 ἑκατομμυρίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων. Μετ' αὐτὴν ἔρχεται ἡ Ἀφρική, 30 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρα καὶ τέλος ἡ Εὐρώπη, 10 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρα.

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ νέου κόσμου ἔχει ἕκτασιν 41 ἑκατομμυρίων τετραγ. χιλιομέτρων, ἦτοι ἡ Βόρειος Ἀμερικὴ 23 ἑκατομμύρια καὶ ἡ Νότιος Ἀμερικὴ 18 ἑκατομμύρια τετραγ. χιλιομέτρα.

Ἡ ἕκτασις τῆς Ὠκεανίας, ἦτοι τῶν νήσων, αἵτινες ἀποτελοῦν αὐτήν, εἶνε 11 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρων, ἐξ ὧν 7 1/2 ἑκατομμύρια ἀποτελοῦν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς Αὐστραλίας.

Παραλία λέγεται τὸ μέρος, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ θάλασσα ἐγγίξει τὴν ξηράν. Ἡ διαμόρφωσις τῶν παραλιῶν μιᾶς ἠπείρου κατὰ τὴν ἕκτασιν αὐτῆς εἰς πλάτος καὶ μῆκος λέγεται *ὀριζοντία διάπλασις* καὶ ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα διὰ τὸν πολιτισμὸν χώρας τινός. Ἡ θάλασσα δηλαδή, ἣτις βρέχει τὰς ἀκτὰς τῶν διαφόρων ἠπείρων, εἰσχωρήσασα ἐντὸς τῆς ξηρᾶς, διεμέλισεν αὐτὴν εἰς πολλὰ μέρη καὶ ἐσχημάτισε τοὺς πορθμοὺς καὶ τοὺς κόλπους ἀφ' ἑτέρου ἢ ξηρᾶ, εἰσχωρήσασα πολλαχοῦ ἐντὸς τῆς θαλάσσης, ἐσχημάτισε τὰς χερσονήσους καὶ τὰ ἀκρωτήρια. Ὅσον ὁ διαμελισμὸς τῶν ἀκτῶν μιᾶς χώρας εἶνε πλουσιώτερος, τόσον ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις τῶν κατοίκων τῆς χώρας ταύτης εἶνε ἀνώτερος. Μεταξὺ τῶν ἠπείρων ἡ Εὐρώπη εἶνε ἡ πολυσχιδεστέρα, συνεπῶς ἔχει μείζονα ὀριζοντίαν διάπλασιν τῶν ἄλλων, δι' ὃ καὶ ὁ πολιτισμὸς αὐτῆς εἶνε ὑπέρτερος. Τὸ φαινόμενον τοῦτο ἐξηγεῖται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ θάλασσα συντελεῖ τὰ μέγιστα εἰς τὴν ταχυτέραν ἐπικοινωνίαν καὶ δρᾶσιν τῶν λαῶν, ἐξ ἧς προάγονται αἱ σχέσεις, πλουτίζονται αἱ γνώσεις καὶ ἀναπτύσσεται ὁ πολιτισμὸς αὐτῶν. Ἀπέραντοι καὶ συνεχεῖς χῶραι θεωροῦνται ἀκατάλληλοι διὰ τὴν ἐκκαίδευσιν καὶ ἠθικὴν μόρφωσιν τοῦ ἀνθρώπου.

Διάπλασις καθ' ὕψος χώρας τινός λέγεται τὸ διάφορον ὕψος τοῦ ἐδάφους αὐτῆς ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

Τὰ ὑψηλότερα ὄρη.— Ἡ ξηρὰ εἰς ἄλλα μέρη αὐτῆς εἶνε ὀμαλὴ καὶ εἰς ἄλλα ἀνώμαλος. Τὰ ὄρη εἶνε μεγάλαι ἀνωμαλῖαι τῆς ξηρᾶς ποικίλλουσαι κατὰ τὸ ὕψος. Τὰ ὑψηλότερα ὄρη τῆς γῆς εἶνε: ἐν Ἀσίᾳ τὰ Ἰμαλαῖα τῶν ἀποίων ἢ ὑψηλότερα κορυφὴ ἔχει ὕψος 9000 μέτρων, τὰ Καρακορούμια 8500 μ. καὶ τὰ Οὐράλια 7500 μ. ἐν Ἀμερικῇ αἱ Κορδιλλίβραι, αἱ ὁποῖαι ἔχουσιν ὕψος 7000 μ. ἐν Εὐρώπῃ τὸ Λευκὸν ὄρος τῶν Δυτικῶν Ἀλπεων (εἰς τὰ σύνορα Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας) ὕψους 4800 μ. Ἐν τῇ Ἀφρικῇ ὁ Ἄτλας ἔχων ὕψος 4500 μ. καὶ τὸ ἠφαιστειογενὲς Καμερόν 4000 μ. Πάντα τὰ ὄρη ταῦτα καλύπτονται διαρκῶς ὑπὸ χιόνων.

Οἱ μεγαλειετοροὶ ποταμοὶ εἶνε ἐν Ἀμερικῇ ὁ Μισσισιπιῆς ὁ ἐπιμηκέστερος τῶν ποταμῶν τῆς γῆς (4000 χλμ. μῆκος) καὶ ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ πολὺ ἰσχυρότερος τῆς γῆς. Ἐν τῇ Ἀφρικῇ, ὁ Νεῖλος (ἔχων μῆκος 6500 χλμ.) Ἐν τῇ Ἀσίᾳ, ὁ Γάγγης, ὁ Ἰνδὸς καὶ ὁ Ἰάγγ τσε Κιάγγης, ὁ ἐπιμηκέστερος ποταμὸς τῆς Ἀσίας (4930 χλμ.). Ἐν δὲ τῇ Εὐρώπῃ ὁ Βόλγας (3400 χλμ.) καὶ ὁ Δούναβις (2800 χλμ.), ὅστις ἀποτελεῖ τὴν σπουδαιότεραν ἐμπορικὴν ὁδὸν τῆς Κεντρικῆς Εὐρώπης.

Αἱ μεγαλειετοραι λίμναι τῆς γῆς εἶνε ἢ ἐν Ρωσίᾳ **Κασπία**, ἣτις διὰ τὸ μέγεθος αὐτῆς λέγεται Κασπία θάλασσα καὶ ἢ Ἀράλη ἐν Κιρκασίᾳ.

Αἱ μεγαλειετοροὶ ἔρημοι εἶνε ἢ Σαχάρα ἐν τῇ Ἀφρικῇ καὶ ἢ Γόβη ἐν τῇ Ἀσίᾳ.

Αἱ μεγαλειετοραι νῆσοι εἶνε ἢ Νέα Γουίνεα μεταξὺ Αὐστραλίας καὶ Ἀσίας, ἣτις δὲν ἔχει ἐξερευνηθῆ καλῶς· τινὲς τῶν κατοίκων αὐτῆς εἶναι ἀνθρωποφάγοι Ἡ Μαδαγασκάρη ἐν Ἀφρικῇ ἢ Σουμάτρα ἐν Ἀσίᾳ. Ἡ Μεγάλῃ Βρετανία ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἡ Γροιλανδία ἐν Ἀμερικῇ ἢ μεγαλειετορα νήτος τοῦ κόσμου, ὄρεινὴ καὶ κεκαλυμμένη τὸ πλεῖστον ὑπὸ παγῶν.

Ζῶα. Εἰς τὰς θερμὰς χώρας τῆς γῆς κατοικοῦν τὰ μεγαλιετορα καὶ ὠραιότερα ζῶα, ἀλλὰ καὶ τὰ μᾶλλον ἐπικίνδυνα ἦτοι ὁ λέων, ὁ βασιλεὺς τῶν ζῶων, οἱ ἐλέφαντες, ἡ λεοπάρδαλις, ἡ καμηλοπάρδαλις, ἡ στρουθοκάμηλος, οἱ πίθηκοι, οἱ κροκόδειλοι, ὁ βόας, οἱ φιτακοί, αἱ γιγαντιαῖαι χελῶναι καὶ μεγάλα ἔντομα. Εἰς τὰς βορείους χώρας τῆς Εὐρώπης μόνον ἡ λευκὴ ἄρκτος ἀπαντᾷται.

Φυτά. Ἡ ξηρὰ, πλὴν τῶν ἐρήμων, καλύπτεται ὑπὸ βλαστήσεως, ἣτις ἀλλαχοῦ μὲν εἶνε πλουσία καὶ ἄφθορος, ἀλλαχοῦ δὲ μικρά. Μεγάλα δάση καλύπτουν τὴν Νότιον Ἀμερικὴν, τὴν Ἀσίαν καὶ τὰ

Νότια μέρη τῆς Ρωσίας. Τὰ ὑψηλότερα δένδρα ἐν Εὐρώπῃ εἶνε αἱ ἐλάται, ἐν Ἀσίᾳ οἱ κοκκοφοίνικες καὶ ὁ Ἰνδοκάλυμος (βαμβοῦ), ἐν Ἀφρικῇ ἢ Ἀνδασωνία, φθάνουσα εἰς ὕψος 100 μ., οἱ φοίνικες καὶ τὰ ἀρτέδενδρα, καὶ ἐν Αὐστραλίᾳ τὸ κομμιδένδρον καὶ ὁ εὐκάλυπτος, τοῦ ὁποῦ τοῦ ὕψους ὑπερβλίνει τὰ 100 μ.

Ὄρυκτά. Ἡ γῆ, πλὴν τῶν φυτῶν, παράγει καὶ ὄρυκτά. Τὰ πολυτιμότερα μέταλλα εἶνε ὁ χρυσοῦς καὶ ὁ ἄργυρος. Πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀδαμάντων ὑπάρχουν εἰς τὴν Εὐέλπιδά ἄκραν τῆς Ἀφρικῆς καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν. Ἄφθονος ἄργυρος παράγεται ἐν Ἀμερικῇ, ὀλιγώτερος δὲ ἐν Εὐρώπῃ. Ἐκ τῶν ἄλλων ὄρυκτῶν ἦτοι τοῦ χαλκοῦ, μολύβδου, ψευδαργύρου, γαιανθράκων κ. τ. λ. παράγουν πᾶσαι σχεδὸν αἱ ἤπειροι.

Πληθυσμὸς τῆς γῆς. Ὁ πληθυσμὸς τῆς γῆς ἀνέρχεται εἰς 1700000000 περίπου κατοίκων οἵτινες λαλοῦν πολλὰς γλώσσας καὶ λατρεύουν διαφόρους θρησκείας. Αἱ θρησκεῖαι διακρίνονται εἰς δύο μεγάλας τάξεις, εἰς τὰς πολυθεῖστικὰς καὶ εἰς τὰς μονοθεῖστικὰς. Εἰς τὰς πολυθεῖστικὰς ἀνήκουν οἱ Βραχμανισταὶ, οἱ Βουδισταὶ καὶ οἱ Φιτιχισταὶ. Εἰς δὲ τὰς μονοθεῖστικὰς οἱ Χριστιανοί, οἱ Ἰουδαῖοι καὶ οἱ Μωαμεθανοί. Ὁ Χριστιανισμὸς εἶνε ἡ ἐπικρατιστέρα θρησκεία ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ.

Θάλασσα.

Τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὕδατα εἶναι γλυκέα καὶ ἄλμυρά. Τὰ γλυκέα ὕδατα σχηματίζουν τὰς λίμνας καὶ τοὺς ποταμούς, τὰ δὲ ἄλμυρά ἀποτελοῦν τὴν θάλασσαν. Ὑπάρχουν καὶ λίμναι ἔχουσαι ἄλμυρόν ὕδωρ, ὅσα εἶνε ἡ Ἀσφαλιτίτις λίμνη ἢ Νεκρὰ θάλασσα ἐν Παλαιστίνῃ. Ἡ θάλασσα καλύπτει σχεδὸν τὰ τρία τέταρτα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Χρῶμα. Τὸ χρῶμα τῆς θαλάσσης δὲν εἶνε πάντοτε τὸ αὐτὸ, ἄλλοτε μὲν εἶνε καθαρὸν κυανοῦν καὶ ἄλλοτε σκιερὸν. Τοῦτο προέρχεται ἐκ δύο αἰτίων. Ἀφ' ἑνὸς μὲν, διότι ἡ θάλασσα λαμβάνει τὸ χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ, ὁ ὁποῖος ἄλλοτε εἶνε κυανεὺς (γαλανός) καὶ ἄλλοτε σκοτεινός. Καὶ ἀφ' ἑτέρου, διότι τὸ χρῶμα τοῦτο ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ πυθμένος τῆς θαλάσσης καὶ ἐκ τῶν ἐν αὐτῇ βρύων καὶ φυκῶν. Ὅσον βαθύτερος εἶνε ὁ πυθμὴν τῆς θαλάσσης καὶ περισσότερα τὰ ἐν αὐτῇ φυτὰ τόσοσ σκοτεινότερον εἶνε τὸ χρῶμα αὐτῆς.

Σύστασις. Τὸ θαλάσσιον ὕδωρ, ἐκτὸς τῶν στοιχείων μεγάλου

ἀριθμοῦ μετάλλων, περιέχει ἐν διαλύσει ἀρκετὴν ποσότητα χλωριούχου νατρίου (ἀλατος), τὸ ὅποιον περισυλλέγουν εἰς τὰς ἀλυκάς. Διὰ τοῦτο τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ἔχει γεῦσιν ἀλμυράν. Ἐκτὸς τοῦ χλωριούχου νατρίου τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης περιέχει καὶ θεϊκὴν μαγνησίαν, ἐξ ἧς ἀποκίττῃ γεῦσιν ὑπόπικρον Λόγῳ τῆς συστάσεως ταύτης τὸ θαλάσσιον ὕδωρ ἔχει καὶ θεραπευτικὰς ιδιότητας, δι' ὃ καὶ συνιστᾶται ὑπὸ τῶν ἰατρῶν δι' ὠρισμένας ἀσθενείας. Ἡ ἀλμυρότης τῶν θαλασσῶν ἄλλοῦ εἶνε μεγάλη καὶ ἄλλοῦ μικρά. Ἐκεῖ ὅπου πίπτουσιν ἀφθονοὶ βροχαί, χύνονται πολλοὶ ποταμοὶ καὶ δὲν γίνεται μεγάλη ἐξάτμισις, τὸ ὕδωρ εἶνε ὀλιγώτερον ἀλμυρόν. Ἀντιστρόφως ἐκεῖ ὅπου δὲν πίπτουν βροχαί, δὲν χύνονται ποταμοὶ καὶ ἡ ἐξάτμισις εἶνε μεγαλειτέρα, τὸ ὕδωρ τῆς θαλάσσης εἶνε πολὺ ἀλμυρόν. Τοῦτο συμβαίνει εἰς τὴν Μεσόγειον θάλασσαν. Ἐνεκα τῆς τοιαύτης συστάσεώς του τὸ θαλάσσιον ὕδωρ εἶνε βαρύτερον τοῦ γλυκέος καὶ δύναται τις νὰ κολυμβᾷ εὐκολώτερον ἐντὸς αὐτοῦ.

Ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἔχει πανταχοῦ τὸ αὐτὸ ὕψος. Παρατηρήθη ὅμως διὰ τὰ ὕδατα τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ εὐρίσκονται κατὰ τινα ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου ὑψηλότερον τῶν ὑδάτων τῆς Μεσογείου θαλάσσης. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τυχαίων αἰτίων, ἧτοι τῶν ἀτμοσφαιρικῶν πιέσεων, τῶν ἀνέμων, τῶν θαλασσίων ρευμάτων κλπ.

Θερμοκρασία. Ἡ θερμοκρασία τοῦ θαλασσίου ὕδατος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτοῦ εἶνε ἀνάλογος τῆς θερμοκρασίας τῆς χώρας, τὴν ὅποιαν περιδρέχει. Εἰς τὰς θερμὰς χώρας ἡ θερμοκρασία αὐτοῦ φθάνει καὶ μέχρι 32°. Εἰς τὰς χύρας, αἵτινες εὐρίσκονται πλησίον τῶν πόλεων ἡ θερμοκρασία τοῦ θαλασσίου ὕδατος κατέρχεται ὑπὸ τὸ μηδὲν, ὅποτε ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης πήγνυται καὶ σχηματίζει τοὺς παγῶνας καὶ τοὺς βουνοπάγους.

Θαλάσσια ζῶα καὶ φυτά. Ἡ θάλασσα, ὅπως καὶ ἡ ξηρά, παρέχει τὰ στοιχεῖα τῆς ζωῆς εἰς ἀπειρίαν ζῴων καὶ φυτῶν. Ἡ ποικιλία τῶν θαλασσίων ζῴων ἀποτελεῖ τὸ πλουσιώτερον βασίλειον τῶν ζῴων ἐν τῇ φυσικῇ ἱστορίᾳ. Ἐν τῇ θαλάσσει ζῶσι τὰ μεγάλα ζῶα ἢ κήτη, π. χ. ὁ καρχαρίας, ἡ φώκη, ὁ θαλάσσιος ἐλέφας, ὁ δελφίν, ὁ ξιφίας καὶ τὸ μέγιστον κάντων ἢ φάλαινα. Ἐπίσης εὐρίσκονται ἐν αὐτῇ ἀπειρα εἶδη ἰχθύων, μαλάκια καὶ ὄστρακόδερμα. Ἀλλὰ καὶ ἡ φυτικὴ ζωὴ εἶνε ἀφθονος εἰς τὴν ἐπιφάνειαν καὶ τὸν βυθὸν τῆς θαλάσσης. Σκουδαίότερα τῶν φυτῶν τούτων εἶνε

τὰ βρύα καὶ τὰ φύκη μὲ τοὺς ποικίλους χρωματισμοὺς των. Εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης ἐπιπλέουσι ἐπίσης ἄφθονα φυτὰ, τὰ ὅποια πολλάκις ὀμοιάζουν πρὸς χλοερὰς λειμώνας (ὡς συμβαίνει εἰς τὴν θάλασσαν τῶν Σαργασσῶν ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ).

Χρησιμότης τῆς θαλάσσης. Ἐκτὸς τῶν ποικίλων αὐτῆς προϊόντων, τὰ ὅποια εἶνε χρησιμώτατα εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἡ θάλασσα συντελεῖ εἰς τὴν ἀνανέωσιν τοῦ ἀέρος διὰ τῆς ἐξετμίσεως αὐτῆς, ἐκ τῆς ὁποίας παράγονται ὕδατμοί, ἀναλυόμενοι εἰς βροχὴν ἢ εἰς χιόνα. Διὰ τῆς βροχῆς καὶ τῆς τηχομένης χιόνος υποδοσθῆναι ἢ βλάστησις τῆς ξηρᾶς, σχηματίζονται ποταμοί, λίμναι, πηγαί, ἐξυπηρετοῦται τὸν ἄνθρωπον εἰς τὰς διαφόρους αὐτοῦ ἀνάγκας.

Κινήσεις τῆς θαλάσσης. Ἡ θάλασσα κινεῖται κατὰ τρεῖς διαφόρους τρόπους, ὅστινες εἶνε 1) τὰ κύματα, 2) αἱ παλίρροιαὶ καὶ 3) τὰ θαλάσσια ρεύματα.

Κύματα. Ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης παράγονται ὑπὸ τῶν ἀέμων ταλαντώσεις ποικίλλουσαι κατὰ τὸ πλάτος, τὸ μήκος καὶ τὸ βάθος. Αἱ ταλαντώσεις αὗται ὀνομάζονται κύματα. Τὰ κύματα φθάνουσι εἰς ὕψος 13—15 μέτρων, ἀλλ' ἐν καιρῷ θυέλλης δύνανται νὰ φθάσουσι καὶ μέχρις ὕψους 18 μέτρων. Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ταλαντώσεων αὐτῶν οὐδέποτε δύναται νὰ γίνῃ αἰσθητὸν εἰς βάθος μεγαλειτέρον τῶν 20 μέτρων. Τὰ μεγαλιέτερα κύματα παράγονται εἰς τὰς βαθυτέρας θαλάσσας καὶ ὅπου τὸ θαλάσσιον ὕδωρ δὲν εἶνε πολὺ ἄλυμρον.

Παλίρροια. Αἱ κανονικαὶ ταλαντώσεις τῶν θαλασσίων ὕδατων λέγονται παλίρροια. Ὅταν τὰ ὕδατα ἀνυψῶνται καὶ καλύπτωσι τὸ μεγαλιέτερον μέρος τῆς παραλλας, λέγομεν ὅτι ὑπάρχει πλημμυρίς ἢ ἀνωῦσα παλίρροια. Ὅταν ἔμωσι τὰ ὕδατα ταπεινῶνται καὶ ἀπομακρύνονται τῆς ξηρᾶς, λέγομεν ὅτι ὑπάρχει ἀμπωτίς ἢ κατιοῦσα παλίρροια. Ἐκάστη πλημμυρίς καὶ ἀμπωτίς διαρκεῖ 6 ὥρας καὶ 15' τῆς ὥρας. Μεταξὺ μιᾶς πλημμυρίδος καὶ μιᾶς ἀμπωτίδος μεσολαβεῖ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅπολον ἡ ἐπιφάνεια τῆς θαλάσσης ἠρμεῖ. Τὸ φαινόμενον τῶν παλίρροιῶν προέρχεται ἐκ τῆς ἑλξεως, τὴν ὁποίαν ἐξασκεῖ ἡ σελήνη καὶ ὁ ἥλιος ἐπὶ τῶν θαλασσίων ὕδατων. εἶνε δὲ τὸ φαινόμενον τοῦτο διαρκές, δηλαδὴ τὴν πλημμυρίδα διαδέχεται ἡ ἀμπωτίς καὶ τὰνάπαλιν. Αἱ μεγαλιέτεραι παλίρροιαὶ γίνονται κατὰ τὴν περίοδον τῆς πανσελήνου καὶ τῆς νέας σελήνης, διότι τότε προστίθενται πρὸς ἀλλήλας ἡ ἑλξις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης ἐπὶ τῶν ὕδατων τῆς θαλάσσης· αἱ δὲ

μικρότεροι παλίρροιαι συμβαίνουν κατά τὸ πρῶτον καὶ τελευταῖον τέταρτον τῆς σελήνης. Τὸ ὕψος τῶν παλιρροιῶν δὲν εἶνε τὸ αὐτὸ εἰς ὅλας τὰς ἀκτὰς οὔτε κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν. Εἰς τὸν αὐτὸν τόπον παρατηρεῖται ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν βραδύτης τῆς παλιρροίας κατὰ 50 λεπτὰ τῆς ὥρας. Εἰς τὸν Ἅγιον Μιχαὴλ τῆς Γαλλίας τὸ ὕψος τῶν ὑδάτων ὑπερβαίνει τὰ 14 μέτρα, εἰς τὴν Νέαν Σκωτίαν τῆς Ἀμερικῆς φθάνει τὰ 21 μέτρα. Ἐν Ἑλλάδι γίνεται παλίρροια ἐν τῷ πορθμῷ τοῦ Εὐρίπου, ὅπου τὰ ὕδατα φθάνουν εἰς ὕψος 30—40 ἑκατοστών τοῦ μέτρου.

Οἱ Ὠκεανοί.

Ὄνομάζονται ὠκεανοὶ αἱ μεγάλαι θάλασσαι αἱ περιβάλλουσαι πανταχόθεν τὰς ἡπείρους. Ἡ ἐπιστήμη, ἣτις ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἔρευναν τῶν ὠκεανῶν λέγεται ὠκεανογραφία. Αὕτη ἐξετάζει τὴν φύσιν τοῦ ὑπὸ τὴν θάλασσαν ἐδάφους, ἰδίως τῶν ὑψωμάτων αὐτοῦ, τὴν σύστασιν τῶν θαλασσίων ὑδάτων, τὰ ψυχρὰ καὶ θερμὰ ρεύματα, τὴν χλωρίδα τῶν βυθῶν καὶ τὰ φύκη.

Οἱ ὠκεανοὶ εἶναι πέντε, οἱ ἑξῆς :

α') Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς μεταξὺ τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς ἀπ' ἑνὸς καὶ τῆς Ἀμερικῆς ἀπ' ἑτέρου εἶναι ὁ βαθυκολπότερος τῶν ἄλλων ὠκεανῶν καὶ συνδέει τὰς χώρας τῶν δύο μεγάλων ἡπείρων, τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου. Ὄνομάσθη οὕτως ἐκ τοῦ Ἀτλαντος, ὁροσειρᾶς κειμένης ἐπὶ τοῦ βορειοδυτικοῦ μέρους τῆς Ἀφρικῆς.

β') Ὁ Εἰρηνικὸς ἢ Μέγας ὠκεανὸς μεταξὺ τῆς Ἀσίας, Αὐστραλίας καὶ Ἀμερικῆς ὀνομάσθη εἰρηνικὸς ὑπὸ τοῦ θαλασσοπόρου Μαγγελάνου, διότι ἐπ' αὐτοῦ ἐπικρατοῦν κανονικοὶ ἄνεμοι εὐνοοῦντες τὴν ναυσιπλοΐαν ἐκλήθη δὲ καὶ μέγας, διότι εἶναι ὁ μεγαλύτερος τῶν ἄλλων κατὰ τὴν ἔκτασιν.

γ') Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ὄνομάσθη Ἰνδικός, διότι περιβρέχει τὰς Ἰνδίας.

δ') Ὁ Βόρειος ἢ ἀρκτικὸς παγωμένος ὠκεανός, πρὸς βορρᾶν τῆς Εὐρώπης, τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

ε') Ὁ Νότιος ἢ ἀνταρκτικὸς παγωμένος ὠκεανός, πρὸς νότον τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Αὐστραλίας καὶ τῆς Ἀμερικῆς.

Πολλάκις οἱ ὠκεανοὶ ἐνοῦνται πρὸς ἀλλήλους διὰ πορθμῶν καὶ θαλασσῶν.

Μέγεθος καὶ βάθος τῶν ὠκεανῶν.

Ὁ μέγιστος τῶν ὠκεανῶν κατὰ τὴν ἔκτασιν εἶναι ὁ Εἰρηνικός ἢ Μέγας, ὅστις ὑπερβαίνει καὶ τὸ μέγεθος τῆς ἄλλης ξηρᾶς. Μετ' αὐτὸν κατὰ τὸ μέγεθος κατατάσσονται ὁ Ἀτλαντικός, ὁ Ἰνδικός, ὁ Βόρειος ἢ Ἀρκτικός παγωμένος καὶ ὁ Νότιος ἢ Ἀνταρκτικός παγωμένος ὠκεανός. Αἱ θάλασσαὶ καταλαμβάνουν τὰ $\frac{3}{4}$ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἢ δὲ ξηρὰ μόνον τὸ $\frac{1}{4}$ αὐτῆς. Ὁ ὄγκος ὕδατος τῶν ὠκεανῶν εἶνε εἴκοσι δύο φορές μεγαλύτερος τοῦ ὄγκου τῆς ξηρᾶς.

Βυθὸς τῆς θαλάσσης λέγεται τὸ μέρος τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ὅπερ καλύπτεται ὑπὸ θαλασσίων ὠδάτων. Ὁ βυθὸς τῆς θαλάσσης εἶναι ἀνώμαλος, ὥπως καὶ ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς. Διάφοροι βυθομετρήσεις, γινόμεναι ἐπανειλημμένως διὰ τὴν τοποθέτησιν ὑποβρυχίων τηλεγραφικῶν καλωδίων, ἐδεικνύουσιν βάθη ὑπερβαίοντα τὰ 9000 μέτρα εἰς διάφορα σημεῖα τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ. Τὸ μέσον βάθος τῶν θαλασσῶν εἶνε 3500 μέτρα. Τὸ μέγιστον βάθος θαλάσσης εὐρέθη ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ καὶ κατ' ἀρχὰς ὑπελογίσθη εἰς 8500 μέτρα, ἀλλὰ κατόπιν ἐπισταμένων παρατηρήσεων ἐβελαιώθη ὅτι τοῦτο ὑπερέβαινε τὰ 9000 μέτρα.

Ἡ ὠκεανογραφία διδάσκει ὅτι τὰ μεγάλα βάθη τῶν ὠκεανῶν εὐρίσκονται πάντοτε εἰς τὸ κεντρικὸν αὐτῶν μέρος, ἀλλὰ πλησίον ἀκτῶν, εἰς τὰς ὁποίας καταλήγουν ὑψηλὰ ὄρη.

Ἡ ἐν θαλάσσει ρεύματα.

Ἡ ἐν θαλάσσει ρεύματα εἶναι κανονικαὶ μετατοπίσεις μεγάλων μαζῶν θαλασσίων ὠδάτων, τὰ ὅποια φέρονται διὰ μέσου τῶν ὠκεανῶν ὡς τεράστιοι ποταμοί. Ἐπάρχουν δύο εἴδη θαλασσίων ρευμάτων, τὰ θερμὰ καὶ τὰ ψυχρὰ. Τὰ θερμὰ ρεύματα ἐκκινουῦν ἐκ τῶν θερμῶν θαλασσῶν τοῦ Ἰσημερινοῦ καὶ διευθύνονται πρὸς τοὺς πόλους, τὰ δὲ ψυχρὰ ἐκκινουῦν ἀπὸ τὰς πολικὰς θαλάσσας καὶ διευθύνονται πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Ὁ σχηματισμὸς τῶν ρευμάτων ἐξαρτᾶται ἐκ πολλῶν αἰτίων. Εἰς τὰς παρὰ τὸν Ἰσημερινὸν θαλάσσας παράγεται μεγάλη ἐξάτμισις λόγῳ τοῦ συνεχοῦς καύσωνος. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῶν πόλων ὄρμουσιν τότε πρὸς τὸν Ἰσημερινόν διὰ νὰ συμπληρώσουν τὰ ἐκ τῆς ἐξάτμισεως κενὰ καὶ οὕτω σχηματίζονται τὰ ψυχρὰ ρεύματα. Ἀφ' ἐτέρου, ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἐτησίων ἀνέμων, οἷτινες εἶνε κανονικοὶ ἄνεμοι πνέοντες εἰς τὰς χώρας τοῦ Ἰσημερινοῦ, σχηματίζονται θερμὰ ρεύματα ἕτερα αἴτια τῶν ρευ-

μαίων εἶνε ἡ διαφορὰ τῆς πυκνότητος καὶ ἀλμυρότητος τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης, αἱ ἀνωμαλῖαι τοῦ βυθοῦ τῶν θαλασσῶν καὶ ἡ περιστροφή τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά της.

Ἐκ τῶν θερμῶν ρευμάτων τὸ μεγαλύτερον εἶνε τὸ ἐπονομαζόμενον *Ρεῦμα τοῦ κόλπου*, τὸ ὁποῖον σχηματίζεται εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικικοῦ, παραρρεῖ εἰς ἀπόστασιν τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν καὶ φθάνον παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἁγίου Λαυρεντίου (μεγάλου ποταμοῦ τῆς Β. Ἀμερικῆς) συναντᾷ τὰ ψυχρὰ ρεύματα, τὰ ὅποια ἔρχονται ἐκ τοῦ πόλου, καὶ διαιρεῖται εἰς τρεῖς βραχίονας. Ἐκ τούτων ὁ πρῶτος διασχίζει τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν καὶ φθάνει μέχρι τῶν βορείων παραλίων τῆς Νορβηγίας, ὁ δεῦτερος βραχίον φθάνει μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῆς Ἀγγλίας, καὶ ὁ τρίτος, ἀφοῦ κάμψῃ πρὸς Ν. πρὸς τὴν θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν, διέρχεται διὰ τῶν Ἀζορῶν καὶ Καναρίων νήσων. Τὸ *Ρεῦμα τοῦ κόλπου* εἶνε ἀληθῆς θαλάσσιος ποταμὸς, ἔχων πλάτος 90 χιλιομέτρων καὶ βάθος 370 μέτρων. Τὸ χρῶμα τοῦ ρεύματος τούτου εἶνε βαθύ κυανοῦν, ἡ ταχύτης του εἶνε 7—8 χιλιομέτρων καθ' ὥραν, ἡ δὲ θερμοκρασία του 20 βαθμῶν ἄνω τοῦ μηδενικοῦ. Οἱ ναυτικοὶ κάμνουσιν χρῆσιν τοῦ ρεύματος τούτου δσάκις πλέουσιν ἀπὸ τῶν Ἀντιλλῶν εἰς τὴν Εὐρώπην.

Ἐτερον σπουδαῖον ρεῦμα εἶνε τὸ *Κοῦρο-Σίβο*, τὸ ὁποῖον, ἀφοῦ διατρέξῃ τοξοειδῶς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν πλησιάζει πρὸς τὰ Ἰαπωνικὰ παράλια, διευθύνεται κατόπιν πρὸς τὰς ἀκτῖας τῆς Β. Ἀμερικῆς καὶ τέλος στρέφεται πρὸς Ν. Τὸ *Κοῦρο Σίβο* εἶνε ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ ὅ,τι τὸ *Ρεῦμα τοῦ κόλπου* ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ, διευκολύνει δὲ μεγάλως τὰ πλοῖα κατὰ τὸν πλοῦν αὐτῶν ἀπὸ τῆς Κίνας εἰς τὸν Ἁγίον Φραγκίσκον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Ἐκ τῶν ψυχρῶν ρευμάτων τὸ κυριώτερον εἶνε τὸ *πολικὸν ρεῦμα*, τὸ ὁποῖον ἀναχωρεῖ ἐκ τοῦ πόλου καὶ διευθύνεται πρὸς τὰ ΒΑ παράλια τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

Ὅταν δύο θαλάσσια ρεύματα ἐρχόμενα ἐξ ἀντιθέτων μερῶν συναντηθοῦσιν σχηματίζονται αἱ λεγόμεναι *θαλασσίαι δῖναι* ἢ *θαλάσσιοι στροβίλοι*. Εἰς τὸ σημεῖον τῆς συναντήσεως τῶν ρευμάτων ἡ θάλασσα ὑψοῦται ἐν εἴδει κινουμένης στήλης εἰς ὕψος πολλῶν μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς καὶ δύναται νὰ συμπαρασύρῃ τὰ μεγαλύτερα καὶ ἰσχυρότερα πλοῖα. Τοιαῦται εἶναι σχηματίζονται περὶ τῆς νήσου Μαλιστραίμης, ΒΔ τῆς Νορβηγίας.

Κύκλοι ἐν γένει.

Κύκλος καλεῖται ἐπίπεδος ἐπιφάνεια, τῆς ὁποίας ἐν σημεῖον, **κέντρον** καλούμενον, ἀπέχει ἕξ ἴσου ἀπὸ πάντων τῶν σημείων τῆς γραμμῆς, εἰς τὴν ὁποίαν περατοῦται. Ὅταν σφαῖρά τις τέμνεται ὑπὸ ἐπιπέδου, ἡ τομὴ ἔχει σχῆμα κύκλου. Οἱ κύκλοι οἱ διερχόμενοι διὰ τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας λέγονται μέγιστοι κύκλοι. Ὅσοι δὲ δὲν διέρχονται διὰ τοῦ κέντρου λέγονται μικροὶ κύκλοι. Ὅσον πλησιέστερον πρὸς τὸ κέντρον τῆς σφαίρας διέρχεται κύκλος τις τόσοσιν μεγαλειότερος εἶνε, καὶ ἀντιστρόφως, μικρότεροι κύκλοι εἶνε οἱ μᾶλλον ἀφιστάμενοι τοῦ κέντρου τῆς σφαίρας.

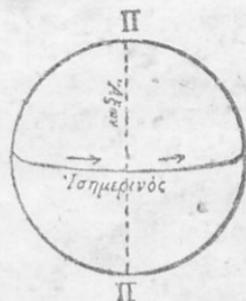
Ἡ περιφέρεια ἐκάστου κύκλου διαιρεῖται εἰς 360 ἴσα μέρη, τὰ ὁποῖα καλοῦνται **μοῖραι** καὶ σημειοῦνται ὡς ἑξῆς: 360°. Συνεπῶς τὸ ἥμισυ τῆς περιφερείας τοῦ κύκλου εἶνε 180° καὶ τὸ τέταρτον αὐτῆς 90°. Ἐκάστη μοῖρα διαιρεῖται εἰς 60 ἴσα μέρη, ἅτινα καλοῦνται **πρῶτα λεπτὰ τῆς μοίρας**, ἕκαστον δὲ πρῶτον λεπτὸν ὑποδιαιρεῖται ἐπίσης εἰς 60 ἴσα μέρη καλούμενα **δευτέρα λεπτὰ τῆς μοίρας**.

Κύκλοι τῆς γῆϊνης σφαίρας.

Εἶπομεν ἤδη ὅτι ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιροειδὲς καὶ αἰωρεῖται εἰς τὸ κενὸν διάστημα στρεφομένη περὶ τὸν ἥλιον. Πλὴν ὅμως τῆς κινήσεως ταύτης, ἡ γῆ στρέφεται καὶ ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς δίκην βέμβικος (σβούρας) ἐκτελοῦσα μίαν ὁλόκληρον στροφὴν εἰς διάστημα 24 ὥρων. Ἡ δευτέρα κίνησις τῆς γῆς λέγεται **στροφή περὶ τὸν ἄξονα**.

Ἄξων τῆς γῆς λέγεται ἡ νοητὴ γραμμὴ ἡ διερχομένη διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς, περὶ τὴν ὁποίαν αὕτη στρέφεται. Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν καλλίτερον τὸν ἄξονα καὶ τὴν στροφήν τῆς γῆς περὶ αὐτόν, λαμβάνομεν ἐν πορτοκάλλιον καὶ διὰ μέσου αὐτοῦ διαπερῶμεν βελόνην οὕτως ὥστε ἡ βελὸνῃ νὰ διέρχεται διὰ τοῦ κέντρου τοῦ πορτοκαλλίου. Ἐὰν περιστρέψωμεν τὸ πορτοκάλλιον περὶ τὴν βελόνην, ἡ βελὸνῃ παριστᾷ τὸν ἄξονα τῆς γῆς. Ὁ ἄξων τῆς γῆς ἔχει μῆκος 12712 χιλιομέτρων.

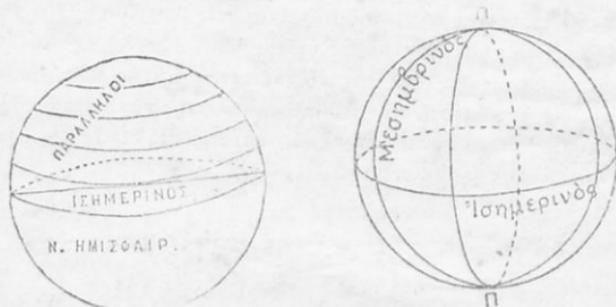
Πόλοι τῆς γῆς λέγονται τὰ δύο ἄκρα τοῦ ἄξονος τῆς γῆς, τὰ ὁποῖα εὗρισκονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς καὶ δὲν περιστρέφονται. Ἐπὶ τοῦ ἀνωτέρω παραδείγματος, πόλοι εἶναι αἱ δύο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πορτοκαλλίου ὀκαί, διὰ τῶν ὁποίων διέρχεται ἡ βε-

Ἄξων—Ἰσημερινός.

λόνη. Ὁ πρὸς βορρᾶν κείμενος πόλος τῆς γῆς λέγεται **βόρειος πόλος**, ὁ δὲ πρὸς νότον, **νότιος πόλος**.

Ἰσημερινός. Ἰσημερινός λέγεται ἡ μέγιστη περὶ τὴν γῆν νοητὴ κυκλικὴ γραμμὴ, τῆς ὁποίας πάντα τὰ σημεῖα ἀπέχουν ἕξ ἴσου ἀπὸ τῶν δύο πόλων. Ἐὰν εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμά μας κόψωμεν τὸ πορτοκάλιον καθέτως τῆς βελόνης εἰς δύο ἴσα μέρη, ἡ κυκλικὴ γραμμὴ ἣς προκύπτει ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτοῦ παριστᾷ τὸν Ἰσημερινόν. Ὁ Ἰσημερινός διαιρεῖ τὴν γῆν εἰς δύο ἴσα μέρη, τὰ ὁποῖα λέγονται **ἡμισφαίρια**. Ἐκ τούτων τὸ μὲν πρὸς βορρᾶν λέγεται

Ἰσημερινός, παράλληλοι

Ἰσημερινός, Μεσημβρινός

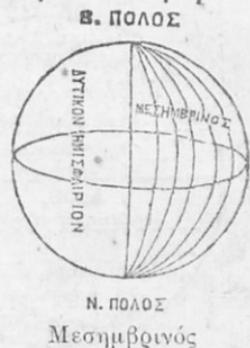
βόρειον ἡμισφαίριον, τὸ δὲ πρὸς νότον **νότιον ἡμισφαίριον**. Ὡς εἴπομεν, πάντα τὰ σημεῖα τοῦ Ἰσημερινοῦ ἀπέχουν ἕξ ἴσου ἀπὸ τῶν δύο πόλων, πάντες δὲ οἱ τόποι οἱ εὐρισκόμενοι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας, δι' ἧς διέρχεται ὁ Ἰσημερινός, ἔχουν καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους ἴσην τὴν ἡμέραν πρὸς τὴν νύκτα.

Ὁ Ἰσημερινός διέρχεται διὰ τοῦ βόρειου τμήματος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς, διὰ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, τῆς κεντρικῆς Ἀφρικῆς, τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, τῶν μεγάλων θαλασσῶν τῆς Ὠκεανίας καὶ κατὰ τὸ μείζον πλάτος τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

Παράλληλοι. Παράλληλοι κύκλοι λέγονται οἱ φανταστικοὶ κύκλοι οἱ διερχόμενοι παραλλήλως τοῦ Ἰσημερινοῦ. Εἰς τὸ ἀνωτέρω παράδειγμά μας, ἐὰν κόψωμεν τὸ πορτοκάλιον κατ' ἐπίπεδα παράλληλα πρὸς τὸν Ἰσημερινόν, οἱ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πορτοκαλλίου προκύπτοντες κύκλοι ὀνομάζονται **παράλληλοι**. Οἱ κύκλοι οὗτοι σμικρύνονται ἐφ' ὅσον ἀπομακρύνονται τοῦ Ἰσημερινοῦ. Οἱ σπουδαιότεροι παράλληλοι εἶναι τέσσαρες, ἕξ ὧν δύο ὀνομάζονται **τροπικοὶ** καὶ δύο **πολικοί**. Τροπικοὶ εἶναι οἱ δύο παράλληλοι ἑκατέρωθεν τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ἡμισφαιρίων, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἀπέχει 23°, 26' ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ. Καὶ ὁ μὲν εὐρισκό-

μενος ἐπὶ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου λέγεται *τροπικὸς τοῦ Ἁρκίνου*, ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ νοτίου καλεῖται *τροπικὸς τοῦ Αἰγόκερω*. Καλοῦνται *τροπικοὶ* οἱ κύκλοι οὗτοι, διότι ὅταν ὁ ἥλιος, κατὰ τὴν φαινομενικὴν κίνησιν του, διέλθῃ ἀνωθεν αὐτῶν, τρέπεται πάλιν πρὸς τὸν Ἰσημερινόν. Λέγομεν φαινομενικὴν κίνησιν, διότι πράγματι ὁ ἥλιος δὲν κινεῖται περὶ τὴν γῆν, ἀλλ' ἡ γῆ περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον. *Πολικοὶ* λέγονται οἱ δύο παράλληλοι, ἑκάτερος τῶν ὁποίων ἀπέχει 23° 27' ἀπὸ τοῦ πόλου. Ἐκ τούτων ὁ ἐδρισκόμενος ἐπὶ τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου λέγεται *Βόρειος πολικὸς κύκλος*, ὁ δὲ ἐπὶ τοῦ νοτίου *Νότιος πολικὸς κύκλος*.

Μεσημβρινός. *Μεσημβρινοὶ κύκλοι* λέγονται οἱ μέγιστοι φανταστικοὶ κύκλοι οἱ διερχόμενοι διὰ τῶν πόλων καὶ τέμνοντες τὸν ἰσημερινὸν καθέτως εἰς δύο ἴσα μέρη. Διὰ τὴν ἐνοήσωμεν καλλίτερον τὸ πρᾶγμα ἀρκεῖ νὰ κόψωμεν τὸ πορτοκάλιον εἰς δύο ἴσα μέρη, οὕτως ὥστε ἡ τομὴ νὰ διέρχεται ἀκριβῶς διὰ τῆς βελόνης· ἢ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ πορτοκαλλίου σχηματιζομένη γραμμὴ εἶνε ὁ *μεσημβρινός*. Καλοῦνται *μεσημβρινοὶ* οἱ κύκλοι οὗτοι, διότι, ὅταν ὁ ἥλιος κατὰ τὴν φαινομενικὴν του κίνησιν διέλθῃ ἀνωθεν αὐτῶν πάντες οἱ τόποι, οἱ ὅποιοι κείνται ἐπὶ τῆς περιφερείας τῶν κύκλων αὐτῶν, ἔχουσι *μεσημβρίαν*.

Ν. ΠΟΛΟΣ
Μεσημβρινός

Ἐπειδὴ ἐκ παντὸς τόπου τῆς γῆς δύνανται νὰ ἀχθῶσι τοιοῦτοι κύκλοι, οἱ *μεσημβρινοὶ* εἶνε πολλοί. Ἀλλὰ διὰ τὴν παράστασιν τῆς γῆς σφαίρας, εἶνε ἀνάγκη νὰ ληθῆῃ εἰς *μεσημβρινός* ὡς σημεῖον ἀφετηρίας. Ὁ *μεσημβρινός* οὗτος λέγεται *πρῶτος μεσημβρινός* καὶ χωρίζει τὴν γῆν εἰς δύο ἡμισφαίρια: τὸ *ἀνατολικόν* καὶ τὸ *δυτικόν*. Ὁ *πρῶτος μεσημβρινός* λαμβάνεται ὑπὸ τῶν Γάλλων ὁ διερχόμενος διὰ τοῦ ἀστεροσκοπείου τῶν Παρισίων. Οἱ ἀρχαιότεροι γεωγράφοι ἐλάμβανον τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου (μῆς τῶν Καναρίων νήσων πρὸς Δ. τῆς Ἀφρικῆς). Ἄλλαι χώραι ἐξέλεξαν ὡς πρῶτον *μεσημβρινόν* τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ ἀστεροσκοπείου τῶν Ἄγγλων θεωροῦν πρῶτον *μεσημβρινόν* τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ ἀστεροσκοπείου τοῦ Γρήνουϊτς (κροαστείου τοῦ Λονδίνου).

Ζῶναι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Οἱ *τροπικοὶ* καὶ οἱ *πολικοὶ* κύκλοι διαιροῦν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς εἰς πέντε μεγάλας *ζῶνας*, εἶνε δὲ αὗται αἱ ἑξῆς:

α') *Ἡ διακεκαυμένη ζώνη*, περιλαμβανομένη μεταξὺ τῶν δύο *τροπικῶν* (τοῦ Ἁρκίνου καὶ τοῦ Αἰγόκερω) καὶ ἔχουσα ἐν τῇ μέσῃ τὸν Ἰσημερινόν. Λέγεται *διακεκαυμένη* ἡ ζώνη αὕτη, διότι εἰς τὰς

χώρας, αΐτινες κείνται ἐπ' αὐτῆς, ἐπικρατεῖ μεγίστη θερμότης, καθόσον αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου πίπτουν καθέτως. Ἡ ζώνη αὕτη καταλαμβάνει ἑκασιν πλάτους 46°, 54', ἤτοι 5000 χιλιομέτρων περίπου.

β.) *Βορεία εὐκρατος ζώνη*, κειμένη μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Καρκίνου καὶ τοῦ Βορείου πολικοῦ κύκλου.

γ.) *Νοτία εὐκρατος ζώνη*, περιλαμβανομένη μεταξὺ τοῦ τροπικοῦ τοῦ Αἰγόκερω καὶ τοῦ Νοτίου πολικοῦ κύκλου.

᾽Ονομάσθησαν εὐκρατοι αἱ ἀνωτέρω ζῶναι, διότι εἰς τὰς χώρας τὰς εὕρισκομένας ἐπ' αὐτῶν, δὲν ἐπικρατεῖ οὔτε μεγάλη θερμότης.

οὔτε πολὺ ψυχος, ἀλλὰ τὸ ψυχος καὶ ἡ θερμότης εἶνε πολὺ συγκεκριασμένα. Τοῦτο συμβαίνει, διότι ὁ ἥλιος ρίπτει τὰς ἀκτίνάς του πλαγίως εἰς τὰς ζῶνας ταύτας.

Τὸ πλάτος ἑκατέρας τῶν εὐκράτων ζωνῶν εἶνε 5000 χιλιομέτρων περίπου.

δ.) *Βορεία κατεψυγμένη ζώνη*, περιλαμβανομένη μεταξὺ τοῦ Β. πολικοῦ κύκλου καὶ τοῦ Β. πόλου.

ε.) *Νοτία κατεψυγμένη ζώνη*, κειμένη μεταξὺ τοῦ Ν. πολικοῦ κύκλου καὶ τοῦ Ν. πόλου.

Αἱ πέντε ζῶναι.

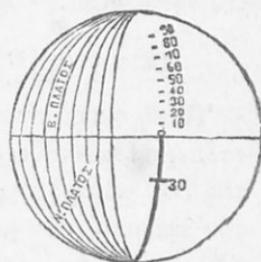
Καλοῦνται κατεψυγμένοι αἱ δύο τελευταῖαι ζῶναι, διότι ἐν αὐταῖς ἐπικρατεῖ δριμύτατον ψυχος, καθότι αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου προσπίπτουν πολὺ πλαγίως. Τὸ θερμόμετρον κατέρχεται εἰς τοὺς τόπους τούτους πολὺ ὑπὸ τὸ μηδέν, αἱ δὲ θάλασσαι τῶν ζωνῶν τούτων εἶνε σχεδὸν πάντοτε παγωμένα. Τὸ πλάτος ἑκάστης τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν εἶνε 2500 χιλιομέτρων.

Γεωγραφικὸν πλάτος.

Γεωγραφικὸν πλάτος τόπου τινὸς λέγεται ἡ ἀπόστασις τοῦ τόπου τούτου ἀπὸ τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ὅσαι χώραι εὕρισκονται πρὸς Β. τοῦ Ἰσημερινοῦ λέγονται ὅτι ἔχουν *βόρειον πλάτος*, ὅσαι δὲ κείνται πρὸς Ν. ἔχουν *νότιον πλάτος*. Τὸ γεωγραφικὸν πλάτος μετρεῖται ἐπὶ τοῦ τόξου τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ περιλαμβανομένου μεταξὺ τοῦ τόπου τούτου καὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ. Τὸ τόξον τοῦτο μετρεῖται, κατὰ μοίρας, πρῶτα καὶ δεύτερα λεπτά ¹. Ἐπειδὴ τὸ μεταξὺ

1) Ὡς εἶπομεν ἄλλοτε, δλόκληρος ἡ περιφέρεια κύκλου τινὸς τῆς γῆς διαιρεῖται εἰς 360°, ἑκάστη μοῖρα εἰς 60' καὶ ἑκαστον πρῶτον λεπτὸν εἰς 60". Συνεπῶς ἡ μοῖρα εἶνε τὸ ¹/₃₆₀ τῆς περιφερείας, ἑκαστον πρῶτον λεπτὸν εἶνε τὸ ¹/₃₆₀ τῆς μοίρας καὶ ἑκαστον δεύτερον λεπτὸν τὸ ¹/₃₆₀ τοῦ πρώτου.

Ἐκάστου πόλου καὶ τοῦ ἰσημερινοῦ τόξον τοῦ μεσημβρινοῦ εἶνε 90° , ἦτοι τὸ $\frac{1}{4}$ τῆς ὅλης περιφερείας, τὸ γεωγραφικὸν πλάτος τόπου τινὸς ποικίλλει μεταξύ 0° καὶ 90° . Ὅσοι τόποι κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ δὲν ἔχουν γεωγραφικὸν πλάτος, διὰ τοῦτο λέγομεν ὅτι τὸ πλάτος των εἶνε 0° . Οἱ τόποι ὁμοίως, οἱ ὅποιοι κεῖνται ἀκριβῶς ἐπὶ τῶν πόλων, ἔχουν γεωγραφικὸν πλάτος 90° .

Τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἔχει Β. πλάτος 38, ἦτοι ἀπέχει τοῦ ἰσημερινοῦ κατὰ 38° .

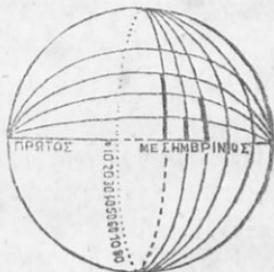
Μία μοῖρα πλάτους 1° μετρούμενη ἐπὶ τόξου Γεωγραφικὸν πλάτος. μεσημβρινοῦ ἰσοῦται πρὸς 11132 μέτρα.

Ναυτικὴ λεῦγα εἶνε τὸ 20ὸν μίαν μοῖρας μεσημβρινοῦ, ἦτοι 5557 μέτρα περίπου.

Ναυτικὸν μίλιον εἶνε τὸ τρίτον τῆς ναυτικῆς λεύγης, ἦτοι 1852 περίπου μέτρα.

Γεωγραφικὸν μῆκος.

Γεωγραφικὸν μῆκος τόπου τινὸς λέγεται ἡ ἀπόστασις τοῦ τόπου τούτου ἀπὸ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ. Ὅσαι χώραι εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ ἀνατολικοῦ ἡμισφαιρίου λέγονται ὅτι ἔχουν ἀνατολικὸν γεωγραφικὸν μῆκος. Τὸ γεωγραφικὸν μῆκος τόπου τινὸς μετρεῖται εἰς μοῖρας ἐπὶ τοῦ τόξου τοῦ ἰσημερινοῦ τοῦ περιλαμβανομένου μεταξύ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ τόπου τούτου καὶ τοῦ πρώτου μεσημβρινοῦ¹. Ἡ περιφέρεια τοῦ ἰσημερινοῦ διαίρεται εἰς 360° . Ἐὰν λάβωμεν ὡς πρῶτον μεσημβρινὸν τὸν διερχόμενον διὰ τοῦ ἀστεροσκοπεῖου τῶν Παρισίων, ὅσοι τόποι εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς ἡμιπεριφερείας τοῦ μεσημβρινοῦ τούτου δὲν ἔχουν γεωγραφικὸν μῆκος, διὰ τοῦτο

Γεωγραφικὸν μῆκος.

λέγομεν ὅτι τὸ μῆκος τῶν τόπων τούτων εἶνε 0° . Τὸ γεωγραφικὸν μῆκος λοιπὸν τόπου τινος θὰ εὐρίσκηται μεταξύ τόξου 180° πρὸς Α. τῶν Παρισίων ἢ 180° πρὸς Δ. τῶν Παρισίων. Τὸ αὐτὸ λέγομεν, εἰς ὅσον ὡς πρῶτον μεσημβρινὸν λάβωμεν τὸν διερχόμενον διὰ τῆς νήσου Φέρου ἢ διὰ τοῦ ἀστεροσκοπεῖου τοῦ Γρήνουϊτς.

1) Ἴδε Μεσημβρινοί.

Τὸ κέντρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους ἔχει ἀνατολικὸν μῆκος περίπου 20° ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Παρισίων καὶ 40° περίπου, ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ τῆς νήσου Φέρου.

Διαφοραὶ τῆς ὥρας κατὰ τὰ διάφορα μῆκη.

Ἡ γῆ, κατὰ τὴν περιστροφικὴν κίνησιν τῆς ἀπὸ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς, παρουσιάζει διαδοχικῶς εἰς τὸν ἥλιον ἐν διαστήματι 54 ὥρῶν τὰς 360 μοίρας τῆς περιφέρειας τοῦ ἡμερινοῦ. Διὰ νὰ εὐρωμεν τὸν ἀριθμὸν τῶν μοιρῶν, τὰς ὁποίας ἡ γῆ παρουσιάζει εἰς τὸν ἥλιον ἐν διαστήματι μιᾶς ὥρας, ἀρκεῖ νὰ διαιρέσωμεν τὸν ἀριθμὸν 360 διὰ τοῦ 24. Εὐρίσκωμεν οὕτως ὅτι 15° διέρχονται πρὸ τοῦ ἡλίου ἐντὸς μιᾶς ὥρας, ἤτοι 1° ἐν διαστήματι 4 πρώτων λεπτῶν. Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον, ὅταν ἐν Ἀθήναις ἔχωμεν μεσημβριαν, οἱ τόποι οἱ εὐρισκόμενοι 15 μοίρας πρὸς δυσμὰς τῶν Ἀθηνῶν ἔχουν 11ην ὥραν τῆς πρωΐας, διότι φαινομενικῶς ὁ ἥλιος διέρχεται πρῶτον διὰ τῶν μεσημβρινῶν τῶν τόπων τῶν κειμένων πρὸς Α. Οἱ τόποι, οἱ εὐρισκόμενοι 30° πρὸς δυσμὰς, ἔχουν 10ην πρωϊνὴν ὥραν καὶ οὕτω καθεξῆς. Ἀντιστρόφως, οἱ τόποι οἱ ἀπέχοντες 15° πρὸς ἀνατολάς τῶν Ἀθηνῶν ἔχουν 1 ὥραν μ. μ. Πάντες οἱ τόποι οἱ κείμενοι ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ μεσημβρινοῦ ἔχουν μεσημβριαν κατὰ τὴν αὐτὴν χρονικὴν στιγμήν. Ἐκ τούτων συνάγεται ὅτι ἡ διαφορὰ τῆς ὥρας δύο τόπων ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ μῆκους τῶν τόπων τούτων.

Ὅταν γνωρίζῃ τις ἀκριβῶς τὴν ὥραν τόπου τινὸς καὶ τοῦ τόπου, δι' οὗ διέρχεται ὁ πρῶτος μεσημβρινός, εὐρίσκει εὐκόλως τὸ γεωγραφικὸν μῆκος τῶν δύο τούτων τόπων. Οὕτω π. χ. ἡ Νέα Ὑόρκη τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, ἣτις καθυστερεῖ κατὰ 5 ὥρας τῶν Παρισίων ἔχει δυτικὸν μῆκος $15^{\circ} \times 5 = 75^{\circ}$, ἐνῶ ἡ Βαταῦτα, ἣτις προηγείται κατὰ 7 ὥρας, ἔχει ἀνατολικὸν μῆκος $15^{\circ} \times 7 = 105^{\circ}$.

Νέα ὥρα. Σήμερον τὰ διάφορα κράτη παρεδέχθησαν τὸ ἐξῆς σύστημα πρὸς κονονισμὸν τῆς ὥρας. Ἡ ὅλη περιφέρεια τῆς γῆς διηρέθη εἰς 24 ζώνας δι' ἰσαριθμῶν μεσημβρινῶν. Τὸ πλάτος ἐκάστης ζώνης εἶνε 15° . Ἐγένετο λοιπὸν παραδεκτὸν ὅτι πάντες οἱ τόποι οἱ εὐρισκόμενοι ἐντὸς τῆς αὐτῆς ζώνης θὰ ἔχουν τὴν αὐτὴν ὥραν. Οἱ τόποι μιᾶς ζώνης θὰ ἔχουν διαφορὰν μιᾶς ὥρας ἀπὸ τοὺς τόπους τῶν παρακειμένων ζωνῶν, δύο ὥρας ἀπὸ τὰς ἀμέσως ἐπομένους καὶ οὕτω καθεξῆς. Τὸ μέτρον τοῦτο ἐλήφθη διὰ τὴν εὐκολίαν τῶν συναλλαγῶν μεταξὺ τῶν διαφόρων χωρῶν, διότι τὸ ζήτημα τῆς ὥρας ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα.

Ἡ Ἑλλάς, περιλαμβανομένη εἰς τὴν ζώνην τῆς Ἀνατολικῆς Εὐρώπης, ἦτοι τὴν τρίτην ζώνην πρὸς τὰ δεξιὰ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ Γλήνουτς, ἔχει διαφορὰν 1 ὥρας ἀπὸ τὴν Βιέννην καὶ τὴν Ρώμην, 2 ὥρων ἀπὸ τοὺς Παρισίους καὶ τὸ Λονδίον καὶ οὕτω καθέξης. Πρὸς κανονισμὸν τῆς ὥρας ἐπὶ τῇ βῆσει τῆς ἀνωτέρω ἀρχῆς, ὠρίσθη καὶ ἐν Ἑλλάδι διὰ Β. Δ. ὅπως ἀπὸ τῆς 15 Ἰουλίου 1916 τὰ ὠρολόγια κανονισθοῦν 25 λεπτὰ ἔμπρὸς. Οὕτω τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐσήμανε μεσημβρία, ὅταν τὰ ὠρολόγια ἐδείκνουν 12 ὥρ. παρὰ 25'.

Ἡ ἀτμόσφαιρα.

Ἡ *ἀτμόσφαιρα* καλεῖται ὁ ἀήρ, ὅστις περιβάλλει τὴν γῆν πανταχόθεν. Ὁ ἀήρ ἔχει μεγάλην σπουδαιότητα ἐν τῇ φύσει· εἶνε ἀπαραίτητος διὰ τὴν ζωὴν τῶν ζώων καὶ τῶν φυτῶν, συντελεῖ εἰς τὴν καθύπαινον διατηρεῖ τὴν ἀναπνοὴν καὶ εἶνε ὁ φορεὺς τοῦ ἤχου. Ἡ βιομηχανία χρησιμοποιοῦσιν τὸν ἀέρα ὡς κινητήριον δύναμιν εἰς πλείστας περιπτώσεις, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶνε ἡ ἰστιοπλοΐα, ἡ κίνησις τῶν ἀνεμομύλων κλπ.

Πάχος τῆς ἀτμοσφαίρας. Τὸ πάχος τῆς ἀτμοσφαίρας δὲν δύναται νὰ εὐρεθῇ ἐπακριδῶς ἐν τούτοις ὑπελογισθῆ ὅτι ὁ ἀήρ ἐκτείνεται 80 χιλιομέτρα περίπου ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης. Ἐκ τούτων μόνον μέχρι τῶν δέκα χιλιομέτρων ὁ ἀήρ εἶνε ἀναπνεύσιμος. Ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀήρ εἶνε πυκνότερος εἰς τὰ χαμηλὰ αὐτοῦ στρώματα, ὅσον δὲ προχωρεῖ πρὸς τὰ ὕψη γίνεται ἀραιότερος καὶ ἐλαφρότερος. Τὸ πάχος τοῦ ἀέρος εἶνε ἐλάχιστον παραβαλλόμενον πρὸς τὸν ὄγκον τῆς γῆς, διὰ τοῦτο λέγουσιν ὅτι ἡ ἀτμόσφαιρα εἶνε διὰ τὴν γῆν ὅ,τι ὁ χνοὺς εἰς τὸ βυθάκιον.

Ἀτμοσφαιρική πίεσις. Ὁ ἀήρ εἶνε βρῦς καὶ διὰ τοῦτο ἐξασκεῖ ἐπὶ τῆς γῆς πίεσιν, ἣν οὐνομάζεται *ἀτμοσφαιρική πίεσις*. Ἡ πίεσις αὕτη ἐξασκεῖται καὶ ἐπὶ παντὸς σώματος, ὅπερ εὐρίσκειται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, συνεπῶς καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου. Τὴν ἀτμοσφαιρικήν πίεσιν μετρώμεν δι' ὄργανον, ὅπερ καλεῖται *βαρόμετρον*. Ἡ ἐπὶ τῆς γῆς μέση πίεσις εἶνε 1033 γραμμάρια κατὰ τετραγωνικὸν ἑκατοστόμετρον, συνεπῶς ἡ πίεσις ἐπὶ ἀνθρώπου μέσου ἀναστήματος εἶνε περίπου 17000 χιλιογράμμων. Ἐὰν δὲν συντριβώμεθα ὑπὸ τοῦ μεγάλου τούτου βάρους, τοῦτο συμβαίνει διότι ἡ πίεσις ἰσορροπεῖται ὑπὸ τῶν ἀερίων, τὰ ὅποια ὑπάρχουν ἐντὸς τοῦ σώματος ἡμῶν. Τὰ στρώματα τοῦ ἀέρος, τὰ ὅποια ἀπο-

τελούν την ατμόσφαιραν, καθίστανται ψυχρότερα ἐφ' ὅσον ἀνερχόμεθα ὑψηλότερα ἀπὸ τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης. Ἐπίσης ἡ ατμοσφαιρική πίεσις ἐλαττοῦται βαθμηδὸν ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν ἐκ τῶν χαμηλῶν στρωμάτων τοῦ ἀέρος πρὸς τὰ ὑψηλότερα.

Συστατικά τοῦ ἀέρος. Συστατικά τοῦ ατμοσφαιρικοῦ ἀέρος λέγονται τὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια αὐτός περιέχει καὶ ἅτινα εἶνε ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ἐπὶ τῆς γῆς ὄντων. Ἐκ τῶν γενομένων ἀναλυτικῶν παρατηρήσεων ἀπεδείχθη ὅτι ὁ ἀήρ δὲν εἶνε ἅπλοῦν στοιχεῖον ἀλλὰ κράμα πολλῶν ἀερίων. Ὁ ἀήρ εἰς 100 μέρη περιέχει 21 περίπου μέρη ὀξυγόνου καὶ 79 μέρη ἀζώτου. Πλὴν ὁμοῦς τῶν συστατικῶν αὐτῶν, τὰ ὅποια εἶνε τὰ κυριώτερα, ὁ ἀήρ περιέχει καὶ μικρὰν ποσότητα ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὕδατος καὶ ἴχνη ἄλλων τιῶν ἀερίων. (1) Τέλος ὁ ἀήρ περιέχει ἐν αἰωρήσει κόκκιν μικοσκοπικῶν ὄντων, ἅτινα καλοῦνται μικροοργανισμοὶ ἢ μικρόβια. Τὰ μικρόβια, ὅταν εὑρουν κατάλληλον ἔδαφος, δύνανται νὰ ἀναπτυχθοῦν, ὅποτε καθίστανται λίαν ἐπικίνδυνα. Τινὰ ἐκ τῶν μικροβίων, εἰσδύοντα εἰς τοὺς πνεύμονας τοῦ ἀνθρώπου, προξενοῦν ἐπικινδύνους ἀσθενείας.

Θερμοκρασία τοῦ ἀέρος. Ἡ θερμοκρασία τῆς ατμοσφαιρας ἐξαρτᾶται α') ἐκ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους τόπου τινός. Ἐφ' ὅσον πλησιάζομεν πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν ἡ θερμοκρασία τοῦ ἀέρος ἀυξάνει, διότι αἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου προσπίπτουν καθέτως, ἐφ' ὅσον δὲ ἀπομακρυνόμεθα τοῦ Ἰσημερινοῦ ἡ θερμοκρασία ἐλαττοῦται, διότι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες προσπίπτουν πλαγιώτερον. β') ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ τόπου ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης· εἰς τοὺς πρόποδας ἑνὸς ὄρους ἡ θερμοκρασία εἶνε ὑψηλοτέρα, ἐφ' ὅσον δὲ ἀνερχόμεθα πρὸς τὴν κορυφὴν ἡ θερμοκρασία κατέρχεται κατὰ 1 βαθμὸν ἀνὰ 180 μέτρα ὕψους, γ') ἐκ τῆς φύσεως τῶν ἀνέμων, οἱ ὅποιοι πνέουσιν εἰς ὄρισμένον τόπον δ') ἐκ τῆς γεινιάσεως τῆς θαλάσσης, ἐπειδὴ τὸ ὕδωρ θερμαίνεται ἢ ψυχραίνεται βραδύτερον τοῦ ἐδάφους, καὶ τότε αἱ παράλιοι χῶραι δέχονται ἐκ τῶν θαλασσῶν ἀέρα θερμότερον ἢ ψυχρότερον τοῦ ἐπικρατοῦντος ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ε') ἐκ τῆς γεινιάσεως τῶν ὄρεων, τὰ ὅποια ἀνακόπτουν τοὺς θερμούς ἢ ψυ-

1) Οἱ ὕδατοι προέρχονται ἐκ τῆς ἐξατμίσεως τῶν ὑδάτων, τὰ ὅποια εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

2) Ἐχει ὑπολογισθῆ ὅτι ἐκάστη μετατόπισις κατὰ 200 χιλιόμετρα πρὸς τοὺς πόλους ἀντιστοιχεῖ πρὸς κατὰπτωσιν τῆς θερμοκρασίας κατὰ 1 βαθμὸν.

χροὸς ἀνέμους καὶ συμπυκνώνουν τὰ νέφη. ε') ἐκ τῆς βροχῆς, ἥτις καθιστᾷ ὑγρὰν τὴν ἀτμόσφαιραν, ζ') ἐκ τῆς συστίσεως τοῦ ἐδάφους. Οἱ ἀμμώδεις τόποι ἀποκτοῦν μεγαλειτέραν θερμότητα ἢ εἰ ἐλώδεις. η') ἐκ τῆς γειτνιασεως τῶν θαλασσιῶν ρευμάτων, περὶ τῶν ὁποίων ὠμιλήσαμεν ἤδη καὶ θ') ἐκ τῆς βλαστήσεως, ἢ ὁποία ἀπορροφᾷ τὴν θερμότητα τοῦ ἡλίου.

Ἄνεμοι.

Ἄνεμοι καλοῦνται τὰ ρεύματα τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος. Ὄταν ἡ πυκνότης τοῦ ἀέρος εἶνε ἴση εἰς δύο τόπους, ὁ ἀήρ διατελεῖ ἐν ἀκίνησιν, ἥτοι ἡρεμεῖ. Ἐὰν ὅμως ὁ ἀήρ εἰς ἓνα τόπον γίνῃ ἐλαφρότερος, τείνει νὰ ἀνέλθῃ πρὸς τὰ ἄνω. Τότε τὰ πυκνότερα στρώματα τοῦ ἀέρος σπεύδουν νὰ καταλάβουν τὸ κενόν, τὸ ὅποion ἐσχηματίσθη, καὶ οὕτω παράγονται τὰ ρεύματα τοῦ ἀέρος, τὰ ὁποῖα καλοῦνται ἄνεμοι. Λοιπὸν αἰτία τῶν ἀνέμων ἐν γένει εἶνε ἡ διαφορὰ τῆς θερμοκρασίας τῶν διαφόρων σημείων τῆς γῆνης σφαίρας. Ἐὰν μετοξὺ δύο γειτονικῶν τόπων, ὁ εἰς θερμαίνεται περισσότερο τοῦ ἄλλου, σχηματίζεται ἐν χαμηλὸν ρεῦμα ἀέρος, τὸ ὅποion ἐκ τοῦ ψυχροῦ τόπου διευθύνεται πρὸς τὸν θερμὸν καὶ ἕτερον ὑψηλότερον ρεῦμα, τὸ ὅποion ἐκ τοῦ θερμοῦ τόπου διευθύνεται πρὸς τὸν ψυχρόν. Διὰ νὰ ἐννοήσωμεν καλλίτερον τὸ φαινόμενον τοῦτο ἀρκεῖ τὸ ἐξῆς παράδειγμα: Ὄταν δύο δωμάτια συγκοινωνοῦν διὰ θύρας καὶ τὸ ἐν ἐξ αὐτῶν θερμαίνεται διὰ πυρός, τὸ δὲ ἄλλο εἶνε ψυχρόν, παρατηροῦμεν ὅτι σχηματίζεται χαμηλὸν ρεῦμα ἀέρος ἐκ τοῦ ψυχροῦ δωματίου πρὸς τὸ θερμὸν καὶ ἕτερον ὑψηλὸν ρεῦμα ἀέρος ἐκ τοῦ θερμοῦ δωματίου πρὸς τὸ ψυχρόν. Τοῦτο ἀντιλαμβάνομεθα, ἐὰν ἀφήσωμεν ἡμίκλειστον τὴν θύραν καὶ τοποθετήσωμεν δύο κηρία, τὸ ἐν εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς θύρας καὶ τὸ ἄλλο εἰς τὸ ἄνω βλεπόμενον τότε διὰ τὴν φλόξ τοῦ κάτω κηρίου στρέφεται πρὸς τὸ θερμὸν δωμάτιον, ἢ δὲ φλόξ τοῦ ἄνω στρέφεται πρὸς τὸ ψυχρόν.

Τὸ ὄργανον, διὰ τοῦ ὁποῖου εὐρίσκεται ἡ διεύθυνσις τῶν ἀνέμων λέγεται ἀνεμοδείκτης. Ὁ ἀνεμοδείκτης τοποθετεῖται ἐπὶ τῶν στεγῶν τῶν οἰκιῶν, ἐπὶ τῶν κωδωνοστασιῶν καὶ ἄλλων ὑψηλῶν μερῶν.

Ἄληθεῖς ἄνεμοι: πολιτικὰ ρεύματα. Εἰς τὰς χώρας, αἱ τινες εὐρίσκονται πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ, τὰ κατώτερα στρώματα τοῦ ἀέρος θερμαινόμενα διαρκῶς καθίστανται ἐλαφρότερα καὶ ἀνέρχονται πρὸς τὰ ἄνω. Τότε ἐκ τῶν δύο πόλων τῆς γῆς ἐκκι-

νοῦν χαμηλὰ ρεύματα ψυχροῦ ~~ἄ~~έρος, τὰ ὅποια διευθύνονται πρὸς τὸν Ἰσημερινὸν διὰ τὰ καταλάδουσι τὰ στρώματα, ἐκ τῶν ὁποίων ἀνυψώθη ὁ θερμὸς ἀήρ. Τὰ ρεύματα ταῦτα λέγονται ἀληγεῖς ἄνεμοι ἢ *πολικά ρεύματα* ἀντιστρόφως ἐκ τοῦ Ἰσημερινοῦ πνέουν ὑψηλὰ ρεύματα ἄερος διευθυνόμενα πρὸς τοὺς δύο πόλους. Τὰ ρεύματα ταῦτα καλοῦνται ἀνταληγεῖς ἄνεμοι ἢ ρεύματα τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ἐπειδὴ πάντα τὰ ρεύματα ταῦτα εἶνε κανονικὰ καὶ διηνεκῆ, ἦτοι πνέουν καθ' ὄλον τὸ ἔτος. ὀνομάζονται καὶ *διηνεκεῖς ἄνεμοι*. Οἱ ἄνεμοι οὗτοι δὲν φθάνουν ἀκριβῶς μέχρι τοῦ Ἰσημερινοῦ, διότι ἐπὶ ἀρκετὰ μεγάλῃς ἐκτάσεως τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐπικρατοῦν αἱ λεγόμεναι ἰσημεριναὶ νηνεμῖαι.

Περιοδικοὶ ἄνεμοι. Καλοῦνται περιοδικοὶ ἄνεμοι οἱ πνέοντες κανονικῶς πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν εἰς ὀρισμένην χρονικὴν περιόδον. Οἱ ἄνεμοι οὗτοι λέγονται καὶ *μουσῶνες*. Ἀπὸ τοῦ Ὀκτωβρίου μέχρι τοῦ Ἀπριλίου πνέει περιοδικὸς ἄνεμος ἀπὸ τῶν Ἰνδιῶν πρὸς τὴν νότιον Ἀφρικὴν, ἀπὸ δὲ τοῦ Ἀπριλίου μέχρι τοῦ Ὀκτωβρίου ὁ ἄνεμος πνέει ἀντιστρόφως ἐκ τῆς νοτίου Ἀφρικῆς πρὸς τὰς Ἰνδίας. Ὁ πρῶτος λέγεται *χειμερινὸς μουσῶν*, ὁ δεύτερος *θερινὸς μουσῶν*. Εἰς τοὺς ἀνέμους τούτους καταλέγονται καὶ οἱ λεγόμενοι *τοπικοὶ ἄνεμοι*, οἵτινες ἀπαντοῦν εἰς ὀρισμένας χώρας. Ταυτοῦτος ἄνεμος εἶνε ὁ *σιρόκος*, ὅστις ἐκκινεῖ ἀνωθεν τῆς Σαχάρας καὶ πνέει διὰ τῆς Ἀλγερίας καὶ τῆς Μεσογείου μέχρι τῶν ἀκτῶν τῆς Προδηγίας. Καὶ ἐν Ἑλλάδι περιοδικοὶ ἢ τοπικοὶ ἄνεμοι εἶνε οἱ κοινῶς ὀνομαζόμενοι *μελέμια*, οἵτινες πνέουν κατὰ διαλείμματα τοὺς μῆνας Ἰούλιον, Αὐγούστου καὶ μέρος τοῦ Σεπτεμβρίου.

Ὀνομασίαι τῶν ἀνέμων. Οἱ ἄνεμοι λαμβάνουν τὴν ὀνομασίαν αὐτῶν ἐκ τοῦ σημείου τοῦ ὀρίζοντος, ἐκ τοῦ ὁποίου πνέουν, εἶνε δὲ οἱ ἑξῆς.

- 1) Ὁ *ἀνατολικὸς* ἢ *ἀπηλιώτης* (κοινῶς *λεβάντης*). Οὗτος πνέει ἐκ τοῦ ἀνατολικοῦ μέρους καὶ φέρει συνήθως βροχὴν.
- 2) Ὁ *Δυτικὸς* ἢ *Ζέφυρος* (κοινῶς *πονέντης*). Οὗτος πνέει ἀπὸ τὸ δυτικὸν μέρος καὶ εἶνε συνήθως ὀροσερὸς καὶ εὐχάριστος.
- 3) Ὁ *Βορρᾶς* (κοινῶς *βορρῆς* ἢ *τραμουντάνα*) πνέων ἐκ τοῦ βορείου μέρους. Οὗτος εἶνε μᾶλλον ὀροσερὸς τὸ θέρος καὶ ψυχρὸς τὸν χειμῶνα.
- 4) Ὁ *Νότιος* (κοινῶς *νοτιάς* ἢ *στρια*) θερμὸς καὶ ὀχληρὸς ἄνεμος πνέων ἐκ τοῦ νοτίου μέρους.

5) Ὁ **Νοτιοανατολικὸς** ἢ **Εὐρὸς** (κοινῶς **σιρόκος**). Οὗτος πνέει ἐκ τοῦ νοτιοανατολικοῦ σημείου τοῦ ὀρίζοντος καὶ εἶνε λίαν σφοδρὸς προκαλῶν συνήθως τρικυμίας ἐν τῇ θαλάσῃ.

6) Ὁ **Βορειοανατολικὸς** (κοινῶς **γραῖκος**), πνέων ἐκ τοῦ ΒΑ μέρους τοῦ ὀρίζοντος καὶ φέρων συνήθως βροχήν.

7) Ὁ **Νοτιοδυτικὸς** ἢ **Δίψ** (κοινῶς **λίθας** ἢ **γαρμπή**) πνέων ἐκ τοῦ ΝΔ μέρους. Οὗτος εἶνε ψυχρὸς τὴν χειμῶνα καὶ καυστικὸς τὸ θέρος.

8) Ὁ **Βορειοδυτικὸς** ἢ **Σκίρων** (κοινῶς **μαῖστρος**). Οὗτος πνέει μεταξὺ βόρρα καὶ ζεφύρου, εἶνε δὲ ψυχρὸς τὸν χειμῶνα.

Ἐκ τῆς ταχύτητος αὐτοῦ ὁ ἄνεμος λέγεται **ἄσθενής**, ὅταν διὰ νύη 2—4 μέτρα κατὰ δευτερόλεπτον, μέτριος ὅταν 6—8. σφοδρὸς ὅταν διατρέχη 12—14, **καταιγίς** ἢ **θύελλα** ὅταν 20—30 καὶ **λαίλαψ** ὅταν ὑπερβαίη τὰ 30 μέτρα, ὅποτε ἀφαίρει στέγας, ἀνατρέπεται ξύλα, ἐκρίζωνει δένδρα καὶ προξενεῖ μεγάλας ζημίας.

Σίφωνες — **Κυκλώνες**. Σίφωνες λέγονται ἀνεμοστρόβιλοι σχηματιζόμενοι ἐκ τῆς βίας πνοῆς ἀτμοσφαιρικῶν ρευμάτων. Οἱ σίφωνες παρουσιάζονται ὑπὸ τὴν μορφήν σκιερῶν στηλῶν, αἷινες περιστρέφονται καὶ συμπαρασύρουν πάντα τὰ προστυχόντα ἐλαφρὰ σώματα.

Ὅταν οἱ σίφωνες κινῶνται ἐπὶ μεγάλῃς ἐκτάσεως λέγονται **κυκλώνες**. Οὗτοι παράγουν κατὰ τὴν διάβασίν των σφοδρὰς τρικυμίας. Εἰς τὸν Βόρειον ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν ἢ συνήθως πορεία τῶν κυκλώων εἶνε ἡ ἑξῆς: ὁ κυκλὼν παράγεται πλησίον τῶν Ἀντιλλῶν, διατρέχει κατὰ μῆκος τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν, διέρχεται τὸν ὠκεανὸν καὶ φθάνει τέλος εἰς τὰς δυτικὰς ἀκτὰς τῆς Εὐρώπης. Διὰ τὴν διατρέξιν τὸν ὠκεανὸν ὁ κυκλὼν χρειάζεται 4 ἢ 5 ἡμέρας. Εἰς τὴν Εὐρώπην οἱ κυκλώνες εἶνε σπάνιοι ἢ τοῦλάχιστον φθάνουσι εἰς αὐτὴν ἐξησθενημένοι.

Ἕ* γ ρ α σ ί α .

Λόγω τῆς ἐξατμίσεως τῶν ὑδάτων, ἀίνα εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, τὰ κατώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας περιέχουν ὑδρατμούς. Ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα ἔχη πολλοὺς ὑδρατμούς, ὥστε δὲν δύναται νὰ περιλάβῃ καὶ ἄλλους, λέγεται **κεκορησμένη** (πλήρης ὑδρατμῶν). Τότε ἡμεῖς αἰσθανόμεθα **ὕγρασιαν** καὶ λέγομεν ὅτι ὁ καιρὸς εἶνε **ὕγρὸς**. Ὅταν ὅμως ἡ ἀτμόσφαιρα περιλαμβάνη

πολύ ὀλίγους ὑδρατμούς, τοὺς ὀπίους δὲν αἰσθανόμεθα, λέγομεν ὅτε ὑπάρχει ξηρασία καὶ ὁ καιρὸς λέγεται ξηρὸς.

Κλίματα.

Ἡ θερμοκρασία, οἱ ἄνεμοι, ἡ ξηρασία ἢ ἡ ὑγρασία τῆς ἀτμοσφαιρας καὶ τοῦ ἐδάφους ἀποτελοῦν τὸ κλίμα χώρας τινός. Τὰ κλίματα ἐπὶ τῆς γῆς εἶνε διάφορα, διότι διάφορος εἶνε καὶ ἡ θερμοκρασία ἕκαστου τόπου ¹. Ἐν τούτοις, ἐπὶ τῇ βάσει τῶν ζωνῶν τῆς γῆτινης σφαίρας διακρίνονται κυρίως πέντε κλιματικαὶ ζῶναι, αἱ ἐξῆς: α') ἡ διακεκαυμένη, ὅπου ἐπικρατεῖ μεγίστη θερμότης καὶ ξηρασία, β') αἱ δύο εὐκρατοὶ, ὅπου τὸ ψῦχος καὶ ἡ θερμότης εἶνε συγκεκρασμένα. Εἰς τὰς χώρας τῶν δύο τούτων ζωνῶν τὸ κλίμα εἶνε μετρίως θερμὸν καὶ μᾶλλον ὑγρὸν καὶ γ') αἱ δύο κατεψυγμένα, ὅπου ἐπικρατεῖ ὀριμύτατος χειμῶν καὶ ὀλίγη ὑγρασία.

²Ἐκτὸς τῆς διακρίσεως ταύτης, τὰ κλίματα διαιροῦνται γενικώτερον εἰς ὠκεάνεια καὶ ἡπειρωτικά.

Ὠκεάνειον κλίμα. Ἡ θάλασσα μετριάζει τὸ ψῦχος καὶ τὴν θερμότητα, διότι θερμαίνεται καὶ ψύχεται βραδύτερον τῆς ξηρᾶς. Ἐκτὸς τούτου διὰ τῆς ἐξατμίσσεώς της παρέχει εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν ὑδρατμούς, οἱ ὅποιοι αὐξάνουν τὴν θερμαντικὴν ἐνέργειαν. Οἱ παράλιοι τόποι ἔχουν ὠκεάνειον κλίμα, τὸ ὅποion εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὀμιχλώδες, καὶ τὸ μὲν θέρος ὀλιγώτερον θερμὸν, τὸν δὲ χειμῶνα ὀλιγώτερον ψυχρὸν τοῦ κλίματος τοῦ ἐπικρατοῦντος εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἡπείρων.

Ἡπειρωτικὸν κλίμα. Εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῶν ἡπείρων, ἢ γῆ θερμαίνεται ἢ ψύχεται ταχέως, ὁ δὲ ἀτμοσφαιρικὸς ἀήρ, ὁ ἐρχόμενος εἰς ἐπαφὴν μετὰ τῆς γῆς, ἐπίσης καθίσταται θερμὸς ἢ ψυχρὸς. Τὸ Ἡπειρωτικὸν κλίμα εἶνε ξηρὸν καὶ ὑπόκειται εἰς μεγάλας διαφορὰς θερμοκρασίας μεταξὺ θέρους καὶ χειμῶνος ὡς καὶ μεταξὺ ἡμέρας καὶ νυκτός.

Ἐπίδρασις τῶν ρευμάτων. Τὰ θαλάσσια ρεύματα ἔχουν τοπικὴν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῶν κλιμάτων, μικροτέραν μὲν τῶν θαλασσῶν, ἀλλ' αἰσθητὴν εἰς τὰ παράλια τῶν ἡπείρων. Εἰς τὸ ρεῦμα τοῦ κόλπου ³ ὀφείλεται ἡ ἡδύτης τοῦ κλίματος τῆς Βρετάνης (γαλλικῆς

1) Εἰς τὸ κεφάλαιον θερμοκρασία τοῦ ἀέρος ἐξητάσαμεν τὰ αἷτια, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ θερμοκρασία ἐξαρτᾶται. Ἐπειδὴ θερμοκρασία καὶ κλίμα εἶνε ἔννοιαι συναφείς, ὅσα εἶπομεν περὶ τῆς θερμοκρασίας ζύγανται γὰρ ἐπαναληφθεῖσαι καὶ περὶ τοῦ κλίματος.

²Ἴδε θαλάσσια ρεύματα σελ. 13.

ἐπαρχίας) καὶ ἡ καλλιέργεια καρποφόρων δένδρων ἐν Νορβηγίᾳ. ἤτις εὐρίσκεται πολὺ πλησίον τοῦ πολιτικοῦ κύκλου.

Τὸ ὄψος τόπου τινὸς ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης δημιουργεῖ τὰ λεγόμενα τοπικὰ κλίματα. Οἱ ὑψηλοὶ τόποι ἔχουν ψυχρὸν κλίμα, εἰ δὲ χαμηλοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θερμόν.

Τὸ κλίμα ἔχει μεγάλην ἐπιρροὴν εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν φυτοκομίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου.

Β'. ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Η Α Σ Ι Α

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀσίας. Ἡ Ἀσία εἶνε ἡ μεγαλύτερα τῶν πέντε ἡπείρων τῆς γῆς καὶ ἀποτελεῖ μόνη τὸ ἐν τρίτῳ τῆς ὄλης ξηρᾶς. Κεῖται περίπου μεταξὺ τῆς 77° καὶ τῆς 1° μοίρας Β. πλάτους καὶ τῆς 24° καὶ 172° δυτικοῦ μήκους ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ τῶν Παρισίων. Ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἀσίας ἔχει ἔκτασιν 43 1/2 ἑκατομμυρίων τετραγωνικῶν χιλιομέτρων καὶ ἔκτείνεται δλόκληρος ἐν τῷ βορείῳ ἡμισφαιρίῳ. Ἡ Ἀσία ὀρίζεται ἀπὸ τὸ μέρος τῆς Εὐρώπης διὰ τῶν *Οὐραλίων ὄρεων*. Τὸ μήκος αὐτῆς ἀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης μέχρι τοῦ Βεριγγείου πορθμοῦ ὑπερβαίνει τὸ τέταρτον τῆς περιφέρειας τῆς γῆϊνης σφαίρας.

Ἡ Ἀσιατικὴ ἡπειρος βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Μεγάλου ἢ Εἰρητικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Σινικῆς θαλάσσης καὶ τοῦ Ἰνδοικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τοῦ Εὐξείνου πόντου, τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ ΝΔ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Θάλασσαί, κόλποι.— Ὁ Βόρειος παγωμένος ὠκεανὸς καλύπτεται τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους ὑπὸ πάγων καὶ σχηματίζει τοὺς κόλπους τοῦ Ὄβιος καὶ τοῦ Ἰενεσέη. Ὁ Εἰρητικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει ἐπὶ τῶν ἀνατολικῶν ἀκτῶν τῆς Ἀσίας τὴν Βερίγγειον θάλασσαν, ἣτις χωρίζει τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Β. Ἀμερικῆς, τὴν Ὀχοσιτικὴν θάλασσαν, τὴν Ἰαπωνικὴν, τὴν Κιτρινήν, τὴν Ἀνατολικὴν, τὴν Σινικὴν θάλασσαν καὶ τοὺς κόλπους τοῦ Τογκίνου καὶ τοῦ Σιάμ. Ὁ Ἰνδικὸς ὠκεανὸς ἐπὶ τῆς νοτίου ἀσιατικῆς ἀκτῆς

σχηματίζει τὸν *Βεγγαλικὸν κόλπον*, τὴν *Ὀμανικὴν θάλασσαν* ἢ *Ὀμανικὸν κόλπον*,— ἔστις πάλιν σχηματίζει τὸν *Περσικὸν κόλπον*,— τὸν κόλπον τοῦ *Ἄδεν* καὶ τὴν *Ἐρυθρὰν θάλασσαν*.

Χερσόνησοι. Αἱ κυριώτεραι χερσόνησοι τῆς Ἀσίας εἶνε ἡ *Καυκάσια*, ἡ *Κορέα*, ἡ *Ἰνδοκίνα*, ἡ *Ἰνδική*, ἡ *Δεκάν*, ἔχουσα σχῆμα τριγωνικόν, ἡ *Αραβία* καὶ ἡ *Μικρὰ Ἀσία*.

Ἀκρωτήρια. Τὰ σπουδαιότερα ἀκρωτήρια τῆς Ἀσίας εἶνε τὸ *Τσελιουσκίνον* πρὸς Β. ἐν τῇ *Σιβηρίᾳ*, τὸ *Ἀνατολικὸν ἐπὶ τοῦ Βεργιγγείου πορθμοῦ*, ἡ *Ρωμανία* πρὸς νότον τῆς χερσονήσου *Μαλάκκας* καὶ τὸ *Κομορῆιον* πρὸς νότον τῆς *Ἰνδικῆς*.

Πορθμοί. Κυριώτεροι πορθμοὶ εἶνε ὁ *Βερίγγειος*, ἔστις χωρίζει τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς Ἀμερικῆς, ὁ πορθμὸς τῆς *Μαλάκκας*, μεταξὺ τῆς χερσονήσου *Μαλάκκας* καὶ τῆς νήσου *Σουμάτρας*, ὁ τοῦ *Ὀρμουζ* εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ *Περσικοῦ κόλπου*, ὁ τοῦ *Βαβέλ-Μανδέβ*, εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς *Ἐρυθρᾶς θαλάσσης*, καὶ τέλος οἱ πορθμοὶ τοῦ *Ἑλλησπόντου* καὶ τοῦ *Βοσπόρου*, οἵτινες χωρίζουσι τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς *Εὐρώπης*.

Ἴσθμοί. Ὁ Ἴσθμὸς τοῦ *Σουέξ*, ἔστις ἤνωσε τὴν Ἀσίαν μετὰ τῆς Ἀφρικῆς, ἀπεκόπη τῷ 1869 ὑπὸ τοῦ Γάλλου *Λεσσέψ* διὰ διώρυγας, καὶ σήμερον συγκοινωνεῖ δι' αὐτῆς ἡ *Μεσόγειος* μετὰ τῆς *Ἐρυθρᾶς θαλάσσης*. Ἡ διώρυξ τοῦ *Σουέξ* ἔχει μῆκος 160 χιλιομ. πλάτος 80 μέτρων καὶ βάθος 10 μέτρων. Τὸ ἔργον ἀπῆρτησεν ἐργασίαν δέκα ἐτῶν καὶ δαπάνην 500 ἑκατομμυρίων φράγκων.

Νῆσοι. Εἰς τὸν Ἀρκτικὸν παγωμένον ὠκεανὸν ὑπάρχουσι αἱ νῆσοι τῆς *Νέας Σιβηρίας* (ἐν *Ρωσίᾳ*), αἵτινες καλύπτονται ὑπὸ χιόνος ἐπὶ δέκα μῆνας τὸ ἔτος. Εἰς τὸν *Εἰρηρικὸν ὠκεανὸν* εὕρεσκειται ἡ διατῶδης νῆσος *Σαχαλίνη* (κνήκουσα εἰς τὴν *Ἰαπωνίαν*), ἡ *Φορμόζα*, αἱ *Φιλιππῖναι νῆσοι* καὶ αἱ *Ἰαπωνικαὶ νῆσοι* (*Ἰεσῶ*, *Νιπκόνη*, *Σικόκ*, *Κιου Σιου*). Μεταξὺ τοῦ *Εἰρηρικοῦ* καὶ τοῦ *Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ* ὑπάρχουσι ἡ *Βόρνεος*, ἡ *Σουμάτρα*, ἡ *Ἰάβα* καὶ πολλαὶ ἄλλαι καλούμεναι νῆσοι τῆς *Σούνδης*. Εἰς τὴν *Μεσόγειον θάλασσαν* εἶνε ἡ *Ρόδος*, ἡ *Κύπρος* καὶ ἄλλαι.

Ὀροπέδια καὶ ὄρη. Εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας ὑπάρχει περὶ ἀγόνων ὄροπέδιων διαφόρου ὕψους, αἵτινα ὅμοι ἀποτελοῦν τὸ λεγόμενον *Μέγα κεντρικὸν ὄροπέδιον*, ἕπερ εἶνε τὸ μεγαλειότερον τοῦ κόσμου. Τὸ σπουδαιότερον εἶνε τὸ ὄροπέδιον τοῦ *Θιβέτ* (ὕψους 4810 μ.). Τοῦτο ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ ἐκτεταμένου ὄροπε-

δίου τῆς *Μογγολίας* (χαμηλοτέρου τοῦ *Θιβέτ*), ὅπου εὐρίσκεται ἡ μεγάλη ἔρημος *Γόβη* (ἀμμόδης ἔκτασις μέσου ὕψους 800 μέτρων περίπου) καὶ ὑπὸ τῆς λεκάνης τοῦ *Ταρίμ* (τὸ ἀνατολικὸν *Τουρκεστάν*). Ἄλλα ὄροπέδια τῆς Ἀσίας χαμηλότερα καὶ μικρότερα εἶνε πρὸς Δ. τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν ἢ τῆς *Περσίας* καὶ τὸ τῆς Ἀραβίας πρὸς Ν. τὸ τοῦ *Λεκάν* ἐν ταῖς Ἰνδαίαις. Τὸ ὄροπέδιον τοῦ *Θιβέτ* διασχίζεται ὑπὸ πολλῶν ὄροσειρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων γνωστότερα εἶνε ἡ τοῦ *Καρακορούμ*. Μετὰ τοῦ ὄροπέδιου τοῦ *Θιβέτ* ἐνοῦνται α'.) πρὸς Α. τὰ ὄρη τῆς *Κίνας*, β'.) αἱ ὄροσειραὶ τῆς Ἰνδοκίνας, γ'.) πρὸς Δ. τὰ ὄρη τὰ περιβάλλοντα τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν.

Μεταξὺ τῶν ὄροπέδων τοῦ *Θιβέτ* καὶ τοῦ Ἰράν εὐρίσκεται τὸ μέγα ὄροπέδιον τοῦ *Παμίρ* (καλούμενον ὑπὸ τῶν Ἰθαγενῶν *Βάμοδουγγιδ*—σιέγη τοῦ κόσμου). Ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τούτου ἀρχοῦνται τρεῖς μεγάλαὶ ὄροστοιχίαι: ΒΑ τὰ *Οὐράνια* ἢ *Θίαν Σάν* (7340 μ.), τὰ *Ἀλτάϊα* καὶ αἱ ὄροσειραὶ *Σαιανικά*, Ἰαβλονοβόϊα καὶ *Στανοβόϊα*, αἵτινες διήκουν μέχρι τοῦ *Βεριγγείου* πορθμοῦ.

Πρὸς τὸ ΝΔ μέρος ἐκτείνονται τὰ Ἰμαλάϊα, ἡ ὑψηλότερα ὄροσειρὰ τον κόσμου καλυπτομένη πάντοτε ὑπὸ χιόνων. Ἡ ὑψηλότερα κορυφή τῶν Ἰμαλαίων εἶνε τὸ *Ἐβέρεστον* (8880 μ.) Πρὸς Β. ὑπάρχουν τὰ ὄρη *Κουέν-Λούν*, λίαν ὑψηλὰ καὶ ἐκτεταμένα.

Ἄλλαι ὄροσειραὶ τῆς (Ἀσίας εἶνε: ὁ *Καύκασος* (μεταξὺ *Εὐξείνου Πόντιου* καὶ *Κασπίας θαλάσσης*), τοῦ ὁποίου μία κορυφή λεγομένη *Ἐλβρουζον* ἔχει ὕψος 5644 μ., καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποίου, κατὰ τὴν μυθολογίαν, προσηλώθη ὁ *Προμηθεὺς*: τὸ *Αραράτ* ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ, ὅπου κατὰ τὴν Πκλ. Διαθήκην ἐπεκάθησεν ἡ *Κιβωτός* τοῦ *Νῶε*: ὁ *Ταῦρος* (ἐν τῇ *Μικρᾷ Ἀσίᾳ*) καὶ ὁ *Λίβανος* (ἐν τῇ *Συρίᾳ*), τὰ *Οὐράλια* ὄρη χωρίζοντα τὴν Ἀσίαν ἀπὸ τῆς *Εὐρώπης*, αἱ παράλληλοι ὄροστοιχίαι τῆς *Ἰνδοκίνας* καὶ τὰ ὄρη τῆς *Ἰαπωνίας*.

Ἡφαίστεια. Τὰ δύο τρίτα τῶν ἠφαιστειῶν τῆς γῆς σχηματίζουν *πύρινον κύκλον* περίξ τοῦ *Εὐρηκεῖου ὠκεανῶ*. Τὰ κυριώτερα ἠφαιστεια τῆς Ἀσίας εἶνε τὸ τῆς *χερσονήσου Καμτσιάτκας*, τὸ *Φουτσιγγιάμα* ἐπὶ τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων καὶ τὸ τῆς νήσου *Μπάρρεν*.

Πεδιάδες. Ἡ Ἀσία ἔχει πολλὰς πεδιάδας. Αἱ σπουδαιότεραι εἶνε ἡ ἀχανὴς πεδιάς τῆς *Σιβηρίας*, ἡ ψυχροτέρα ἔλων τῶν πεδιάδων τοῦ κόσμου, ἐκτεινομένη πέραν τῶν *Οὐραλίων ὄρων* ἢ τῆς *Μεσοποταμίας*, ἡ τοῦ *Τουρκεστάν* κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος.

ἔργον, καὶ αἱ θαυμάσιαι πεδιάδες τοῦ Ἰνδοστάν καὶ τῆς Κίνας.

Ποταμοί. Οἱ πλείστοι τῶν ποταμῶν τῆς Ἀσίας πηγάζουσι ἐκ τῶν μεγάλων ὄροπέδιων. Εἶνε δὲ οὗτοι : ὁ Ὄβηρ, ὁ Ἰενοσέης (μῆκος 4700 χιλιομέτρων) καὶ ὁ Δένας (ἐν Σιθηρία), ὁ Ἀμοῦρ (ἐν Κίνα καὶ Σιθηρία) καταλήγων εἰς τὴν Ὀχοσιτικὴν θάλασσαν, ὁ Χοάγγ-Χῶ ἢ Κίτρινος ποταμὸς καὶ ὁ Ἰαγγ-τσε-Κιάγγης ἢ Κυανοῦς ἐκβάλλοντες εἰς τὴν Κιτρινὴν καὶ τὴν Ἀνατολικὴν θάλασσαν, ὁ Μεκόγκος καὶ ὁ Μενάμ χυνόμενοι εἰς τὴν Ἰνδικὴν θάλασσαν. Ὁ Ἰραουαδής, ὁ Βραμαπούτρας καὶ ὁ Γάγγης (ἐν Ἰνδοστάν) ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον. Ὁ Ἰνδὸς (ἐν Ἰνδοστάν) χυνόμενος εἰς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον. Ὁ Τίγρης καὶ ὁ Εὐφράτης (ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ) ἔχοντες κινὰς ἐκβολὰς εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον. Ὁ Ἀμοῦρ-Δάρια (Ὠξος) καὶ ὁ Σιρ-Δάρια (Ἰαξάρτης) ἐν τῷ δυτικῷ Τουρκεστάν τροφοδοτοῦντες τὴν Ἀράλην λίμνην.

Λίμναι. Ἐν τῇ Ἀσιατικῇ Ρωσίᾳ εὐρίσκονται ἡ Ἀράλη λίμνη ἢ θάλασσα, τῆς ὁποίας ἡ ἐπιφάνεια εἶνε 41 μ ὑψηλοτέρα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, ἡ Βαλκάση καὶ ἡ Βιχιάλη. Ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὑπάρχει ἡ Ἀσφαλιτῆς λίμνη ἢ Νεκρὰ θάλασσα, εἰς τὴν ὅποιαν ἐκβάλλει ὁ Ἰορδάνης ποταμὸς. Μεταξὺ Ρωσίας καὶ Περσίας κεῖται ἡ Κασπία λίμνη ἢ θάλασσα, ἡ μεγαλειτέρα λίμνη τοῦ κόσμου.

Ἔρημοι. Τοιαῦται εἶνε ἡ ἐκτεταμένη ἔρημος Γόβη μεταξὺ τῶν Οὐρανίων καὶ τῶν Χιγγανίων ὄρεων καὶ ἡ ἔρημος τῆς Ἀραβίας.

Κλίμα. Καθ' ἅσασαν τὴν Σιθηρίαν τὸ κλίμα εἶνε ψυχρότατον. Εἰς τὸ κέντρον τῆς Ἀσίας ἐπικρατεῖ κλίμα ξηρόν, εἰς τὸ Ἰνδοστάν, τὴν Ἰνδοκίαν καὶ τὴν Ἀραβίαν ἀπαντιᾷ θερμὸν κλίμα. Εἰς τὰς μεσημβρινὰς ἀκτὰς τῆς Ἀσίας ἀπαντιᾷ κλίμα εὐκρατον.

Προϊόντα. Ἡ κριθὴ καὶ ἡ βρίζα (σίκαλη) χρησιμεύουν ὡς τροφή εἰς τὰς ψυχρὰς χώρας τῆς Ἀσίας. Ὁ σίτος καλλιεργεῖται ἐν Κίνα, Ἰαπωνίᾳ καὶ Περσίᾳ. Ἡ ὄρυζα καὶ ὁ ἀραβόσιτος παράγονται ἐν ἀφρονίᾳ καὶ εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας. Πολύτιμος ξυλεῖα (ἔβενος, τέκχιον, σαντάλιον κ.λ.π.) παράγεται εἰς τὴν μεσημβρινὴν Ἀσίαν. Ὁ Ἰνδοκάλαμος (βαμβοῦ) χρησιμοποιεῖται ἐν τῇ Ἀνατολικῇ καὶ μεσημβρινῇ Ἀσίᾳ διὰ τὴν κατασκευὴν οἰκιῶν. Ἡ βανανέα (Ἰνδικὴ συκῆ) εἶνε ἄφθονος εἰς τὰς μεσημβρινὰς Ἰνδίας καὶ τὴν νῆσον Κεϋλάνην. Πλεῖστα ἀρωματικὰ φυτὰ, πέπερι, κιννάμωμον, πιπερόριζα, μοσχοκάρυον, τὸ καμφοῦροῦδενδρον τῆς Κίνας καὶ τῆς Ἰαπωνίας, τὸ τένον τῆς Κίνας, ὁ καφὲς καὶ οἱ φοίνικες τῆς Ἀραβίας καθιστοῦν πλουσίαν τὴν παραγωγὴν τῆς Ἀσίας.

Ήρουκτά. Ὁ χρυσός, ὁ ἄργυρος, ὁ χαλκός εἶνε ἄφθονα ἐν Σιβηρίᾳ, Κίνα καὶ Ἰαπωνίᾳ. Σίδηρος ἐξάγεται παντάχοῦ τῆς Ἀσίας. Πλουσιώτατα στρώματα λιθανθράκων ὑπάρχουν ἐν Κίνα, Ἰαπωνίᾳ, Τογκίνῳ καὶ Ἰνδοστάν.

Ζῶα. Ἡ Ἀσία εἶνε ἐπίσης χώρα πλουσιωτάτη εἰς ζῶα. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ζοῦν ἄρκτοι, ἀλώπεκες, τάρανδοι καὶ διάφορα ἄλλα ζῶα, τῶν ὁποίων αἱ διφθέραι εἶνε πολύτιμοι, ὡς ἡ *κυανῆ ἀλώπηξ*, αἱ *λευκοκίττιδες* κλπ. Πλὴν τῶν κατοικιδίων ζῶων ὑπάρχουν κάμηλοι, χρησιμοποιοῦμενοι ὡς ὑποζύγια εἰς τὴν Δυτικὴν Ἀσίαν, μακρότριχες καὶ λεπτότριχες αἴγες, ὡς σπουδαιότεραι αἱ τοῦ Θιδέτ, ἐλέφαντες, ἐξημερούμενοι εἰς κατοικίδια ζῶα, ὄρατοι ἵπποι, ἐκ τῶν ὁποίων περιφημότεροι εἶνε οἱ τῆς Ἀραβίας καὶ Συρίας, τέγρεις, ρινοκέρωτες, πίθηκοι καὶ λέοντες ζῶντες ἐντὸς τῶν δασῶν τῆς Ἰνδικῆς, καὶ τέλος διάφοροι δηλητηριώδεις ὄφεις καὶ ἐρπετά.

Κάτοικοι-Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀσίας ἀνέρχονται εἰς 880 ἑκατομμύρια, ἀνήκουν δὲ εἰς διαφόρους φυλὰς καὶ θρησκεύματα. Αἱ κυριώτεραι φυλαὶ εἶνε ἡ Μογγολικὴ, ἡ Μαλαϊκὴ καὶ ἡ Καυκασία. Ἡ θρησκεία τοῦ Βούδδα καὶ τοῦ Κομφουκίου συγκεντρῶνουν 500 ἑκατομμύρια ὁπαδῶν, 200 ἑκατομμύρια Ἰνδῶν εἶνε Βραχμανιστᾶί, 130 περίπου ἑκατομμύρια εἶνε Μωαμεθανοί, 10 ἑκατομ. Χριστιανοὶ καὶ 1 ἑκατομ. Ἰουδαῖοι. Κατὰ τὸν πολιτισμὸν οἱ λαοὶ τῆς Ἀσίας εἶνε κατώτεροι τῶν Εὐρωπαίων. Οἱ Ἰάπωνες καὶ οἱ Σίνοι εἶνε μᾶλλον πεπολιτισμένοι τῶν ἄλλων λαῶν τῆς Ἀσίας.

Διαιρέσεις. Ἡ Ἀσία διαιρεῖται εἰς πέντε μεγάλα τμήματα :

- 1) τὴν Β. Ἀσίαν ἢ Σιβηρίαν, ἣς λέγεται καὶ *Ρωσικὴ Ἀσία*,
- 2) τὴν Δ. Ἀσίαν περιλαμβάνουσαν τὴν Ὑπερκαυκασίαν χώραν, τὴν Ἀσιατικὴν Τουρκίαν, τὴν Ἀραβίαν καὶ τὰς χώρας τοῦ ὄρεος πεδίου τοῦ Ἰράν (*Περσίαν*, Ἀφγανιστάν, Βελουτχιστάν καὶ Καφριστάν),
- 3) τὴν Κεντρικὴν Ἀσίαν, ἣς περιλαμβάνει τὸ Τουρκεστάν, τὴν Μογγολίαν καὶ τὴν Θιβητίαν,
- 4) τὴν Μεσημβρινὴν Ἀσίαν, περιλαμβάνουσαν τὴν Ἰνδίαν καὶ τὴν Ἰνδοσινικὴν καὶ
- 5) τὴν Δ. Ἀσίαν, εἰς ἣν ἀνήκει ἡ Ἰαπωνικὴ αὐτοκρατορία, ἡ Κορέα καὶ ἡ Σινική.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΡΩΣΙΑ

Ὀλόκληρος ἡ βόρειος Ἀσία ἢ κατεχομένη ὑπὸ τῆς Σιβηρίας ἀποτελεῖ μέρος τῆς Ρωσίας καὶ ἔχει πληθυσμὸν 11000000 περίπου

κατοίκων. Ἡ ἐπιφάνεια αὐτῆς ὑπερβαίνει τὴν ἑκτασιν ὀλοκλήρου τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἀσιατικὴ Ρωσία περιλαμβάνει, πλὴν τῆς Σιβηρίας, καὶ τὸ Δ. Τουρκεστάν (Βουχάρα καὶ Χίβα), τὴν Ὑπερκαυκασίαν χώραν καὶ τὴν Καυκασίαν Ρωσίαν, συγκεντρούσα ἐν ὄψῃ πληθυσμὸν 27 περίπου ἑκατομμυρίων. Σήμερον εἰ κατοικοῦντες τὸν Καύκασον λαοὶ ἀνέχθησαν τὴν ἀνεξαρτησίαν των.

Ἐδαφος-πρυθόντα. Τὸ ἔδαφος εἶνε ὡς ἐπὶ το πλεῖστον ἄγονον, παράγει ἕμως διάφορα ὄρυκτὰ (χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν, λιθάνθρακας, μαγνητικὸν σίδηρον), ἀρκετὴν ποσότητα ξυλείας καὶ τρέφει ζῶα ἔχοντα πολὺτιμα δέρματα. Εἰς τὴν Σιβηρίαν ὑπάρχουν μεγάλα μεταλλεῖα, εἰς τὰ ὅποια ἄλλοτε εἰργάζοντο πολλοὶ ἐξέριστοι ἐγκληματῖαι καὶ πολιτικοὶ κατάδικοι, ἀποστελλόμενοι ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας.

Πόλεις. Αἱ κυριώτεραι πόλεις τῆς Σιβηρίας εἶνε ἡ *Τόμσκη* (150 χιλ. κ.), εἰς ἧς διέρχεται ὁ Σιβηρικὸς σιδηρόδρομος, ἡ *Ὁμοικη* (40 χιλ. κ.), ἐν ἧ ἔξασκεῖται σημαντικὸν ἐμπόριον, ἡ *Ἰρκούτσκη*, (85 χιλ. κ.), *Βαρναούλ* (25 χιλ. κ.), κέντρον μεταλλευτικόν.

Τοῦ Δ. Τουρκεστάν πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Τασκένδη* (125 χιλ. κ.), τῆς Βουχάρας πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Βουχάρα* (70 χιλ. κ.) καὶ τῆς Χίβας ἡ *Χίβα* (30 χιλ. κ.).

Τῆς Ὑπερκαυκασίας χώρας σημαντικώτεραι πόλεις εἶνε ἡ *Κρασνοβόδσκη* παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν καὶ τὸ *Οὐζοῦν-Ἀδά*.

Ἐλευθέρα Καυκασία χώρα. Αὕτη ἐκτείνεται μεταξὺ τοῦ Εὐξείνου πόντου καὶ τῆς Κασπίας θαλάσσης. Πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Τιφλις* (170 χιλ. κ.). Ἄλλαι πόλεις εἶνε ἡ *Βακού* (220 χιλ. κ.) παρὰ τὴν Κασπίαν θάλασσαν, ἔχουσα ἀφθόνας πηγὰς πετρελαίου, ἡ *Βατούμ* (25 χιλ. κ.) παρὰ τὸν Εὐξείνον, καὶ τὸ *Ἐριβάν* (20 χιλ. κ.) πρωτεύουσα καὶ ἔδρα τοῦ Πατριάρχου καὶ τῆς Κυβερνήσεως τῶν Ἀρμενίων.

ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἡ Ἀσιατικὴ Τουρκία ἔχει ἑκτασιν 1500000 τετραγων. χιλιόμετρων καὶ πληθυσμὸν περὶ τὰ 17 ἑκατομμύρια κατοίκων καὶ ἀποτελεῖται α') ἐκ τῆς *Μικρᾶς Ἀσίας*, β') ἐκ τῆς *Συρίας* καὶ *Παλαιστίνης*, γ') ἐκ τῆς *Τουρκικῆς Ἀρμενίας*, δ') ἐκ τοῦ *Κουρδιστάν*, ε') ἐκ τῆς *Μεσοποταμίας* καὶ ς') ἐκ τμήματος τῆς *Αραβίας*.

α'. Μικρά Ἀσία.

Ἡ ἱστορία διδάσκει ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἔδουσαν πολυαριθμούς ἀποικίους εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τὰς νήσους αὐτῆς, ἕνεκα τῶν ὁποίων πολλάκις προεήλθον εἰς πόλεμον πρὸς τοὺς Πέρσας. Αἱ ἀποικίαι αὗται ἤμασαν εἰς τὰ γράμματα, τὸν πολιτισμὸν, τὰς ἐπιστήμας, τὰς τέχνας καὶ τὸ ἔμποριον. Εἰς αὐτὰς ἐδ' ἐγενήθησαν πολλοὶ σοφοὶ ἄνδρες, μετοξὺ τῶν ὁποίων ὁ πατὴρ τῆς ποιήσεως Ὅμηρος, ὁ ἱστορικὸς Ἡρόδοτος, ὁ πατὴρ τῆς ἱατρικῆς Ἱπποκράτης, ὁ Θαλῆς, εἰς τῶν ἐπιτὰ σοφῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ ἄλλοι. Παρ' ἑσας τὰς καταπίσεις καὶ τοὺς διωγμοὺς, τὰς ὁποίας ὑπέστησαν αἱ Ἑλληνικαὶ ἀποικίαι, ἀφ' ἧς ἐποχῆς εἰς Τούρκου κατέστησαν τὴν Μικρὰν Ἀσίαν καὶ ἰδίως μετὰ τὴν ἐκρηξιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου. Διετήρησαν τὸν ἑλληνικὸν χαρακτῆρα, τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν θρησκείαν. Ἀτυχῶς ὅμως τὸν Αὐγούστον τοῦ 1922 ὁ κατέχων τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἑλληνικὸς στρατὸς ἐξεκένωσε τὴν χώραν, ὅποτε ἕσοι ἐκ τῶν κατοίκων κατόρθωσαν νὰ διαφύγουν τὸν ἐλεθρον ἐκ μέρους τῶν Τούρκων, κατέφυγον εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα, ἐγκαταλείψαντες βωμοὺς, ἐστίας καὶ περιουσίαν.

Ὅροι. Ἡ Μικρὰ Ἀσία εἶνε χερσονήσος βρεχομένη πρὸς Δ ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, πρὸς Β ὑπὸ τῆς Προποντιδὸς καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογαίου θαλάσσης. Ἡ ἕκτασις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶνε τριπλασία τῆς σημερινῆς Ἑλλάδος (ἔσ' 3600 τετραγ. χιλιομ.).

Κόλποι. Ἐν τῷ Αἰγαίῳ εἶνε ὁ Ἀδριατικὸς, ὁ Ἐρμαῖος (κόλπος τῆς Σμύρνης), ὁ Ἰασικὸς καὶ ὁ Κεραμεικός, ἐν τῇ Μεσογαίῳ ὁ κόλπος τῆς Ἀιταλείας καὶ ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἢ Ἰασικὸς καὶ ἐν τῇ Προποντιδίῳ ὁ Ἀσιατικὸς καὶ ὁ Κίανος.

Πορθμοί. Ἡ θάλασσα τῆς Προποντιδὸς σχηματίζει δύο πορθμοὺς, τὸν Βόσπορον καὶ τὸν Ἑλλήσποντον, (Στενὰ ἢ Δαρδανέλλια), διὰ τῶν ὁποίων χωρίζεται ἡ Ἀσία ἀπὸ τῆς Εὐρώπης.

Ἀκρωτήρια. Ἐν τῷ Αἰγαίῳ τελεγεῖ τὸ Δεκτὸν (Μπαμπά-Μτουρνου), ἡ Μέλαινα ἄερα καὶ ἡ Μυκάλη. Ἐν τῇ Μεσογαίῳ τὸ Ἴερον, ἡ Σαρπηδῶν καὶ τὸ Ἀνεμούριον. Παρὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ Σίγειον, καὶ ἐν τῷ Εὐξείῳ τὸ Ἰασόνιον, ἡ Καραμβίς, καὶ τὸ Ἡράκλειον.

Ὅρη. Τὴν Μικρὰν Ἀσίαν διατέμνουσιν τρεῖς ὄροστοιχίαι. Ἡ Γεωγραφία Δημ. Η. Κυριακοπούλου Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως

μεγαλειτέρα ἄρχεται ἀπὸ Ν, καὶ τὸ μὲν νοτιοδυτικὸν μέρος αὐτῆς καλεῖται *Ταῦρος*, τὸ δὲ βορειοανατολικὸν *Ἀντίταυρος*. Πρὸς Β τοῦ Ταύρου ὑψοῦται ὁ *Ἄργατος*, τὸ ὑψηλότερον τῶν ὄρεων τῆς Μ. Ἀσίας, ἔχον κρατῆρα ἐδορισμένου ἡφαιστείου. Ἄλλη ὄροστοιχία εἶνε ἡ πρὸ τοῦ Εὐξείνου, ἣν ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰ ὄρη *Θήχην* πρὸς Ν τῆς Τραπεζούντος, τὸν *Ὀλγασσυν* νοτίως τῆς Σιῶπης καὶ τὸν *Βιθυνὸν Ὀλυμπον*. Ἄλλαι ὄροσειραὶ διήκουσαι ἀπὸ τῆς Προποντιδος πρὸς Ν. ἀποτελοῦνται ἀπὸ τὸν *Ὀλυμπον* τῆς Μυσίας (Κεῖς Δίγ) πρὸς Ν τῆς Προύσης, τὴν *Ἰδην*, τὸ *Δίδυμον*, τὸν *Τμῶλον*, τὸ *Σίπυλον*¹, τὸν *Κάδμον* καὶ τὴν *Μυιάλην*².

Ποταμοί. Οἱ κυριώτεροι ποταμοὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶνε ὁ *Σκάμανδρος*, χυνόμενος πρὸς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἑλλησπόντου, ὁ *Ἔρμος*, ἐκδύλων εἰς τὸν Ἑρμαῖον κόλπον, ὁ *Παντωλός*, παραπόταμος τοῦ Ἐρμου (νόμοματός ἐν τῇ ἀρχαιότητι διὰ τὰ ἐν τῇ κοίτῃ του εὐρισκόμενα ψήγματα χρυσοῦ), ὁ *Μαίανδρος* καὶ ὁ *Εὐρυμέδων*³, ἐκβάλλοντες εἰς τὸ Αἴγατον. Εἰς τὴν Προποντιδα ἐβάλλουν ὁ *Γράνικος* καὶ ὁ *Μάκιστος*. Εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ἐβάλλουν οἱ ποταμοὶ *Ἰρις* *Ἄιλις*, ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Μ. Ἀσίας, ὁ *Σαγγάριος*, τὸν ὅποιον διέβη ὁ Ἑλληνικὸς στρατός, νικήσας τοὺς Τούρκους τὸν Αὐγούστου τῷ 1911, καὶ ὁ *Θερμώδων*. Τέλος εἰς τὴν Μεσόγειον ἐβάλλουν ὁ *Κύδνος*⁴, ὁ *Σίρις* καὶ ὁ *Πύραμος*.

Λέμνη. Ἡ *Τάττα*, ἡ μέγιστη πασσών, ἔχουσα ἄλμυρά ὕδατα, ἡ *Κάραλις* καὶ ἄλλαι μικρότεραι.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, ἰδίως εἰς τὰ παράλια.

Ἔδαφος Πρωτόγον. Τὸ ἔδαφος τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶνε εὐφορώτατον, τὰ δὲ κυριώτερα προϊόντα εἶνε δημητριακοὶ καρποί, ἐξίχρεια σῦκα, σταφίς, ἔλκειον, θαμάσκηνα, ὄπιον καὶ παντὸς εἴδους ἐσπεριδοειδῆ Ἡ κτηνοτροφία ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εἶνε πλουσιωτάτη,

1) Εἰς τὸ ὄρος ταῦτα, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἡ Νεφέη ἀπελιθώθη εἰς βράχον καὶ τὰ τέκνα τῆς ἐρονεύθησαν διὰ βελοῦς ὑπο τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος.

2) Πρὸ αὐτοῦ οἱ Ἕλληνας κατεστρίπτουν τοῦ Πέρσης τῷ 479 π. Χ., τὸν δὲ Αὐγούστου τοῦ 1823 ὁ Ἑλληνικὸς στόλος κατενυμεχήμε τὸν Τουρκικόν.

3) Εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐρυμέδοντος ὁ Κίμων ἐν μῆ ἡμέρᾳ ἐνίκησε τοὺς Πέρσας κατὰ ξηρὰν καὶ κατὰ θαλάσσειν τῷ 465 π. Χ.

4) Εἰς τὰ ὕδατα αὐτοῦ λουθεῖς ὁ Μέγας Ἀλεξάνδρος ἡσθένησε.

παράγουσα πρόβιτα, αΐγας, ἐκ τῶν ὀπείων ὀνομαστὰ εἶνε αἱ τῆς Ἐγκύρας διὰ τὴν λεπτύτητα καὶ τὸ μῆκος τῶν τριχῶν, βίας, βουδάλους, ἡμιόνους, καμήλους κλπ. Ἐπίσης ἀκμάζουσι ἡ ὄρνιθοτροφία, ἡ μελισσοτροφία καὶ ἡ σηροτροφία.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀνέρχονται εἰς 9240000, ἐκ τῶν ὀπείων, ὑπὲρ τὰ 2 1/2 ἑκατομμύρια ἦσαν Ἕλληνας, κατοικοῦντες ἰδίως τὰ παράλια. Ὁ ὀπόλοιπος πληθυσμὸς ἀποτελεῖται ἐκ Τούρκων.

Διοικητικὴ Διάρθρωσις.

Ἡ Μικρὰ Ἀσία διαιρεῖται διοικητικῶς εἰς 8 τουρκικοὺς νομοὺς καὶ 5 διοικήσεις.

1) **Νομὸς Ἀἰδινίου** (Σιύρνης). Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ Σιύρνη, κειμένη εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἐρμαίου κόλπου μετ' ἀσφαλῆ λιμένα.

Ἡ Σιύρνη πρὸ τῆς ἐκκενώσεώς της ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων ἦτο κέντρον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικόν, ἔδρα δὲ Ἑλληνος Μητροπολίτου. Εἶχε 300 χιλ. κατοίκους, ἑλληνικὸν Γυμνάσιον, ἀνώτερον Παρθενάγειον καὶ πολλὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα συντηρούμενα ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κοινοῦτος, ἧς ἀποτελεῖ τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς πόλεως. Σήμερον ἡ πόλις ἔχει καταστραφῆ κατὰ τὰ τρία τέταρτα ὑπὸ τῶν Τούρκων, οἵτινες τὴν κατέκαυσαν μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τῶν ἑλλήνων κατοίκων της, τὸν Αὐγούστου τοῦ 1922. Ἡ Σιύρνη ἔχει ὠρεῖα καὶ κακάφυτα προάστεια συνδεδεμένα σιδηροδρομικῶς μετ' αὐτῆς. Τὰ σπουδαιότερα εἶνε τὸ Κορδελιό, Βουρνοβάς καὶ Βουτζαῖς. Ἄλλαι πόλεις εἶνε ἡ Παλαιὰ Φώκαια καὶ ἡ Νέα Φώκαια Β.Α. τῆς Σιύρνης, ὀνομαστὴ διὰ τοὺς εἰνους της, Κλαζομεναί (Βουρλά) πατρὶς τοῦ φιλοσόφου Ἀναξίγνορα, καὶ ἔχουσα δημόσιον λιμνοκαταρτήριον. Κρήνη (Γασμές, 7 χιλ., κατ. ἀπέναντι τῆς Χίου, τὸ σπουδαιότερον κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῆς σταφίδος (ἐφάμιλλον πρὸς τὰς Πάρας). Νέα Ἐφεσσος ἀπέναντι τῆς νήσου Σάμου, ἐν τῇ ὀπείᾳ συνεκροτήθη ἡ Ἐπικουμένη Σινοδος Περὶ τὰ ἐρείπια τῆς Ἀρχαίας Ἐφεσσου εἰδίσκεται ἡ πόλις Κιρκιτζές περιφραγμένη διὰ τὸ ἐν αὐτῇ σωζόμενον χειρόγραφον Εὐαγγέλιον τοῦ

1) Οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἐκτίκην τὴν Μισσαλίαν.

2) Ὁν αὐτῇ ὑπῆρχεν ὁ μεγαλοπρεπὴς ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος, ὅστις πωροληθείς ὑπὸ τοῦ Ἡροστάτου ἀνφοκοδομήθη κατόπιν λαμπρότερος καὶ εὐσεβήθη ὡς ἐν ἐκ τῶν θαυμάτων τοῦ κόσμου.

τοῦ Ἐθαγγελιστοῦ Ἰωάννου. *Μίλητος*, πατρίς τοῦ φιλοσόφου Θαλήν.
Ἄλικαρνασσός ἀπέναντι τῆς νήσου Κῶ, πατρίς τοῦ Ἡροδότου,
 ἔχουσα μεγάλας φυλακὰς βαρυκόλων. *Μάκρη* εἰς τὸ βάθος τοῦ ἑμ-
 νόμου κόλπου ἀπέναντι τῆς νήσου Ρόδου μὲ θυμασίον φυσικὸν λι-
 μένα· *Μαγνησία* ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλις, ἐνθα ἀπέθανεν ὁ Θεμιστο-
 κλής. *Ἀϊδίνιον* (ἀρχ. Τράλλεις), ἄλλοτε πρωτεύουσα τοῦ Νομοῦ.
 Τὸ Ἀϊδίνιον εἶνε κέντρον ἐμπορικόν, καὶ φημίζεται διὰ τὰ ὄρατα
 ξηρὰ σὺκα του. *Φιλαδέλφεια* ὄνομαστὴ διὰ τὰ μεταλλικὰ της ὕδατα.
Πέργαμος, πρὸς Β. τῆς Σμύρνης, ὄνομαστὴ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα
 διὰ τὴν βιβλιοθήκην της καὶ τὸν *πέργαμηνὸν* χάρτην.

Δυστυχῶς δλων τῶν πόλεων τούτων εἰ Ἕλληνες κάτοικοι ἐξε-
 τοπίσθησαν, εἰ κλειστοὶ ἐξωπτόθησαν, ὀλίγοι δὲ κατέφυγον εἰς τὴν
 ἐλευθέραν Ἑλλάδα. Ὡς ἐκ τούτου, ἐνόσω δὲν ὑπάρχει νεωτέρα στα-
 τιστικὴ τῶν κατοίκων, δὲν ἀναφέρεται ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω πόλεων ἡ Μαγνησία, Φιλαδέλφεια, Θείρα καὶ
 Ἀϊδίνιον συνδέονται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Σμύρνης.

Τὸ ἴδιον συμβαίνει μὲ τὸν πληθυσμὸν τῶν ἐπομένων διοικήσεων.

2) **Διοίκησις Καρασῆ**¹. Πρωτεύουσα τὸ Βαλοῦ-Κέσο.
 Ἄλλαι πόλεις εἶνε αἱ *Κυδωνίαι*, ἐπὶ τοῦ Ἀδραμυττηνοῦ κόλπου,
 τῆς ὁποίας ἅπας ὁ πληθυσμὸς ἦ ὁ Ἑλληνικὸς, καὶ ἡ ὁποία μέχρι
 πρὸ ὀλίγου χρόνου ἦτο σπουδαῖον ἐμπορικὸν κέντρον (εἰς τὴν ἐλαίων
 σαπῶνων καὶ δερμάτων). Ἀπέναντι τῶν *Κυδωνίων* καὶ εἰς ἀπόστα-
 σιν 20 λεπτῶν τῆς ὥρας εὐρίσκονται τὰ *Μοσχονήσια* (ἐκατόνησοι
 τῶν ἀρχαίων ἢ νῆσοι τῆς Ἑκάτης), μαγευτικώτατα τὴν θέαν, ἀπο-
 τελούμενα ἐξ 22 μικρῶν νησιδων, ὧν ἡ μεγαλειτέρα *Μοσχόνησος*.
Ἀδραμύτιον παρὰ τὸν ἑμώνυμον κόλπον καὶ τὸ *Κεμέριον*.

3) **Νομὸς Προύσης**. Πρωτεύουσα ἡ *Προύσα* εἰς τοὺς πρό-
 ποδας τοῦ Ὀλύμπου, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Τουρκίας, κέντρον τοῦ
 ἐμπορίου τῆς μετάξης, ἔχουσα λαμπρὰν βιομηχανίαν ταπήτων καὶ
 λαματικὰς πηγὰς. Ἐπίγειον τῆς Προύσης εἶνε ἡ *Μουδανία* ἐπὶ τῆς
 θαλάσσης τοῦ Μαρμαρᾶ, συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς
 Προύσης. Ἄλλαι πόλεις εἶνε ἡ *Πάνορμος*, ἡ *Ἀρτάκη*, ἡ *Κύζικος*.
 Ἐνθα εἰ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Ἀλκιβιάδην κατεναυμάχησαν τοὺς Σπαρ-
 τιάτας τῷ 410 π. Χ. καὶ ἡ *Κίος*, εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Κιάνου κόλ-

1) Ἡ διοίκησις Καρασῆ ἀπετέλει ἄλλοτε μέρος τοῦ νομοῦ Προύσης, ἀλλὰ
 μετὰ τὴν ἀνακήρυξιν τοῦ συντάγματος ἐν Τουρκίᾳ ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀνεξάρτη-
 τος διοίκησις.

που. *Προικόννησος* ἢ *νήσος τοῦ Μαρμαρῆ*, ὀνομασθεῖσα οὕτω ἐκ τῶν παραγομένων ἐν αὐτῇ ὥραων μαρμάρων, *Νίκαια* παρὰ τὴν Ἀσκάνιαν λίμνην, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῶν βυζαντινῶν αὐτοκρατορῶν καὶ ὀνομαστὴ διὰ τὴς ἐν αὐτῇ συγκροτηθείσας Α' καὶ Ζ' οἰκουμενικὰς συνόδους τῷ 325 καὶ 787 μ. Χ. *Κιουιάρχεια*. Ἀφιδὼν *Καρά Χισάρ*, κέντρον σιδηροδρομικοῦ δικτύου.

4) *Διοίκησις Ἑλλησπόντου* (Βίγα). Πρωτεύουσα τὰ *Δαδριανέλλια* (Γσανάκ Κελεσι) πόλις, ὄχυρά παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Ἑλλησπόντου, *Δάμψακος* ἀρχαιολογικὴ πόλις, *Βίγα*. Πρὸ τῆς εἰσόδου τοῦ πορθμοῦ τοῦ Ἑλλησπόντου εὐρίσκονται τὰ ἐρείπια τῆς ἀρχαίας Τρωάδος.

5) *Διοίκησις Νικομηδείας*. Πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Νικομήδεια* (Ἰσμιτ) εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Ἀστακηνοῦ κόλπου, ἣτις ἐνοῦται σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Χιζιάρ Πασᾶ. Ἐν αὐτῇ ἀπέθανεν ὁ Μ. Κωνσταντῖνος καὶ σῶζεται ὁ τάφος τοῦ Ἀγίου Παντελεήμονος.

6) *Διοίκησις Χρυσόπολεως*. Ἡ διοικητικὴ αὐτῇ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν *Χρυσόπολιν* (Σκούταρι), κειμένην ἀπέναντι τῆς Κωνσταντινουπόλεως εἰς μαγευτικὴν τοποθεσίαν. Ἔτεραι πόλεις εἶνε ἡ *Χαλκηδών*, παρὰ τὴν Προποντίδα, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ συγκροτηθεῖσαν Δ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον. *Χαϊδάρ Πασᾶ* πρῶτος σταθμὸς τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου Ἀνατολῆς.

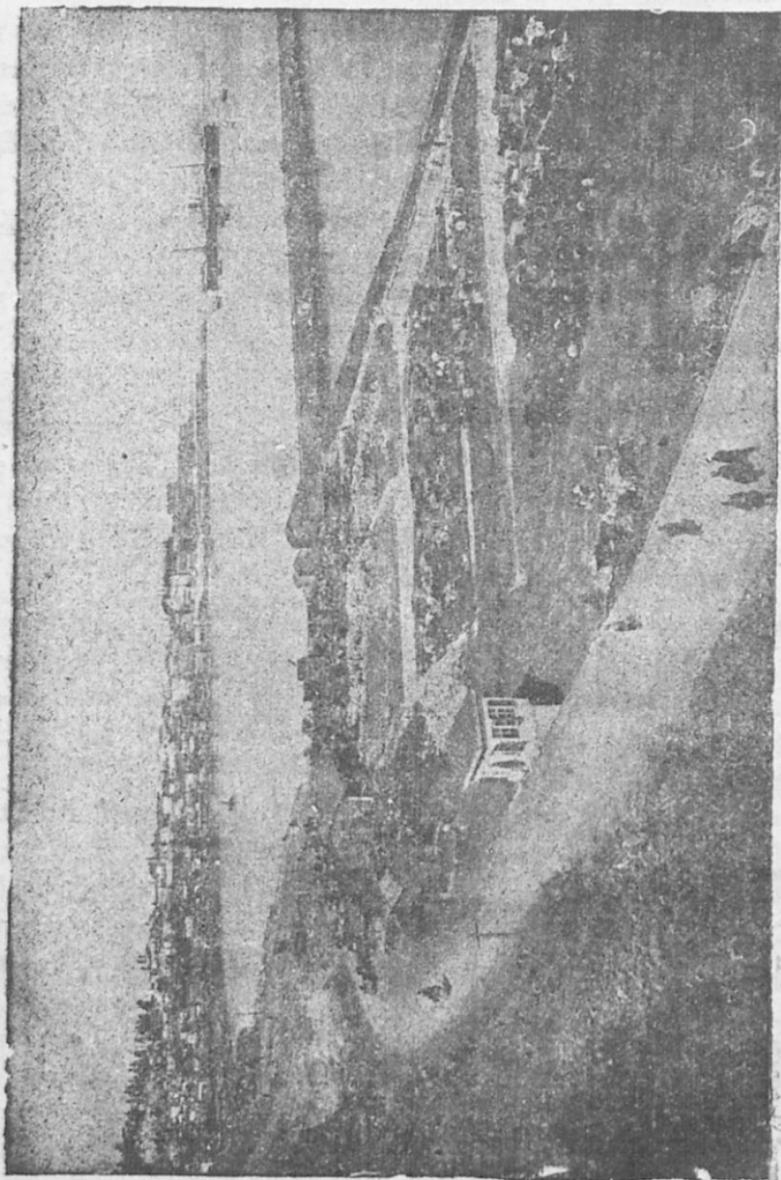
7) *Νομὸς Κασταμονῆς*. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ *Κασταμονή* καὶ ἐπίκειτο αὐτῆς ἡ *Ἰνέμπολις* παρὰ τὸν Εὐξείνιον. Ἔτεραι πόλεις εἶνε ἡ *Σινώπη* πόλις παράλιος, πατρὶς τοῦ κυνικοῦ φιλοσόφου *Διογένοους* καὶ *Ποντοηράκλεια* ὀνομαστὴ διὰ τὰ ἐνθρακωρυχεῖά της.

8) *Νομὸς Τραπεζοῦντος*. Πρωτεύουσα *Τραπεζοῦς* παρὰ τὸν Εὐξείνιον, τῆς ὁποίας εἰ Ἕλληνας κάτοικοι ἐξωντόθησαν ὑπὸ τῶν Τούρκων. Ἡ πόλις αὐτῇ ὑπῆρξεν ἔθρα τῆς ἐλληνικῆς αὐτοκρατορίας ἀπὸ τοῦ 1204 μ. Χ., ὅποτε ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκυριεύθη ὑπὸ τῶν Φράγκων, μέχρι τοῦ 1462 μ. Χ., ὅποτε ἡ ἔθρα κατελύθη ὑπὸ τῶν Ὀθωμανῶν. *Σαμψοῦς* (Ἀμιάς), πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ, *Κερασσοῦς* πόλις παράλιος. *Πάρρα* παράγουσα ἐκλεκτὴν ποιότητα καπνοῦ καὶ περιώμου διὰ τὴν ἀγγλίαν σφαιγὴν τῶν χριστιανῶν κατοικῶν της ὑπὸ τῶν Τούρκων τῷ 1921-1922.

9) *Νομὸς Σεβαστείας*. Πρωτεύουσα *Σεβάστεια* (50 χιλ. κ.)

Ἀμάσεια (40 χιλ. κ.), πατρὶς τοῦ γεωγράφου Στράβωνος. **Τοκάτη** (25 χιλ. κ). **Νεοκαισάρεια** (Νικασάρ) 6 χιλ. κατοίκων.

Ὁ Νομὸς Σιδικαστείας εἶε ὁ πλουσιώτερος νομὸς τῆς Τουρκίας κατὰ τὴν παραγωγὴν. Ἐν αὐτῷ ἄρχουν ἔκτεταμένα δάση, προσέτι δὲ διάφορα μεταλλεῖα, ἐξ ὧν τὸ σπουδαιότερον εἶνε τὸ πλησίον τῆς Τοκάτης ὑπάρχον χουσαρυχεῖον.

Ἡ Γραμμὴ ἀπὸ τοῦ λιμένος αὐτῆς.

10) **Νομός Ἀγκύρας.** Ὁ νομός εἶτος καταλαμβάνει τὸ κέντρον τῆς Μ. Ἀσίας. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ εἶνε ἡ Ἀγκυρά (50 χιλ. κ.), τέρμα σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, ὀνομαστῆ διὰ τὰς αἰγὰς τῆς, τῶν ὁποίων τὸ ἔριον εἶνε μακρὸν καὶ λεπτότατον, καὶ διὰ τὴν νίκην τοῦ Τομερλάνου καὶ τοῦ Βιγιαζίτ (1402 μ. Χ). Ἡ **Καيسάρεια** πατρὶς τοῦ Μεγάλου Βασιλείου, **Ναζιανζός**, πατρὶς **Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου**.

11) **Νομός Ἰκόνιου.** Εἶνε ὁ μεγαλειότερος νομός τῆς Τουρκίας κατὰ τὴν ἔκτασιν. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶνε τὸ Ἰκόνιον, κέντρον μουσουλμανικόν, παράγον ἀφθόνους δημητριακοὺς καρπούς. Ἡ πόλις αὕτη συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Πλησίον τοῦ Ἰκόνιου εὐρίσκεται ἡ κωμόπολις **Σύλλη** μετὰ 7 χιλ. κατοίκους, ἀποκλειστικῶς Ἑλληνας, ὁμιλοῦντας τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν παρεφθασμένην. **Νίγδη**. **Σπάρτη** κατοικουμένη ὑπὸ τουρκοφώνων Ἑλλήνων.

Διοίκησις Ἀτταλείας. Ἡ περιφέρεια Ἀτταλείας ὑπήγατο ἄλλοτε εἰς τὸν Νομὸν Ἰκόνιου, σήμερον ἔμως ἀποτελεῖ ἴδιον ἀνεξάρτητον διοίκησιν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Ἀττάλεια, πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικὴ, διενεργοῦσα ζωηρὸν ἐμπόριον δημητριακῶν, ξυλείας καὶ ἄλλων προϊόντων. Πλησίον τῆς Ἀτταλείας εὐρίσκονται ἑρείπια ἀρχαίων Ἑλληνικῶν πόλεων.

13) **Νομός Ἀδάνων.** Ὁ Νομός εἶτος εὐρίσκεται πρὸς τὸ ΝΑ μέρος τῆς Μ. Ἀσίας. Πρωτεύουσα εἶνε τὰ Ἀδανα, πόλις κειμένη ἐν μέσῳ εὐφύρου πεδιάδος παρὰ τὸν Σάρον ποταμόν, καὶ κέντρον σιδηροδρομικοῦ δικτύου. **Ταρτίς** παρὰ τὸν ποτ. Κύδνον, πατρὶς τοῦ Ἀποστόλου **Παύλου**. **Μερσίνα** ἐπίκειον τῶν Ἀδάνων καὶ τῆς Ταρσοῦ. Πλησίον τοῦ Ἰστικῦ κόλπου καὶ εἰς ἀπόστασιν τριῶν ὥρων εὐρίσκονται τὰ ἑρείπια τῆς Ἰσσοῦ, παρὰ τὴν ὁποίαν ὁ Μ. Ἀλέξανδρος ἐνίκησε τοὺς Πέρσας καὶ ἠχμαλώτισεν ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειαν τοῦ Δαρείου (τὸ 323 π.Χ.).

Νῆσοι τῆς Μικρᾶς Ἀσίας.

Πᾶσαι αἱ νῆσοι, αἱ εὐρισκόμεναι εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, εἶνε ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων Ἑλληνικαὶ καὶ κατοικη-

Ἡ ἑλληνικὴ στρατὸς μετὰ πεισματώδεις μάχας ἔφθασε πλησίον τῆς πόλεως ταύτης, 25 χιλιόμετρα πρὸ αὐτῆς, τὸν Αὐγούστου τοῦ 1921.

κοιται αποκλειστικῶς ὑπὸ Ἑλλήνων. Ἐξ αὐτῶν αἱ κείμεναι ΒΔ τῆς Μ. Ἀσίας ἀπηλευθερώθησαν ὑπὸ τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου κατὰ τὸν πρῶτον βαλκανικὸν πόλεμον καὶ σήμερον ἀποτελοῦν μέρος τοῦ ἑλληνικοῦ Βασιλείου. Αἱ νοτιοδυτικῶς τῆς Μ. Ἀσίας εὐρισκόμεναι νῆσοι, αἵτινες καλοῦνται νότιοι Σποράδες ἢ Δωδεκανησοί, κατελήφθησαν ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν κατὰ τὸν Ἰταλοτουρκικὸν πόλεμον, ὅστις ἐξεργάγη πρὸ τοῦ βαλκανοτουρκικοῦ. Οἱ κάτοικοι τῶν νήσων τούτων ἐπανειλημμένως διεμαρτυρήθησαν πρὸς τὰς Μ. Δυνάμεις διὰ τὴν παρατεινομένη Ἰταλικὴν κατοχὴν.

Ἐν τῇ Προποντιδίᾳ διέτρχουν αἱ Πριγκηπόνησοι (10 χιλ. κ.), εἶνε δὲ αὗται τέσσαρες νῆσοι, ἧται ἡ Πρώτη, ἡ Χάλκη, ἔχουσα Θεολογικὴν καὶ Ἐμπορικὴν σχολὴν, καὶ ναυτικὴν τουρκικὴν τοιαύτην, ἡ Ἀντιγόνη καὶ ἡ νῆσος τοῦ Πριγκηπος, εἰς τὴν ὁποίαν διαμένουν κατὰ τὸ θέρος εἰς πλούσιοι τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΙ, αἱ Ἄλληνι καὶ αὗται νῆσοι τοῦ Αἰγαίου ἔχουν ἕκτασιν 2500 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 160 χιλιάδων κατοίκων, εἶνε δὲ αἱ ἑξῆς:

Πάτμος (4500 κ.) κατὰ τὸ πλεῖστον πετρώδης καὶ ὄνυμαστὴ διὰ τὴν σωζομένην μεγάλην Μοῆν τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου καὶ τὴν ἐν αὐτῇ βιβλιοθήκην ἀρχαίων ἐκκλησιαστικῶν χειρογράφων.

Δέρος (7 χιλ. κ.), νῆσος πετρώδης καὶ εὐλίμενος.

Κάλυμνος (18 χιλ. κ.). Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Χώρα, κειμένη εἰς ἀσφαλῆ ὄρμον. Οἱ κάτοικοι τῆς νήσου ταύτης ἀσχολοῦνται εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὴν σπογγαλιεάν.

Κῶς (20 χιλ. κ.) μὲ ὁμώνυμον πρωτεύουσαν. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε εὐρροσ καὶ κατάφυτος ἐξ ἀμπέλων καὶ ἐπεριδοειδῶν. Ἐν αὐτῇ ἔγε νῆθη ὁ μέγας ἱατρός τῆς ἀρχαιότητος Ἰπποκράτης.

Νίσυρος (6 χιλ. κ.), μικρὰ νῆσος ἔχουσα ἡφαίστειον ἐν ἐνεργείᾳ καὶ λαματικὰ ὕδατα ἐν αὐτῇ υπάρχουν καὶ θεωρυχεῖα.

Ἀστυπάλαια (3 χιλ. κ.), νῆσος μικρὰ ἔχουσα εὐρύχωρον καὶ ἀσφαλῆ λιμένα.

Τῆλος, νῆσος μικρὰ καὶ πετρώδης.

Σύμη, 16 χιλ. κ.) νῆσος πετρώδης καὶ ἄγονος. Οἱ κάτοικοι

1) Αἱ νῆσοι αὗται εἶνε ἡ Τένεδος, ὁ Ἄγ. Εὐσεράτιος, Λέσβος, ἡ Χίος, τὰ Ψαρρὰ καὶ ἡ Σάμος.

αὐτῆς ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν καὶ μικρὸν ἐμπόριον.

Χάλκη, πρὸς Δ. τῆς Ρόδου, νήσος μικρὰ καὶ πετρώδης.

Ρόδος (50 χιλ. κ.) ἡ μεγαλειτέρα τῶν δωδεκανήσων, εὐφόρος καὶ με λαμπρὸν κλίμα. Πρῶτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις Ρόδος πρὸς τὸ βόρειον ἄκρον τῆς νήσου (25 χιλ. κ.) ἔδρα Ἑλληνος Μητροπολίτου καὶ Ἰαλοῦ Διοικητοῦ, ἔχουσα πολλὰ προπαγανδιστικὰ σχολεῖα. Εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ λιμένος αὐτῆς ὑπῆρξε τὸ ἄγαλμα τοῦ Ἑλλίου (Κολοσσὸς τῆς Ρόδου) κατασκευασθὲν ὑπὸ τοῦ Χάρητος, τὸ ὅποιον ἐθεωρεῖτο ὡς ἓν ἐκ τῶν ἐπιτὰ θαυμάτων τοῦ κόσμου. Τὸ ἄγαλμα τοῦ ο εἶχεν ὕψος 34 μέτρων καὶ κατεκρημνίσθη ὑπὸ σεισμοῦ τῆ 224 π. Χ. Ἑτεραί πόλεις εἶνε ἡ Δίνδος (10 χιλ. κ.), πόλις ἀρχαία, καὶ ὁ Ἀρχάγγελος (5 χιλ. κ.).

Κάρπαθος (8 χιλ. κ.) καὶ **Κάτος** (6 χιλ. κ.) κείμεναι μεταξὺ Ρόδου καὶ Κρήτης. Οἱ κάτοικοι τῶν δύο τούτων νήσων εἶνε περίφημοι ναυτικοὶ καὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν σπογγαλιεῖαν. Ἡ Κάσος κατεστράφη τῆ 1824 ὑπὸ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ στόλου.

ΚΥΠΡΟΣ Ἡ Κύπρος, ἡ μεγίστη τῶν ἑλληνικῶν νήσων, κεῖται εἰς τὸ ἀνατολικὸν ἄκρον τῆ Μεσογείου θαλάσσης, πρὸς Δ. τῶν παραλλίων τῆ Συρίας καὶ πρὸς Ν. τῆς Μ. Ἀσίας. Ἐχει ἔκτασιν 9160 τετραγων. χιλιόμετρων καὶ πληθυσμὸν 31500 κατοίκων, ἐκ τῶν ὁποίων 250000 εἶνε Ἑλληνες.

Μετὰ τὸ Ρωσοτουρκικὸν πόλεμον (1878) ἡ Κύπρος κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν, δυνάμει συνθήκης μεταξὺ τῆς Τουρκίας καὶ τῆς Μεγάλης Βρετανίας, ἣς ὑπεχρεώθη νὰ καταβάλλῃ κατ' ἔτος εἰς τὸν Σουλτάνον 90 χιλιάδας λίρας. Ἀλλὰ μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ Ἑθνωπαϊκοῦ πολέμου, ἐπειδὴ ἡ Τουρκία συνεμάχησε μετὰ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας, ἡ Ἀγγλία ἐθεώρησεν ἄκυρον τὴν συνθήκην τοῦ 1878 καὶ προστήρησε τὴν Κύπρον εἰς τὰς ἀποικίας τῆς. Οἱ κάτοικοι ὁμῶς τῆς νήσου δὲν ἔπαυσαν νὰ ζητοῦν διὰ ψιφισμάτων παρὰ τῆς Ἀγγλικῆς Κυβερνήσεως τὴν ἐνωσίν των μετὰ τῆς Ἑλλάδος.

Κόλποι. Ὁ Ἀμμώσιος πρὸς Α τῆς νήσου, ὁ κόλπος τῆς Δάρνακος, ὁ τῆς Δεμησιῶ καὶ τῆς Πενταγίας.

Ἀκρωτήρια. Τὸ Δεινάρητον (Ἀγ. Ἀνδρέας), τὸ μεγαλύτερον ἀκρωτήριον τῆς νήσου, τὸ Πηδάλιον, ἡ Κουριάς ἄκρα, κλπ.

Ὀρη. Ἀξία λόγου εἶνε τὸ Ἀῶνον (Τρόδος, 2010 μ.), ὁ Ὀλυμπος καὶ τὸ Πενιαδάκτυλον.

Κλίμα. Εὐκρατον και υγιεινόν.

Ἐδαφος — Προϋόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς νήσου εἶνε ἀρκετὰ εὐφορον και παράγει ἐξαιρετον εἶνον, βάμβακα, μέταξαν και δημητριακοὺς καρπούς.

Συγκοινωνία. Πλήν τῆς θαλασσίας συγκοινωνίας και τῆς ἐπὶ ξηρᾶς διὰ τῶν δημοσίων και κοινοτικῶν ὁδῶν ὑπάρχει ἐν τῇ νήσῳ και σιδηροδρομικὴ γραμμὴ συνδέουσα τὴν Λάρνακα μετὰ τῆς Ἄμμοχώστου, Λευκωσίας και Μέρφου.

Πολίτευμα. Ἡ νήσος, ὡς εἶπομεν, κατέχεται ὑπὸ τῆς Μ. Βρετανίας, και διοικεῖται ὑπὸ Ἄγγλου ἀρμοστοῦ, ἐκτελεστικοῦ συμβουλλοῦ και Βουλῆς, ἣ ὁποία ἀποτελεῖται ἐκ 18 μελῶν.

Ἐκκλησία. Ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου εἶνε αὐτοκέφαλος και διοικεῖται ὑπὸ συνέδου ἐκ 4 μητροπολιτῶν, ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ μητροπολίτου Λευκωσίας.

Παιδεία. Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Κύπρῳ εἶνε ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη, διότι ὑπάρχουν ἐν αὐτῇ πλεῖστα Ἑλληνικὰ σχολεῖα, προθηναγωγεῖα και δύο Γυμνάσια συντηρούμενα πάντα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Κύπρου εἶνε ἡ Λευκωσία (25 χιλ. κ.) κειμένη ἐν μέσῳ μικρᾶς εὐφορου πεδιάδος, ἔδρα τοῦ Ἄγγλου ἀρμοστοῦ και τοῦ Ἑλληνικοῦ μητροπολίτου· ἔχει πολλὰ κατώτερα σχολεῖα και λομπρὸν Γυμνάσιον, Παγκύπριον καλούμενον. Λάρναξ (10 χιλ. κ.). ἔδρα μητροπολίτου, παρὰ τὸ ἀρχαῖον Κίτιον, ὅπου ἀπέθανεν ὁ Κίμων, ἐν ᾧ ἐπολιόρκει αὐτὸ τῷ 419 π. Χ. Δεμησός (11 χιλ. κ.) πόλις παράλιος πρὸς Ν. τῆς νήσου και ἐμπορικὴ. Ἄμμοχώστος ἢ Φαμαγοῦστα (8 χιλ. κ.) με ἐξαιρετον λιμένα Νέα Πάφος ἢ Κιῆμα (3500 κ.) ἔδρα μητροπολίτου, πρὸς Δ. τῆς νήσου, πλησίον τῆς ἀρχαίας Πάφου, ὅπου εὕρισκετο ὁ περίφημος ναὸς τῆς Παφίας Ἀφροδίτης.

Β'. Συρία.

α') **Συρία.** Ἡ Συρία ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης μέχρι τοῦ Εὐφράτου ποταμοῦ και ὀρίζεται πρὸς Β. μὲν ὑπὸ τῆς Μ. Ἀσίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται ὑπὸ τοῦ ὄρους Ἄμανοσ, πρὸς Ν. δὲ ὑπὸ τῆς Ἀραβίας. Ἡ χώρα αὕτη ἔχει ἔκτασιν 160 χιλιάδων τετραγωνικῶν χιλιόμετρων και πληθυσμὸν 2 000 000 κατοίκων.

Ὅρη. ὁ Λίβανος (3000 μ.), χιονοσκεπὴς κατὰ τὸ πλεῖστον

μέρος του Έτους και ο *Αντιλίβανος* παράλληλος του *Λιδάνου* προς *Α. Ποταμούς*. Ο *Ορόντης*, πηγάζων εκ του *Λιδάνου* και εκ άλλων εις την *Μεσόγειον*.

Κλίμα. Εις τα παράλια της *Συρίας* το κλίμα είνε εὐκρατον και υγιεινόν, προς *Α.* δὲ είνε ξηρόν.

Διαίρεσις. Ἡ *Συρία* διαιρεῖται διοικητικῶς εις 3 νομοὺς και 1 διοίκητιν, ὡς ἐξῆς:

1) **Νομὸς Χαλεπέου.** Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ είνε τὸ *Χαλέπιον* (125 χιλ. κ.), ἔτρα διοικητοῦ, ἐμπορικὴ και βιομηχανικὴ πόλις, ὄνομαστὴ διὰ τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα της, μέλλουσα νὰ συνδεθῇ σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς *Δομασκοῦ*, *Ἀντιόχεια* (25 χιλ. κ.) παρά τὸν *Ορόντην*, πατρὶς *Ἰωάννου* τοῦ *Χρυσοστόμου*, ἔχουσα τὸ πάλαι κληθυσμὲν 700 χιλιάδων κατοίκων *Σελεύκεια* (20 χιλ. κ.) ἐπίκειον τῆς *Ἀντιοχείας* *Ἀλεξανδρέττα* (25 χιλ. κ.) εις τὸν μυχὸν τοῦ *Ἰσσηκοῦ κόλπου*, ἐπίκειον τοῦ *Χαλεπέου* και σπουδαίος ἐξαγωγικὸς λιμὴν. *Τύρος* (8 χιλ. κ.) και *Σιδὼν* (*Σάϊδα*) (10 χιλ. κ.).

2) **Νομὸς Βηρυττοῦ.** Πρωτεύουσα *Βηρυττὸς* (120 χιλ. κ.), πόλις παράλιος και ἐμπορικὴ, ἐπίκειον τῆς *Δομασκοῦ* *Δαοδίκεια* (15 χιλ. κ.), *Τρίπολις* (20 χιλ. κ.) και *Χόμς* (*Ἐμεσα*) 30 χιλ. κατ.

3) **Νομὸς Συρίας.** Πρωτεύουσα είνε ἡ *Δομασκὸς* (150 χιλ. κ.), ἣ τις είνε πρωτεύουσα ὀλοκλήρου τῆς *Συρίας*, ἔτρα τοῦ *Πατριάρχου Ἀντιοχείας*, περίφημος διὰ τὰ ἐν αὐτῇ κατασκευαζόμενα ὑφάσματα (*δομασκηνά*).

4) **Διοίκησις Λιδάνου.** Πρωτεύουσα τὸ *Δεῖρ* ἢ *Καμάρ*.

Γ'. Παλαιστίνη.

Ἡ *Παλαιστίνη* κείται νοτιοδυτικῶς τῆς *Συρίας*. Ἐν τῇ *Ἀγίᾳ Γραφῇ* ὀνομάζεται *Γῆ τῆς ἐπαγγελίας* ἢ *Χαναάν*, διότι ὁ Θεὸς ὑπεσχέθη αὐτὴν εις τὸν *Ἀβραάμ* και τοὺς ἀπογόνους του. Ἡ *Παλαιστίνη* είνε χώρα ἱερὰ διὰ τὸν χριστιανικὸν κόσμον, διότι ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη, ἐζῆσεν, ἐδίδαξεν, ἔπαθεν, ἐτάφη, ἀνέστη και τέλος ἀνελήφθη ὁ Κύριος ἡμῶν *Ἰησοῦς Χριστός*. Διὰ τοῦτο χιλιάδες προσκυνητῶν συρρέουν κατ' ἔτος ὅπως ἐπισκεφθῶσι ταῦ; ἱεροῦ; τόπους, μετὰ τῶν ὁποίων συνδέεται ὁ ἅγιος βίος τοῦ *Ἰησοῦ Χριστοῦ* ἐπὶ τῆς γῆς. Σήμερον ἡ διοίκησις τῆς *Παλαιστίνης* διατελεῖ ὑπὸ τῆν ἐντολὴν τῆς *Ἀγγλίας*.

1) Ἡ διοίκησις τῆς *Συρίας* διατελεῖ ὑπὸ τῆν ἐντολὴν τῆς *Γαλλίας*.

Όρη. Τὸ *Θαβώρ*, ἔνθα μετεμορφώθη ἐνώπιον τῶν μαθητῶν τοῦ ὁ Ἰησοῦς Χριστός, ὁ *Κάρμηλος* καὶ ὁ *Ερμών*.

Ποταμοί. Ὁ Ἰορδάνης, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ Ἐρμώνος, διαρρέει τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Ἐν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς ἐβαπτίσθη ὑπὸ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου.

Λίμναι. Ἡ *Γεννησαρέτ* (Τιβεριὰς ἢ θάλασσα τῆς Γαλιλαίας), κατὰ 200 περίπου μέτρα χαμηλότερα τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης καὶ ἡ *Ἀσφαλιτίς* ἢ *Νεκρὰ θάλασσα* κατὰ 395 μέτρα χαμηλότερα τῆς θαλάσσης. Πλησίον αὐτῆς ἔκειντο ἄλλοτε τὰ *Σύδομα* καὶ *Γόμορα*. Τὸ ὕδωρ τῆς λίμνης ταύτης εἶνε ἄλμυρόν.

Κλίμα.—ἔδαφος. Τὸ κλίμα τῆς Παλαιστίνης εἶνε εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν, τὸ δὲ ἔδαφος εὐφορώτατον.

Συγκοινωνία. Αἱ διάφοροι διοικήσεις Συρίας καὶ Παλαιστίνης συγκοινωνοῦν διὰ πολλῶν ὁδῶν. Ἐπίσης ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ *Δαμασκοῦ* διασχίζει ὁλόκληρον τὴν Παλαιστίνην κατὰ μήκος καὶ φθάνει μέχρι τῶν Ἀραβικῶν πόλεων *Μεδίνης* καὶ *Μέκκας*.

Διαίρεσις. Ἡ Παλαιστίνη διαίρεται διοικητικῶς εἰς 4 διοικήσεις, τὰς ἑξῆς:

1) **Διοικήσις Ἄκρας** (Γαλιλαία). Κυριώτεραι πόλεις αὐτῆς εἶνε ἡ *Ναζαρέτ* (8 χιλ. κ.) πλησίον τοῦ ὄρους *Θαβώρ*, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀνετράφη ὁ Ἰησοῦς Χριστός, *Καπερναοῦμ*, μικρὰ πόλις, *Τιβεριὰς* (2 χ. κ.) παρὰ τὴν ἐμώνυμον λίμνην, *Βηθσαϊδᾶ*, πατρὶς τῶν ἀποστόλων *Πέτρου*, *Φίλιππου* καὶ *Ἀνδρέου* καὶ *Κινᾶ*, ἔκτου ὁ Ἰησοῦς ἔκαμε τὸ πρῶτον θαῦμα μεταβαλὼν τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον.

2) **Ἄμετος διοικητὴς Ἱερουσαλήμ** (ἄρχαία Ἰουδαία). Ἄξιολογώτεραι πόλεις εἶνε ἡ *Βηθλεὲμ* (7 χιλ. κ.) ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐγεννήθη ὁ Σωτὴρ ἡμῶν. Ἱερουσαλήμ (80 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς Παλαιστίνης, κειμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου καὶ ἔδρα *Πικριάρχου*. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ὑπάρχει ὁ ναὸς τοῦ *Παναγίου Τάφου*, ὅστις ἐκτίσθη ὑπὸ τῆς Ἀγίας Ἑλένης ἐπὶ τοῦ τόπου ἔνθα ἐτάφη ὁ Ἰησοῦς Χριστός. *Ἰόππη* (30 χιλ. κ.) ἐπίνειον τῆς Ἱερουσαλήμ, συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετ' αὐτῆς. *Γάζα* (28 χ. κ.) πόλις περαθαλασσία.

3) **Διοικήσις Ναβλοῦς ἢ Νεαπόλεως** (ἄρχαία Σαμάρεια). Πόλεις ἀξίαι λόγου ἡ *Νεάπολις* ἢ *Σιχέμ* (Ναβλούς, 10 χ. κ.) *Σαμάρεια*, ἄλλοτε ἔδρα τῶν βασιλέων τοῦ Ἰσραὴλ καὶ *Καισάρεια*.

4) **Διοικήσεις Χαουράν και Κοράκ.** Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ **Σεῖχ-Σαῦδ** (8 χιλ. κατ.) Ἄλλαι πόλεις εἰ εἰ ἡ **Σάλτ** ἢ **Κοράκ** (11 χιλ κ.) πρὸς Α. τοῦ Ἰορδάνου. **Βηθσαϊδά**, παρὰ τὴν λίμνην **Γεννησαρέτ**, **Καισάρεια** ἢ **Φιλίππου** καὶ ἡ **Ἰουλιὰς**, ἐνθα ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχώρτασε 5000 ἀνθρώπων διὰ 5 ἄρτων καὶ 2 ἰχθύων.

Γ'. Ἀρμενία.

Ἡ Ἀρμενία ἄλλοτε ἀπετέλει ἀνεξάρτητον βασίλειον, ἀλλὰ κατόπιν μέρος αὐτῆς κατεῖχετο ὑπὸ τῆς Τουρκίας, μέρος ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ ἕτερον ὑπὸ τῆς Περσίας. Ἡ ἔκτασις αὐτῆς εἶνε 130 χιλ. τετραγ. χιλισμέτρων, ὁ δὲ πληθυσμὸς τῆς ἀποτελεῖται ἐκ 3 ἑκατομ. κατοίκων.

Ἔρη. Τὸ Ἀραράτ, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ εὐστάθη ἡ Κιβωτὸς τοῦ Νῶε μετὰ τὸν κατακλυσμόν.

Ποταμοί. **Τίγρης** πηγάζων ἐκ τοῦ ἀρμενικοῦ Ἀντιταύρου καὶ **Εὐφράτης** πηγάζων ἐκ τοῦ ὄροπέδιου τῆς Ἐρζερούμ. Ἀμφότεροι ἰσχυροὶ ἐλόκληρον τὴν Μεσοποταμίαν καὶ χύνονται εἰς τὸν Περσικὸν κόλπον.

Κάτοικοι. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἀρμενίας εἶνε χριστιανοὶ ὀρθόδοξοι, ἀλλὰ μονοφυσιτοὶ καὶ ἔχουν ἴδιον Πατριάρχην.

Διοίσεις. Ἡ Ἀρμενία διαιρεῖται διοικητικῶς εἰς 4 Νομοὺς:

1) **Νομὸς Ἐρζερούμ.** Πρωτεύουσα ἡ Ἐρζερούμ (60 χιλ. κ.), μέγα ἐμπορικὸν κέντρον μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Περσίας, **Βαϊβούρτη** καὶ **Ἐρζιγκιάν**.

2) **Νομὸς Βιτλίς.** Πρωτεύουσα **Βιτλίς** (50 χιλ. κ.).

3) **Νομὸς Βάν.** Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶνε ἡ **Βάν** (50 χιλ. κ.) παρὰ τὴν ἐμώνυμον λίμνην.

4) **Νομὸς Μαμουρ ἐλ' Ἀζίζ.** Πρωτεύουσα **Χορμπούτ** (20 χιλ. κατ.) καὶ **Μελιτίνη**.

Δ'. Κουρδιστάν.

Ἡ χώρα αὕτη ὀρίζεται πρὸς Α., Β. καὶ Δ. ὑπὸ τῆς Ἀρμενίας καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσοποταμίας. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ **Διαρβεκίρη** (ἄρχ. Ἀμιτσο), πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ ἔχουσα 30 χιλ. κατοίκων καὶ ὀνεμαστὴ διὰ τὰ μεταξωτὰ ὑφάσματα καὶ δέρματα αὐτῆς.

Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Κουρδιστάν ἀνέρχεται περίπου εἰς 360 χιλ. κ.

Ε'. Μεσοποταμία.

Ἡ *Μεσοποταμία* κεῖται μεταξὺ τῶν ποταμῶν *Εὐφράτου* καὶ *Τίγρητος*, ἔχει ἔκτασιν 450 χιλιάδων τετραγῶν, χιλομέτρων καὶ πληθυσμὸν 2500000 κατοίκων. Ἡ χώρα αὕτη περιλαμβάνει τὴν ἀρχαίαν *Ἀσσυρίαν*, τὴν *Βαβυλωνίαν* καὶ τὴν *Χαλδαίαν*. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε εὐφρορώτατον.

Διοικήσεις. Διοικητικῶς ἡ Μεσοποταμία διαιρεῖται εἰς 4 νομοὺς καὶ μίαν διοίκησιν: Ἡ Ἀγγλία ἐπιζητεῖ σήμερον τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπιρροῆς τῆς καὶ ἐπὶ τῆς Μεσοποταμίας.

Αἱ διοικήσεις εἶνε αἱ ἑξῆς:

- 1) *Νομὸς Διαρβεκίρης* (Κουρδιστάν), με ἐμώνυμον πρωτεύουσαν.
- 2) *Νομὸς Βαγδάτης* (ἀρχαία Βαβυλωνία) Πρωτεύουσα *Βαγδάτη* (150 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ, παράγουσα ὄψατα μεταξωτά, κοσμημῆματα, μαχαίρια καὶ δέρματα καὶ μέλλον κέντρον σιδηροδρομικοῦ δικτύου. Δι' αὐτῆς διέρχεται ὁ ποταμὸς *Τίγρης*. Πρὸς Ν. αὐτῆς σφύζονται τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας Βαβυλωνος, ἣ εἰς ἣ ο ἡ μεγαλειτέρα πόλις τοῦ κόσμου, πλουσιωτάτη καὶ θαυμαστὴ διὰ τοὺς ὠραίους κρεμαστοὺς κήπους, οἱ ἑποιοὶ ἐθεωροῦντο ὡς ἕν ἐκ τῶν ἐπ' αὐθαυμάτων τοῦ κόσμου. Ἐνταῦθα ἀπέθανεν ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος. Ἐρεῖαι πόλεις εἶνε ἡ *Χιλλη* (25 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῶν ἑρειπίων τῆς Βαβυλωνος. *Κέρβελα* (60 χιλ. κ.) καὶ *Κασμιέ* παρὰ τὸ Βιχιάτιον.

3) *Νομὸς Μοσούλης* (ἀρχαία Ἀσσυρία). Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶνε ἡ *Μοσούλη* (65 χιλ. κ.), ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ *Τίγρητος*, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ, ὀνομαστὴ διὰ τὰ περίφημα λεπτὰ μεταξωτὰ ὄψασματα (μοσουλιναι) καὶ τὸ ἐκλεκτὸς τάπητας. Εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθην τοῦ *Τίγρητος* εὐρίσκονται τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας *Νινευῖ*, ἣ εἰς ἣ ἠῆξε πρωτεύουσα τῆς Ἀσσυρίας. Πλησίον ταύτης κεῖναι τὰ *Ἀρβηλα* καὶ τὰ *Γαυγάμηλα*, ὀνομαστά διὰ τὰς νίκας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου κατὰ τῶν Περσῶν.

4) *Νομὸς Βασσόρας*. Πρωτεύουσα *Βασσόρα* (30 χιλ. κ.).

5) *Διοίκησις Ζῶρ*. Πρωτεύουσα ἡ *Δεῖλ-ἔλ-Ζῶρ* ἐπὶ τοῦ *Εὐφράτου* ποταμοῦ με πληθυσμὸν 20 χιλ. κ.

1) Ἴδε Κουρδιστάν ἀνωτέρω.

5'. Ἀραβία.

Ἡ Ἀραβία ἔχει σχῆμα ἀκανονίστου τετραπλεύρου καὶ ἀποτελεῖ χερσόνησον διαβρεχομένην πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ὀμανικῆς θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου· ἐνδο αὐτῆς πρὸς Β. μετὰ τῆς Μ. Ἀσίας. Ἡ ἔκτασις αὐτῆς εἶνε 3 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρων. ὁ δὲ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 3000000 κατοίκων.

Πορθμοί. Ὁ τοῦ Βαβέλ-Μανδὲβ μεταξὺ Ὀμανικοῦ κόλπου καὶ Ἐρυθρᾶς, καὶ ὁ Ὀρμούζιος εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Ἡ διώρυξ τοῦ Σ. υἱὲς χωρίζει τὴν Ἀραβίαν ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς.

Ὄρη. Τὸ ὄνομαστὸν ἐν τῇ Πηλαῖ Διαθήκῃ ἕως Σινᾶ, ἐφ' οὗ ὁ Θεὸς ἔδωκεν εἰς τὸν Μωϋσῆν τὰς 10 ἐντολάς, τὰ Ὀμανικὰ ὄρη, τὰ Κεντρικὰ καὶ τὸ Ἄδεν.

Ἔδαφος—Ποιῶντι. Τὸ κέντρον τῆς Ἀραβίας εἶνε μέγα ὄροπέδιον ἀπὸ πετρώδεις καὶ ἐρήμους πεδιάδας. Εἰς τὰ παράλια μέρη τὸ ἔδαφος εἶνε ἐμαλὸν καὶ εὐφορώτατον. Τὰ σπουδαιότερα προϊόντα τῆς χώρας εἶνε ὁ ἐξίριτος καπνὸς (Ἰμενίης), καπνὸς βάμβαξ, φοίνικες, λίθωνος, κόμμι, σμόρνξ, ἀλόη, σακχαροχάλαμον, κοκκοφοίνικες, πολύτιμα ἀρώματα καὶ ἰπυροφόρα δένδρα, ὑτάρχουν ἔμωσ καὶ ὀρυκτὰ χαλκοῦ, σιδήρου, μολύβδου καὶ πολυτίμοι λίθοι. Ἐκ τῶν ζώων διακρίνονται αἱ ὀνομαστοὶ ἴπποι (ἰραβικοί), αἱ δορκάδες καὶ αἱ κόμηλοι. Ἐν Ἀραβίᾳ ζοῦν καὶ λέοντες, πάνθηρες, θιναί, πίθηκοι, ὄφεις κλπ.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀραβίας εἶνε θερμώτατον καὶ ξηρότατον, ὁ δὲ οὐρανὸς σχεδὸν πάντοτε ἀνέφελος.

Διαίρεσις. Ἡ χερσόνησος τῆς Ἀραβίας διαιρεῖται 1) εἰς τὴν ἀνεξάρτητον Ἀραβίαν καὶ 2) τὴν Ἀραβίαν τὴν κατεχομένην ὑπὸ τῶν Ἀγγλων.

Ἡ ἀνεξάρτητος Ἀραβία, ἀποτελέσασα βυζιλίον, διαιρεῖται διοικητικῶς εἰς τοὺς νομοὺς Χεδζάζης καὶ Ἰμενίης.

Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Χεδζάζης εἶνε ἡ Μέκκα (65 χιλ. κ.), πόλις ἱερὰ διὰ τοὺς Μωαμεθανούς, διότι ἐν αὐτῇ ἐγεννήθη ὁ Μωάμεθ, προφήτης αὐτῶν. Ἐρεται πόλις εἶνε ἡ Μεδίνα, (35 χιλ. κ.), ὅπου εὕρεσκειται ὁ τάφος τοῦ Μωάμεθ. (καὶ εἰς τὰς δύο ταύτας πόλεις συρρέουν κατ' ἔτος χιλιάδες προσκυνητῶν Μωαμεθανῶν) ἡ Τζέδδα (30 χιλ. κ.) ἐπίκειον τῆς Μέκκας.

Τοῦ νομοῦ Ἰερμένης πρωτεύουσα εἶνε τὸ Σανά (50 χιλ. κ.), πόλις ἐπὶ εὐφόρου πεδιάδος, παράγουσα ἐξαίρετον καφέν. Ἔτεροι πόλεις εἶνε ἡ Χοδείδα (20 χιλ. κ.), ἐπιλείον τοῦ Σανά καὶ ἐξαγωγικὸς λιμὴν τοῦ καφέ, Μόκκα (40 χιλ. κ.) ὄνυμαστὴ εἰς τὸν εὐώδη καφέν τῆς.

Εἰς τὴν ἀνεξίτητον Ἀροβίαν ἀνήκουν ἐπίσης 1) τὰ κράτη τῆς Χαμάρας καὶ τῶν Βαχαβιτῶν ἢ Νετζίδ, εἰ κάτοικοι τῶν ὁποίων (37 χιλ.) ζοῦν νεμαδικῶς εἰς τὰς δάσεις τῶν ἐρήμων 2) τὸ ἀνεξίτητον κράτος τοῦ Ὀσιάν κατὰ μῆκος τοῦ Ὀμνικῶ ἀκόλου καὶ 3) ἡ Ἀδραμαούγη χώρα πρὸς Ν. τῆς Ἀροβίας.

Ἀραβία κατεχομένη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. Μικρὸν τμήμα τῆς νοτιοδυτικῆς Ἀραβίας κατέχεται ὑπὸ τῶν Ἀγγλων. Πρωτεύουσα τοῦ τμήματος τούτου εἶνε τὸ Ἄδεν (45 χιλ. κ.) πόλις ἰχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ παρὰ τὴν νοτίαν εἰσοδὸν τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. Ὀλόκληρος ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἀγγλικῶν κτήσεων ἐν Ἀραβίᾳ ἀνέρχεται εἰς 350 χιλιάδας κατοίκους.

Ὀροπέδιον τοῦ Ἰράν.

Τὸ ὄροπέδιον τοῦ Ἰράν περιλαμβάνει τέσσαρα κράτη, τὴν Περσίαν, τὸ Ἀφγανιστάν, τὸ Βελουχιστάν καὶ τὸ Κοφιρισιάν.

ΠΕΡΣΙΑ. Ἡ Περσία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης καὶ τοῦ Τουρκεστάν, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀφγανιστάν καὶ τοῦ Βελουχιστάν, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Μεσοποταμίας καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Περσικοῦ κόλπου. Ἔχει ἔκαστιν 1645000 τετραγων. χιλισμ. καὶ πληθυσμὸν 9 ἑκατομ., ἐξ ὧν 2500000 ζοῦν νεμαδικὸν βίον.

Ὄρη. Ἡ Περσία περικλείεται ὑπὸ τῶν διακλαδώσεων τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Ἰνδοκοῦκῶ καὶ τοῦ Καυκάσου.

Ποταμοί. Κυριώτεροι ποταμοὶ εἶνε ὁ Κιζιλ-Οὐζέν, ὁ Ἀραξὸς καὶ ὁ Ἀτρέης.

Ἔδαφος-προϊόντα. Εὐφοροὶ πεδιάδες καὶ δάσεις παράγουσι διάφορα προϊόντα, ἦται δημητριακὸς καρπός, βάρβακα, τουμπέκλον (εἶδος καπνοῦ), μέταξαν καὶ δρώρα. Ἐκ τῶν ὀρυκτῶν παράγονται μόλυθος, σίδηρος, χαλκός καὶ ἄργυρος. Ἐκ τῶν ζῴων ὀνομαστοὶ εἶνε οἱ ἵπποι καὶ οἱ ἡμίονοι. Εἰς τὰ παράλια τοῦ Περσικοῦ κόλπου ἀλιεύονται μαργαριτοφόρα ὄστρακα.

Ἐμπόριον-βιομηχανία. Τὸ ἐμπόριον τῆς Περσίας εἶνε ἄρκετὰ ζωηρόν, ἀκμάζει γὰρ ἐν αὐτῇ ἡ βιομηχανία τῶν ταπήων.

Πολίτευμα. Ἡ Περσία ἀποτελεῖ συνταγματικὸν βασίλειον.

και διαιρείται εις 23 επαρχίας. Ὁ βρασιλεὺς αὐτῆς καλεῖται *Σάχης*.

Κλέμη.κ. Ξηρὸν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ Περσικοῦ κράτους εἶνε ἡ *Τεχεράνη* (300 χιλ. κ.), πόλις ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ. Ἔτεροι πόλεις εἶνε ἡ *Ταυρίς* (200 χιλ. κ.), ἔχουσα ζωηρὸν ἐμπόριον, ἡ *Ἰσπαχάνη* (70 χιλ. κ.), πόλις βιομηχανικὴ καὶ ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Περσίας, ἡ *Μεσχέδη* (60 χιλ. κ.).

ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ. Κεῖται πρὸς Α. τῆς Περσίας, ἔχει ἔκτασιν 558 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 5 ἑκτομ. κατοίκων, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι ζῶν βίον νεμαδικόν. Ἀποτελεῖ δὲ ἡγεμονίαν, ὑπὸ ἡγεμόνα κελούμενον *Ἐμίρην*.

Πόλεις. Πρωτεύουσα ἡ *Καβούλη* (60 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ ἐν μέσῳ εὐρωπαικῆς πεδιάδος, *Κανδύχάρη* (30 χιλ. κ.), συνδεομένη μετὰ τῶν Ἰνδιῶν δι' ἀγγλικοῦ σιδηροδρόμου, *Χεράτη* (30 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ, δι' ἧς εἰσέρχονται τὰ ἐμπορικὰ καραβάνια ἐκ τῶν Ἰνδιῶν πρὸς τὴν Περσίαν καὶ τὰνάπαλιν.

ΒΕΛΟΥΤΧΙΣΤΑΝ. Χώρα ὀρεινὴ πρὸς Α. τῆς Περσίας, ἐν τῇ ὁποίᾳ πλαθῶνται νεμαδικὰ φυλάκ καὶ ποιμένες. Ἐχει ἔκτασιν 275 χιλ. τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 800 χιλ. κατοίκων, Μωαμεθανῶν τὸ θρησκευμα. Οἱ κάτοικοι ζῶν ὑπὲρ διαφόρους ἀρχηγούς, οἱ ὅποιοι ἀναγνωρίζουν ὡς προϊστάμενον τὸν Ἐμίρην τῆς Κελάτης, ὅστις εἶνε ὑποτελής τῶν Ἀγγλων. Πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Κελάτη* (15 χιλ. κ.).

ΚΑΦΙΡΙΣΤΑΝ. Χώρα κειμένη εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ἰνδοκούκου πρὸς Β. τοῦ Ἀφγανιστάν, ἔχουσα πληθυσμὸν 200 χιλ. κατοίκων.

Ι Ν Δ Ι Α Ι

Ἡ Ἰνδικὴ ἢ αἱ Ἀνατολικαὶ Ἰνδίαε, ἀποτελοῦν τὴν μεσημβρινὴν Ἀσίαν. Αὗται ἀρχόνται πρὸς Β. ἀπὸ τῶν Ἱμαλαίων ὀρέων καὶ σχηματίζουν χερσονήσον ἐκτεταμένην μέχρι τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῆς Σινικῆς θαλάσσης. Ἡ Ἰνδικὴ χωρίζεται ὑπὸ τοῦ Γάγγου ποταμοῦ εἰς δύο χερσονήσους 1) τὴν Ἰνδοσίαν καὶ 2) τὴν Ἰνδοσινικήν

Ἰνδική. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἰνδικῆς κατέχεται ὑπὸ τῆς Μ. Βρετανίας (Ἀγγλικαὶ Ἰνδίαε), καὶ διοικεῖται ὑπὸ τοποτηρητῶν, ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Ἀγγλοῦ βασιλέως. Ἡ ἔκτασις τῶν ἀγγλικῶν Ἰνδιῶν εἶνε 5036000 τετραγ. χιλιομ. καὶ ἔχουν πληθυσμὸν 315 ἑκατομμυρίων κατοίκων.

Γεωγραφία Δημ. Η. Κυριακοπούλου Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως

Και ἡ Γαλλία ἔχει μικρὰς κτήσεις ἐν τῇ Ἰνδοστάν (Γαλλικαὶ Ἰνδία), μὲ πληθυσμὸν 276 χιλ. κατοίκων καὶ ἔκτασιν 509 τετραγ. χιλιομέτρων· ἐπίσης· καὶ ἡ Πορτογαλλία (Πορτογαλλικαὶ Ἰνδία), μὲ πληθυσμὸν 500 χιλ. κατοίκων καὶ ἔκτασιν 3658 τετραγ. χιλιομέτρων.

Ἡ χερσόνησος τοῦ Ἰνδοστάν σχηματίζει ἐν μόνον ἀκρωτήριον πρὸς νότον, τὸ Κομοροῖνον, καὶ ἓνα εὐρὺν κόλπον, τὸν Βεγγαλικόν.

Πρὸς νότον τῆς χερσονήσου κεῖται ἡ μεγάλη νῆσος Κεϋλάνη, ἣτις ἀνήκει εἰς τοὺς Ἄγγλους.

Ὄρη. Πρὸς Β. τὰ Ἰμαλάϊχ (ὕψος 8880 μ), τὰ ὑψηλότερα τῶν ὄρεων τῆς γῆς, πρὸς Δ. τὰ δυτικὰ Γαταῖα, πρὸς Α. τὰ ἀνατολικὰ Γαταῖα καὶ τὸ ὄρος τοῦ Ἀδάμ ἐν τῇ Κεϋλάνῃ.

Ποταμοί. Ὁ Γάγγης καὶ ὁ Βραμαπούτζας, πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν Βεγγαλικὸν κόλπον. Εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν σχηματίζουσι Δέλτα, τὸ ὅποιον εἶνε τὸ μεγαλύτερον ἀπὸ τῶν ἄλλων, τὰ σχηματίζόμενα ὑπὸ ἄλλων ποταμῶν. Ὁ Ἰνδὸς πρὸς Δ. πηγάζων καὶ αὐτὸς ἐκ τῶν Ἰμαλαίων καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Ὀμανικὸν κόλπον.

Ἔδαφος—Ποιότητα. Τὸ ἔδαφος τοῦ Ἰνδοστάν εἶνε εὐφρόνιστον καὶ πλούσιον ὄρυζαν, δημητριακοῦ, καρπῶν, βίβλικα, καπνόν, τένον, σκαραοκάλαμον, καλλιόν, ὄσιον, πέπερι, Ἰνδοκάλυμνον (βανίλον), βινάνας, μοχαριστάρικα καὶ πολυτίμη ξύλα. Ἐκ τῶν ζώων τρέφει ἐλέφαντας, λέοντας, τίγρεις, πιθήκους, κροκοδείλους, ψιττακούς. Ἐπίσης ὑπάρχουσι πλούσια σιδήματα διαφόρων μεταλλῶν (χάλκου, σιδήρου, γκιανθράκων, χρυσοῦ), ἐξάγονται δὲ καὶ ἀδάμαντες.

Κάτοικοι—Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῶν Ἰνδιῶν εἶνε οἱ ἀρχαῖοι ἔθνη τῶν Ἀρίων λεγομένων λαῶν, πρεσβεύουσι δὲ διαφόρους θρησκείας. ἐξ ὧν ἐπικρατέειν εἶνε ὁ βραχμανισμὸς, ὁ βουδδισμὸς καὶ ὁ μωαμεθανισμὸς.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε θερμώτατον μὲ ἐναλλαγὰς ξηρῶν καὶ βροχερῶν μουσῶνων.

Πόλεις. Αἱ κυριώτεραι πόλεις εἶνε: ἡ Καλκούα (1000000 κατ.), ἐκτεταμένη ἐπὶ ἐξέως τῶν παραποτάμων τοῦ Γάγγου, μέγας ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ λιμὴν, ἡ Βομβάη (980 χιλ. κ.), ἐξαιρετικὸς ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τῆς δυτικῆς ἀκτῆς, κέντρον τοῦ μετὰ τῆς Εὐρώπης ἐμπορίου, καὶ συνδεομένη μετὰ τῆς Καλκούτας διὰ

σιδηροδρόμου. *Μαδράση* (520 χιλ. κ.), ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλλας, κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν μαργαριτῶν καὶ ἄλλων πολυτίμων λίθων. *Βεαρσέση* (200 χιλ. κ.), εἰς τῆς ἀριστερᾶς ὄχθης τοῦ Γάγγου, εἰρὰ πόλις τῶν Βραχμάνων. *Λαχώρη* (230 χιλ. κ.), βιομηχανικὴ πόλις ΒΔ τοῦ Ἰνδοστάν, διοικητικὴ διὰ τὰ λαχώρια ὑφάσματα. *Χαΐδεραβὰδ* (500 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τοῦ ὑπογελοῦς εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς κράτους *Νιζάμ*.

Ἰνδοσινική (*Ἰνδοκίνα*) εἶναι ἡ χερσόνησος ἡ κειμένη μετὰ τὸ τοῦ Ἰνδοστάν καὶ τῆς Κίνας καὶ κατέχουσα τὴν νοτιοανατολικὴν ἄκρην τῆς Ἀσίας. Πρὸς νότον καταλήγει εἰς τὴν χερσόνησον τῆς Μαλάκας, ἧς εὐρέσκειται πλησίον τοῦ Ἰσημερινοῦ. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Ἰνδοκίνας ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἡ Γαλλία κατέχει τὴν *Κοχιγκίναν*, τὸ *Τογκίνον*, τὸ *Ἀννάμ* καὶ τὴν *Καμβόγην*. Τὸ *Σιάμ* ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον βασιλεῖον.

Κόλποι. Ὁ κόλπος τοῦ *Σιάμ* πρὸς νότον καὶ ὁ τοῦ *Τογκίνου* πρὸς ἀνατολάς.

Ἀκρωτήρια. *Ρωμανία* ἢ *Βουροῦ*, τὸ νοτιώτατον ἀκρωτήριον τῆς Ἀσίας.

Ποταμοί. *Ιραβάδης*, *Σαλουένης*, *Μεκόγκος*, διασχίζοντες τὴν Ἰνδοσινικὴν κατὰ μῆκος καὶ χυνόμενοι εἰς τὸν Ἰνδικὸν Ὠκεανόν.

Ἐὐξφορὸς—Προϊόντα. Ἐξφορὸς εὐρρωτάτων παράγον ὄρυζαν, σακχαροκάλαμον, βίμβακα, τίβιν, κανέλλαν, ξυλείαν, προσέτε δὲ διάφορα μέταλλα καὶ ἀδάμντας. Ἐκ τῶν ζώων τρέφονται ἐλέφαντες, τίγρεις, λέοντες, πίθηκοι κλπ.

Κίττοιχοι—Θρησκεία. Οἱ κίττοιχοι τῆς Ἰνδοσινικῆς εἶνε *Μυγγολικῆς φυλῆς* καὶ λατρεύουν τὸν Βούδαν.

Πόλεις. Εἰς τὴν ἀγγλικὴν Ἰνδοκίναν, κυριώτεραι πόλεις εἶνε ἡ πρωτεύουσα *Ραγκοῦν* (295 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικῆ, ἡ *Σιγκαπούρη* (186 χιλ. κ.) σημαντικὸς ναυτικὸς σταθμὸς διὰ τὰ εὐρωπαϊκὰ πλοῖα, τὰ ὅποια μεταβαίνουν εἰς τὴν Κίναν καὶ τὴν Ἰαπωνίαν.

Εἰς τὴν γαλλικὴν Ἰνδοκίναν πόλις εἶνε ἡ *Σαϊγὼν* (60 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς Κοχιγκίνης, σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν, *Χαννὸν* (150 χιλ. κ.) πρωτ. τοῦ Τογκίνου. *Χουή* (60 χιλ. κ.) πρωτ. τοῦ Ἀννάμ καὶ *Πνὸμ Πέν* (6) χιλ. κ.) πρωτ. τῆς Καμβόγης.

Εἰς τὸ βασιλεῖον τοῦ *Σιάμ* ἀξιολογώτεραι πόλεις εἶνε ἡ *Βαγ-*

κόκη (650 χιλ. κ.) πρωτ. τοῦ βασιλείου, πόλις ἑμπορικωτάτη καὶ ἐξαγωγικὸς λιμὴν ἐγχωρίων προϊόντων, ἡ *Χούγκη* καὶ ἡ *Σιάμη*, κέντρα ἑμπορικά.

ΣΙΝΙΚΟΝ ΚΡΑΤΟΣ

Τὸ σινικὸν κράτος ἢ Κίνα εἶνε ἡ μᾶλλον πυκνῶς κατοικημένη χώρα τοῦ κόσμου, ἔχει ἕκτασιν 11 ἑκατομ. τετραγ. χιλιεμέτρων καὶ πληθυσμὸν περὶ τὰ 370 ἑκατομμύρια κατοίκων. Ἐκτείνεται εἰς τὸ ἀνατολικὸν κέντρον τῆς Ἀσίας καὶ βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εἰρηικοῦ ὠκεανοῦ. Ἡ Κίνα περιλαμβάνει τὰς ἐξῆς χώρας: 1) τὴν *Μανιζουρίαν*, 2) τὴν κυρίως *Σινικὴν* ἢ *Κίναν* καὶ 3) τὰ ὑποτελῆ κράτη *Μογγολίαν*, *Τσουγγαρίαν*, *Θιβῆτ* καὶ ἀνατολικὸν *Τουρκεστάν*.

Ὅρη. Πρὸς Α. ὑψοῦνται αἱ *Σινικαὶ* ἢ *Κινεζικαὶ* Ἀλπεις καὶ ΒΑ. τὰ ὄρη τῆς *Μανιζουρίας*.

Ποταμοί. Ἐκ τῶν ποταμῶν κυριώτεροι εἶνε ὁ *Χοάγγ - Χω* (κίτρινος), ὁ *Σιγιάγγ* (κυανεὺς), ὁ πολυὺδρότερος τῶν ποταμῶν τῆς Ἀσίας καὶ ὁ *Χογγόι* (ερυθρός).

Προϊόντα. Ἡ Κίνα παράγει σιτηρά, βόμβακα, ὄρυζαν, τέτυον, σακχαροκάλαμον, μέταξαν, ἔχει μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, χαλκοῦ, σιδήρου καὶ ἀπέραντα στρώματα λιθανθράκων. Δέκα ἐννέα λιμένες τοῦ σινικοῦ κράτους εἶνε ἀνοικτοὶ εἰς τὸ εὐρωπαϊκὸν ἑμπόριον καὶ δι' αὐτῶν ἐξάγονται διάφορα προϊόντα τῆς κινεζικῆς τέχνης, ἤτοι μεταξωτὰ ἢ βαμβακερὰ ὑφάσματα, ἀγγεῖα ἐκ πορσελάνης καὶ ἄλλα τεχνουργήματα.

Κάτοικοι-Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Κίνας εἶχον πολιτιστῆ ἀρχαιότερον τῶν ἄλλων λαῶν τῆς γῆς. Πολλοὶ ἐφευρέσεις γινόμεναι ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸν μεσαίωνα ἦσαν γνωσταὶ ἐν Κίνα ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων, (πυρτις, χάρτης, τυπογραφία, ναυτικὴ πυξίς), ἀλλὰ δὲν προήγοντο, διότι οἱ Κινέζοι ἀπέφευγον νὰ ἐπικοινωνήσουν μὲ τοὺς Εὐρωπαίους. Ἡ μᾶλλον διαδεδομένη θρησκεία ἐν Κίνα εἶνε ἡ τοῦ *Κονφουκίου*, ἀλλ' ὑπάρχουν καὶ πολλοὶ *βουδδισταί*, *μωσαμεθανοὶ* καὶ μέγας ἀριθμὸς *εβραίων* καὶ *χριστιανῶν*.

Πολίτευμα. Ἡ Κίνα ἀπὸ τοῦ 1914 ἀνεκηρύχθη εἰς δημοκρατίαν. Σήμερον ἐπικοινωνεῖ ἐλευθέρως μεθ' ὄλων τῶν κρατῶν, ἤρχισε δὲ νὰ εἰσαγάγῃ τὸν εὐρωπαϊκὸν πολιτισμὸν καὶ πλεῖστα ἔθιμα τῶν δυτικῶν λαῶν.

Πόλεις. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶνε τὸ *Πεκίνον* (1000000 κ.).

πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας, συνδεομένη μετὰ τῆς Εὐρώπης διὰ τοῦ ὑπερσιδηρικοῦ σιδηροδρόμου. Πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως ἐκτείνεται τὸ μέγα *Σινικὸν τεῖχος*, τὸ ὅποτον χωρίζει τὴν Κίνα ἀπὸ τῆς *Μογγολίας*. *Σαγκάη* (750 χιλ. κ.), ὁ ἐμπορικώτερος λιμὴν τῆς Κίνας. *Φῦ-Τσέου* (650 χιλ. κ.), πολεμικὸς ναύσταθμος. *Κανιὼν* (900 χιλ. κ.), κέντρον ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον. *Σάν-Τσέου* (200 χιλ. κ.), διακομιστικὸς ἐμπορικὸς σταθμὸς μεταξὺ τῶν κεντρικῶν καὶ τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν. *Τιέν-Τσὴν* (800 χιλ. κ.), ἐπίκειον τοῦ Πεκίνου. *Νινγ-Πῶ* (260 χιλ. κ.), λιμὴν ἀνοικτὸς εἰς τοὺς Εὐρωπαϊκούς. *Ναγκένη* (500 χιλ. κ.), περίφημος διὰ τὰ ὄρυθα μεταξωτὰ καὶ βικηδακερὰ ὑφάσματα. *Μοῦκδεν* (200 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς Μαντσουρίας, ἱερὰ πόλις τῶν Κινέζων καὶ ὀνομαστή διὰ τὴν μεγάλην ἤσαν τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ ὑπὸ τῶν Ἰαπῶνων τῷ 1904. *Ἀρθούρ*, ὁχυρώτατος λιμὴν ἐν τῷ κόλπῳ Πητσιλῆ. Κατὰ τὸν ρωσοϊαπωνικὸν πόλεμον οἱ Ἰάπωνες ἐπολιόρκησαν τὸ φρούριον *Ἀρθούρ* καὶ μετὰ ἠρωϊκὴν ἀμυναν τῶν ἐν αὐτῷ Ρώσων ἐκυρίευσαν αὐτὸ τῷ 1904. *Δάσσα*, πρωτεύουσα τοῦ *Θιβέτ*, ἄδρα τοῦ πατριάρχου τῶν βουδδιστῶν. *Οὔργα* (50 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς *Μογγολίας*. *Κασγάρ* (100 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τοῦ ἀνατολικοῦ *Γουρκεστάν*.

ΙΑ Π Ω Ν Ι Α

Ἡ Ἰαπωνία ἐκτείνεται κατὰ μῆκος τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς Ἀσίας, ἢ ἐτεφάνεια αὐτῆς εἶνε 673700 τετραγ. χιλιάμ. καὶ ἔχει πληθυσμὸν 80000000 κατοίκων. Ἡ χώρα αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῶν μεγάλων νήσων *Τεζῶ*, *Νιππῶνης*, *Σικόκης*, *Κιοῦ-Σιοῦ*, *Φαρμόξης*, ἐκ τοῦ νοτίου μέρους τῆς νήσου *Σιχαλίνης*, ἐκ πολλῶν ἄλλων μικροτέρων νήσων καὶ ἐκ τῆς χερσονήσου *Κορέας*, κειμένης εἰς τὸ βορειοανατολικὸν ἄκρον τῆς Κίνας.

Ἔδαφος-Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον, ἢ δὲ βλάστησις πλουσία. Προϊόντα τῆς χώρας εἶνε ἄφθονος ὄρυζα, τέτον, μέταξ, χρυσός, ἀργυρος, σίδηρος, χαλκός, μόλυβδος καὶ πορσελάνη. Ἐν τῇ Ἰαπωνίᾳ ἀκμάζουν διάφοροι βιομηχαναί, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἡ μεταξουργία, ἡ ἔδενουργία, ἡ χαρτοποιία, ἡ ὑφαντουργικὴ. Ἐπίσης κατασκευάζονται ὄπλα, μηχαναί, διάφορα κολύματα ἀγγεῖα, βερνίκιον κλπ. Ἡ Ἰαπωνία ἐξάγει ἀκατέργαστον μέταξον, τέτον, μεταξοσκώληκας, ὄρυζαν, εἰσάγει δὲ ὑφάσματα.

Κάτοικος. Οί 'Ιάπωνες είνε λαός εδρυής και δραστήριος, εισήγαγον εις τήν χώραν των τόν Εδρωποϊκόν πολιτισμόν και εδημιούργησαν στρατόν και στόλον δυνάμειον ιά συγκριθή προς τούς καλλιτέρους τής Εδρώπης. Ἡ 'Ιαπωνία ελαβε μέρος και εις τόν τελευταίον Εδρωπαϊκόν πόλεμον παρά τόν πλευρόν των Δυνάμεων τής δυτικῆς Εδρώπης. Ὁ 'Ιαπωνικός λαός ετεδόθη ἐπίσης εις τόν ἐμπόριον, τήν ναυτιλίαν και τήν βιεμηχανίαν, τά προέχοντα τής ὀψίας ἀμιλλῶνται προς τὰ Εδρωπαϊκά. Ἡ ἐκκαίθευσις είνε λίαν ἀνεπτυγμένη ἐν 'Ιαπωνίᾳ, ἔχουν δέ ἰσχυρή Πανεπιστήμια και διάφοροι σχολαί, αἵτινες οὖν τῷ χρόνῳ αὐξάνονται. Ἡ συγκοινωνία πλουτίζεται διά σιδηροδρομικοῦ δικτύου, διάφοροι δέ τηλεγραφικαί γραμματεῖνες οὖν τήν 'Ιαπωνίαν μετα τῶν δύο κόσμων.

Κλίμα. Γλυκὸν και θερμόν.

Πολίτευμα. Συνταγματική μοναρχία μετα διπλῆς Βουλῆς ὑπὸ μονάρχην καλούμενον *Μικάδον*.

Πόλεις. *Τόκιο* (2000000 κ.) ἐπὶ τῆς νήσου Νιππώνης, πρωτεύουσα τοῦ 'Ιαπωνικοῦ κράτους. *Υοκοχάμα* (400 χιλ. κ.) ἐπίγειον τοῦ *Τόκιο*, ὁ σπουδαιότερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς 'Ιαπωνίας. *Κιότον* (450 χιλ. κ.), παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς 'Ιαπωνίας. *Ναγκασάκη* (200 χιλ. κ.) ἐπὶ τῆς αὐτῆς νήσου, σπουδαῖος ἐξαγωγικὸς λιμὴν. ἔσθα ὑπάρχει ὁ πρῶτος πολεμικὸς νούσταβμος τῆς 'Ιαπωνίας. *Ὄσάκα* (1200000 κ.), πόλις παράλιος βιομηχανική και ἐμπορική ἐπὶ τῆς *Νιππώνης*.

Ἡ χερσόνησος Κορέα, ἥτις κεῖται ἀπέναντι τῶν 'Ιαπωνικῶν νήσων, ἀπετέλει ἄλλοτε βλαίειον. Τῷ 1910 ἡ 'Ιαπωνία προσήρησε τήν χερσόνησον ταύτην εις τὰς κτήσεις της. Πρωτεύουσα τῆς Κορέας είνε ἡ *Σεούλ* (250 χιλ. κ.), ἐπίγειον δὲ αὐτῆς τὸ *Σεμμούλλον*, ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τῆς χώρας.

ΝΗΣΟΙ ΤΟΥ ΜΑΛΑΪΚΟΥ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΥΣ

Μεταξὺ τοῦ 'Ινδικοῦ και τοῦ Εἰρηικοῦ ὠκεανοῦ ὑπάρχουν ἐγκατεσπαρμέναι διάφοροι νῆσοι, αἱ ὁποῖαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον είνε ἀποικιακαί κτήσεις ἄλλων κρατῶν. Ἐξ αὐτῶν αἱ σπουδαιότεραι είνε αἱ ἑξῆς :

1) *Αἱ Φιλιππῖναι νῆσοι* εις τὸ Μαλαϊκόν ἀρχιπέλαγος, ἀνήκουσαι εις τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας ἀπὸ τοῦ 'Ισπανοαμερικανικοῦ πολέμου (1898). Πληθυσμὸς 7—8 ἑκατομμύρια κατοίκων. Προέχοντα

καφές, σακχαροκάλυμνον, καπνός, κάννοβις, πέπερι, κανέλλα κλπ.
Ἐκ τῶν νήσων τούτων ἡ μεγαλύτερα εἶνε ἡ Δουσῶν μὲ πρω-
τεύουσαν τὴν Μανίλλην (350 χιλ. κ.).

2) Βόρνεος, ἐπὶ τοῦ ἀρχιπελάγους τῆς Σούνδης, ὅπου εἰ Ὀλ-
λανδοὶ καὶ εἰ Ἀγγλοὶ ἔχουν μεγάλας κτήσεις μὲ πληθυσμὸν 2
ἑκατομμυρίων κατοίκων.

3) Αἱ νῆσοι τῆς Σούνδης. Εἶνε δὲ οὗται : 1) ἡ Σουμάτρα,
ὀλλανδικὴ κτήσις μὲ πληθυσμὸν 3200000 κατοίκων, παράγουσα
σακχαροκάλυμνον, καφὲν καὶ καπνόν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ
Πιλεμβάγγη 60 χιλ. κ.) 2) ἡ Ἰάβα, ὀλλανδικὴ ἀποικία ἔχουσα
πληθυσμὸν 28700000 κατ., νήσος ὑψαιστειώδης μὲ τροπικὸν κλίμα,
ἀλλ' εὐρωπαικῆ Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Βαταβία (170 χιλ. κ.)
μέγχις ἐμπορικὸς λιμὴν καὶ 3) αἱ μικρότεροι νῆσοι Τιμώρη, Σόμβα,
Φλωρίς, Βετιέρη κλπ.

4) Κελέβη, νῆσος τῆς Ὠκεανίας, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ὀλλανδοῦς,
ἔχει πληθυσμὸν 2 ἑκατομ. κατοίκων καὶ παράγει χρυσόν, ἀδάμαν-
τας καὶ πολυτίμους λίθους. Σπουδαιότερα πόλις εἶνε ἡ Μικασάτη.

5) Αἱ Μολοῦκαι νῆσοι, ἀνήκουσαι πᾶσαι εἰς τὴν Ὀλλανδίαν.
Αἱ σπουδαιότεραι εἶνε ἡ Κεράμη, Βουροῦ, Ἀμβοῖνα.

Η Α Φ Ρ Ι Κ Η

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Ἀφρικῆς.

Ἡ Ἀφρικὴ καλεῖται ΝΑ. τῆς Ἀσίας καὶ εἶνε μικροτέρα αὐτῆς
κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν πληθυσμὸν καὶ τριπλασία τῆς Εὐρώπης
κατὰ τὸ μέγεθος. Ἡ Ἀφρικὴ εἶνε χερσόνησος συνδεδεμένη μετὰ τῆς
Ἀσίας διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουέζ, ἔχει ἔκτασιν 30 ἑκατομ. τετραγ.
χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 20½ ἑκατομμυρίων κατοίκων.

Θάλασσοι-Κόλποι. Ἡ Ἀφρικὴ βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς
Μεσογείου θαλάσσης, (ὑπὸ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτὸρ μέχρι τῆς
διώρυγος τοῦ Σουέζ, ἧτις σχηματίζει δύο συμμετρικοὺς κόλπους,
τὸν κόλπον τῆς Σίδρας (Μεγάλῃ Σύρτις) καὶ τὸν κόλπον τοῦ Καβὲς
(Μικρᾷ Σύρτις) πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, ἧτις
τέμνει τὸν κόλπον τοῦ Σουέζ, καὶ ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ, ὃ
ἐπίτις σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ Ἄδεν πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαν-
τικοῦ ὠκεανοῦ. ὅστις σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς Γουϊνέας καὶ πρὸς
Ν. ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Ἀκρωτήριον. Πρὸς τὸ Βλ. μέρος τὸ Δευκόν, πρὸς Α. τὰ

Πράσινον, πρὸς Α. τὸ *Γουαρδαφούζον* καὶ πρὸς Ν. τὸ τῆς *Εδέλ-
πιδος Ἄκρας* (Καλῆς Ἑλπίδο.).

Πορθμοί. Ὁ τοῦ *Γιβραλτάρ*, μεταξὺ Ἰσπανίας καὶ Ἀφρι-
κῆς, ὁ τοῦ *Βιβέι Μινδέξ*, μεταξὺ Ἀφρικῆς καὶ Ἀραβίας, καὶ ὁ
εὐδ. πρὸς τῆς *Μαζαμβίκης*, μεταξὺ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς νήσου
Μαδαγασκάρης.

Ἰσθμοί. Ὁ τοῦ *Σουέζ*, ὅστις ἀπεκίπη διὰ διώρυγος ἐνούτης
τῆν *Μεσόγειον* θάλατταν μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς.

Νῆσοι. Κυριώτεραι νῆσοι εἶνε αἱ Ἄζόροι καὶ ἡ *Μαδέρα*
(ἀνήκουσαι εἰς τὴν Περτογαλίαν), αἱ *Κανάριοι* νῆσοι (κατεχόμεναι
ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας), αἱ νῆσοι τοῦ *Πρασίνου* ἀκρωτηρίου (κατεχό-
μεναι ὑπὸ τῆς Περτογαλίας), αἱ νῆσοι τῆς Ἀναλήψεως καὶ τῆς
Ἄγλας Ἐλένης (ἀνήκουσαι εἰς τοὺς Ἀγγλοῦς), αἱ νῆσοι τῆς
Γουϊνέας, τοῦ Ἄγλου *Θωμά* καὶ τοῦ *Φερδινάνδου Πῶ* καὶ ἡ
μεγάλη νῆσος *Μαδαγασκάρη* ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ, κατεχόμενη
ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

Ἐρημοί. Ἡ μεγάλη ἔρημος *Σαχάρα* πρὸς Δ., ἡ *Διβυκῆ*
πρὸς τὰ Βλ. καὶ ἡ ἔρημος τῆς *Καλαχάρης* πρὸς Ν.

Ὄρη. Τὰ κυριώτερα ὄρη εἶνε πρὸς Α. τὰ *Κένια* καὶ τὸ
Καλιμάνζαρον (ὕψους 6000 μ), τὸ *Κιμερόν* (4000 μ) πρὸς Δ.
τὰ ὄρη τῆς Ἀβυσσηνίας πρὸς Α. καὶ ὁ Ἄτλας (4500 μ.) ἐν Μιρόκπ.

Ποταμοί. Ὁ *Νεῖλος*, εἰς τῶν μεγαλειτέρων ποταμῶν τῆς
γῆς (μήκους 6390 χιλιομέτρων), ὅστις πηγάζων ἐκ τῶν μεγάλων
λιμνῶν *Βικτωρίας* καὶ Ἀλβέρτου ὑπὸ τὸ ὄνομα *Λευκοῦ Νεῖλος*,
ἐνοῦται κατόπιν μετὰ τὸν *Κυανοῦν Νεῖλον*, ἐρχόμενον ἐκ τῆς Ἀβυσ-
σηνίας, διαρρέει τὴν Ἀίγυπτον καὶ χύεται εἰς τὴν *Μεσόγειον*, εἰς
σχῆμα μεγάλου Δέλτα. Ὁ *Σενεγάλης*, ὁ *Γαμβίας* καὶ ὁ *Νίγηρ*,
χυόμενοι εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ὁ *Κόγγος*, ὁ πολυῦδρότερος
ποταμὸς τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὁ *Οράγγης* ἐκβάλλοντες εἰς τὸν αὐτὸν
ὠκεανόν καὶ τέλος ὁ *Ζαμβέζης*, ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἰνδικὸν
ὠκεανόν.

Λίμνη. Ἡ Ἀφρικὴ ἔχει μεγάλας λίμνας, τῶν ὁποίων κυ-
ριώτεραι εἶνε: ἡ *Τσάδα* εἰς τὸ *Σουδάν*, αἱ λίμναι *Ἀλβέρτου*, *Βι-
κτωρίας*, *Ταγκανίκα* ἢ μικροτέρα πασῶν, *Νυάνζα* καὶ *Βαγκουέλο*.

Κλίμα. Ἐπειδὴ ὁ Ἰσημερινὸς τέμνει τὴν Ἀφρικὴν σχεδὸν
εἰς τὸ μέσον, τὰ 1/2 αὐτῆς ἀνήκουν εἰς τὴν διακεκαυμένην ζώνην,
ἔπου τὸ κλίμα εἶνε θερμότατον, διότι ὁ ἥλιος ρίπτει τὰς ἀκτίνας

του κατακρύφως και μόνον εις τὰ παράλια μετριάζεται ὀλίγον ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Εἰς τὰς παρά τὸν ἰσημερινὸν χώρας πίπτουν ἄρθο- νοι και ραχδαίαι βροχαὶ λόγφ τῶν πολλῶν ὕδατιμῶν, οἱ τινες σχη- ματίζονται ἐκ τῆς μεγάλης ἐξικμίσεως. Εἰς τὴν ἔρημον τῆς Σαχά- ρας και τινὰ ἄλλα μέρη τῆς Ἀφρικῆς δὲν πίπτει οὐδὲ σταγῶν βρο- χῆς. Εἰς τοὺς τόπους, οἱ ὅποιοι εὗρισκονται ἐπὶ τοῦ ἰσημεριοῦ ἢ ἡμέρα εἶνε πάντοτε ἴση μὲ τὴν νύκτα.

Εἰς τὴν Ἀφρικὴν πνέουν οἱ ἀληγεῖς ἄνεμοι, ἦτοι οἱ φερόμενοι ἐκ τῶν πόλων εἰς τὸν ἰσημερινόν, και οἱ ἀνταληγεῖς, ἦτοι οἱ πνέον- τες ἀντιστρέφως, εἰς δὲ τὸν Ἰδικὸν ὠκεανὸν πνέουν οἱ περιοδικὸι ἄνεμοι οἱ καλούμενοι εἰδικῶς μουσῶνες.

Προϋόντ. Εἰς δὲ τὰ παρά τὴν Μεσόγειον παράλια τῆς Ἀφρικῆς πκράγονται ἄρθονα δημητριακά. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐπι- τυγχάνεται διπλῆ συγκομιδὴ ἐντὸς τοῦ ἔτους. Εἰς τὰς μεσημβρινὰς χώρας τῆς Ἀφρικῆς και εἰς τὴν Ἀβυσσηνίαν ὑπάρχουν πλεῖστα καρποφόρα δένδρα, (πορτοκαλλέαι, συκαί, ἐλαίαι, ζιζυφάι, βερυ- κοκέαι κλπ), καλλιεργοῦνται δὲ ὡσαύτως ἡ ἄμπελος, ἡ ὄρυζα, ὁ βάμβαξ και διάφοροι δημητριακοὶ καρποί. Ἐν Ἀφρικῇ ὑπάρχουν ἐπίσης δάση ἐκ πελωρίων δένδρων, εἷς εἶνε ἡ ἄνδασωνία (βροδα), φθάνουσα ἐνίοτε εἰς ὕψος 60 μέτρων και διάμετρον 5 μέτρων, οἱ φοίνικες, οἱ κοκκοφοίνικες, τὰ βουτυρόδενδρα, τὰ ἀριόδενδρα, τὸ κομμύδενδρον, ἡ Ἰνδικὴ συκῆ, τὸ σακχαροκάλαμον, αἱ φελ- λόδενδες και πολλὰ ἀρωματικὰ δένδρα.

Ὀρυκτί. Ἐκ τῶν ορυκτῶν ἀφθονοῦν ὁ σίδηρος, ὁ χαλκὸς (ἰδίως ἐν Ἀλγερίᾳ), ὁ μόλυθος και οἱ γαϊάνθρακες. Ἐπίσης ὑπάρ- χουν πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ και ἀδαμάντων (ἐν τῇ Ἀγγλικῇ ἀποικίᾳ τῆς Εὐέλπιδος Ἀκρας).

Ζῷα. Εἰς τὴν Β. Ἀφρικὴν ζοῦν κάμηλοι, ἵπποι, ὄνοι, αἰγες, ἀντιλόπαι, ἐκ δὲ τῶν ἀγρίων ζῷων, λέοντες, λεοπαρδάλεις, ὄκιναι, κροκόδειλοι. Εἰς τὴν ἰσημερινὴν Ἀφρικὴν ζοῦν ἱπποπόταμοι, ρινο- κέρωτες, καμηλοπαρδάλεις, ἐλέφαντες, και μεγαλόσωμοι πίθηκοι. Εἰς τὴν Ν. Ἀφρικὴν ἀπαντοῦν ὁ αγροί, βούβαλοι, ἀντιλόπαι και στρουθοκάμηλοι.

Κάτοικοι—Θρητιεῖς. Ἐν Ἀφρικῇ ζοῦν διάφοροι φυλαί, ἐκ τῶν ὁποίων κυριαρχεῖ ἡ αἰθιοπικὴ. Οἱ ἀρχαιότεροι κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς ἦσαν οἱ Βουσμάνοι, κεκρυμμένοι ἐντὸς δασῶν ἐν τῇ Κεντρικῇ ἢ εἰρῳ και οἱ Ὀτιεντόιοι εἰς τὴν Ν. Ἀφρικὴν. Ἔτεραι

φυλαί εἶνε : οἱ Βέρβεροι, Κίπται, Ἀβυσσηνοί, Ἀραβες, Μαυροί, Φελλάχοι, Νγέτιαι, Κάγγροι καὶ Ζουλοῦ.

Οἱ πλεῖστοι τῶν λαῶν τῆς Ἀφρικῆς προεδεῦουν τὴν φετιχισμόν. Εἰς τὰς χώρας τῆς Β. Ἀφρικῆς ἐπικρατεῖ ὁ μωαμεθανισμός. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἀρτῆμετ μόλις 8 ἑατομμύρια ὀπαδῶν, διότι τὸ ἔργον τῶν ἱεραποστόλων σιανιᾶ μεγάλας δυσχερείας ἐν Ἀφρικῇ.

Διαίρεσις. Φυσικῶς ἡ Ἀφρικὴ διαίρεται εἰς Βόρειον, πρὸς Β. τοῦ ἰσημερινοῦ καὶ εἰς Νότιον, πρὸς Ν. τοῦ ἰσημερινοῦ. Πλιτικῶς διαίρεται εἰς πολλὰς χώρας, ἐκ τῶν ὀπίλων οἱ πλεῖστοι εἶνε κτήσεις Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν ἢ ὑποτελεῖς ἡγεμονίαι, ἐλάχισαι δὲ ἀποτελοῦν μικρὰ καὶ ἀνεξάρτητα κράτη.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΦΡΙΚΗ

Ἀἴγυπτος.

Ἡ Ἀἴγυπτος ὀπῆρξε τὸ κέντρον τοῦ ἀρχαιοτέρου πολιτισμοῦ. Ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν βικτωρίων τῆς (Φαραῶ), οἱ ἐπιστήμαι, αἱ τέχναι καὶ τὰ γράμματα ἔλαβον τὴν μεγαλειέταν ἀνάπτυξιν, ὡ, ἀπολεικνύουν τὰ σφῶζόμενα μέχρι σήμερον ἐρείπια τῶν διαφόρων πόλεων αὐτῆς, αἱ πυρομίδες, οἱ ναοὶ κλπ. Τῷ 525 π. Χ. ἡ Ἀἴγυπτος ὀπετάγη εἰς τοὺς Πέρσας, κατόπιν κατεκτήθη ὀπὸ τῶν Μακεδόνων, διὰ τῆς ἐκστρατείας τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ τῷ 30 π. Χ. περιήλθεν εἰς τοὺς Ρωμαίους. Κατὰ τὴν μεσαιῶνα κατεκλήθη ὀπὸ τῶν Ἀράβων καὶ κατὰ τὴν 15ον μ. Χ. αἰῶνα ἡ ὄγη μετὸ τῆς Τουρκίας. Ἡ συνθήκη τοῦ Λονδίνου τοῦ 1841 κατέστησε τὴν Ἀἴγυπτον ἀνεξάρτητον ἀντιδυναστείαν ὀπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Πύλης, ἀλλὰ τὸ 1881 ἡ Ἀγγλία κατέλαθεν αὐτὴν ὀπὸ τὸ πρόσχημα τῆς προστασίας, καὶ τῷ 1914 ἀνεκήρυξεν Αἰγύπτιον πρίγκηπα Σουλτάνον τῆς Αἰγύπτου μετὸ θρησκευτικὸν τίτλον τοῦ Καλῖφου.

Ὄρει. Ἡ Ἀἴγυπτος βρέχεται πρὸς Β. ὀπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὀπὸ τῆς Ἐρυθρᾶς, ἐρίζεται δὲ πρὸς Δ. ὀπὸ τῆς Λιβυκῆς ἐρήμου καὶ πρὸς Ν. ὀπὸ τοῦ Σουδάν.

Ἐὐδαφος-προῶντα. Ὁ Νεῖλος ποταμὸς καθιστᾶ τὸ ἔλαρος τῆς Αἰγύπτου εὐρωτώτατον. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶνε βάμβαξ, δημητριακὰ καρποί, σακχαροκάλομον, ὄρουα, φοῖβες, ἀραβικὸν κόμμι.

Τὸ κλίμα τῆς Αἰγύπτου εἶνε θερμὸν καὶ ὄρρον.

Κάτοικοι αὐτῆς εἶνε οἱ **Ιθαγενεῖς Φελλάχοι**, ἐμιλεῦντες τὴν Ἀραβικὴν καὶ πρὸςθεύοντες τὴν μωαμεθανικὴν θρησκείαν, ἡ Ἀραβες μωαμεθανοί, πολλοὶ **Εὐρωπαῖοι** καὶ περὶ τὰς 250 χιλ. Ἑλλήνων, οἵτινες ἐπιθίδονται εἰς τὸ ἐμπόριον.

Διαίρεσις. Ἡ Αἴγυπτος διαίρεται εἰς Ἄνω, Κάτω καὶ Μέσην Αἴγυπτον.

Ἄνω Αἴγυπτος. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶνε ἡ **Σιούτη** (ἡ ἀρχαία Λυκόπολις), ἐπὶ τῆς ἀριστέρας ὄχθης τοῦ Νείλου (50 χιλ. κατ.) καὶ ἡ Ἄσουάνη. Εἰς τὸ Βόρειον μέρος τῆς Ἄνω Αἴγυπτου σφύζονται τὰ ἐρείπια τῶν Ἑξατομπύλων **Θηβῶν**, ἀρχαίας πρωτεύουσας τῆς Αἴγυπτου.

Μέση Αἴγυπτος. Πόλεις αὐτῆς εἶνε: τὸ **Κάϊρον** (700 χιλ. κατ.), πρωτεύουσα τῆς Αἴγυπτου, παρὰ τὴν δεξιὰν ὄχθη τοῦ Νείλου, συνδεομένη μετὰ τῆς Ἀλεξανδρείας διὰ σιδηροδρόμου. Πλησίον τοῦ **Καΐρου** καὶ εἰς τὴν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ Νείλου σφύζονται τὰ ἐρείπια τῆς **Μέμφιδος** καὶ ἡ **Ἡλιουπόλεως** καὶ οἱ τεσσαράκοντα πυραμίδες τῶν **Φαραῶν**, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ τοῦ **Χέοπος** εἶνε ἡ ὑψηλότερα. Ἐν **Καΐρῳ** κατοικοῦν ἀρκεταὶ χιλιάδες Ἑλλήνων.

Κάτω Αἴγυπτος. Σπουδαιότεροι πόλεις αὐτῆς εἶνε: ἡ Ἀλεξάνδρεια (450 χιλ. κ.), ὀνομασθεῖσα οὕτω ἐκ τοῦ ἱδρυτοῦ αὐτῆς **Μεγάλου Ἀλεξάνδρου**. Εἶνε πόλις ἐμπορικὴ καὶ σπουδαιότατος λιμῆν τῆς Μεσογείου, συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ **Καΐρου** καὶ τοῦ **Σουέζ**, ἔχουσα ἀκμάζουσαν Ἑλληνικὴν παροικίαν καὶ ὀρθόδοξον Πατριάρχην. Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὑπάρχει Ἑλληνικὸν Γυμνάσιον καὶ πολλὰ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, συνιστάται δὲ ἐν αὐτῇ δις τοῦ ἔτους Ἑλληνικὸν κακουργοδικεῖον. **Σουέζ**, μικρὰ πόλις παρὰ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν, **Πόρτ Σαΐδ** εἰς τὴν εἰσοδὸν τῆς διώρυγος τοῦ **Σουέζ** (50 χιλ. κ.), **Δαμιέτη** (35 χιλ. κ.), εἰς ἐν τῶν στομίων τοῦ Νείλου, **Τάντα** (60 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ κέντρον σιδηροδρόμων. **Μανσούρα** (45 χιλ. κ.) καὶ **Ζαγαζίκιον** (40 χιλ. κ.) πόλεις ἐμπορικῆς, περίφημος διὰ τὰ ὠραία μεταξωτὰ τῆς ὑφάσματα.

Βε ρ β ε ρ ε α.

Ἡ Βερβερία ἐκτείνεται πρὸς Β. τῆς Ἀφρικῆς, κατὰ μῆκος τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ ἀποτελεῖται 1) ἐκ τῆς **Τριπολιτιδος**, 2) τῆς **Τυνισίας**, 3) τῆς **Ἀλγερίας** καὶ 4) τοῦ **Μισρόκου**. Σπουδαιότερον ὄρος εἶνε ὁ Ἄτλας (4500 μ.). Οἱ κάτοικοι εἶνε **Βέρβεροι** (ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων **Νουμιδῶν**), Ἀραβες καὶ μαυροὶ, πρὸςθεύον-

τες τὴν μηχανικὴν θρησκείαν. Εἰς τὰς παραλίους ἕως πόλεις ὑπάρχουν καὶ τινες Εὐρωπαῖοι καὶ Ἑβραῖοι.

1) Ἡ *Τριπολίτις* (1000.000 κατ.), ἔχουσα πρωτεύουσαν τὴν *Τρίπολιν* (60 χιλ. κ.). Βορειοανατολικῶς τῆς χώρας κεῖται ἡ *Κυρηναϊκὴ* χερσόνηστος ἔχουσα πρωτεύουσα τὴν *Βεγγάζαν* (30 χιλ. κατ.). Ἀμφότεραι αἱ χώραι αὗται κατεκτήθησαν τῷ 1912 ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν.

2) Ἡ *Τυνησία* (2000000 κατ.), ἔχουσα πρωτεύουσαν τὴν *Τύνιδα* (200000 κατ.), ἀξέβλογγον ἑμπορικὸν λιμένα τῆς Μεσογείου. Πλησίον τῆς Τύνιδος σώζονται τὰ ἑρείπια τῆς ἀρχαίας *Καρχηδόνο*. Ἔτεραι πόλεις εἶνε ἡ *Γολέτα*, ἐπίκειον τῆς Τύνιδος καὶ *Σφάξ*, ὀρμητήριον τῶν ἑλληνικῶν σπογγαλιευτικῶν πλοιαρίων. Ἡ *Τυνησία* διατελεῖ ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν.

3) Ἡ *Ἀλγερία* (5565000 κ.), εἶνε ἀπὸ τοῦ 1830 γαλλικὴ κτήσεις καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸ *Ἀλγέριον* (175 χιλ. κ.), τὸ ὅποιον εἶνε σημαντικὸς λιμὴν τῆς Μεσογείου. Ἡ χώρα αὕτη εἶνε εὐρροσ, παράγουσα δημητριακοῦ, καρπούς, βύβρακα, οἶνον, ελαιον, ἐσπεριδοειδή καὶ φοινίκας, τρέφει δὲ καὶ ὀνομαστοὺς ἴππους.

4) Τὸ *Μαρόκον* (8000000 κ.), ἦτο ἄλλοτε ἀνεξέχρητον σουλτανᾶτον ἀπὸ τοῦ 1912 ἕως ὑπήχθη ὑπὸ τὴν γαλλικὴν προστασίαν. Πρωτεύουσα αὐτοῦ εἶνε τὸ *Φέξ* (150 χιλ. κ.). Ἄλλαι πόλεις εἶνε ἡ *Ταγγέρη* (25 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ κορθμοῦ τοῦ *Γιβραλτάρ*, τὸ *Μαρόκον* (15 χιλ. κ.) εἰς τοῦ πρόποδας τοῦ χιονοσκεποῦ, Ἄτλαντος, ἡ *Καξαμπλάνκα*, λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ καὶ ἡ *Κιούτα*, ὀχυρὰ πόλις ἀπέναντι τοῦ *Γιβραλτάρ*, ἀνήκουσα εἰς τὴν Ἰσπανίαν. Τὸ *Μαρόκον* εἶνε ὀνομαστον διὰ τὰ ὄρατα *Μαροκηνὰ* δέρματα καὶ τοὺς *τάληιάς* του.

Σ α χ ά ρ α .

Μεταξὺ τῶν βορείων χωρῶν τῆς Ἀφρικῆς, μέρος τῶν ἀκτῶν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ πρὸς Δ., τῆς Σενεγάλης πρὸς Ν. καὶ τοῦ Σουδάν πρὸς Α. ἐκτείνεται ἡ μεγάλη ἐρημος *Σαχάρα*. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε ἀμμόδες ἢ χαλικῶδες καὶ πετρῶδες. Ἐπάρχουν ἕως καὶ καλλιεργημένα μέρη ἢ τόποι καλυπτόμενοι ἀπὸ δένδρα καὶ χλόην, τὰ ὅποια λέγονται *δάσεις*. Διὰ τῶν δάσεων διέρχονται τὰ παραβάνια τῶν ἑδοιπόρων πρὸς εὐρεσιν ἄναψιχῆς. Αἱ δυτικαὶ δάσεις κατοικοῦνται ὑπὸ τῶν *Μαύρων*, αἱ κεντρικαὶ ὑπὸ τῶν *Τουαρέγκων* καὶ αἱ ἀνατολικαὶ ὑπὸ τῶν *Τιμπούσων*.

Ἡ ἔκτασις τῆς Σαχάρας εἶνε 8130000 τετραγ. χιλιομ., ὁ δὲ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς δύο ἑκατομμύρια κατοίκων.

Τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς Σαχάρας κατέχεται ὑπὸ τῶν Γάλλων, ὑπάρχουν ὁμοῦ καὶ μικρὰ ἀνεξάρτητα κράτη, τὰ ὅποια κατοικοῦν Ἄραβες καὶ Μοζαβίται.

ΔΥΤΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

1) *Σενεγαμβία* (Σενεγάλη). Ἡ χώρα αὕτη κατέχει τὴν δυτικὴν γωνίαν τῆς Ἀφρικῆς, παρὰ τὸ Πράσινον ἄκρωτήριον, κατοικεῖται δὲ ὑπὸ Νιγηριτῶν (θαλαγενῶν μαύρων) καὶ τινῶν ξέων ἀποίκων. Εἰς τὴν Σενεγαμβίαν ἔχουν κτήσεις· ἡ Γαλλία, ἡ Ἀγγλία καὶ ἡ Πορτογαλία. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ὁ Ἅγιος Λουδοβίκος (25 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Σενεγάλη.

2) Ἄνω ἢ βόρειος Γουϊνέα. Αὕτη ἐκτείνεται ἀπὸ τῆς Σενεγαμβίας μέχρι τοῦ μυχῶ τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας καὶ περιλαμβάνει: α') τὴν Σιέρα-Λεώνην, ἀγγλικὴν κτῆσιν (130 χιλ. κ.)· β') τὴν Διβερίαν (πληθ. 1 1/2 ἑκατομ.), ἣ τις ἀποτελεῖ ἐλευθέραν δημοκρατίαν τῶν Μούρων, ἀπελευθερωθέντων ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν· γ') τὴν γαλλικὴν κτῆσιν Ἐλαφαντοσεινὴν ἀκτῆν· δ) τὴν Χρυσὴν ἀκτῆν (ἀγγλικὴ κτῆσις)· ε') τὴν γαλλικὴν Δαχομένην· ς') τὸ γερμανικὸν Κόγγον καὶ ζ') τὸ Δυτικὸν Σουδάν ἢ Νιγηρίαν, ἣ τις εἶνε εὐρὸς χώρα, διαβρεχομένη ὑπὸ τοῦ Νιγηροῦ ποταμοῦ. Τὰ μετόγεια μέρη τοῦ Σουδάν ἀποτελοῦν μικρὰ ἀνεξάρτητα κράτη ἐξ Ἰθαγενῶν (Νιγηριτῶν), τὰ δὲ παράλια εἶνε κτήσεις τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας. Εἰς τὴν βορειανατολικὴν γωνίαν τοῦ Σουδάν ὑπάρχει ἡ λίμνη Τσάδα, πλήρης κροκοδείλων καὶ ἱπποποτάμων.

3) Κάτω ἢ νότιος Γουϊνέα. Ἡ χώρα αὕτη ἐκτείνεται πρὸς Ν. τοῦ κόλπου τῆς Γουϊνέας καὶ περιλαμβάνει: α') τὸ Καμερόν (πρώην γερμανικὴ κτῆσις) με πληθυσμὸν 2 1/2 ἑκατ. κατοίκων· β') τὴν Ἰσημερινὴν Γαλλικὴν Ἀφρικὴν ἢ Γαλλικὸν Κόγγον (3 ἑκατ. κατ.)· γ') τὴν Ἀγγόλαν (πορτογαλλικὴ κτῆσις με πληθ. 5 ἑκατομ. κατοίκων).

4) Τὸ Βελγικὸν Κόγγον, ἔβρυθεν ὑπὸ ἐμπορικῆς ἐταιρείας, ἐπὶ κεφαλῆς τῆς ὁποίας ἦτο ὁ βασιλεὺς τῶν Βέλγων. Τὸ Βελγικὸν Κόγγον ἀνεγνωρίσθη ὡς βασιλείον τῷ 1835, προσηρτήθη δὲ εἰς τὸ Βέλγιον τῷ 1908. Ἔχει ἔκτασιν 2382000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 15 ἑκατομμυρ. κατοίκων. Παράγει καφέν, καουτσούκ,

φρυνικέλαιον, πολύτιμον ξυλείαν και τρέφει πολλοὺς ἐλέφαντας. Κυριώτεραι πόλεις εἶνε ἡ Βόμα (50 χιλ. κ.), και Πόλις τοῦ Λεοπόλδου, ἱδρυθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἐξερευνητοῦ Σιάνλιϋ τῷ 1881, ἔδρα καθολικοῦ ἐπισκόπου και τέρμα σινηρο-ῤομικῆς γραμμῆς, ἣ τις διασχίζει τὰς δυτικὰς ὀρεινὰς χώρας τοῦ Κόγγου.

ΝΟΤΙΟΔΥΤΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Ἡ Νοτιοδυτικὴ Ἀφρική, ἣ τις ἀνήκεν πρὸ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ κολλέμου εἰς τὴν Γερμανίαν, ὀρίζεται ὑπὸ τῆς Ἀγγόλας πρὸς Β., ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ πρὸς Δ., ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ Ὀυάγγη πρὸς Ν. και τῆς Βιτσουανάλδης πρὸς Α. Τὸ ἔδαφος αὐτῆ εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἄγρονον και ἄνυδρον, ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 815 χιλ. κατοίκων. Κυριώτερα πόλεις εἶνε ἡ Βινδχόη (25 χιλ. κ.) Τὰ νότια μέρη τῆς χώρας ταύτης κατοικοῦνται ὑπὸ τῶν Ὀσιεντιόων, οἵτινες εἶνε λαὸς ἄγρος.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΓΓΛΙΚΗ ΑΦΡΙΚΗ

Ἡ χώρα αὕτη περιλαμβάνει ἀπὸ τοῦ 1910 τὰς ἑξῆς ἀποικίας :

- 1) τὴν ἀποικίαν τοῦ Ἀκρωτηρίου ἢ Καπλανδίαν, πρὸς νότον τοῦ ποταμοῦ Ὀυάγγη. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Κεϊπτάουν (τόλις ἀκρωτηρίου) ἔχουσα πληθυσμὸν 60 χιλ. κατοίκων, σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν.
- 2) τὴν Νατάλην, τῆς ὀρεινῆς πρωτεύουσα εἶνε ἡ Δουρβάν (23 χιλ. κ.), σπουδαῖος λιμὴν ἐν τῷ Ἰνδικῷ ὠκεανῷ.
- 3) τὰς ἄλλοιτε ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας Ὀυάγγην, με πρωτεύουσαν τὴν Μπλεμφοντάϊν (12 χιλ. κ.), και Τράνσβααλ με πρωτεύουσαν τὴν Πραιτωρίαν (15 χιλ. κ.) Ἀμρότεροι αἱ χῶραι αὗται ὑπήχθησαν εἰς τὴν Ἀγγλίαν τῷ 1912, ἔχουν δὲ πᾶσαι πλούσια χρυσορυχεῖα και ἀδαμντωρυχεῖα, τρέφουν κοίμνια προβάτων με ἄρρονον ἔριον και σερουθοκμηλούς με ὠρατα πιερά.
- 4) τὰς ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τῆς Ἀφρικῆς χώρας Βετουάναν και Ρυδεσίαν.

ΧΩΡΑΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

ΒΡΕΧΟΜΕΝΑΙ ΥΠΟ ΤΟΥ ΙΝΔΙΚΟΥ ΩΚΕΑΝΟΥ

Αἱ χῶραι αὗται, ἀνήκουσαι εἰς διάφορα εὐρωπαϊκά, κράτη εἶνε και ἑξῆς :

1) Αί *πορτογαλικά κτήσεις Σοφάλα*. Πρωτεύουσα ή έμώνυμος πόλις, ό ομασ ή διέ τό άκμίζον έμπορίον, και *Μοζαμβίκη*. Έχουσαι άμφ' εραι πληθυσμόν 5 1/2 εκατομ. κατοίκων.

2) Αί *πρώην γερμανικά κτήσεις* έκτείνονται εις τό έσωτερικόν μέχρι τοσ Βελγικού Κόγγου, ό του υπάρχουν αί μεγάλαί λίμναι *Βικτωρία* και *Τυγκανίκα*. Αύται έχουν πληθυσμόν 10 εκατομ. κατοίκων.

3) Αί *άγγλικα κτήσεις*, αίτινες περιλαμβάνουν α') τήν νήσον *Ζανζιβάρην* με πρωτεύουσαν τήν όμώνυμον πόλιν (35 χιλ. κ.), και άλλας μικροτέρας νήτους. 2) τήν *ανατολικήν άγγλικήν Άφρικήν* έκτείνομένην προς τό έσωτερικόν μέχρι τοσ Βελγικού Κόγγου και τοσ Αίγυπτιακού Σουδάν με πληθυσμόν 5 1/2 εκατομ. κ. και γ') τήν *άγγλικήν Σομάλην* με πρωτεύουσαν τήν *Βέρβεραν* (6 χιλ. κ.) επί τοσ κόλπου τοσ Ά'εν.

4) Η *Ιταλική Σμίλη* ήτις έκτείνεται από τοσ Γουαρδαφουόσ άκρωτηρίου μέχρι τών έκβολών τοσ ποταμού Δζούδα.

ΧΩΡΑΙ ΠΑΡΑ ΤΗΝ ΕΡΥΘΡΑΝ ΘΑΛΑΣΣΑΝ

1) *Άβυσσηνία* (άρχαια Αίθιοπία). Η χώρα ού η έχει έκτασιν 450 χιλ. τετραγ. χιλισμ. και πληθυσμόν περί τά 8 εκατομ. κατοίκων, εις ούς επί τό πλείστον όρεινή και διαρρέεται υπό τοσ Κουα-νοσ *Νείλου* και τών παραποτάμων αύτοσ.

ΠΡΟΪΟΝΤΑ. Τά προϊόντα τής Άβυσσηνίας εις ού άρθρος καφέσ, χρυσός, έλαστικόν κόμμι, έλεφαντόδους, σάκχαρον, βάμβαξ και φόνιτες.

ΚΑΤΟΙΚΟΙ—ΘΡΗΣΚΕΙΣ. Οί Άβυσσηνοι εις ού χριστιανοί τό θρησκευμα, υπάρχουν όμως έν αύτῃ και φυλαί πρεσβείουσαι τόν μωχμεθανισμόν. Οί Άβυσσηνοί λέγουσ ότι κητάγονται έκ τοσ Μεγάλου Ά'εξάνδρου και άγαποσιν πολύ τοσ Έλληνας.

ΠΟΛΙΤΕΥΜΑ. Η Άβυσσηνία άποελεί ούτοκρατορίαν, τής όποιασ ό ούτοκράτωρ Μενελικ φέρει τόν τίτλον «Βασιλεύσ τών βχσιλέων», τοσ το δέ διότι ή άυτοκρατορία περιλαμβάνει πολλά μικρά κράτη τών όπρίων οι ήγεμόνες ύτακούουσ εις τόν άυτοκράτορα.

ΠΟΛΙΤΕΙΣ. Πρωτεύουσα τής Άβυσσηνίας εις ού ή *Άδδισ Αμπέμπα* (70 χιλ. κ.). Έχουσα σημαντικόν έμπορίον. Έ'εσαι πόλεις *Γκον-δάρ* (10 χιλ. κ.) ή *Άδουα*, όπου οι Γ'εταλοι ήττήθησαν υπό τών Άβυσσηνων ιψ 1896 και ή *Άνκομπέρ*.

2) *Ερυθραία*. Ἰταλική ἀποικία μετοξὺ Ἀβυσσηνίας καὶ Ἐρυθραίας θαλάσσης. Σπουδαιότερος λιμὴν εἶνε ἡ *Μασσάβα* (20 χιλ. κ.).

3) *Ὀβόκ*, *Τσιμποντί*, μικραὶ χῶραι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Γαλλίαν.

4) *Αἰγυπτιακὸν Σουδάν* καὶ *Νουβία*. Αἱ χῶραι αὗται ἀρχέμεναι ἀπὸ τῆς Ἐρυθραίας θαλάσσης καὶ τῆς Αἰγύπτου, ἐκτείνονται εἰς τὸ ἐσωτερικὸν μέχρι τῆς Σαχάρας καὶ τοῦ Βελγικοῦ Κόγγου. Σήμερον εἶνε πολιτικῶς ἠνωμέναι μετὰ τοῦ Αἰγυπτιακοῦ κράτους. Σπουδαιότερα πόλεις εἶνε τὸ *Χαρτούμ* (50 χιλ. κ.). Τὸ ἔδαφος εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔρημον, ἐπου δὲ διαρρέεται ὑπὸ τῶν διακλαδῶσεων τοῦ Νείλου ποταμοῦ, παράγει σίτον καὶ βόμβακκ.

ΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Α') Ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ εὐρίσκονται : 1) αἱ *Ἀζόραι* νῆσοι, ἀνήκουσαι εἰς τὴν Πορτογαλίαν, 2) ἡ *Μαδέρα* (135 χιλ. κ.) νῆσος γαλλικῆ, ὀνομαστή διὰ τοὺς εἶνους τῆς, 3) αἱ *Κανάριοι* νῆσοι. ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἰσπανίαν, πατρίς τῶν καναρίων πτηνῶν. Ἐξ αὐτῶν σπουδαιότεραι εἶναι ἡ *Φέρος* καὶ ἡ *Τενερίφη*, 4) αἱ νῆσοι τοῦ *Πρασίνου* ἀκρωτηρίου (πορτογαλικά!), 5) αἱ τέσσαρες νῆσοι τῆς Γουίνέας εἰς τὸν ἐμῶνυμον κόλπον 2) ἰσπανικά καὶ 2) πορτογαλικά!, 6) ἡ ἀγγλικῆ νῆσος τῆς *Ἀναλήψεως* καὶ 7) ἡ νῆσος τῆς *Ἀγίας Ἐλένης* (ἀγγλικῆ) ἐπου ἐξωρίσθη καὶ ἀπέθανεν ὁ μέγας Ναπολέων.

Β') Ἐπὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ ὑπάρχουν αἱ ἐξῆς νῆσοι : 1) αἱ *Μασκαρίναι* καὶ ὁ *Μαυρίκιος* 2) ἡ *Μαδαγασκάρη* (3105000 κ.) τριπλασία τῆς Ἑλλάδος κατὰ τὴν ἔκτασιν, ἀνήκουσα εἰς τὴν Γαλλίαν, ἀπὸ τοῦ 1895. Πρωτεύουσα οὐτις εἶνε ἡ *Τανανοσίβα* (70 χιλ. κ.), 3) αἱ *Ἀμιράνται* καὶ βρεϊότερον αἱ *Σιῦχέλλαι* νῆσοι (ἀγγλικαὶ κτήσεις), καὶ 4) ἡ *Σοκότρα* (ἀγγλικῆ ἐπίσης) παρὰ τὸ Γουαρδαφρούρον ἀκρωτήριο.

III ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Γενικὴ ἐπισκόπησις τῆς Αὐστραλίας

Ἡ Αὐστραλία κεῖται ἐν τῷ Νοτίῳ ἡμισφαιρίῳ εἰς τὸ ΝΑ τῆς Ἀσίας, μετοξὺ τοῦ Εἰρηνικοῦ καὶ τοῦ Ἰνδικοῦ ὠκεανῶ. Εἶνε ἡ μικροτέρα τῶν πέντε ἡπείρων καὶ ἀποτελεῖται ἐκ τῆς μεγάλης νήσου Αὐστραλίας καὶ πολλῶν ἄλλων νήσων ἐγκατεσπαρμένων ἐν τῷ

Ειρηνικῶ ὠκεανῷ. Ἡ ἔκτασις αὐτῆς εἶνε 7929000 τετραγων. χιλιομ. καὶ ἔχει πληθυσμὸν περὶ τὰ 5 1/2 ἑκατομ. κατοίκων.

Κόλποι. Πρὸς Β. ὁ κόλπος τῆς *Καρπενταρίας*. Πρὸς Ν. ὁ κόλπος τοῦ *Σπένσερ* καὶ ὁ μέγας *Αὐστραλιακός*.

Πορθμοί. Ὁ *Τόρρες* πρὸς Β. χωρίζων τὴν Αὐστραλίαν ἀπὸ τῆν ἰεάν Γουϊνέαν καὶ ὁ *Βάσσειος* πρὸς Ν.

Χερσόνησοι. Ἡ τῆς *Υόρκης* καὶ ἡ τῆς *Βικτωρίας* ἀμφότεραι πρὸς βορρᾶν.

Ἀκρωτήρια. Τὰ ὀλίγα ἀκρωτήρια τῆς Αὐστραλίας εἶνε τὸ τῆς *Υόρκης*, τὸ *Δεούβινον*, τὸ *Οὐϊλσον* καὶ τὸ τοῦ *Βασιλέως Γεωργίου*.

Ἐδαφος.—**Ὄρη.** Ἡ Αὐστραλία ἔχει μεγάλας τετιάδας καὶ χαμηλά ὄρη, τῶν ὁποίων σπουδαιότερον εἶνε αἱ *Αὐστραλιακαὶ Ἀλπεις* ἢ *Κυαϊᾶ ὄρη* (2240 μ.) Πρὸς Δ. τῆς Αὐστραλίας ἐκτείνεται ἡ μεγάλη ἔρημος *Βικτωρία*.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ τῆς Αὐστραλίας εἶνε συνήθως ξηροσπουδαιότεροι εἶνε ὁ *Μουρράυ*, ὁ παρακείμενος αὐτοῦ *Δάρλιγγ* καὶ ὁ πλωτὸς *Φλίνδερ*.

Λίμναι. Εἰς τὰ μεσημβρινὰ μέρη τῆς Αὐστραλίας ὑπάρχουν πολλοὶ μεγάλοι λίμναι μὲ ἀλμυρὸν ὕδωρ καὶ ἀβαθεῖς. Ἐξ αὐτῶν ἄξιοι λόγου εἶνε ἡ *Τόρρεν*, ἡ *Εὐρη* καὶ ἡ *Γάδνερ*.

Προϊόντα. Τὰ κυριώτερα προϊόντα εἶνε βόμβαξ, λίπη, ζῆα, δέρματα, ὀπῶραι. Ἡ κτηνοτροφία εἶνε κλουσιωιάτη, διότι ἐν Αὐστραλίᾳ ὑπάρχουν ἀναρίθμητοι ἀγέλοι βεῶν καὶ προβάτων. Ἡ χώρα αὕτη ἐπίσης περιέχει πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, χαλκοῦ, γαιαιθράκων καὶ κασιτέρου. Τὰ φυτὰ ἐν αὐτῇ εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον θαμνώδη, ἐν τούτοις ὑπάρχουν καὶ ὑψηλὰ δένδρα, ὡς εἶνε ὁ εὐκάλυπτος, φθάνουσα εἰς ὕψ. 100 μέτρων, αἱ ἀνακίαι, τὸ κομμυδιόδενδρον. Ἐκ τῶν ζῴων μᾶλλον περιεργα εἶνε τὰ καγκουρώ, αἱ ὄρνιθόρρυγχοι καὶ αἱ διδελφίαι. Ἐκ τῶν πτηνῶν, αἱ λευκοὶ ἀετοί, ἡ λύρα καὶ αἱ μέλανες κύνοι, καὶ ἐκ τῶν ἐντόμων αἱ σκορπιοί, αἱ σκολόπενδραι καὶ αἱ μεγάλαι ἀράχλαι *ταρανιέλλαι*. Ἡ βιμηχανία ἐν Αὐστραλίᾳ ἐβρίσκειται ἐν τῇ ἀναπτύξει τῆς, τὸ δὲ ἐμπόριον ὑπερβαίνει τὸ ποσὸν τῶν 3 δισεκατομμυρίων φρ. κατ' ἔτος.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Αὐστραλίας εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐκρατον, γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν.

Κάτοικοι. Οἱ Ἰθαγενεῖς κάτοικει τῆς Αὐστραλίας ἀνήκουν Γεωγραφία Δημ. Η. Κυριακοπούλου Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως

εις διαφόρους φυλάς, ἐκ τῶν ὁποίων κυριώτεραι εἶνε οἱ *Πολυνησιῶται* μὲ κανονικώτερα χαρακτηριστικά, οἱ *Παποῦαι* μὲ παχὺ γένειον καὶ μαθρον χρῶμα καὶ οἱ *Αὐστραλοί*, εἶδος αἰθιόπων. Ἐπάρχουν ὁμως καὶ πλείστοι *Εὐρωπαῖοι*.

Διαίρεσις. Πολιτικῶς ἡ Αὐστραλία διαιρεῖται εἰς ἕξ κράτη, ἀποτελοῦσα ὁμοσπονδίαν ὑπὸ τὴν ἐπικυριαρχίαν τῆς Ἀγγλίας. Ὁ γενικὸς διοικητὴς τῆς ὁμοσπονδίας ἐξέρχεται εἰς τὴν πόλιν *Σύδνεϋ*. Ἐκαστον τῶν ὁμοσπονδιακῶν κρατῶν ἔχει ἰδίαν βουλήν καὶ κυβέρνησιν, εἶνε δὲ ταῦτα 1) τὸ τῆς *Νέας Οὐαλλίας*, 2) τὸ τῆς *Βικτωρίας*, 3) τὸ τῆς *βορείας Αὐστραλίας*, 4) τῆς *μεσημβρινῆς Αὐστραλίας*, 5) τῆς *δυτικῆς Αὐστραλίας* καὶ 6) τὸ τῆς *Κηνσλάνδης*.

Πόλεις. Αἱ κυριώτεραι πόλεις τῆς Αὐστραλίας εἶνε ἡ *Μελβούρνη* (600 χιλ. κ.), ὁ πρῶτος λιμὴν τῆς νήσου, *Σύδνεϋ* (635 χιλ. κ.), μέγας λιμὴν ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς παραλίας, *Βαλαράτ* (50 χιλ. κ.), κέντρον χρυσορυχείων, *Ἀδελαΐς* (185 χιλ. κ.), ἐμπορικὸς λιμὴν εἰς τὸ νότιον μέρος τῆς νήσου, *Πάλμερστον* πρὸς βορρᾶν καὶ *Πέρθη* (40 χιλ. κ.) πρὸς δυσμάς.

Ἄλλαι νῆσοι. Αἱ ἄλλαι νῆσοι τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, αἵτινες μετὰ τῆς Αὐστραλίας ἀποτελοῦν τὴν λεγομένην *Ὠκεανίαν* εἶνε αἱ ἑξῆς :

1) Ἡ *Τασμανία*, ἀγγλικὴ κτήσις πρὸς νότον (170 χιλ. κ.) χωριζομένη ἀπὸ τῆς Αὐστραλίας ὑπὸ τοῦ *Βασσείου* πορθμοῦ.

2) Ἡ *Νέα Ζηλανδία* (1100000 κατ.) νοτιοανατολικῶς, με πρωτεύουσαν τὴν *Ὀυελλιγκτῶνα* (50 χιλ. κ.). Καὶ ἡ νῆσος αὕτη ἀνήκει εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

3) Ἡ *Νέα Κιληδονία*, γαλλικὴ κτήσις (70 χιλ. κ.)

4) Ἡ *Νέα Γουινέα* (Παπούα), ἡ μεγίστη τῶν νήσων τῆς γῆς. Τὸ ἀνατολικὸν ἡμισυ αὐτῆς ἀνήκει εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς, τὸ δὲ δυτικὸν μέρος εἰς τοὺς Ὀλλανδοὺς. Οἱ ἰθαγενεῖς τῆς νήσου ταύτης (Παπούαι) εἶνε ἀνθρωποφάγοι.

5) Αἱ *Καρολίνας* νῆσοι καὶ αἱ *Μιριάναι* πρὸς βορρᾶν.

6) Αἱ νῆσοι τοῦ *Σολομῶντος* πρὸς Α. τῆς Νέας Γουινέας, ἀγγλικαὶ κτήσεις.

7) Αἱ *Νεαὶ Ἑβρίδες* (100 χιλ. κ.), ἡρξιστειογενεῖς, ὄρεσιν καὶ ἄγονοι ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἀγγλίαν, καί :

8) Πολλὰ ἄλλα συγκροτήματα μικροτέρων νήσων εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν.

IV ΑΜΕΡΙΚΗ

Γενική ἐπισκόπησις τῆς Ἀμερικῆς.

Ἡ Ἀμερικὴ εἶνε τέσσαρας φοράς μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης, ἔχει ἕκτασιν 40 περίπου ἑκατ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 153 ἑκατομ. κατοίκων. Πρὸς Β. βρέχεται ὑπὸ τοῦ βόρειου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, χωρίζεται δὲ ὑπὸ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ εἰς βόρειον καὶ νότιον Ἀμερικὴν. Ἡ ἡπειρος αὕτη χωρίζεται ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τοῦ Βεργιγγείου πορθμοῦ.

Θάλασσαι. — Κόλποι. Ὁ βόρειος παγωμένος ὠκεανὸς σχηματίζει τὴν Βαφίνειον θάλασσαν καὶ τὴν Οὐδσώνειον θάλασσαν. Ἡ πρώτη σχηματίζει μικροὺς κόλπους, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερος εἶνε ὁ Κουβερλάνδιος, ἡ δὲ δευτέρα ἀποτελεῖ τὸν βαθὺν κόλπον τοῦ Οὐδσωνος. Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου, τὸν Μεξικανικὸν κόλπον καὶ τὴν πολυκύμαντον θάλασσαν τῶν Ἀντιλλῶν ἢ Καραβαϊκῶν πέλαγος. Ὁ Εἰρηνικὸς ὠκεανὸς σχηματίζει τὸν στενόμακρον κόλπον τῆς Καλλιφορνίας.

Χερσόνησοι. Αἱ κυριώτεραι χερσόνησοι εἶνε ΒΑ ἢ τοῦ Λαβραδῶρ πρὸς Α. αἱ χερσόνησοι τῆς Νέας Σκωτίας, ἡ Φλωρίς, ἡ Ἰουκατάνη, καὶ πρὸς Δ. ἡ χερσόνησος τῆς Καλλιφορνίας καὶ τῆς Ἀλάσκας, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀνεκαλύφθησαν πλουσιώτατα χρυσορυχεῖα.

Ἄκρωτήρια. Τὸ ἀκρωτήριο Κερόλου, εἰς τὴν ἀνατολικὴν ἄκραν τῆς χερσονήσου Λαβραδῶρ, τὸ Βέρροβον πρὸς Β., τὸ ἀκρωτήριο τοῦ Περίκηπος τῆς Οὐαλλίας παρὰ τὸν Βεργιγγεῖον πορθμὸν, τοῦ Ἀγίου Ρόκου πρὸς Α. τῆς νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ Χόρν πρὸς νότον καὶ τὸ τοῦ Ἀγίου Λουκά εἰς τὴν Καλλιφορνίαν.

Πορθμοί. Κυριώτεροι εἶνε ὁ Βεργιγγεῖος, ὅστις χωρίζει τὴν Ἀμερικὴν ἀπὸ τῆς Ἀσίας, καὶ ὁ Μαγγελλάνιος εἰς τὸ νότιον ἄκρον τῆς νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἰσθμοί. Ὁ ἰσθμὸς τοῦ Παναμᾶ (μήκους 250 χιλιομ. καὶ πλάτους 45), ἀποκοπεῖς διὰ διώρυγος, ἤτις ἐνώνει τὸν Ἀτλαντικὸν καὶ τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανόν.

Νῆσοι. Σπουδαιότεραι εἶνε ἡ Γροιλανδία εἰς τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, μεγάλη καὶ κατάψυχρος νῆσος, ἀνήκουσα εἰς

τοὺς Δανούς, Μόνον τὰ νότια καὶ νοτιοδυτικὰ μέρη αὐτῆς κατοικούνται, διότι ταῦτα θερμαίνονται ὀλίγον ὑπὸ τοῦ ρεύματος τοῦ Μεξικῶ. Οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἶνε Ἐσκιμῶι καὶ ὀλίγοι Εὐρωπαῖοι. **Βαφίνειος** χώρα, νῆσος πρὸς Ν. τῆς Γροιλανδίας. **Νέα Γῆ**, εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ἀνήκουσα εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. Αἱ μεγάλαι **Ἀντίλλαι**, **Κούβα**, **Αἴτιῆ** καὶ **Πορτορικόν**, καὶ αἱ μικραὶ **Ἀντίλλαι**, ἀνατολικώτερον. Ἡ **Γῆ τοῦ Πυρός**, εἰς τὸν νότιον παγωμένον ὠκεανόν. Αἱ ἠφαιστειογεῖς **Ἀλεούται** νῆσοι ἐν τῷ Εἰρηνιῷ ὠκεανῷ, καὶ νοτιώτερον αἱ νῆσοι τῆς βασιλείσσης **Καρλότας**.

Ὄρη. Τὸ δυτικὸν μέρος τῆ Βορείου Ἀμερικῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ μεγάλην ὄροσειράν, ἔχουσαν διεύθυνσιν ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Τὰ ὄρη ταῦτα καὶ ἰδίως τὰ ἀνατολικώτερα καλοῦνται **Βραχώδη ὄρη**, ἅτινα πρὸς Β. σχηματίζουσι τὰ ὄρη τῆς Ἀλάσκας, ἢ ὑψηλότερα κορυφῇ τῶν ἑσπερίων λέγεται **Μὰκ Κίνλεϋ** (6237 μ.). Ἡ ἀνωτέρω ὄροσειρὰ εἰσχωροῦσα εἰς τὴν Ν. Ἀμερικὴν λαμβάνει τὸ ὄνομα **Κορδελλιέρα** (δηλαδὴ ἀλύσει) τῶν Ἀνδεων, αἵτινες εἶνε ἡ μεγαλύτερα ὄροσειρὰ τοῦ κόσμου. Ἡ ὑψηλότερα κορυφῇ αὐτῆς εἶνε τὸ **Ἀκογγάγουον** (7000 μ.). Τὰ Ἀλιγγάγια ὄρη εἶνε μεμονωμένα ΒΑ. τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Τὰ ὄρη τῆς **Βραζιλίας** καταλαμβάνουσι τὸ ἀνατολικὸν μέρος τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

Ἡφαιστεια. Τὸ **Κοτοπάξιον**, τὸ ὕψιστον τῶν ἠφαιστειῶν τῆς γῆς (6948 μ.), ἐν τῇ ἠφαιστειώσει χώρᾳ τοῦ Ἰσημερινοῦ, δι' ἧς αὗτος διέρχεται τὴν Ἀμερικὴν.

Πεδιάδες. Εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς Β. Ἀμερικῆς ὑπάρχει ἡ **Τούντρα**, εὐρεῖα χώρα καλυπτομένη ὑπὸ παγωμένων ἐλῶν. Πρὸς Ν. εὐρίσκεται ἡ εὐρεῖα πεδιάς τοῦ Μισσισιπῆ. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν ὑπάρχουσι ἀπέραντοι πεδιάδες, τῶν ὁποίων κυριώτεροι εἶνε αἱ τοῦ Ὄρενόκου (λάνος), ἢ τοῦ Ἀμαζονίου, εἰς τὸ κέντρον, Ἰσησχεδὸν πρὸς τὸ ἥμισυ τῆς Εὐρώπης καὶ καλυπτομένη ὑπὸ γιγαντιαίων δασῶν, καὶ ἡ τῆς Ἀργεντινῆς δημοκρατίας πρὸς νότον, ἔχουσα ἐκτεταμένας νομάς.

Ποταμοί. Οἱ μεγαλείτεροι ποταμοὶ τῆς Β. Ἀμερικῆς εἶνε ὁ **Κουϊχπάκης** (Γιούκων). τοῦ ὁποίου τὰ ὕδατα χύνονται εἰς τὸν Βερίγγειον πορθμόν, ὁ **Μακένζης** χυνόμενος εἰς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, ὁ Ἅγιος Λαυρέντιος ἐκβάλλων εἰς τὸν ἐμώνυμον κόλπον ἐν τῷ Ἀτλαντιῷ ὠκεανῷ. Τὰ ὕδατα τοῦ ποταμοῦ τούτου κατερχόμενα πρὸς τὴν λίμνην Ὀντάριον, καταπίπτουσι ἀπὸ ὕψους

50 μέτρων και σχηματίζουν τὸν μέγιστον καταρράκτην τοῦ κόσμου: τὸν περίφημον Νιαγάραν, ὅστις ἔχει πλάτος χιλίων μέτρων. Ὁ Μισσισιπῆς, εἰς τῶν μεγίστων ποταμῶν τοῦ κόσμου, ὅστις δεχόμενος τὰ ὕδατα τοῦ Μισσουρη, τοῦ Ἀρκάνσας καὶ τοῦ Ὀχιο, ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τοῦ Μεξικοῦ. Ὁ Κολοράδος χυνόμενος εἰς τὸν κόλπον τῆς Καλλιφορνίας. Εἰς τὴν Ν. Ἀμερικὴν ὑπάρχουν ὁ Ὀρενόκος χυνόμενος εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν, ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ πολυῦδροτερος ποταμὸς τοῦ κόσμου (6400 χιλιομ.). Ὁ *Γίο δέλα Πλάτας* εἰς τὴν Ἀργεντινὴν δημοκρατίαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι.

Λίμναι. Εἰς τὴν Β. Ἀμερικὴν κυριώτεραι λίμναι εἶνε αἱ παγωμέναι λίμναι τῆς Μεγάλης Ἀρκτοῦ, ἢ Ἀνω λίμνη, ἢ Ἀνωτέρα ἢ Ὑπερτέρα, ἣτις εἶνε ἡ μέγιστη λίμνη τῆς γῆς μετὰ γλυκέα ὕδατα, ἢ Μεχιγγάνη, ἢ Οὐρόνη, ἢ Ἐρλίη καὶ ἡ Ὀντάριος. Τέλος εἰς τὸ ὄροπέδιον τοῦ Οὐτάχ ὑπάρχει ἡ μεγάλη Ἀλμυρὰ λίμνη. Εἰς τὴν Ν. Ἀμερικὴν σπουδαιότερα λίμνη εἶνε ἡ Τιτικάκα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἀμερικῆς εἶνε ποικιλώτατον. Πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. εἶνε πολὺ ψυχρόν, εἰς τὸ μέσον πολὺ θερμὸν καὶ εἰς τὰς ἐν τῷ μεταξὺ χώρας εὐκρατον.

Προϊόντα. Ἡ Ἀμερικὴ παράγει δημοτικῶς καρπούς, βίμβικκα, καπνόν, καφέν, βανίλλην, κακάον, πέπερι, κίναν, ἐλαστικὸν κόμμι καὶ πολύτιμα ξύλα. Τὴν πυκνοτάτην βλάστησιν ἐξ ὧν τῶν ἡπειρῶν ἔχει ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἰδίως ἡ Νοτιᾶ, εἶθα ὑπάρχουν ἀπέραντα καὶ παρθένα δάση. Ἐκ τῶν ποικίλων αὐτῆς δένδρων τὸ θμιστον εἶνε ὁ φοίνιξ (50—65 μ.), τὸ δὲ πλουσιώτατον τὸ σακχαροκάλαμον. Ἐκ τῶν ἀγρίων ζώων ἀπαντοῦν ὁ μέγας μυρμηκοφάγος, ἡ ἄρκτος, ὁ λαγουάρος (ἀμερικανικὴ τίγρις), ὁ παχύθερμος τάπυρος, ἡ λάμα (εἶδος καμήλου ἀ-ευ ὕδου), ὁ ἀμερικανικὸς λέων, ὁ βόναςος (ἄγριος βοῦς τῆς Ἀμερικῆς), ὁ κερκοφόρος κίθηκος· ἐκ τῶν ἐρπετων ὁ κροκόδειλος τοῦ Ἀμαζονίου ποταμοῦ, ὁ βράς· ἐκ τῶν πτηνῶν ὁ κόνδωρ (εἶδος μεγίστου ὄρνέου), οἱ ψιττακοί. Εἰς τὴν Ἀμερικὴν ὑπάρχουν ἄπειροι ἀγέλαι βωῶν, προβάτων καὶ ἵππων, ἐπίσης θλατὰ εἶδη τῶν κατοικιδίων ζώων. Ἐκ τῶν ὀρυκτῶν προϊόντων παράγεται ἄφθονος χρυσός, ἄργυρος, χαλκός, μόλυθος, λευκόχρυσος (πλατίνα) καὶ ἀδάμαντες.

Ἐκείτοικοι. Τὸ πλεῖστον τῶν κατοίκων τῆς Ἀμερικῆς εἶνε Εὐρωπαῖοι ἀποικοὶ (ἰδίως Ἀγγλοσάξωνες), οἱ δὲ λοιποὶ εἶνε Ἀφρικανοὶ (Νιγρῆται), οἱ οἵτινες μεταφέρθησαν ἐκεῖ ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων,

διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς γῆς, καὶ ὀλίγοι Ἀμερικανοὶ ἰθαγενεῖς (ἐρυθρόερμοι ἐν τῇ Βρασίᾳ, καὶ Ἰνδιάνοι ἐν τῇ Νοτίᾳ), οἵτινες εἶνε εἰλωλοάτραι.

Ἡ ἀνεκάλυψις τῆς Ἀμερικῆς

Ἡ Ἀμερική ἦτο χώρα ἀγνωστος, ἀνεκαλύφθη δὲ μόλις περὶ τὰ τέλη τοῦ 15ου αἰῶνος, διὰ τοῦτο ὀνομάζεται καὶ *Νέος Κόσμος*. Ἀπὸ τοῦ 8ου ἢ τοῦ 9ου αἰῶνος, οἱ Νορβηγοὶ θαλασσοπόροι εἶχον φθάσει μέχρι τῆς Γροιλανδίας καὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς Βορείου Ἀμερικῆς. Ἄλλ' ἡ πραγματικὴ ἀνεκάλυψις τῆς ἡπείρου ταύτης ἐγένετο τῷ 1492 ὑπὸ τοῦ Χριστοφόρου Κολόμβου, ὅστις κατήγχετο ἀπὸ τὴν Γένουαν τῆς Ἰταλίας. Ὁ μεγαλοφυῆς οὗτος ἀνὴρ, ἀφοῦ ἐπέστη ὅτι ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικόν, ἐσχημάτισε τὴν πεποίθησιν ὅτι, εἰάν διέπλεε τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν μετὰ διεύθυνσιν πάντοτε πρὸς Δυσμὰς, δὲν ἦτο δυνατόν παρὰ νὰ συναντήσῃ ξηράν, ἢ ὅποια θὰ διέκοπτε τὴν συνέχειαν τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἀπεφάσισε λοιπὸν νὰ ἐπιχειρήσῃ τὸν μακρὸν καὶ ἐπίπονον πλοῦν, ὅπως ἀποδείξῃ τὸ δάσιμον τῆς θεωρίας του. Πρὸς τοῦτο ἐξήχησε κατὰ πρῶτον ἀπὸ τὴν πατρίδα του Γένουαν πλοῖα, ἀλλ' αὕτη ἠρνήθη νὰ τῷ προσφέρῃ τὴν συνδρομὴν τῆς· κατόπιν ἀπεστάθη πρὸς τὴν Πορτογαλίαν, ἀλλὰ καὶ αὕτη ἀπέφυγε νὰ τῷ προσφέρῃ πλοῖα· τέλος μετὰ πολλὰς προσπάθειας, κατώρθωσε νὰ δοθῶν εἰς αὐτὸν παρὰ τῆς Ἰσπανίας τρία μικρὰ πλοῖα καὶ τὴν 3ην Αὐγούστου 1492 ἀνεχώρησεν ἐκ τοῦ Ἰσπανικοῦ λιμένος Πάλου μετὰ διεύθυνσιν πρὸς Δ., διαπλέων πάντοτε θάλασσαν ἐντελῶς ἀγνωστον.

Μετὰ πλοῦν 70 περίπου ἡμερῶν, κατὰ τὰς ὁποίας τὰ πληρώματα τῶν πλοίων ἐγόγγυζον, ὁ Κολόμβος παρετήρησε νήσον τινα εἰς κήν ὅποιαν καὶ ἀπεδιβάσθη τὴν 12 Ὀκτωβρίου καὶ ἔδωκε εἰς αὐτὴν τὸ ὄνομα *Ἅγιος Σωτῆρ*. Ἡ νῆσος αὕτη ἀνήκει εἰς μίαν τῶν Δαχαμαίων νήσων. Μετὰ ταῦτα, ἀφοῦ ἀνεκάλυψε καὶ τὰς *Μεγάλας Ἀντίλλας*, *Αἰτὴν* καὶ *Κούβαν*, ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν, ἔνθα τῷ ἐγένετο ἐνθουσιώδης ὑποδοχὴ. Ὁ Κολόμβος ἐπεχείρησε κατόπιν καὶ τρία ἄλλα ταξείδια, πλησιάζας πολὺ τὴν Νότιον Ἀμερικὴν.

Ἡ δόξα τοῦ Κολόμβου δὲν ἐδράζυσε νὰ δημιουργήσῃ ἐχθροὺς καὶ συκοφάντας τοῦ μεγάλου τούτου ἀνδρός. Ἐπειδὴ κατηγορήθη ἀδίκως ὅτι εἶχε σκοπὸν νὰ γίνῃ δικτατορ τῶν ἀνακαλυφθέντων μερῶν, ὁ Κολόμβος ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν ἐκ τοῦ ταξιδίου του διὰ νὰ ἀπολογηθῇ. Ἡ ἀπολογία του ὅμως δὲν ἐκρίθη ἐπαρκῆς καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς ἀλυσόδετος, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον ἀφέθη ἐλευθέρως, διότι ἐσχημάτισθη ἢ πεποίθησις ὅτι ἡ κατηγορία ἦτο συκοφαντία τῶν ἐχθρῶν του. Ὁ Κολόμβος κατεχόμενος ὑπὸ στενοχωρίας καὶ λύπης διὰ τὴν ἀχαριστίαν, τὴν ὅποιαν ἔδειξε πρὸς αὐτὸν ἡ Ἰσπανία, ἀπέθανε μετ' ὀλίγον πτωχὸς καὶ πλήρης πικριῶν. Ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον ὁ Κολόμβος ὑπῆρξεν ἀτυχῆς, διότι ἀντὶ νὰ δοθῇ τὸ ὄνομά του εἰς τὴν χώραν, τὴν ὅποιαν αὐτὸς πρῶτος ἀνεκάλυψε, ὀνομάσθη αὕτη Ἀμερική ἀπὸ τὸν Ἀμερικὸν Βεσπούσιον, ὅστις πρῶτος διὰ τῶν συγγραμμάτων του κατέστησε γνωστὴν εἰς τὸν κόσμον τὴν νῆσον ἡπείρου.

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Τὰ κράτη αὐτῆς.

Τὰ κράτη τῆς Βορείου Ἀμερικῆς εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) ΓΡΟΙΛΑΝΔΙΑ.— Ἡ Γροιλανδία εἶνε μεγάλη νῆσος πρὸς Β. τῆς Ἀμερικῆς, θεωρεῖται δὲ ὡς ἡ μεγαλύτερη τῶν νήσων τῆς γῆς. Εἶνε ὄρεινὴ καὶ βραχώδης, τῆς ὁποίας τὸ ἐσωτερικὸν καλύπτεται ὑπὸ πάχους στρώματος πάγων. Τὸ μέρος τῆς νήσου, τὸ ἔσπολον εἶνε ἀπηλλαγμένον πάγων, ἔχει ἑκτασιν 90000 τετραγ. χιλισμ. καὶ πληθυσμὸν 12 περίπου χιλιάδων κατοίκων, εἴτινες ἀνήκουν εἰς τὴν φυλὴν τῶν Ἐσκιμῶν καὶ ἀποζοῦν ἐκ τῆς ἀλιείας τῶν φωκῶν καὶ τῶν λευκῶν ἀρκτῶν. Ἡ νῆσος αὕτη εἶνε κτῆσις τῆς Δανίας, ὀλίγοι δὲ Δανοὶ ἀποικοὶ ἔχουν ἐγκατασταθῆ εἰς τὰ παράλια μέρη τῆς νήσου.

2) ΒΡΕΤΤΑΝΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ.— Ἡ χώρα αὕτη καταλαμβάνει τὸ βορειότατον μέρος τῆς Βορείου Ἀμερικῆς καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ κατάψυχρον ἀρχιπέλαγος (ἄθροισμα νήσων) τῶν Ἀρκτικῶν νήσων, ἀπὸ τὴν Ἐπικράτειαν τοῦ Καναδά καὶ τὴν νῆσον Νέαν Γῆν (Νεόγειον), παρὰ τὰς ἀνατολικὰς ἀκτὰς.

Ἐπικράτεια τοῦ Καναδά. Αὕτη ἀποτελεῖ αὐτόνομον δημοκρατικὸν ὁμοσπονδιακὸν κράτος μετὰ διπλῆς βουλῆς καὶ διοικεῖται ὑπὸ Ἀγγλοῦ διοικητοῦ, ἔχει ἑκτασιν 9659400 τετραγ. χιλισμ. καὶ πληθυσμὸν 7200000 κατοίκων. Πρὸς βορρᾶν καὶ εἰς τὸ κέντρον τῆς ἀπεράντου ἐπικρατείας ὑπάρχουν χώραι παγωμέναι καὶ ἀκατοίκητοι, τὸ ἀνατολικὸν δὲ μέρος αὐτῆς (κυρίως Καναδάς) εἶνε τὸ πυκνότερον κατοικημένον ὄλων τῶν ἄλλων.

Κυριώτεραι πόλεις εἶνε ἡ Μοντρεάλη (500 χιλ. κ.), ἔπου ἐπικρατεῖ τὸ γαλλικὸν στοιχεῖον, μέγα ἐμπορικὸν κέντρον, ἡ Κουβέβηκ (80 χιλ. κατ.), ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου, πόλις σχεδὸν γαλλικὴ, ἡ Ὀυτάβα (70 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς ἐπικρατείας καὶ ἔδρα τοῦ διοικητοῦ καὶ τὸ Τορόντον (377 χιλ. κ.) παρὰ τὴν λίμνην Ὀντάριον.

Ὁ Καναδάς, χώρα ψυχρὰ ἀλλ' ὕγεινὴ, ἔχει πλούσια δάση, μεταλλεῖα καὶ ἄφθονον ἀλιείαν. Τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ ναυτιλία ἀκμάζουν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ λόγῳ τῆς γεινιότησεως αὐτῆς μετὰ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν καὶ ἕνεκα τῶν ἐμπορικῶν τῆς σχέσεων μετὰ τῆς Ἀγγλίας. Τὸ ἐξαγωγικὸν ἐμπόριον ὑπερβαίνει τὸ ἐν δεσκατομύριον φράγκων καὶ περιλαμβάνει ἰδίως ξυλείαν, ζῶα καὶ δημητριακοὺς καρπούς.

Νέα Γῆ. Ἀβδη εἶνε μεγάλη νήσος εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ κόλπου τοῦ Ἀγίου Λαυρεντίου, διατελοῦσα ὑπὸ τὴν ἄμεσον διοίκησιν τῆς Ἀγγλίας καὶ περίφημος διὰ τὴν ἀλιεῖαν τῶν ὀνίσκων, ἐκ τῶν ὁποίων ἐξίχεται τὸ μουρουνέλαιον. Πρὸς νότον τῆς Νέας Γῆς εὐρυσκόνται αἱ μικραὶ νῆσοι *Ἅγιος Πέτρος* καὶ *Μικελῶν* (γαλλικαὶ κτήσεις).

3) **ΗΝΩΜΕΝΑΙ ΠΟΛΙΤΕΙΑΙ.**—Αἱ *Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι* εἶνε αἱ πυκνότερον κατοημέναι χῶραι τῆς Ἀμερικῆς, ἐκτείνονται ἀπὸ τῆς Ἐπικρατείας τοῦ Καναδά πρὸς Β. μέχρι τοῦ Μεξικοῦ καὶ τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου πρὸς Ν. καὶ ἀπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ πρὸς Α. μέχρι τοῦ Εἰρηνικοῦ πρὸς Δ. Ἔχουν ἔκτασιν 9386000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 107 ἑκατομ. κατοίκων.

Κάτοικοι.—**Θρησκεία.** Ὁ πληθυσμὸς τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν εἶνε σύμμικτος ἐξ ἀποίκων ὄλων σχεδὸν τῶν Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν, μετὰ τῶν ὁποίων ἑκατοντάδες χιλιάδες Ἑλλήνων. Τὴν ἀριθμητικὴν ὑπεροχὴν ἔχουν οἱ Ἀγγλοὶ, δι' ὃ καὶ ἡ ἐπικρατοῦσα γλῶσσα εἶνε ἡ ἀγγλική, ὑπάρχουν ὅμως καὶ πολλοὶ Ἰδιάνοι ἰθαγενεῖς, Ἰάπωνες καὶ Κινέζοι. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ τῶν διαμαρτυρομένων, ὑπάρχουν ὅμως καὶ περὶ τὰ 10 ἑκατομ. καθολικοί. Ἐννοεῖται ὅτι αἱ διάφοροι παροικίαι τῶν ξένων ἀποίκων διατηροῦν τὴν θρησκείαν των.

Ἐμπόριον.—**Ἐξορυχθέντα.**—**Βιομηχανία.** Τὸ ἐμπόριον τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν (ἄνω τῶν 20 δισεκατομμυρίων φρ.), εἶνε ἐκ τῶν μεγαλειότερων τοῦ κόσμου καὶ ἔρχεται μετὰ τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀγγλίας. Σημκτικώτερα προϊόντα εἶνε δημητριακοὶ καρποί, βᾶμβεξ, πετρέλαιον, ἄλας, καπνός, σακχαροκάλαμον, ἐσπεριδοειδῆ, διάφορα ζῆα καὶ δέρματα. Ἐκ τῶν ὀρυκτῶν παράγονται λιθάνθρακες, σίδηρος, χαλκός. Ἡ βιομηχανία ἔχουσα εἰς τὴν διάθεσίν της ἀφθονίαν σιδήρου καὶ γαιανθράκων ἔλαβε θαυμάσιαν ἀνάπτυξιν καὶ τὰ προϊόντα αὐτῆς συναγωνίζονται τὰ γαλλικὰ, ἀγγλικὰ καὶ γερμανικὰ τοιαῦτα.

Διαίρεσις.—**Πολίτευμα.** Αἱ Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι σύγκεινται ἐκ 48 πολιτειῶν, μιᾶς αὐτετέρας πολιτείας (τῆς Κολομβίας) καὶ τριῶν διαμερισμάτων, 1) τῆς χερσονήσου Ἀλάσκας, 2) τῶν νήσων Χαβάϊ καὶ Σαμόων ἐν τῷ Εἰρηνικῷ ὠκεανῷ καὶ 3) τῶν Φιλιππίνων νήσων καὶ τοῦ Πόρτο-Ρίκο¹, ἀποτελοῦν δὲ ἐμόσπονδον

1) Αἱ τελευταῖαι νῆσοι προσηρτήθησαν εἰς τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας μετὰ τὸν Ἰσπανοαμερικανικὸν πόλεμον.

δημοκρατίαν μετὰ Βουλῆς καὶ Γερουσίας. Ὁ Πρόεδρος τῆς δημοκρατίας μετὰ τῆς κυβερνήσεως ἐδρεύει ἐν Οὐασινγκτῶνι, ἣς εἶνε πρωτεύουσα τῆς οὐδετέρας πολιτείας τῆς Κολομβίας.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία εἶνε πυκνοτάτη καὶ ἐνεργεῖται διὰ θαλάσσης, διὰ μεγάλων οἰδηροδρομικῶν γραμμῶν (340000 χιλιομέτρων), διὰ πλωτῶν ποταμῶν καὶ ἀπειραριθμῶν διωρύγων.

Πόλεις. Αἱ σπουδαιότεραι πόλεις τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν εἶνε αἱ ἑξῆς: *Νέα Ὑόρκη* (7 ἑκατομμυρ. κατ.), ἡ πρώτη ἐμπορικὴ πόλις τῆς Ἀμερικῆς καὶ ὁ δεῦτερος λιμὴν τοῦ κόσμου, ἐκτισμένη ἐπὶ νήσου παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ Οὐάσωνος. Προάστεια τῆς Νέας Ὑόρκης εἶ. ε ἡ πόλις *Βροῦκλιν* (831 χιλ. κ.), συνδεμένη μετὰ τῆς Ν. Ὑόρκης διὰ μεγάλης κρεμαστῆς γεφύρας, αἱ πόλεις *Νιούαρκ* (302 χιλ. κ.), *Ἰερσέη* (248 χιλ. κ.) καὶ *Χορόκιν* (60 χιλ. κ.), *Φιλαδέλφεια* (1860000 κ.), μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἀνεκτρήθη τῷ 1776 ἡ ἀνεξαρτησία τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν. *Σικάγον* (2800000 κ) ἐπὶ τῆς λιμνῆς *Μίτσιγκαν*, μέγας λιμὴν καὶ ἐμπορικὸν κέντρον δημητριακῶν καρπῶν καὶ ἀλιπάζτων κρεάτων. *Ἅγιος Λουδοβίκος* (700 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Μισσισιππῆ, σπουδαῖος λιμὴν, δι' οὗ ἐνεργεῖται ζωντὸν ἐμπόριον μετὰ τῆς Ἰνδιάνων. *Βοσιῶνη* (700 χιλ. κ.), λιμὴν ἐμπορικὸς ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ μετὰ περιφήμου Πενσιλβανίας. *Βαλτιμόρη* (700 χιλ. κ.), σπουδαῖο, λιμὴν μετὰ ζωντὸν βιομηχανίαν χαλκοῦ. *Πετοβοῦργον* (535 χιλ. κ.), κέντρον λιθανθράκων καὶ πετρελαίου. *Κλεβελάντ* (560 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ ἐπὶ τῆς Ἐρίης λιμνῆς. *Βούφα* (425 χιλ. κ.), πλησίον τοῦ καταρράκτου τοῦ Νικιάρα. *Κινκιν* (370 χιλ. κ.), ἐπὶ τοῦ Ὀχιο, κέντρον βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐκ τοῦ ὁποῦ ἐξάγονται ἀλίπαστα χοιρινά. *Ἅγιος Φραγκίσκος* (500 χιλ. κ.), μέγας ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Εἰρητικοῦ ὠκεανοῦ. *Νέα Ὁρλεάνη* (340 χιλ. κ.), ἐπὶ τοῦ Μισσισιππῆ, μέγας λιμὴν ἐξάγων ἐμπόριον βάμβακκοῦ, σικκάρου καὶ καφέ. *Μιλβῶκη* (350 χιλ. κ.), ἐπὶ τῆς λιμνῆς *Μιτσιγκάνης*. *Μιννεάπολις* (250 χιλ. κ.). *Λουΐσβιλλ* (240 χιλ. κ.). *Ἅγιος Παῦλος* (60 χιλ. κ.), ἐπὶ τοῦ Μισσουρή ποταμοῦ.

Ἡ κατάψυχρος χερσαῖνος τῆς Ἀλάσκας κατέχουσα τὸ ΒΔ. μέρος τῆς Ἀμερικῆς ἀνήκει εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτείας καὶ ἀποτελεῖ ἰδιαιτέρον διαμέρισμα. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουν πλοῦσι καὶ μεταλλεῖα χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

Ἱστορικαὶ σημειώσεις. Ἀπὸ τῶν ἀρχῶν τοῦ 17ου αἰῶνος οἱ Ἄγγλοι ἤρ-

χισαν να εirούουν εν τῷ μέσῳ τῆς Β, Ἀμερικῆς ἀποικίας αἰτίνας ἀπὸ τοῦ 1607 μέχρι τοῦ 1783 ἀπετέλεσαν 13 πολιτείας. Ἡ ἱστορία τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν ἀρχίζει ἀφ' ἧς στιγμῆς αἱ 13 ἀποικίαι ἀπετίναξαν τὸν ἀγγλικὸν ζυγόν. Τῷ 1775, ἐπειδὴ ἡ Ἀγγλία ἠθέλησε νὰ ἐπιβάλη φόρους εἰς τοὺς ἀποίκους, οὗτοι ἐξηγήθησαν εἰς γενικὴν ἐπανάστασιν καὶ ἐπηκολούθησαν ὀκταετής πόλεμος. (1775—1783). Τὸν Ἰούλιον τοῦ 1776 αἱ δέκα τρεῖς ἀποικίαι βοηθούμεναι καὶ ὑπὸ τῶν Γάλλων, ἐκηρύχθησαν ἀνεξάρτητοι ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἠνωμένοι Πολῖται τῆς Ἀμερικῆς. Ἐπειδὴ αἱ νότιοι Πολῖται ἐχωρίσθησαν τῶν βορείων, διότι αἱ δευτεραὶ ἠθελον νὰ ἐπιβάλουν τὴν κατάργησιν τῆς δουλείας εἰς τὰς πρώτας, ἐξεργάγη τῷ 1860 πόλεμος διαρκέσας ἐπὶ πενταετίαν, ὅστις κατέληξεν εἰς νίκην τῶν βορείων πολιτειῶν καὶ ἐπικράτησιν τῶν φιλελευθέρων ἀρχῶν.

Αἱ Ἠνωμένοι Πολῖται ἔκτοτε προοδεύουν εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὰς ἐφευρέσεις, τὸ ἐμπόριον καὶ τὸν πολιτισμόν, ὃ δὲ πληθυσμὸς αὐτῶν αὐξάνεται διαρκῶς ὡς ἐκ τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν μεταναστῶν, οἵτινες συρρέουν κατ' ἔτος ἐκατὶ πρὸς ἀναζήτησιν ἐργασίας καὶ καλλιτέρευσιν τύχης.

Μ Ε Ξ Ι Κ Ο Ν

Τὸ *Μεξικόν* σχηματίζει τριγωνικὸν ὀροπέδιον πρὸς Ν. τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν, περιλαμβάνον πρὸς τούτοις ΒΔ τὴν χερσόνησον *Κάτω Καλλιφορνήαν* καὶ ΝΑ τὴν χερσόνησον *Ἰουκατάνην*. Ἐχει ἔκτασιν 2 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 15 1/2 ἑκατομ. κατοίκων. Οἱ *Μεξικανοὶ* εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον Ἰσπανοὶ ἀποικοὶ καὶ μιγάδες ὀμιλοῦντες τὴν ἰσπανικὴν, ὑπάρχουν ὅμως καὶ πλεῖστοι ἀποικοὶ ἐκ τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν. Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ καθολικὴ.

Ἔδαφος—Προϊόντα. Τὸ *Μεξικόν* εἶνε χώρα ἠφαιστειώδης καὶ ὑψηλῆς. Ἐν μέσῳ τῶν ὑψηλῶν ὀροσειρῶν ἀπλοῦνται εὐφοροὶ μιγάδες. Ἐκ τῶν φυσικῶν καὶ τεχνητῶν προϊόντων σπουδαιότερα καπνός, ἀραβόσιτος, ἐλαστικὸν κόμμι, σάκχαρον, βανίλλια, ἄνθος, θεῖον καὶ πολύτιμα μέταλλα, ἰδίως χρυσοὺς καὶ ἀργυροὺς.

Διαίρεσις—Πολίτευμα. Τὸ *Μεξικόν* ἀποτελεῖ δημοκρατικὴν ὀμοσπονδίαν καὶ διοικεῖται διοικητικῶς εἰς 27 πολιτείας, ἐν ὀμοσπονδιακῶν διαμέρισμα καὶ 3 ἄλλα διαμερίσματα.

Πόλεις. Κυριώτεραι πόλεις εἶνε : τὸ *Μεξικόν* (470 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας, ὠραία πόλις ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλῆς τοποθεσίας 2000 μέτρων ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης, *Γουαδαλαχάρα* (125 χιλ. κ.), ἔχουσα πανεπιστήμιον, *Πουέβλα* (100 χιλ. κ.), ὀχυρὰ πόλις, *Γουαναγουάτο* (50 χιλ. κ.), πρωτεύουσα

δρωμόμου πολιτείας, Βερακρούξ (200 χιλ. κ.), σπουδαιότατος έμπο-
ρικός λιμὴν ἐν τῷ κόλπῳ τοῦ Μεξικοῦ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡ *Κεντρικὴ Ἀμερικὴ* σχηματίζει ἀνώμαλον ὀροπέδιον μεταξὺ βορείου καὶ Νοτίου Ἀμερικῆς, τὸ ἑποῖον διασχίζουσι ἤφαιστειώ-
δεις ὄροσειραι, συνδέεται δὲ μετὰ τῆς Ν. Ἀμερικῆς διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ
τοῦ Παναμᾶ, ὁ ὁποῖος ἀπέκōπη διὰ διώρυγος μήκους 75 χιλιομέ-
τρων καὶ εἴτω συνεδέθησαν οἱ δύο ὠκεανοὶ Ἀτλαντικὸς καὶ Εἰρη-
νικός. Ἡ χώρα αὕτη περιλαμβάνει ἕξ μικρὰς ἀνεξαρτήτους δημο-
κρατίας, αἵτινες εἶνε αἱ ἑξῆς

1) *Γουατεμάλα*, 113000 τετραγ. χιλιομ. καὶ 1600 χιλ. κ.)
Πρωτεύουσα ἡ *Γουατεμάλα* (100 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιο-
μήχανος.

2) *Ὀνδουράς* (544 χιλ. κ.) μὲ πρωτεύουσιν τὴν *Τεγουσιγάλ-
παν* (50 χιλ. κ.).

3) *Σαλβαδὼρ* (Ἅγιος Σωτήρ, 21160 τετραγ. χιλιομ. 1700 χιλ.
κ.). Πρωτεύουσα ἡ *Ἅγιος Σαλβαδὼρ* (60 χιλ. κ.).

4) *Νικαράγουα* (128 340 τετραγ. χιλιομ. 750 χιλ. κ.). Πρω-
τεύουσα *Μανάγουα* (40 χιλ. κ.).

5) *Κόστα — Ρίκα* (48510 τετραγ. χιλιομ. 380 χιλ. κ.). Πρω-
τεύουσα ἡ *Ἅγιος Ἰωσής* (30 χιλ. κ.).

6) *Παναμᾶς* (87 480 τετραγ. χιλιομ. 450 χιλ. κ.), χώρα ἀνα-
γνωρισθεῖσα εἰς δημοκρατίαν τῷ 1903. Πρωτεύουσα εἶνε ὁ *Παναμᾶς*
(45 χιλ. κ.), σημαντικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

Ἐπὶ τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς τῆς Γουατεμάλας ὑπάρχει ἡ ἀγγλικὴ
Ὀνδουράς, ἀποικία τῶν Ἀγγλων, μὲ πρωτεύουσιν τὴν *Βελίξε*.

ΔΥΤΙΚΑΙ ΙΝΔΙΑΙ

Δυτικαὶ Ἰνδία ὠνομάσθησαν ὑπὸ τοῦ Κολόμβου αἱ νῆσοι, αἵτι-
νες εἶνε ἐγκατεσπαρμέναι ἀπὸ τοῦ στομίου τοῦ *Μεξικανικοῦ* κόλ-
που μέχρι τῶν βορείων ἀκτῶν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς. Αἱ νῆσοι αὗται
εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἤφαιστειογενεῖς. ἄγουσι δὲ σάκχαρον,
καφέν, καπνόν, κακάον, καρπούς καὶ πολύτιμα ξύλα.

Αἱ Δυτικαὶ Ἰνδία περιλαμβάνουν: 1) τὰς 4 μεγάλας Ἀντίλλας
2) τὰς μικρὰς Ἀντίλλας καὶ 3) τὰς *Βαχαμαίας* νήσους.

1) Αἱ *Μεγάλαι Ἀντίλλαι* εἶνε αἱ ἐξῆς : α') ἡ *Κούβα* (2900000 κατ.), ἣτις εἶνε ἡ μεγαλειτέρα τῶν Ἀντιλλῶν καὶ ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον δημοκρατίαν. Ἡ νῆτος αὕτη ἄλλοτε ἦτο κτήσις Ἰσπανική, ἀλλὰ κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1895—1898 κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν, καὶ τῇ 1902 κατέστη ἀνεξάρτητος. Πιράγαι ἐξαίρετον καπνὸν, ἐξ οὗ τὰ πεφημισμένα ποῦρα καὶ σιγαρέττα, σακχαροκάλαμον, καφὲν καὶ πολύτιμα ξύλα. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ Ἀβάνα (300 χιλ. κ.), με ἀσφαλέστατον λιμένα, ἄλλη δὲ σπουδαία πόλις εἶνε τὸ Σαντιάγον (50 χιλ. κ.).

β') Ὁ Ἅγιος Δομίγγος, ὄρεινὴ νῆτος, διαιρουμένη εἰς δύο δημοκρατίας: 1) τὴν τῆς Ἀϊτίης (1630 χιλ. κ.)· 2) τὴν τοῦ Ἁγίου Δομίγγου (800 χιλ. κ.).

γ') Τὸ Πόρτο Ρίκο (1 ἑκατομ. κ.), νῆτος αὐτόνομος ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

δ') Ἡ Ζιμαΐκα (750 χιλ. κ.), κτήσις ἀγγλική, παράγουσα κακάον, σακχαροκάλαμον, βάμβακα καφὲν, βανάνας καὶ χαλκόν.

2) Αἱ *Μικραὶ Ἀντίλλαι* κείμεναι ἀνατολικώτερον τῶν ἄλλων εἶνε: α') αἱ γαλλικαὶ Ἀντίλλαι Γουαδελούπη καὶ Μαρτινίκα, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ τελευταία κατεστράφη ὑπὸ ἠφαιστειωδῶν ἐκρήξεων, β') αἱ δανικαὶ Ἀντίλλαι Ἅγιος Θωμᾶς, Ἅγιος Σουρθός καὶ Ἅγιος Ἰωάννης, αἵτινες ἐπωλήθησαν εἰς τὰς Ἡνωμένους Πολιτείας. γ') αἱ ἀγγλικαὶ Ἀντίλλαι Ἁγία Λουκία, Βαρβαδόση, Τοβάγον καὶ Τριάς καὶ δ') αἱ Ὁλλανδικαὶ Ἀντίλλαι.

3) Αἱ *Βαχαμαῖαι* νῆσοι κεῖνται ΒΔ τῆς Κούβας, καὶ ἀνήκουν εἰς τὴν Ἀγγλίαν. Ἐξ αὐτῶν μόνον 20 κατοικοῦνται καὶ παράγουσι διάφορα ὀπωρικά καὶ σπόγγους. Μία τῶν νήσων τούτων, ὀνομαζομένη *Γουαναχάνη* ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν Ἰνδιάνων, εἶνε ἱστορική, διότι εἰς αὐτὴν ἀπεδιδάσθη τὸ πρῶτον ὁ Κολόμβος ὅταν ἀνεκάλυψε τὴν Ἀμερικὴν, τὴν 16 Ὀκτωβρίου 1492, ὀνομάσας αὐτὴν Ἅγιον Σωτήρα.

ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

Ἡ Νότιος Ἀμερικὴ ἔχει σχῆμα τριγωνικόν καὶ ἐῖοσται ΒΔ. μετὰ τῆς Βαρείου Ἀμερικῆς διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, πρὸς Ν. δὲ καταλήγει εἰς τὸ ἀκρωτήριο Χόρν. Ἡ χώρα αὕτη ἔχει ἑκτασιν 18 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 40 ἑκατομ. κατοίκων ἀποτελεῖται δὲ ἐκ 10 ἀνεξαρτήτων δημοκρατιῶν καὶ μιᾶς χώρας

της *Γουϊάνης*, ἣτις κατέχεται ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊῶν. Ἐκ τῶν δημοκρατιῶν τούτων ἡ μὲν *Βραζιλία* ἦτο ἄλλοτε πορτογαλική, αἱ δὲ ἄλλαι 9 ἦταν ἰσπανικαί, εἶνε δὲ αὐταὶ αἱ ἑξῆς :

1) *Βενεζουέλα*. Ἡ χώρα αὕτη κεῖται πρὸς Β. ἔχει πληθυσμὸν 2850000 κατοίκων, ἐξάγει καφέν καὶ κακάον καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὴν ὠραίαν πόλιν *Καρακάς* (80 χιλ. κ.).

2) *Κολομβία* (5 1/2 ἑκατομ. κατ.), συνδεομένη μετὰ τῆς Β. Ἀμερικῆς διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Παναμᾶ, ἐξάγει χρυσόν, ἄργυρον, κίνα, καπνὸν καὶ καφέν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ *Βογότα* (120 χιλ. κ.).

3) *Δημοκρατία τοῦ Ἰσημερινοῦ*. Αὕτη κεῖται ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἔχει πληθυσμὸν (2500000 κ.) καὶ ἐξάγει κακάον, κόμμι καὶ καφέν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ πόλις *Κουϊτσον* (80 χιλ. κ.), κειμένη εἰς ὕψος 3000 μ. ὑπὲρ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς θαλάσσης.

4) *Περού ἢ Περουβία*. Ἡ δημοκρατία αὕτη καλύπτεται ἐν μέρει ὑπὸ τῆς κορδελλιέρας τῶν Ἄνδεων, ἔχει πληθυσμὸν 7300000 κ. καὶ ἐξάγει νίτρον, μέταλλα καὶ ἔρια. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ *Λίμαν* (141 χιλ. κ.) ἔχουσα ἐπίκειον τὸ *Κάλλαεν* ἐπὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ.

5) *Βολιβία*. Εἶνε χώρα μεταλλοφόρος ἐξάγουσα ἰδίως ἄργυρον, χαλκὸν καὶ κίνα, ἔχει πληθυσμὸν 2900000 κ. καὶ πρωτεύουσαν τὴν *Σούκρην* (75 χιλ. κ.)

6) *Χιλῆ*. Ἡ δημοκρατία τῆς Χιλῆς διασχίζεται ὑπὸ σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ παράγει μέταλλα (χρυσόν, ἄργυρον, χαλκόν), δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ξυλείαν. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 3952000 κ., πρωτεύουσα δὲ εἶνε τὸ *Σαντιάγον* (350 χιλ. κ.) ἡ μέγιστη πόλις ἐν τῇ ΝΔ. Ἀμερικῇ ἑτέρα πόλις εἶνε τὸ *Βαλπαράϊζον* (165 χιλ. κ.), σημαντικὸς ἐμπορικὸς λιμῆν.

7) *Ἀργεντινῆ*. Ἡ Ἀργεντινῆ ἑμοσπονδία (8500000 κ.), ἔχει ἀπεράντους πεδιάδας εὐφορωτάτας καὶ τρέφει ἀπειρίαν βοῶν, προβάτων καὶ ἱππῶν. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς αὐξάνεται διαρκῶς διὰ τῆς μεταναστεύσεως πολλῶν Εὐρωπαϊῶν. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε ἡ *Βουένος Ἀούρες* (1700000 κ.) πόλις ὠραιότατη καὶ μέγας ἐμπορικὸς λιμῆν. Ἡ Ἀργεντινῆ ἑμοσπονδία περιλαμβάνει τὴν ψυχρὰν καὶ ἄγονον *Παταγονίαν*, τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι, *Παταγόνες*, θεωροῦνται οἱ ὑψηλότεροι ἄνθρωποι τῆς γῆς, καὶ τὴν *Γῆν τοῦ Πυρός*, νήσον εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Οἱ κάτοικοι τῆς Παταγονίας καὶ τῆς Γῆς τοῦ Πυρός εὐρίσκονται ἀκόμη εἰς ἡμίαιτριαν κατάστασιν καὶ ζοῦν ἐκ τῆς θήρας. Μεταξὺ τῶν δύο τούτων χωρῶν

σχηματίζεται ὁ *Μαγελάνιος πορθμός*, ὀνομασθεὶς εὖτω ἐκ τοῦ Πορτογάλου *Μαγελάνου*, ὅστις πρῶτος ἀνεκάλυψε καὶ διέπλευσεν αὐτόν.

8) *Παραγουάη*. Ἡ δημοκρατία αὕτη (10000000) ἐκτείνεται μεταξὺ τῶν ποταμῶν Παραγουάη καὶ Παράνα, διὰ τῶν ὁποίων καὶ συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς θαλάσσης, ἔχει δὲ πρωτεύουσαν τὴν Ἀσόμ-ριον (Ἀνάληψιν) μὲ 55 χιλ. κατοίκους. Ἐξάγει καπνὸν καὶ εἶδος τεύτου.

9) *Οὐρουγουάη*. Αὕτη ἐκτείνεται πρὸς Ν. τῆς Βραζιλίας, ἔχει πληθυσμὸν 1460000 κατ. καὶ ἐξάγει δέρματα, ἔρια, λίπος κλπ. Πρωτεύουσα αὐτῆς εἶνε τὸ *Μοντεβίδεον* μὲ 200 χιλ. κατοίκους.

10) *Βραζιλία*. (31 ἑκατ.) Ἡ Βραζιλία κατέχει τὸ ἡμισυ σχεδὸν τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς καὶ περιλαμβάνει τὴν ὄρεινὴν χώραν τῆς Βραζιλίας καὶ τὴν μεγάλην ποταμὴν χώραν τοῦ Ἀμαζονίου. Αὕτη ἦτο ἄλλοτε ἀποικία πορτογαλική, καὶ σήμερον οἱ κάτοικοι ὀμιλοῦν τὴν πορτογαλικὴν γλῶσσαν. Τὸ ἔδαφος τῆς Βραζιλίας εἶνε εὐφορώτατον καὶ παράγει καφέν, σακχαροκάλαμον, βάμβακα, ἐλαστικὸν κόμμι, ξύλα πρὸς βαφήν, προσέτι δὲ λευκόχρυσον (πλατίναν), ἀδάμαντας καὶ ἄλλους πολυτίμους λίθους.

Κυριώτεραι πόλεις τῆς Βραζιλίας εἶνε: *Ρίον Ἰανέιρον* (1100 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς δημοκρατίας καὶ ἐξαιρετικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. Ἅγιος Παῦλος (400 χιλ. κ.). *Δαχία* 350 χιλ. κ.), ὁ δεῦτερος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Βραζιλίας. *Περναμπουκ* (200 χιλ. κ.), ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ *Παρά* (100 χιλ. κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ἀμαζονίου.

11) *Γουϊάνη*. Ἡ χώρα αὕτη εἶνε κτήσις εὐρωπαϊκὴ, ἔχει κλίμα θερμὸν καὶ ὑγρὸν καὶ παράγει σάκχαρον, βάμβακα, πολύτιμα ξύλα καὶ χρυσόν. Διαιρεῖται εἰς τρία μέρη α') τὴν ἀγγλικὴν *Γουϊάνην* (300 χιλ. κ.) μὲ πρωτεύουσαν τὴν *Γεωργιούπολιν* (50 χιλ. κ.), β') τὴν *Γαλλικὴν Γουϊάνην* (40 χιλ. κ.) μὲ πρωτεύουσαν τὴν *Καϋέν-νην* (20 χιλ. κ.) καὶ γ') τὴν Ὀλλανδικὴν *Γουϊάνην* (100 χιλ. κ.) μὲ πρωτεύουσαν τὸ *Παραμάριβον* (35 χιλ. κ.)

ΧΑΡΤΟΓΡΑΦΙΑ

Μαθητικαὶ ἀσκήσεις. Α') 1) Χράξαιτε τὸν χάρτην τῆς Ἀσιατικῆς ἠπείρου καὶ διαιρέσατε τὰ διάφορα αὐτῆς κράτη. 2) Σχηματίσατε τὸν χάρτην τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ συμπληρώσατε αὐτὸν μὲ τὰς κυριώτερας πόλεις, ὄρη καὶ ποταμούς. 3) Εἰδικώτερον περι-

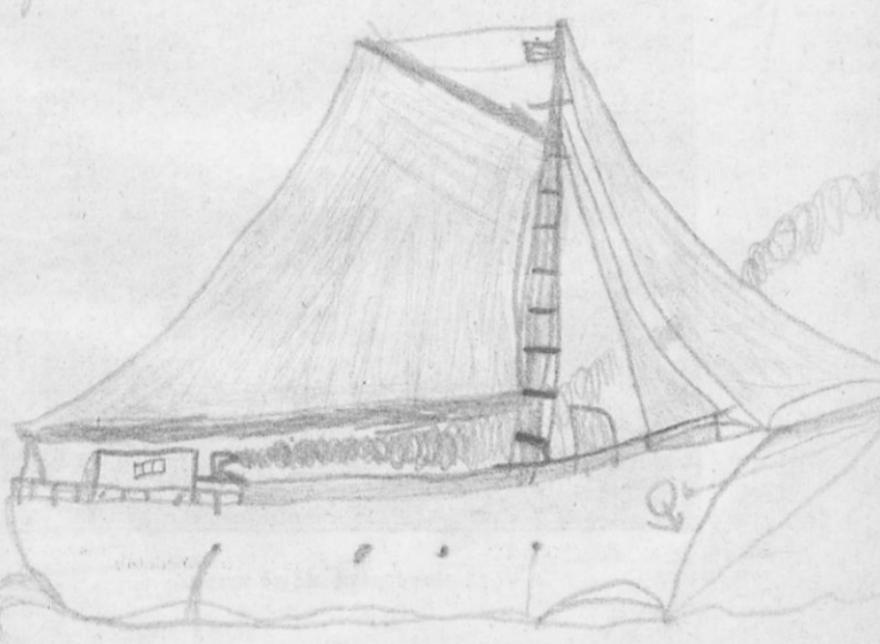
γράψατε τὰ ἑλληνικὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας μετὰ τῶν νήσων.

Β') 1) Χαράξατε τὸν χάρτην τῆς Ἀφρικῆς καὶ ὀνομάσατε τὰ κυριώτερα ἀκρωτήρια, κόλπους καὶ πορθμούς. 2) Συμπληρώσατε τὸν χάρτην τῆς Αἰγύπτου μὲ τὰς πόλεις καὶ τοὺς ποταμούς. 3) Χωρῆσατε τὰς διαφόρους εὐρωπαϊκὰς κτήσεις ἐν Ἀφρικῇ.

Γ') Ὅρισατε εἰς τὸν χάρτην ποῦ εὐρίσκεται ἡ Αὐστραλία καὶ τὰ διάφορα συγκροτήματα τῶν νήσων τῆς.

Δ'.) 1) Νὰ χαραχθῇ ὁ χάρτης πρῶτον τῆς βορείου καὶ δεύτερον τῆς νοτίου Ἀμερικῆς καὶ νὰ σημειωθῶν οἱ κόλποι, τὰ ἀκρωτήρια καὶ αἱ νῆσοι αὐτῶν. 2) Νὰ χαραχθοῦν αἱ διάφοροι πολιτεῖαι τῶν δύο Ἀμερικῶν, 3) Νὰ ὀρισθῶν εἰδικώτερον αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς καὶ νὰ τεθοῦν αἱ κυριώτεραι πόλεις αὐτῆς.

A.
Γ.
1.

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΝ

ΣΤ'. ΤΑΞΙΣ

Α'. Η ΓΗ

Σχήμα καὶ μέγεθος τῆς γῆς.

Ἡ γῆ εἶναι σῶμα σφαιροειδές καὶ εἰσέρχεται εἰς τὸ κενόν στροφο-

Ἡ γῆ αἰωρουμένη εἰς τὸ κενόν.

μένη περί τὸν ἄξονά της ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολάς. Οἱ ἀστρονόμοι ἐμέτρησαν τὴν γῆν καὶ εὗρον ὅτι ἡ διάμετρος αὐτῆς ἵπερβαίνει τὰ 12800 χιλιόμετρα, σενεπῶς ἡ ἀκτίς τῆς γῆς² εἶνε περίπου 6400 χιλιόμετρον. Ἡ περιφέρεια τῆς γῆς εἶνε 40000 χιλιόμετρα ἤτοι 40 ἑκατομμύρια μέτρα³. ὁλόκληρος δὲ ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς τῆς σφαίρας εἶνε 510 ἑκατομ. τετραγ. χιλιόμετρα. Οἱ ἀστρονόμοι δὲ λόγισαν μαθηματικῶς καὶ τὸν ὄγκον τῆς γῆς, εὗρον δὲ ὅτι ἡ γῆ εἶνε $5\frac{1}{8}$ φεράς βχυτέρα Ἰσοῦ ὄγκου ὕδατος. Ἡ γῆ περιβάλλεται ὑπὸ στρώματος ἀέρος, τῆς ἀτμοσφαίρας, τῆς ὁποίας τὸ πάχος ὑπερβαίνει τὰ 80 χιλιόμετρα ἔκ τούτων μόνον τὰ δέκα εἶνε ἀνακνεύσιμος ἀήρ. Ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαίρας αἰωροῦνται τὰ νέφη εἰς διάφορα ὕψη, ἀπὸ χιλίων μέχρι δέκα χιλιάδων μέτρων περίπου.

Ἡ Λιθόσφαιρα.

Ἡ ἐπιστήμη τῆς Γεωλογίας, παραδέχεται ὅτι ἡ γῆ, τὴν ὁποίαν σήμερον βλέπομεν στερεάν καὶ κρύαν ὡς πέτραν, πρὸ ἑκατομμυρίων ἐτῶν ἦτο τόσον πολὺ θερμῆ, ὥστε τὰ ὕλικά, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦν τὸν στερεὸν φλοιὸν αὐτῆς, ἐδύσκοντο τότε εἰς τετηκυῖαν ρευστὴν καὶ ἀερῶδη διάπυραν κατάστασιν, ὁμοίᾳ δὲ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ γῆ πρὸς πελωρίαν σφαῖραν, ἡ ὁποία ἕκαίετο καὶ ἠκτινοβόλοι εἰς τὸ χάος μεγάλην ποσότητα θερμότητος καὶ φωτός, ἀπαράλλακτα ὅπως σήμερον ὁ ἥλιος. Ἐνεκα τῆς ἀκτινοβολίας τῆς θερμότητος εἰς τὸ χάος, τὸ ὁποῖον ἦτο πάντοτε κατὰ ψυχρον, ἡ γῆ ἔχανε διαρκῶς μέρος ἐκ τῆς θερμότητος αὐτῆς καὶ οὕτω ὀλίγον κατ' ὀλίγον ἤρχισε νὰ φύχεται. Σὺν ἐλουμένῃ διαρκῶς τῆς φύξεως τῆς γῆς τῆς σφαίρας ἐφῆασε τέλος στιγμή, κατὰ τὴν ὁποίαν τὰ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς ὕλικά ἤρχισαν νὰ στερεοποιῶνται κατ' ἀρχὰς μὲν ἐν εἴδει νησίδων, αἱ ὁποῖαι ἐπέπλεον ἐπὶ τῆς τετηκυίας ρευστῆς ἀκόμη μάζης, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ τὸν λυωμένον ρευστὴν μόλιθον, ὅταν ἔρχισῃ νὰ φύχεται, κατόπιν δὲ, ἐφ' ὅσον ἡ θερμοκρασία τῆς γῆς ἠλαττοῦτο,

1) Διάμετρος τῆς γῆς εἶνε εὐθεῖα γραμμὴ διεχομένη διὰ τοῦ κέντρου τῆς γῆς καὶ καταλήγουσα εἰς δύο ἀντίθετα σημεῖα τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς.

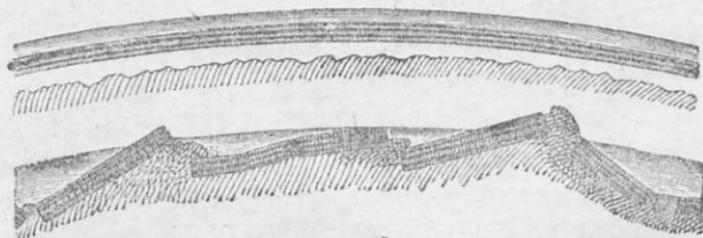
2) Ἀκτίς τῆς γῆς εἶνε τὸ ἥμισυ τῆς διαμέτρου τῆς, ἤτοι εὐθεῖα γραμμὴ ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ κέντρου καὶ καταλήγουσα εἰς τὴν περιφέρειαν αὐτῆς.

3) Ἡ μονὰς τοῦ μύκους, τὸ μέτρον εἶνε τὸ $\frac{1}{40000000}$ τῆς περιφερείας τῆς γῆς.

πάντα τὰ στοιχεῖα αὐτῆς συνεπυκνῶντο βαθμῆδόν καὶ ἐφύχοντο μέχρις οὗ ἐσχηματίσθη λεπτεῖς φλοιὸς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας. Ὁ στερεὸς λοιπὸν φλοιὸς τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καλεῖται λιθόσφαιρα.

Τὸ πάχος τῆς λιθοσφαιρας.

Ἐφ' ὅσον παρήχεται ὁ χρόνος ἢ θερμοκρασία τῆς γῆς ἡλατοῦτο περισσότερο, ἐφθασε δὲ σιγμῆ, κατὰ τὴν ὁποῖαν τὸ ὕδρῳγον καὶ τὸ ὀξυγόνον, τὰ ὁποῖα ἕως τότε ἦσαν ἐλεύθερα ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ, συνηνώθησαν καὶ ἐσχημάτισαν ὕδωρ. Τότε εἰς τὴν γῆν ἔγιναν μεγάλαι πλήμμυραι καὶ κατακλυσμοί, τὰ δὲ ὕδατα, τὰ ὁποῖα κατέπεσαν, ἐκάλυψαν ἐξ ὀλοκλήρου τὸν στερεὸν φλοιὸν τῆς γῆς. Κάτω ἀπὸ τὸν φλοιὸν τοῦτον ἀπέμεινε ἡ θερμὴ καὶ τετηγμένη μᾶζα τῆς γῆτινῆς σφαιρας, ὅπως ἀκριδῶς μένει κάτω ἀπὸ τὸν φλοιὸν ἐνὸς ποριοκαλλίου τὸ σαρκῶδες μέρος αὐτοῦ. Βραδύτερον ἐπῆλθε καὶ ἄλλο σκουδαίτερον φαινόμενον· ἐφ' ὅσον δηλαδὴ ἐπροχώρει ἡ ψύξις, ἢ ὑπὸ τὸν φλοιὸν ρευτιῇ μᾶζα ἤρχισε νὰ συστέλλεται, δηλαδὴ νὰ ἐλαττωθῆται κατὰ τὸν ὄγκον, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον συμβαίνει εἰς ὅλα

Θλίσις τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

τὰ σώματα, ὅταν ἡ θερμοκρασία των ἐλαττωθῆται. Ἐπειδὴ λοιπὸν ὁ ἐσωτερικὸς ὄγκος τῆς λυωμένης μᾶζης τῆς γῆς ἔγινε μικρότερος, ἐσχηματίσθησαν κενὰ ὑπὸ τὸν στερεὸν φλοιὸν αὐτῆς. Τὰ κενὰ ταῦτα ἤρχισε νὰ καταλαμβάνῃ ὁ στερεὸς ἐξωτερικὸς φλοιὸς, ὅστις ἐκάμψθη καὶ ἐκλιπώθη, καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἐθραύσθη, ἢ δὲ ἐπιφανεία του ἔγινεν ἀνώμαλος, διότι ἄλλα μέρη αὐτοῦ ἀνυψώθησαν καὶ ἄλλα ἐκωλύθησαν. Εἰς τὰ κοίλα μέρη, ὡς χαμηλότερα, εἰσώρμησαν τὰ ὕδατα, αἵτινα ἐκάλυπτον, ὡς εἴπομεν τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, καὶ οὕτω ἐσχηματίσθησαν αἱ ὠκεανοὶ καὶ αἱ θάλασσαι. Ὑπεράνω τῆς ἐπιφανείας τοῦ φλοιοῦ ἔμειναν ἐξέχοντα τὰ ὑψηλότερα μέρη αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα ἐσχημάτιζαν τὰς πρώτας ἡτείρους, καὶ τὰ ὑψώματα τῶν ἡτείρων, ἢ οἱ τὰ ὄρη.

Και μέχρι σήμερα ακόμη η γη δὲν εἶνε μέχρι τοῦ κέντρου της στερεά και ψυχρά, καθὼ: τὴν βλέπομεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὅπου ζῶμεν. Εἰς τὰ βάθη της ἐπικρατεῖ μεγάλη θερμότης, ἣ ὅποια δὲν ἀφίνει τὰ διάφορα ὕλικά, ὅσα τὴν ἀποτελοῦν. νὰ γίνουν στερεά, ἀλλὰ τὰ διατηρεῖ εἰς ρευστὴν, διάπυρον και ἀτμώδη κατάστασιν. Ἡ λιθόσφαιρα, ἣται ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς, ἔχει πάχος μόλις 150 ἕως 200 χιλιάδων μέτρων, ἐπειδὴ δὲ γνωρίζομεν, ὅτι ἡ διάμετρος τῆς γῆτινῆς σφαίρας εἶ:αι περίπου 12800 χιλιομέτρων, εὐρίσκομεν ὅτι μόνον τὸ ἓν ἑκατοστὸν τοῦ ὅγκου τῆς γῆς ἔχει στερεοποιηθῆ.

Πετρώματα.

Πετρώματα λέγονται τὰ ὕλικά, ἐκ τῶν ὁποίων ἀποτελεῖται ὁ φλοιὸς τῆς γῆς. Πέτρωμα π. χ. εἶ:ε ὁ ἀσβεστόλιθος, ἐκ τοῦ ὁποίου ἀποτελοῦνται πολλὰ βουνὰ τῆς Ἑλλάδος. Ὁ ἀσβεστόλιθος διὰ τῶν ἀσβεστοκαμίνων μεταβάλλεται εἰς ἀσβεστον. Τὸ μάρμαρον και ἡ κίμωλία εἶνε εἴδη ἀσβεστολίθου μετίνας παραλλαγάς. Πέτρωμα ἐπίσης εἶνε ὁ σχιστόλιθος, ὁ ὁποῖος πάντοτε εὐρίσκεται ὑποκάτω ἀπὸ τὸ πέτρωμα τοῦ ἰσβεστολίθου. Εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν σχιστολίθων δύνανται νὰ περιληφθοῦν και αἱ διάφοροι ἀργίλοι. Οἱ γαιάνθρακες, εἰ ὅποιοι καταλομβάνουν μεγάλας ἐκτάσεις εἰς διάφορα μέρη ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, εἶνε ἐπίσης πετρώματα.

Δένδρα μετασημηκτιζόμενα εἰς γαιάνθρακες.

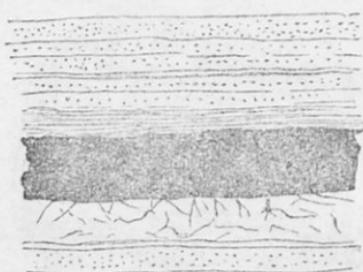
Δὲν πρέπει νὰ νομίσωμεν ὅτι ὅλα τὰ εἴδη τῶν πετρωμάτων ἔχουν τὴν αὐτὴν σκληρότητα, διότι πετρώματα εἶνε και τὰ στρώματα τῆς ἄμμου ἢ τοῦ πηλοῦ, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν τὴν σκληρότητα τοῦ λίθου.

Ἐπειδὴ τὰ διάφορα πετρώματα ἀπαντοῦν κατὰ στρώσεις, ἣται τὸ ἓν ἐπὶ τοῦ ἄλλου κατὰ τάξιν, ὅπως τὰ φύλλα, τὸ χόρτον, ὀνομάζονται στρωσιγενῆ πετρώματα.

Γεντικῶς τὰ πετρώματα διακρίνονται εἰς ὕδατογενῆ και πυριγενῆ.

Υδατογενή πετρώματα.

Υδατογενή πετρώματα λέγονται, ὅσα ἐσχηματίσθησαν διὰ τῆς ἐπιπεριέργειας τῶν ὑδάτων. Τὰ πετρώματα ταῦτα λέγονται καὶ Προσειδῶνεια ἐκ τοῦ ἐνόματος τοῦ θεοῦ τῶν ὑδάτων Προσειδῶνος. Ὁ τρόπος τῆς διαμορφώσεως αὐτῶν εἶνε ὁ ἑξῆς: Τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν, ποταμῶν καὶ λιμνῶν, ἐξατμιζόμενα ὑπὸ τοῦ ἡλίου, μεταβάλλονται εἰς νέφη, τὰ ὅποια ἔπειτα ψύχονται, καὶ ἀφοῦ συμπυκνωθῶν εἰς βροχὴν, πίπτουν πάλιν ἐπὶ τῆς γῆς, κυλιόμενα δὲ λόγῳ τοῦ βάρους τῶν ἀπὸ τὰ ὑψηλότερα μέρη εἰς τὰ χαμηλότερα, φθάνουν πάλιν εἰς τὰς θαλάσσας διὰ νὰ ἀπαναλάβουν τὴν αὐτὴν κυκλοφορίαν. Ἐφ' ὅσον τὰ ὕδατα κυλῶνται ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐπιπεργοῦν ἐπ' αὐτῆς διαβρωτικῶς, δηλαδὴ κατατρῶγουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ ἔδαφος, διαλύουν ὅσα συστατικὰ τοῦ ἔδαφους εἶνε διαλυτά, διασκοπῶν καὶ συντρίβουν τὰ ἄλλα, καὶ τὰ παρασύρουν ἀπὸ τῶν ὀρέων εἰς τὰς πεδιάδας. ἀπὸ τῆς ξηρᾶς εἰς τὴν θάλασσαν. Διὰ τῆς ἐπιπεριέργειας ταύτης σχηματίζονται τὰ δέλτα

Στρωσιγενή πετρώματα.

τῶν ποταμῶν εἰς τὰς ἐκβολὰς αὐτῶν καὶ προσχώνονται αἱ κοιλάδες διὰ τῶν ὕλικῶν, τὰ ὅποια αἱ βροχαὶ μεταφέρουν ἀπὸ τὰ ὄρη. Ἀφοῦ οὕτω ἐσχηματίσθησαν αἱ πρῶται ξηραὶ ὑπὲρ τὰς θαλάσσας, αἱ βροχαί, αἱ ὅποιαί τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἦσαν συχνότεραι καὶ ἀφθονώτεραι, ἕνεκα τῆς μεγαλειτέρας θερμότητος τῆς γῆς, καὶ τῆς μεγαλει-

τέρας ἐξατμίσεως, πίπτουσαι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ἡπείρων, ἀπέτριβον αὐτάς, καὶ μετέφερον διαρκῶς τὰ ὕλικὰ τῆς ἀποτριβῆς ταύτης ἀπὸ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὰς θαλάσσας. Τότε ὁ βυθὸς τῶν θαλασσῶν ἤρχισε νὰ ἐπιστρώνηται μὲ τὰ ἀποτρίμματα τῆς ξηρᾶς, ὅσα μετέφερον ἔχει τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν. Αἱ ἐπιστρώσεις αὐταὶ οὖν τῷ χρόνῳ ἠῤῥαξαν κατὰ τὴν ἑκτασιν καὶ τὸ πάχος, ἕνεκα δὲ τῆς μεγάλης θερμότητος τῆς γῆς καὶ τοῦ βάρους τῶν ὑπερκειμένων ὑδάτων συνεσωματοῦντο εἰς συμπαγῆ καὶ στερεὰ πετρώματα. Ἡ ἐνέργεια αὐτῆ τῶν ὑδάτων γίνεται καὶ σήμερον, ἀλλ' εἰς πολὺ μικρὰν ἀναλογίαν. Ἀλλὰ καὶ τὰ ὕδατα τῶν θαλασσῶν δὲν ἐπιφέρουν ὀλιγοτέρας ἀποτριβᾶς εἰς τὴν ξηρὰν. Τὰ κύματα, τὰ ὅποια διαρκῶς κυ-

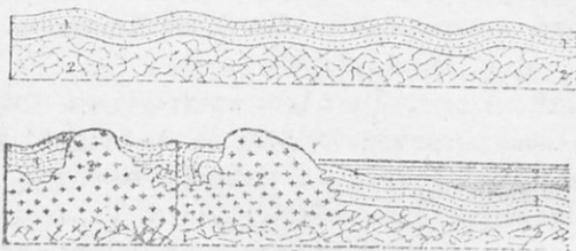
πουν τὴν παραλίαν, ὑποσκάπτουν τοὺς βράχους καὶ κατατρώγουν τὰς βάσεις των. Ὄταν χάσουν τοιοῦτοτρόπως τὸ ὑποστήριγμά των, οἱ βράχοι καταπίπτουν, συντρίβονται ἀπὸ τὰ κύματα καὶ μεταβάλλονται εἰς ἄμμον. Τὰ πετρώματα, τὰ ὅποια σχηματίζονται ἐκ τῆς ἐνεργείας τῶν ὑδάτων κατὰ τὸν ἀνωτέρω μηχανισμόν, λέγονται, ὡς εἶπομεν, ὑδατογενῆ. Πάντα τὰ στρωσιγενῆ πετρώματα εἶνε ὑδατογενῆ, διότι τὰ ἀποτελοῦντα αὐτὰ ὄλικα ἐτακτοποιήθησαν ὑπὸ τῶν ὑδάτων κατὰ στρώσεις κανονικῆς καὶ ὀριζοντίας. Πλὴν τῶν στρωσιγενῶν, ὑδατογενῆ πετρώματα εἶνε τὰ κοιτάσματα τοῦ μαγειρικοῦ ἄλατος, τῆς γύψου, τῆς ἄμμου, τῆς ἀργίλου.

Ἀπολιθώματα. Τὰ ὕδατα κταφερόμενα ἀπὸ τῆς ξηρᾶς πρὸς τὰς θαλάσσας συμπαρασύρουν, ἐκτὸς τῶν ἀποτριβομένων ὀλικῶν, καὶ λείψανα ζῶων καὶ φυτῶν, τὰ ὅποια ἔζων καθ' ἣν ἐποχὴν ἐσχηματίσθησαν τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα. Τὰ ὄντα ταῦτα διετήρησαν τοὺς τύπους αὐτῶν ἐπὶ τῶν πετρωμάτων ὡσάν νὰ ἦσαν κατεσκευασμένα ἐκ λίθου. Τὰ λείψανα λοιπὸν τῶν ζῶων καὶ φυτῶν τὰ καταλιπόντα ἐπὶ τῶν πετρωμάτων ὡσάν νὰ ἦσαν κατεσκευασμένα ἐκ λίθου. Τὰ λείψανα λοιπὸν τῶν ζῶων καὶ φυτῶν, τὰ καταλιπόντα ἐπὶ τῶν πετρωμάτων τοὺς τύπους αὐτῶν, κατὰ τὴν χρονικὴν περίοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐσχηματίσθησαν τὰ ὑδατογενῆ πετρώματα, ὀνομάζονται ὑπὸ τῆς γεωλογίας ἀπολιθώματα. Ἐκ τῶν ἀπολιθωμάτων ἀποδεικνύεται σαφῶς ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐσχηματίσθησαν τὰ πετρώματα, ἵνα ἐγκλείουν τὰ ἐν λόγῳ ζῶα καὶ φυτὰ, καθὼς καὶ πῶτα εἶδη ζῶων ἢ φυτῶν ἔζων εἰς τοὺς διαφόρους τόπους.

Πυριγενῆ πετρώματα.

Πυριγενῆ πετρώματα λέγοντα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐσχηματίσθησαν διὰ τῆς ἀποψύξεως μέρους ἐκ τῆς ρευστῆς διακύρου μάζης τῆς γῆς, ἢ ἡ ἐξεχύθη εἰς τὴν ἐπιφάνειαν διὰ τῶν ρηγμάτων τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς. Τὰ πετρώματα ταῦτα λέγονται καὶ **Πλουτώνεια**, ἐκ τοῦ ὀνόματος τοῦ θεοῦ τοῦ Ἄδου Πλούτωνος. Ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐσχηματίσθησαν τὰ πετρώματα ταῦτα εἶνε ὁ ἔξης: ἐφ' ὅσον ὁ φλοιὸς τῆς γῆς ἐψύχετο καὶ ἐστερεοποιεῖτο, ἢ ὑπὸ τῶν φλοιῶν διάπυρος καὶ ρευστὴ μάζα ἤρχιστε νὰ συστέλλεται καὶ συνεπῶς νὰ γίνεται μικροτέρα κατὰ τὸν ὄγκον, διότι ἡ θερμοκρασία αὐτῆς βαθμηδὸν ἠλαττοῦτο. Ἐνεκα τοῦ μικροτέρου ὄγκου τῆς λυωμένης μάζης ἐσχηματίσθησαν κενὰ ὑπὸ τὸν στερεὸν φλοιὸν τῆς γῆς. Τὰ

κενά ταυτα ήρχισε νά καταλαμβάνη ο στερεός φλοιός ώθούμενος πρὸς τὰ κάτω ὑπὸ τοῦ βάρους του· ἀλλὰ διὰ νά γένη τοῦτο ὁ στερεός φλοιός ἐκόμψθη καὶ εἰς πολλὰ μέρη ἐθραύσθη καὶ εἰς τὴν ὀλίγησαν μεγάλα ρήγματα καὶ χάσματα φθάνοντα μέχρι τῆς λυωμένης μάζης, ἣ ὅποια πάλιν πιεζομένη πανταχόθεν καὶ στενοχωρουμένη ἐκ τῶν πιπτόντων τμημάτων τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ, εἰσεχώρησεν εἰς τὰ ρήγματα καὶ ἀνῆλθεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἐνθα ἐξεχύθη

Πυριγενῆ πετρώματα.

ὡς πύρινος ποταμός περιέχων ὄλιγα τῆς γῆς καὶ κατέλαβε διαφόρους ἐκτάσεις. Ἄφου παρήλθε πολὺ χρόνος ἢ ρευστὴ καὶ διάπυρος ὕλη, ἣ εἰς ἐξεχύθη ἐπὶ τῆς ἐπιφάνειας τῆς γῆς, ἐψύχθη καὶ ἐστεροποιήθη καὶ εἰς ἔσχημάτισε πολλὰ καὶ ἐκτεταμένα πετρώματα, τῶν ὅποιων ἡ μάζα εἶνε πλήρης ἀπὸ σχισμάδας καὶ ρωγμῶν.

Πολλάκις ἔμως ἡ λυωμένη μάζα δὲν ἐξεχύθη μὲ ἀρκετὴν δύναμιν, ὥστε νά ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἀλλ' εἰσῆλθε μόνον εἰς τὰς ρωγμὰς τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ καὶ ἐσχημάτισε πετρώματα, τὰ ὅποια δὲν βλέπουν τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, εἰμὴ ὅταν τὰ ὕδατα ἢ ἄλλαι δυνάμεις παρασύρουν ἔσα πετρώματα ἢ ἰαν ἐπάνω των καὶ τὰ ἐσκέπαζον. Τὰ διακριτικὰ σημεῖα τῶν πυριγενῶν πετρωμάτων εἶνε πρῶτον ὅτι ταυτα εἶνε κρυσταλλοπαγῆ. Ἐηλαδὴ ἡ μάζα των ἀποτελεῖται ἀπὸ κρυσταλλικοῦς κόκκους, καὶ δεύτερον ὅτι δὲν περιέχουν ἀπολιθώματα. Τοιαυτα πετρώματα εἶνε ὁ γρανίτης, ὁ πορφυρετῆς κλπ.

Μετακίνησις καὶ κάμψις τῶν ὕδατογενῶν πετρωμάτων.

Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι τὰ ὕδατογενῆ πετρώματα ἐσχηματίσθησαν κατὰ στρώσεις κανονικὰς καὶ ὀριζοντίας, καλύπτοντα πολλάκις τὰ πυριγενῆ. Ἡ κανονικὴ ἔμως διάταξις τῶν πετρωμάτων τούτων δὲν

ήτο δυνατόν νά διατηρηθῆ, διότι σὺν τῷ χρόνῳ, ἐπ' ὅσον ἐξηκολού-
 βει ἡ ψύξις καὶ ἡ συστολή τῆς ἐντὸς τῆς γῆς πεκυρακτωμένης ρευ-
 στῆς ὕλης, τὰ σρώματα τοῦ ἐξωτερικοῦ στερεοῦ φλοιοῦ κατεκά-
 θηντο ἢ ἐδιπλοῦντο ἢ ἐθραύοντο, σχηματίζοντα κανονικὰς ρωγμάς,
 ἐνῶ ἄρ' ἐτέρου τὸ ἐντὸς τῆς γῆς πεκυρακτωμένον ρευστὸν ἐξήρχετο
 ἐκ τῶν σχηματιζομένων μεγάλων σχισμᾶδων εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς
 γῆς καὶ οὕτω ἐσχηματίζοντο νέα ξηρὰ καὶ ὑψώματα, ἐνῶ ἄλλαι
 πάλιν ἐβυθίζοντο εἰς τὸ βάθος τῶν θαλάσσων καὶ ἐκαλύπτοντο ὑπὸ
 τῶν ὕδατων. Ἐνεκα τῶν μεταβολῶν καὶ τῶν μετακινήσεων τούτων,
 τὰ ὕδατογενῆ πετρώματα ἀπώλεσαν εἰς πολλὰ μέρη τὴν ὀριζοντίαν
 καὶ κανονικὴν αὐτῶν διάταξιν, καὶ ποῦ μὲν ἔγιναν κεκλιμένα ἢ κά-
 θητα, ποῦ δὲ ἐκάμψθησαν καὶ ἐδιπλώθησαν, νέα δὲ πετρώματα ἐπε-
 κάθισαν ἐπ' αὐτῶν, τὰ ὅποια κατόπιν μετακινήθησαν καὶ πάλιν,
 ἐπ' ὅσον ἐξηκολούθει ἡ διαπλαστικὴ ἐνέργεια τῶν ὕλικῶν τῆς γῆς.
 Πολλάκις κατὰ τὴν κάμψιν καὶ διάρρηξιν τοῦ φλοιοῦ πύρινα ὕλικὰ
 ἀνήρχοντο ἐκ τῶν κάτω καὶ ἐξεχύνοντο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς
 ἐπάνω εἰς ἐστρωμένα ἢ ἄστρωτα πετρώματα καὶ οὕτω ὁ σημερινὸς
 φλοιὸς τῆς γῆς ἀπέκτησε ποικιλωτάτην μορφήν.

Μεταβολαὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς.

Ἐξ ὅσον ἐμάθομεν μέχρι τοῦδε εἶδομεν πῶς ἡ ἐπιφάνεια τῆς
 γῆς, ἐν ᾧ ἦτον ὁμαλὴ κατ' ἀρχάς, ἔγινε κατόπιν ἀνώμαλος. Εἰς τὴν
 μεταβολὴν αὐτὴν συνετέλεσαν διάφορα αἰτία· πρῶτον τὰ ὕδατα, τὰ
 ὅποια ἐκάλυπτον τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, εἰσώρμησαν εἰς τὰ κοιλώ-
 ματα τὰ σχηματισθέντα ἐκ τῆς συστολῆς τοῦ ἐσωτερικοῦ ὄγκου τῆς
 καὶ ἐσχημάτισαν τοῦ, ὠκεανούς καὶ τὰς θαλάσσας. Ἐκ τῆς λυωμέ-
 νης ἐσωτερικῆς μάζης τῆς γῆς ἀνήλθον εἰς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς
 πύρινοι ποταμοὶ (λάβρι), καὶ ἐσχημάτισαν τὰ πυριγενῆ πετρώματα,
 τὰ ὅποια, ὅπου ἐτινάσσοντο μὲ μεγαλειτέραν δύναμιν, ἐφθانون εἰς
 μέγα ὕψος ὑπεράνω τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ, ἐπὶ τοῦ ὁποίου κατέπιπτον
 καὶ ἐσωρεύοντο κατὰ τερασίους ὄγκους, σχηματίζοντα οὕτω με-
 γάλα ἰφαιστειογενῆ ὄρη· τέλος, εἰς πολλὰ μέρη, ὅπου ὁ στερεὸς
 φλοιὸς τῆς γῆς ὑπέστη ρήγματα, τὸ ἔδαφος ἐχωρίσθη εἰς πολλὰ τμή-
 ματα, τινὰ τῶν ἰσπίων ἀπὸ διαφόρους αἰτίας κατεβυθίσθησαν, ἐν ᾧ τὰ
 ἄλλα ἔμειναν ἐξέχοντα καὶ ἐσχηματίσθησαν ὑψώματα καὶ ὄρη¹.

1) Τὰ ὄρη τὰ σχηματιζόμενα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον λέγονται *ἐκρηξιγενῆ*.

Ἄλλὰ, πλὴν τῆς ἐσωτερικῆς θερμότητος τῆς γῆς, ἐκ τῆς ὁποίας προήλθον αἱ ἀνωτέρω μεταβολαί, καὶ τὸ ὕδωρ ἐξήσκησε καὶ ἐξασκεῖ

Διάβρωση τοῦ ἐδάφους.

μεγάλην ἐπιρροήν, ἐπιφέρων πολλὰς μεταβολὰς ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Τὸ ὕδωρ ἐνεργεῖ πρὸς τοῦτο κατὰ διαφόρους τρόπους, ἐκ τούτων ἕμω; κυριώτεροι εἶνε :

- 1) ἡ μηχανικὴ καὶ 2) ἡ χημικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος.

1) *Μηχανικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος.* Τὰ ὕδατα τῶν βροχῶν, πίπτοντα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, σχηματίζουσι ρυάκια, τὰ ὁποία ἐνόμενα ἀποτελοῦσι ποταμοὺς καὶ ὀλίγον κατ' ὀλίγον, ἐνὸσφ συναθροίζονται καὶ πληθύνονται, μεταβάλλονται εἰς μεγάλους ποταμοὺς καὶ χειμάρρους. Μὲ τὴν ὀρμὴν, μὲ τὴν ὁποίαν ρέουσι τὰ ὕδατα αὐτά, παρασύρουσι, τι εὑρουσι εἰς τὸν δρόμον των, κατατρώγουσι βλοῦς τοὺς λίθους, καὶ αὐτοὺς τοὺς πλέον σκληροὺς, καὶ ἀνοίγουσι εἰς τὸ ἔδαφος χανδάκια καὶ αὐλάκια. Ὅλιγον κατ' ὀλίγον εἰς ἐκάστην πλήμμυραν τὰ ὕδατα ταῦτα κατατρίβουσι τὰς βάσεις τῶν βράχων, αἱ ὁποιοὶ πίπτουσι καὶ παρασύρονται καὶ βιημηδὲν διαπλατύνουσι τὰ χανδάκια. ὕδα ἡνοίξουσι εἰς τὸ ἔδαφος, τὰ αὐξάνουσι καὶ τὰ ἐκβαθύνουσι, καὶ τέλος γεννοῦσι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον χαράδρας καὶ μεγάλας κοιλάδας. Ἡ καταστρεπτικὴ αὕτη ἐνέργεια τοῦ ὕδατος λέγεται διάβρωση, καὶ εἰς αὐτὴν ὀφείλουσι τὸν σχηματισμὸν των τὰ διαβρωσιγενῆ ὄρη. Ὅταν τὸ ὕδωρ τῆς βροχῆς πίπτῃ ἐπὶ ἐνὸς ὑψώματος, εἰς ὄρους, δὲν ρεῖ πρὸς μίαν διεύθυνσιν, ἀλλὰ πρὸς ὅλας τὰς πλευράς, καὶ τότε αἱ διαβρώσεις γίνονται εἰς ὅλην τὴν ἐπιφάνειαν. Ὅσον παρέρχεται ὁ καιρὸς, αἱ διαβρώσεις αὐξάνονται, καὶ εἶνε δυνατὸν μετὰ πάροδον πολλῶν

ετών, κατά τὰ ὅποια τὸ ὕδωρ ἐξηκολούθει τὸ καταστρεπτικόν του ἔργον, ἀπὸ τὸ ὄρος αὐτὸ νὰ μὴ μείνῃ παρὰ μικρὸν βουνόν, μικρὸς λοφίσκος, ὃ ὅποιος ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸς δύναται ὀλίγον κατ' ὀλίγον νὰ ἐξαφανισθῇ ἐντελῶς. Ἡ τοιαύτη καταστροφή καὶ ἐξαφάνι- σεις ὑψωμάτων τοῦ ἐδάφους λέγεται ἐκγύμνωσις καὶ παρατηρεῖται εἰς πολλὰ μέρη τῆς γῆς ¹.

Ὅσα ὕλικά ἀφαιροῦν τὰ ὕδατα ἀπὸ τὸ ἔδαφος, ἦτοι τοὺς λίθους, τὰ χῶμακα, τὰ συντρίμμακα τῶν δράχων κλπ. τὰ παρασύρουν μαζὶ τῶν, τὰ στρογγυλεύουν καθ' ὁδόν, τὰ συντρίβουν περισσότερον, τὰ μεταβάλλουν ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς ἄμμον καὶ τὰ μεταφέρουν εἰς τὸ μέρος ὅπου χύνονται. Ἐκεῖ δὲ κατακάθηνται καὶ σωρεύονται τὸ ἔν ἐκί τοῦ ἄλλου, σχηματίζοντα βαθμηδόν, ἢ φ' ὅσον πληθύνονται, νέα στρώματα καὶ ὀλοκλήρους ξηρὰς. Τὰ στρώματα ταῦτα ὀνομά- ζονται προσχώσεις.

Ἐκ τῶν προσχώσεων τούτων σχηματίζονται τὰ λεγόμενα δέλτα εἰς τὰς ἐκβολὰς τῶν ποταμῶν. ὅταν τύχη νὰ ὑπάρχουν ἐντὸς τῆς θαλάσσης φυσικά προχώματα, τὰ ὅποια ἐμποδίζουν τὰ κύματα καὶ τὰ ρεύματα τῆς θαλάσσης: νὰ παρασύρουν ὕδα ὕλικά φέρουν αἱ πο- ταμί. Ὄνομάσθησαν δέλτα αἱ ἐκ τῶν προσχώσεων τούτων σχη- ματιζόμεναι ξηραὶ, διότι ἔχουν τὸ σχῆμα τοῦ Δ°. Ἡ ποσότης τῶν στερεῶν ὕλων, τὰς ὁποίας αἱ ποταμοὶ φέρουν πρὸς τὴν θάλασσαν εἶνε πολὺ μεγάλη. Ἐὰν σκεφθῆ κανεὶς τί φοβερὸν ποσὸν ὕλικῶν εἶνε πιθανὸν νὰ μεταφέρουν εἰς τὴν θάλασσαν κατ' ἕτος ὅλοι αἱ ποταμοὶ τῆς γῆς καὶ ἀν λάβῃ ὅπ' ὄψιν του, ὅτι αὐτὴ ἡ ἐργασία γί- νεται ἐπὶ χιλιάδας αἰώνων, εὐκόλως πείθεται ὅτι ἐκ τῆς ἐνεργείας ταύτης τῶν ὕδατων ἐξηφανίσθησαν ὀλόκληρα ὄρη καὶ ἐσχηματίσθη- σαν νέοι ἤπειροι.

1) Ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας τῶν ὕδατων ὑπολογίζεται ὅτι αἱ Ἀλπαις τῆς Ἑλβετίας ἔχουν χάσει τὸ τρίτον τοῦ ἄρχικοῦ τῶν ὕψους.

2) Τοιαῦται θαλασσιεῖς χῶραι εἶνε αἱ σχηματιθεῖσαι εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Γάγγου τῶν Ἰνδιῶν καὶ τοῦ Μισσισιππῆ τῆς Ἀμερικῆς, ἐπίσης ἡ εὐφορος θαλασσιεὶς χώρα τῆς κάτω Αἰγύπτου, ἣτις ἐγεννήθη κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἀπὸ τὸν Νεῖλον.

3) Ὁ Μισσισιππῆ μεταφέρει κατ' ἕτος 220 ἑκατομ. κυβικὰ μέτρα ὕλικῶν ἠθλαζῆ τόσα ὅσα χρειάζονται διὰ νὰ σχηματισθῇ λόφος τέσσαρας σχεδὸν φορές μεγαλύτερος ἀπὸ τὸν Λυκαδητόν. Ὁ Γάγγης μεταφέρει 180 ἑκατομ. κυβικὰ μέτρα, ὁ Κίτρινος ποταμὸς (ἐν Κίνα) μεταφέρει 500, ὁ Ρῆνος 17 καὶ ὁ Δούνακις 30 ἑκατομ. κυβικὰ μέτρα.

Ἄλλὰ καὶ τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης ὑπὸ τὴν μορφήν κυμάτων κτυποῦν διαρκῶς τὴν παραλιάν, ὑποσκάπτουν τοὺς βράχους τῆς καὶ κατατρώγουν τὰς βάσεις των. Ὅταν χάσουν τοιοῦτοτρόπως τὸ ὑποστήριγμά των, εἰ βράχοι καταπίπτουν, συντρίβονται ἀπὸ τὰ κύματα καὶ μετοβιάζονται εἰς ἄμμον. Ἀπὸ τὴν ἐνέργειαν ταύτην τῶν θαλασσιῶν ὑδάτων πολλαὶ παραλίαι καὶ νῆσοι ἐμικρύνθησαν κατ' ἔκτασιν εἰς πολλὰ αὐτῶν μέρη, αἱ καταστροφαὶ δὲ τὰ ἦσαν ἀκόμη μεγαλειότεραι, ἐὰν εἰ ἀνθρώποι δὲν κατεσκεύαζον διάφορα προφυλακτικὰ ἔργα ¹.

2) *Χημικὴ ἐνέργεια τοῦ ὕδατος.* Τὸ ὕδωρ ἐνεργεῖ ἐπὶ τῶν πετρωμάτων καὶ τοῦ ἔδαφους ἐν γένει καὶ κατ' ἄλλον τρόπον, τοῦτέστι διαλυτικῶς, διὰ τῆς δυνάμεως, τὴν ὅποیان ἔχει νὰ διαλύῃ διάφορα σώματα καὶ λίθους. Ἐκ τῆς χημείας γνωρίζομεν ὅτι τὸ ψυχρὸν ὕδωρ διαλύει τὸ ἄλας καὶ διαφόρους ἄλλας οὐσίας. Ὅταν τὸ ὕδωρ θερμαίνηται, αὐξάνει ἡ διαλυτικὴ του δύναμις. Ἡ δύναμις αὕτη γίνεται ἀκόμη μεγαλειτέρα, εἰς τὴν τύχην τὸ ὕδωρ νὰ εὑρεθῇ καὶ ὑπὸ μεγάλην πίεσιν. Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἕσον βαθύτερον τὸ ὕδωρ εἰσδύει ἐντὸς τοῦ ἔδαφους, τόσον μεγαλειτέραν διαλυτικὴν δύναμιν ἀποκτᾷ, διότι ἐπ' ἕσον προχωρεῖ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς, πλησιάζει περισσότερον εἰς τὰ πύρινα σπλαγγχνα αὐτῆς καὶ ἡ θερμοκρασία του ἀνέρχεται περισσότερον· ἀλλὰ καὶ ἡ πίεσις, ἡ ὅποια ἐνεργεῖ ἐπ' αὐτοῦ, εἶνε πολὺ μεγαλειτέρα ἀπὸ ἐκεῖνην, ἣτις ὑπάρχει εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἔδαφους, καὶ αὐξάνει τὴν διαλυτικὴν του δύναμιν. Οὕτω λοιπὸν τὸ ὑπόγειον ὕδωρ διαλύει ὅσα πετρώματα συναντήσῃ εἰς τὸν δρόμον του, ἄλλα περισσότερον καὶ ἄλλα ὀλιγώτερον. Ὅλιγον κατ' ὀλιγον, ἐνόσῃ τὰ πετρώματα καταστρέφονται, ἀνοίγουν ὁπὰς κάτω ἀπὸ τὸ ἔδαφος, αἱ ὅποια διαθμῆδον μεγαθύνονται καὶ αὐξάνονται καὶ καταντοῦν ὀλόκληρα σπήλαια. Ὅταν αὐτὰ τὰ σπήλαια γίνουν πολὺ μεγάλα, συμβαίνει πολλάκις ἡ ἐραφή των νὰ μὴ δύναται νὰ ὑποβαστάξῃ πλέον τὸ βάρος τῶν πετρωμάτων, ὅσα εὐρίσκονται ἀνωθιν αὐτῆς καὶ τότε θραύεται καὶ καταπίπτει. Τότε, ἐὰν τὸ σπήλαιον εὐρίσκηται εἰς μέγα βάθος, ἡ κατάπτωσις τῆς ὀροφῆς του κλονίζει τὸ ἔδαφος καὶ γεννᾷ τοὺς σεισμοὺς ἐγκατακρη-

1) Ἐκ τῆς τοιαύτης ἐνεργείας τῶν ὑδάτων ἡ νῆσος Ἐλγολάνδη εἰς τὴν Βόρειον θάλασσαν ἔγινεν ἀπὸ τοῦ ἔτους 800 μ. Χ. μέχρι σήμερον χιλιάδας φορές περίπου μικρότερη, διότι ἀνθ' ὅτου τότε εἶχεν ἔκτασιν 55 χιλιάδων στρεμμάτων σήμερον δὲν ἔχει οὔτε 51.

μνίσεως· εάν όμως ή κρημνισθειτα δροφή εδρίτχηται εις μικρόν βάθος κάτω από τὸ έδαφος, γενώνται εις αὐτὸ χάσματα μεγάλα ὅμοια μὲ κρατῆρας¹. Όταν τὸ ὕδωρ περιέχῃ διάφορα αέρια, τὰ ὁποῖα κυρίως προμηθεύεται ἀπὸ τὴν ἀτμόσφαιραν, ή διαλυτικὴ του δύναμις αὐξάνεται· όταν τὸ ὕδωρ περιέχῃ ἀνθρακικὸν ὀξύ προσβάλλει καὶ διαλύει εὐκολώτατα τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦνται ἀπὸ ἀνθρακικὸν ἀρδέστιον, ὡς εἶ·ε τὸ μάρμαρον καὶ ὁ ἀρδεστούλιθος. Εἰς τὴν τοιαύτην ἐνέργειαν τοῦ ὕδατος ὀφείλεται καὶ ὁ σχηματισμὸς τῶν σταλακτικῶν ἐντὸς τῶν ὑπογείων σπηλαίων.

Καταστρεπτικὴ ἐνέργεια τοῦ πάγου.

Παγετῶνες.

Τὸ ὕδωρ εἶ·ε ἐπίσης καταστρεπτικὸν εἰς τὸ έδαφος καὶ όταν ἀκόμη πήξῃ καὶ μεταβληθῇ εἰς πάγον. Τὰ περισσότερα σώματα, όταν πηγνύονται, ἐηλαθῆ ἀπὸ ὑγρὰ γίνονται στερεά, συστέλλονται ἤτοι ἐλαττοῦνται κατὰ τὸν ὄγκον. Τὸ ἀντίθετον ὅμως συμβαίνει εἰς τὸ ὕδωρ, τὸ ὁποῖον διαστέλλεται, ἤτοι αὐξάνεται κατὰ τὸν ὄγκον του, όταν γίνεται πάγος· εὐρέθη μάλιστα ὅτι 10 κυβικὰ μέτρα ὕδατος, μεταβλλομένου εἰς πάγον, ἀποκοῦν ὄγκον ἔνδεκα κυβικῶν μέτρων. Ἡ διαστολὴ αὕτη τοῦ ὕδατος, όταν πήγνυται, προξενεῖ φοβερὰς καταστροφὰς εἰς τὰ πετρώματα, τὰ ὁποῖα εἰς τοὺς πόρους των περιέχουν ὕδωρ. Όταν τὸ ὕδωρ πήξῃ, διαστέλλεται μὲ δύναμιν καὶ σχίζει τὸ πέτρωμα, διότι οἱ πόροι του δὲν δύνανται νὰ ἀντισταθεῦν εἰς τὴν αὐξῆσιν τοῦ ὄγκου τῶν σταγόνων τοῦ ὕδατος. Τὰ μεγάλα τεμάχιο, εἰς τὰ ὁποῖα ἐσχίσθη τὸ πέτρωμα, θραύονται εἰς μικρότερα καὶ αὐτὰ πάλιν ἀπὸ τὴν αὐτὴν αἰτίαν συντρίβονται καὶ θρυμματίζονται μεταβλλόμενα ὀλίγον κατ' ὀλίγον εἰς ἄμμον. Ἡ καταστροφὴ αὕτη ὀνομάζεται ἀποσάθρωσις τῶν πετρωμάτων.

Ἄλλὰ καὶ οἱ παγετῶνες, δηλαδὴ οἱ μεγάλοι ὄγκοι πάγου, σχηματιζόμενοι ἰδίως εἰς τὰς βρειοτέρας χώρας, ὅπου ή θερμοκρασία εἶνε χαμηλὴ, γίνονται αἰτία μεγάλων καταστροφῶν τοῦ έδάφους. Ἐκεῖ τὸ ὕδωρ τῶν βροχῶν πίπτων γίνεται ἀμέσως πάγος, οἱ δὲ μικροὶ κόκκοι τοῦ πάγου σωρεύονται ὁ εἰς ἐπὶ τοῦ ἄλλου καὶ ἀποτελοῦν θαθμηδὲν μεγάλους ὄγκους 200—300 μέτρων ὕψηλούς. Όταν προστίθεται νέον ὕλικὸν εἰς αὐτοῦς τοὺς σωροὺς τοῦ πάγου, τόσον

1) Ἀπὸ τοιαύτην αἰτίαν ἐσχηματίσθη ή Βουλιαχμένη τῆς Ἀττικῆς.

αδξάνεται ἢ πίεσις ἐπὶ τοῦ χαμηλοτέρου στρώματός των, τὸ ὅποιον ἐγγίξει τὸ ἔδαφος. Ἐκ τῆς μεγάλης πίεσεως τὸ κάτω στῶμα τοῦ παγετῶνος τήκεται (λυώνει) καὶ μεταβάλλεται εἰς ὕδωρ· τότε ὅλος ὁ μέγας σωρὸς τοῦ πάγου τίθεται εἰς κίνησιν καὶ προχωρεῖ πρὸς τὰ χαμηλότερα μέρη πολὺ βραδέως, διατρέχων μόλις ἐν μέτρον περίπου καθ' ἡμέραν. Καὶ ἐν ἐμπόδιον δὲν εἶνε δυνατόν νὰ κόψῃ τὸν δρόμον εἰς τὸν παγετῶνα, ὁ ὅποιος εἶνε ἀρκετὰ ἐλαστικὸς ὥστε νὰ ὑπερπηθῇ τοῦ βράχους καὶ νὰ διέρχεται τὰ στενώματα τῆς χαράδρας, ἐντὸς τῆς ὁποίας κινεῖται, ὁμοίος μὲ παγωμένον ποταμὸν προχωροῦντα χωρὶς ὄρμην. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον οἱ παγετῶνες κατατρώγουν τὸ ἔδαφος, ἀνοίγουν μεγάλους χάνδακας, παρασύρουν τοὺς βράχους καὶ κατατρίβουν τὰ πλευρὰ τῆς χαράδρας. Εἰς τὰ ὑψηλὰ ὄρη τῶν ψυχρῶν μερῶν, τὰς Ἄλπεις, τὰ Ἰμαλάια καὶ πολλὰ ἄλλα, οἱ παγετῶνες ὄσον κατέρχονται πρὸς τὰς πεδιάδας καὶ φθάνουν εἰς θερμοκρασίαν μεγαλειτέραν, τήκονται καὶ ἀναλύονται εἰς φεβρουῶς καὶ ὀρητικὰς χειμάρρους, εἴτινες προξενοῦν παντὸς εἶδους καταστραφῆς εἰς τὸ ἔδαφος. Εἰς τὰς πολιτικὰς χώρας ὅπου ἡ θερμοκρασία εἶνε μικροτέρα τοῦ μηδενικοῦ καὶ πλησίον τῶν παραλίων, οἱ παγετῶνες φθάνουν μέχρι τῆς θαλάσσης, ἐπειδὴ δὲ ὁ πάγος εἶνε ἐλαφρότερος τοῦ ὕδατος, οἱ παγετῶνες αὐτοὶ σχηματίζουσι ἐντὸς τῆς θαλάσσης μεγάλα καὶ ὑψηλὰ ὄρη, τὰ ὅποια ἐπιπλέουσι καὶ τοξιδεύουσι πρὸς τὰ θερμότερα μέρη, ὡθούμενα ἀπὸ τοὺς ἀνέμους καὶ τὰ ρεύματα.

Ἐνέργεια τῶν ζώων. Καὶ τὰ ζῷα ἐπίσης προξενοῦσι πολλὰς ἀλλοιώσεις εἰς τὴν μορφήν τοῦ ἔδαφους. Ὑπάρχουσι ὄστρακα τῆς θαλάσσης, τὰ ὀνομαζόμενα λιθοφάγα, τὰ ὅποια κατατρυποῦσι τοὺς βράχους, τὰ δὲ κῆμα εὐρίσκουσι τοὺς βράχους εὖτω κατατρυπημένους τοὺς ἀποσυντρίβει εὐκολώτερον. Οἱ ἀρουρατοὶ, οἱ κόνικλοι, αἱ ἀλώπεκες καὶ τόσα ἄλλα ζῷα ἀνοίγουν εἰς τὸ ἔδαφος μεγάλας ὀκὰς καὶ συντείνουσι εἰς τὴν ἀλλοίωσιν τῆς μορφῆς του. Οἱ κάστορες, διὰ νὰ προφυλάξουσι τὰς φωλεὰς των ἀπὸ τὰ ὕδατα τῶν ποταμῶν, κατασκευάζουσι προχώματα.

Ἄλλὰ τὴν μεγαλειτέραν ἀλλοίωσιν τῆς μορφῆς τῆς γῆς ἐπιφέρουσι μικροσκοπικὰ τινὰ ζῷα, καὶ τοιαῦτα εἶνε τὰ κοράλλια. Τὰ κοράλλια, τὰ ὅποια οἱ ἔμποροι πωλοῦσι ὡς κόσμημα, τὰ κατασκευάζουσι θαλάσσια ζῷα πολὺ μικρὰ καὶ ἀτελῆ, τῶν ὁποίων τὸ σῶμα ὁμοιάζει μὲ μαλακὸν σωληνίσκον. Εἰς τὸ ἐν ἄκρον τοῦ σωλήνος

αὐτοῦ εἶνε τὸ στόμα των, διὰ δὲ τοῦ ἄλλου προσκολλῶνται εἰς τοὺς βράχους καὶ ζοῦν χωρὶς νὰ κινῶνται, τρεφόμενα μὲ τὸ ἀνθρακικὸν ἀσβέστιον, τὸ ὅποτον εὐρίσκουσι εἰς τὰ ὕδατα τῆς θαλάσσης. Ἀπὸ τὸ ἀνθρακικὸν αὐτὸ ἀσβέστιον τὰ κοράλλια κρατοῦν ὅ,τι εἶνε χρῆσιμον διὰ νὰ ἀναπτυχθοῦν, πετοῦν δὲ ὅ,τι δὲν χρειάζονται. Αὐτὸ, τὸ ὅποτον πετοῦν, εἶνε τὸ κοράλλιον. Τὰ κοράλλια ζοῦν κατὰ σωροὺς τὸ ἕν πλησίον τοῦ ἄλλου, ἔλα δὲ ὁμοῦ, ἐκκρίνοντα μικρὰ τεμάχια τοῦ λίθου αὐτοῦ, σχηματίζουσι ὀλίγον κατ' ὀλίγον μεγάλους ὄγκους καὶ βράχους, εἰ ὅποτοι αὐξανόμενοι βαθμηδὸν ἀπὸ γέον ὑλικὸν ἀποτελοῦν νήσους εἰς τὸν Εἰρηρικὸν ὠκεανόν, τινὲς τῶν ὁποίων μάλιστα εἶνε κατὰφυτοι καὶ κατφυκήμεναι¹.

Ἐκτὸς τῶν κοραλλίων, τὰ ὅποια ἀκόμη καὶ σήμερον ἑξακολουθοῦν νὰ κατασκευάζουσι τὰς νήσους αὐτάς, εἰς ἄλλας ἐποχὰς πολλῶν ἀρχαίων, κατὰ τὰς ὁποίας ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶχε φανῆ ἐπὶ τῆς γῆς, διάφορα ἄλλα ζῆα μικρότερα ἀπὸ τὰ κοράλλια καὶ ἀτελέστερα. ἐσχημάτισαν παμμέγιστα στρώματα λίθων².

Γεωλογικὴ ἐπιρροὴ τοῦ χρόνου. Ὅλαι αἱ ἀνωτέρω αἰτίαι, ὡς καὶ τὰ ἠφαίστεια καὶ εἰ σεισμοί, διὰ νὰ ἐπιφέρουσι τόσας μεταβολὰς εἰς τὸ ἔδαφος, ἐχρειάσθησαν πολλὸν χρόνον, κατὰ τὸν ὅποτον ἀκαταπαύστως ἐργαζόμεναι, μετέβαλλον βαθμηδὸν καὶ κατ' ὀλίγον τὸ σχῆμα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς. Πολλοὶ διάσημοι γεωλόγοι παραδέχονται, ὅτι πᾶσαι αἱ ἀνωτέρω ἀλλοιώσεις τοῦ σχήματος τῆς γῆς μέχρι τῆς σημερινῆς διαμορφώσεως αὐτῆς, συνετέλεσθησαν ἐντὸς ἀπείρου χρονικοῦ διαστήματος, περιλαμβάνοντος πολλὰ ἑκατομμύρια ἐτῶν.

Δὲν πρέπει ὅμως νὰ νομίσωμεν, ὅτι αἱ μεταβολαὶ αὗται ἐσταμάτησαν, καὶ ὅτι τὸ ἔδαφος δὲν ἔχει πλέον φόβον ἀπὸ νέας μεταβολὰς καὶ ἀλλοιώσεις, διότι ἐνὸσφ τὰ σπλάγχχνα τῆς γῆς διατελοῦν εἰς ρευστὴν καὶ ἀτμώδη κατάστασιν, ἐνὸσφ τὰ ὕδατα κυκλοφοροῦν ἐπὶ τοῦ ἐδάφους τῆς καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα ἐπιτρέπει νὰ ἀναπτύσσωνται τὰ ζῆα καὶ τὰ φυτὰ, ἢ ὄψις τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς θὰ μεταβάλλεται διαρκῶς καὶ ἀκαταπαύστως.

1) Τοιαῦτα εἶνε αἱ κοραλλιογενεῖς χθοναὶ νῆσοι τῆς Πολυνησίας.

2) Ὁ μαῦρος ἀσβεστόλιθος τῆς Τριπόλεως, ἀπὸ τὸν ὅποτον ἔχουν κτισθῆ ὄλαι αἱ οἰκίαι τῆς πόλεως, καὶ ὅστις εἶνε πολὺ ἐξηλωμένος εἰς ὅλην τὴν Ἀρκαδίαν, ἔχει κατασκευασθῆ κατὰ παρόμοιον τρόπον ἀπὸ μικρότερα ζῆα, τοὺς «νουμουλίτας». Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐγιναν καὶ τὰ στρώματα τῆς κνωλίας καὶ τοῦ χύματος, μὲ τὸ ὅποτον καθαρίζουσι καὶ στυλδῶνουν τὰ μαχαίρια.

Τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς.

Ἡ γῆ δὲν εἶνε μέχρι τοῦ κέντρου της στερεὰ καὶ ψυχρά, καθὼς τὴν βλέπομεν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν, ὅπου ζῶμεν. Ἰποκάτω τοῦ φλοιοῦ αὐτῆς βασιλεύει πολὺ μεγάλη θερμοκρασία, ἣ ὅποια δὲν ἀφίνει τὰ διάφορα ὕλικά, ὅσα τὴν ἀποτελεῖ, νὰ εἶνε εἰς στερεὰν κατάστασιν, ἀλλὰ εἰς ρευστὴν καὶ ἀτμώδη. Τὸ πάχος τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς ὑπολογίζεται ὅτι εἶνε 100 ἕως 200 χιλιομέτρων. Οἱ γεωλόγοι ἠθέλησαν νὰ καταμετρήσουν τὴν θερμοκρασίαν τῆς γῆς εἰς τὰ ἐνδότερα αὐτῆς μέρη καὶ πρὸς τοῦτο πρᾶξον εἰς ἐπιστομένας παρατηρήσεις εἰς διάφορα σημεῖα αὐτῆς, κατέληξαν δὲ εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι πέραν ὠρισμένου βῆθους ἀπὸ 20—30 μέτρων ἡ θερμοκρασία αὐξάνει σταθερῶς, ἤτοι ἀνὰ τριάκοντα μέτρα καταβάσεως, ἡ θερμοκρασία αὐξάνει κατὰ ἓνα περίπου βαθμὸν ἑκατονταδάκτου. Ἐὰν υποθέσωμεν ὅτι ἡ τοιαύτη ἀναλογία τῆς αὐξήσεως τῆς θερμοκρασίας τῆς γῆς διατηρεῖται καὶ πέραν 100 βῆθους τῶν 2000 μέτρων, ὑπερ εἶνε τὸ ἀνώτερον βῆθος, τὸ ὅσατον μέχρι σήμερον κατεμέτρησαν οἱ γεωλόγοι, φθάνομεν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἰς βῆθος ἑξήκοντα χιλιάδων μέτρων, ἡ θερμοκρασία τῆς γῆς θὰ ἀνέρχεται εἰς 2000 περίπου βαθμούς, ἀλλ' εἰς τὴν θερμοκρασίαν ταύτην τήνεται ὅλα τὰ εἶδη τῶν πετρωμάτων. Ἐκ τούτων ἀποδεικνύεται, ὅτι ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς γῆς, ἡ θερμοκρασία αὐξάνει, καὶ καθ' ὅσον ἀνερχόμεθα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν αὐτῆς ἡ θερμοκρασία ἐλαττοῦται.

Ἡφαιστεία.

Ἡφαιστειὸν ὀνομάζεται ἐν ἐξόγκημα τῆς γῆς (ὄρος, λόφος), ἐν κύρτωμα, τὸ ὅσατον ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν πάσχει ἐκρήξεις, δηλαδὴ ἀπὸ μίαν ἢ περισσοτέρας ὁτὰς ἐπὶ τῆς κορυφῆς του ἐκσφενδονίζονται μὲ μεγάλην δύναμιν λίθοι, χάματα, καπνοὶ καὶ ἐν εἶδος τετηγμένης ὕλης ὡς πύρινος ποταμός. Αἱ ὀκαί, δι' ὧν γίνονται αἱ ἐκρήξεις, λέγονται κρατήρες, τα δὲ ἐκσφενδονιζόμενα ὕλικά λάβα. Αἱ ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστειῶν ἐν συμβαίνουν πολὺ συχνά. Πολλὰ ἠφαιστεία ἠσυχάζουν ἐπὶ πολλὸν χρόνον χωρὶς νὰ ἐξέρχεται ἀπὸ τὴν κορυφὴν των παρὰ ὀλίγος καπνὸς ἢ καὶ τίποτε.

Εἰς τοιαύτην ἠσυχον κατάστασιν εὕρισκονται πολλὰ ἠφαιστεία τῆς γῆς ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, χωρὶς νὰ πάθουν ποτὲ ἐκρη-

ξιν. Τὰ ἤρξιςτεια ταῦτα ὀνομάζονται νεκρὰ ἢ ἐσβεσμένα, ἐνῷ ὅσα ἐπαθον ἐκρήξεις εἰς παρφηγημένας ἐποχάς, ἢ ἐξαικολουθοῦν νὰ πάσχουν ἀκόμη καὶ σήμερον λέγονται ἐνεργὰ ἤρξιςτεια.

Εἰς εὐνοατὸν ὁμοῦς ἐν ἤρξιςτειον νεκρὸν νὰ πάθῃ αἰφνιδίως ἔκρηξιν χωρὶς νὰ τὸ περιμένῃ κανεὶς, Ὁ Βεζούβιος τῆς Νεαπόλεως π. χ. ἀπὸ ἐρχαιοτάτων χρόνων ἐθεωρεῖτο νεκρὸν ἤρξιςτειον, εἰότε δὲν εἶχε δώσει ποτὲ σημεῖα ἐνεργείας. Αἰφνης ὁμοῦς τῷ 79 μ. Χ. ἔλαθε μεγάλην καὶ τρομερὰν ἔκρηξιν, κατὰ τὴν ὁποῖαν τὰ ὄλικά τὰ ἐκσφενδονισθέντα ἀπὸ τὴν κορυφὴν τοῦ ἐκάλυψιν καὶ ἔτασαν τρεῖς ὀλοκλήρους πόλεις, κειμένας πλησίον του, τὸ Ἡράκλειον, τὰς Σιαβίας καὶ τὴν Πομπηλιαν. Τὰ ἤρξιςτεια εὐρίσκονται σχεδὸν πάντοτε πλησίον τῆς θαλάσσης καὶ κατὰ μῆκος τῶν κυριωτέρων ρηγμάτων τοῦ φλοιοῦ τῆς γῆς.

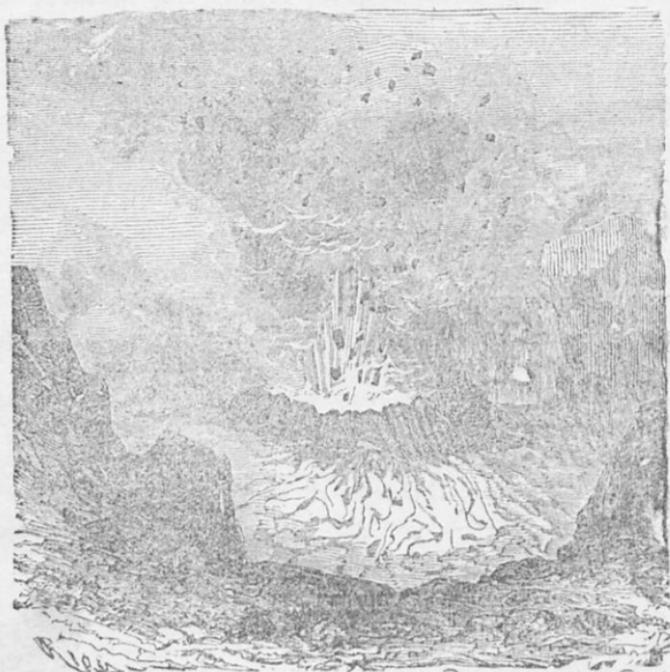
Τὰ ἐνεργὰ ἤρξιςτεια εἰς ὅλας τὰς ἡτεῖρους ὑπολογίζονται εἰς 450, ποὺ δὲ περισσότερα εἶναι τὰ νεκρὰ. Εἰς τὴν Εὐρώπῃν τὰ περιφημότερα ἤρξιςτεια εἶνε ἡ Ἐκλα ἐπὶ τῆς νήσου Ἰσλανδίας, ἡ Αἰλινα τῆς Σικελίας, καὶ ὁ Βεζούβιος τῆς Νεαπόλεως. ¹⁾

1) Ὑπάρχει καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐν ἐνεργὸν ἤρξιςτειον κάτω ἀπὸ τὴν θάλασσαν τὸ τῆς Θήρας ἢ Σαντορίνης. Ὅλη ἡ ἐσωτερικὴ παρυκία τῆς Θήρας, ὁμοῦ μὲ τὴν θηραϊκὴν ἀποτελεῖ ἕνα πλωρὸον κρατῆρα βυθισμένον εἰς τὴν θάλασσαν, ὁ ὁποῖος κατὰ διαφόρους ἐποχάς, ὅταν τὸ ἤρξιςτειον ἐπαθον ἐκρήξεις, διερράγη εἰς τεμάχια, καὶ ἀπὸ τὰ λείψανά του ἐσχηματίσθησαν τῷ 233 π. Χ. κατὰ τὸν ἱστορικὸν Πλίνιον, ἡ Θηρασία καὶ τὸ Ἀσπρονήσι, βραδύτερον, κατόπιν νέων ἐκρήξεων, ἐσχηματίσθησαν τῷ 196 π. Χ. ὡς λέγει ὁ Στράβων, αἱ νησίδες Καυμέναι. Τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1866 μέρος τῆς νησίδος Νέας Καυμένης ἤρχισε νὰ βυθίζεται καὶ ἀπὸ τὰ κύματα ἐξήρχοντο βράχοι καὶ λαβὰ, ἐξ ἧς ἐσχηματίσθη τὸ νησίδιον Γεώργιος. Τὸ νησίδιον τοῦτο ἐπαθε τὴν 20 Φεβρουαρίου ἔκρηξιν, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἀνατινάχθη εἰς ὕψος 3,00 μέτρων μεγάλη ποσότης

Ἡ νῆσος Θήρα.

Τὸ σχῆμα τῶν ἠφαιστειῶν ὁμοιάζει μὲ τὸ σχῆμα κώνου, τοῦ ὁποίου ἡ κορυφή εἶνε κομμένη. Εἰς τὸ ὑψηλότερον συνήθως μέρος τὸ ὄρος τοῦ ἠφαιστείου ἔχει μεγάλην κοιλότητα ἢ ὀπήν ἦτις, ὡς εἴπομεν, λέγεται κρατήρ. Ὁ κρατήρ εἰς ὄλην του τὴν ἐπιφάνειαν, ἐκτὸς τῆς κυρίας ὀπῆς, ἔχει καὶ πολλὰς ἄλλας μικροτέρας, σχηματίζουσαι σπήλαια, βάραθρα καὶ εἶναι ἐν μιᾷ λέξει διάτρητος, ὡς κόσκινον. Ἀπὸ ὄλας αὐτὰς τὰς ὀπὰς καὶ τὰ χάσματα, ὅταν τὸ ἠφαιστειοὺν ἠσυχάζῃ ἐξέρχονται χωρὶς μεγάλους κρότους ἀέρια, καπνοὶ καὶ διάφοροι ἀτμοί, οἱ ὁποιοὶ ἀέρχονται εἰς τὰ ὕψη, καὶ σχημα-

Κρατήρ τοῦ Βεζουβίου.

τίζουν ἐνίοτε μεγάλα σύννεφα. Οἱ ἀτμοὶ οὗτοι εἶνε κυρίως ἀτμοὶ ὕδατος, περιέχουν ὅμως καὶ μικρὰν ποσότητα ἄλλων ἀερίων, π. χ. ἀζωτον, ἀνθρακικὸν δέξυ, ὑδρόθειον κλπ.

Εἰς πολλὰ ἠφαιστεια, κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς ἡρεμίας των, συμ-

λιθῶν καὶ τέφρας. Τότε ἀνέθυσεν ἡ Ἀφροέσσα. ἄλλη μικρὰ νῆσος, ἡ ὁποία ἄλιγον κατ' ὀλίγον ἠνώθη μὲ τὸν Γεώργιον καὶ τὴν Νέαν Καϋμένην. Αἱ ἐκρήξεις τῆς Θήρας διήρκεσαν ἕως τὸ 1870, ἀλλὰ ἀπὸ τότε πάλιν ἔπεσε τὸ ἠφαιστειοὺν εἰς ὕπνον, ὅστις διαρκεῖ μέχρι σήμερον.

βαίνει να εξέρχονται από τὰς ὀπὰς τοῦ κρατήρος διάφορα ρευστά καὶ κατέρυθρα ὕλικά σχηματίζοντα μικρὰς κυρίως λίμνας, καὶ ἐντὸς αὐτῶν κοχλάζουν, ὅπως τὸ ὕδωρ, ὅταν βράζῃ. Ἀπὸ τὰς λίμνας αὐτὰς τινάσσονται μὲ δύναμιν εἰς τὸν ἀέρα μεγάλαι πεμφόλυγες (φουσκες), αἱ ὁποῖαι, ὅταν ὑψωθοῦν ἄρκετά, ἐκρήγνυνται ὡς δόμβαι μὲ κρότον καὶ διασκορπίζονται εἰς πολλὰ τεμάχια λιθαρῶν, τὰ ὁποῖα πίπτουν ὡς βροχὴ γύρω ἀπὸ τὸν κρατήρα.

Τὰ φαινόμενα αὐτὰ γίνονται ἀκόμη φοβερώτερα, ὅταν πλησιάζῃ ἡ ἔκρηξις, τὴν ὁποίαν συνοδεύουν ἰσχυροὶ σεισμοὶ καὶ τρομεροὶ κρότοι. Πυκνοὶ ἀτμοὶ ἐκσπενδονίζονται τότε εἰς μέγιστον ὕψος σχηματίζοντες μεγάλα σύννεφα, τὰ ὁποῖα ἀποκρῦπτουν τὸν ἥλιον, ἐνῶ ἀκατάπαυστοι ἀστραπαὶ φωτίζουν τὴν σκοτεινὴν ἐκείνην ἔκτασιν. Αἱ διάφοροι πηγαὶ καὶ τὰ ρυάκια, τὰ ὁποῖα εὗρίσκονται εἰς ἄρχετὴν ἀπόστασιν, στερεοῦν, εἰς τὴν ὕδατά των καταπίνονται ἀπὸ τὰ χάσματα, τὰ ὁποῖα ἰνοῦνται εἰς τὸ ἔδαφος. Ἀπὸ τὸν κρατήρα τινάσσονται ἐν εἴδει βροχῆς βρόχοι, λίθοι, χῶματα καὶ τέφρα, ὁ δὲ ρευστὸς καὶ πύρινος πηλὸς (ἢ λάβι) ὁ ὁποῖος, ὡς εἴτομεν ἀνωτέρω, πρὸ τῆς ἐκρήξεως ἐσχημάτιζε μικρὰς λίμνας, αὐξάνει πολὺ καὶ μεταβάλλει τὸν κρατήρα εἰς καιομένην θάλασσαν, ἣτις ἐκχυλίζει καὶ χύεται πρὸς τὸ κάτω σχηματίζουσα ἐνίοτε κυρίως παταμοῦς.

Εἶνε ἀπίστευτος ἡ ποσότης τῶν λίθων καὶ τῶν χωμάτων, τὰ ὁποῖα ἐκσπενδονίζονται τὰ ἡφαίστεια κατὰ τὴν ἔκρηξιν των, ὅσα δὲ ἐλαφρὰ ὕλικά τινάχθουν ἀπὸ τὸν κρατήρα παρασύρονται ὑπὸ τῶν ἀνέμων εἰς μεγάλης ἀποστάσεις. Κατὰ τὴν ἔκρηξιν τοῦ Βεζουβίου ἦτις ἐγένετο τῷ 79 μ. Χ. τὰ ἐκσπενδονισθέντα χῶματα καὶ ἡ τέφρα ἔφθασαν μέχρι τῆς Συρίας καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας. Εἰς μίαν ἔκρηξιν ἡφαιστείου εἶνε δυνατόν νὰ γεννηθοῦν ὀλόκληρα βουνὰ ἀπὸ τὰ ὕλικά, τὰ ὁποῖα ἐκσπενδονίζει, ἄλλοτε ὁμοῦ συμβαίνει νὰ ἐξαφανισθῇ ἐντελῶ: τὸ ὄρος τοῦ ἡφαιστείου, τοῦ ὁποῦ τὰ ὕλικά σκορπίζονται εἰς ἄ καὶ ἀριστερὰ κατὰ τὴν ἔκρηξιν μὲ φοβερὰν δύναμιν. Ὅταν ἐγένετο ἡ ἔκρηξις τοῦ ἡφαιστείου **Τιμβόρου** ἐπὶ τῆς νήσου **Σουμβίνος** τῶν ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν τὰ ἐκσπενδονισθέντα ὕλικά ἤσαν τόσον πολλά, ὥστε θὰ ἤρκευον, ἐὰν ἐσωρευόντο ὁμοῦ, νὰ σχηματίσουν ὄρος ἔχον ὕψος 15000 μέτρων.

Σεισμοί.

Ὅσakis αἰσθανόμεθα νὰ σείεται τὸ ἔδαφος ὑπὸ τοὺς πόδας μας λέγομεν ὅτι γίνεται σεισμός. Κατὰ τοὺς γεωλόγους τὰ εἶδη τῶν σεισμῶν διαιροῦνται εἰς τρεῖς κατηγορίας ἀναλόγως τῶν αἰτιῶν, αἱ ὁποῖαι προκαλοῦν αὐτούς. Τὰ εἶδη ταῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς :

1) *Σεισμοὶ ἐγκατακρημνίσεως.* Ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ρέουν ὕδατα, ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας αὐτῆς οἱ ποταμοί, οἱ ρύακες κλπ. Τὰ ὕδατα ταῦτα κατατρώγουν ἔσωθεν τὸν φλοιὸν τῆς γῆς καὶ σχηματίζουν μεγάλα κοιλώματα. Ὅταν συμπέσῃ αἱ ὄροφαι τῶν κοιλωμάτων αὐτῶν πιεζόμεναι ἐκ τοῦ βάρους τῶν ὑπερκειμένων στρωμάτων νὰ θραυσθοῦν καὶ νὰ καταπέσουν, τὸ ἔδαφος σείεται. Οἱ τοιοῦτοι σεισμοὶ λέγονται *σεισμοὶ ἐγκατακρημνίσεως*, συμβαίνουν δὲ συνήθως εἰς μικρὰν ἔκτασιν καὶ δὲν εἶνε οὔτε πολὺ ἰσχυροί, οὔτε μεγάλης διαρκείας, οὔτε καὶ πολὺ καταστρεπτικοί.

2) *Ἡφαιστειογενεῖς σεισμοί.* Οἱ σεισμοὶ οὔτοι συμβαίνουν κατὰ τὰς ἐκρήξεις τῶν ἠφαιστειῶν, ὁπότε ἡ διάπυρος ρευστὴ καὶ ἀτμώδης ὕλη τοῦ ἐσωτερικοῦ τῆς γῆς καὶ τὰ ἐν αὐτῇ ἀέρια προσπαθοῦν νὰ διαρρήξουν τὸν φλοιὸν τῆς γῆς καὶ νὰ ἐλευθερωθοῦν. Κατὰ τὴν προσπάθειάν των ταύτην, τὸ ἔδαφος τινάσσεται καὶ σείεται ἰσχυρῶς· οἱ τοιοῦτοι σεισμοὶ λέγονται *ἠφαιστειογενεῖς*, εἶνε μὲν ἰσχυροὶ ἀλλὰ δὲν ἐκτείνονται εἰς πολὺ μεγάλην ἔκτασιν.

3) *Τεκτονικοὶ σεισμοί.* Εἶπομεν ἄλλοτε ὅτι πᾶν σῶμα ψυχόμενον συστέλλεται, ἤτοι ἐλαττοῦται κατὰ τὸν ὄγκον. Ἀκολουθοῦσα τὸν κανόνα τοῦτον καὶ ἡ ἐσωτερικὴ διάπυρος, ρευστὴ καὶ ἀτμώδης μᾶζα τῆς γῆς, ἐπ' ὅσον ἐξκολουθεῖ νὰ ψύχεται, γίνεται μικροτέρα κατ' ὄγκον, καὶ ὡς ἐκ τούτου γεννῶνται ἄνωθεν καὶ πρὸς τὰ πλάγια μεγάλα κενὰ διαστήματα. Ἀλλὰ καὶ ὁ στερεὸς φλοιὸς τῆς γῆς ψύχεται διαρκῶς, συνεπῶς συστέλλεται καὶ ρυτιδῶνται (ζαρώνει), ὁπότε γεννῶνται ἐντὸς αὐτοῦ μεγάλα ρήγματα καὶ τεράστια χάσματα, τὰ ὁποῖα κατορθώνουν νὰ φθάνουν μέχρι τῆς ρευστῆς μάζης. Ἐντὸς τῶν ρηγμάτων καὶ τῶν χασμάτων τούτων κατακίπτουν τότε τμήματα τοῦ στερεοῦ φλοιοῦ, ἐπειδὴ ὠθοῦνται ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὑπερκειμένων στρωμάτων καὶ οὕτως ἐκ τῶν γενομένων καταπτώσεων σείεται τὸ ἔδαφος. Οἱ τοιοῦτοι σεισμοὶ λέγονται *τεκτονικοὶ* καὶ εἶνε οἱ τρομερώτεροι καὶ καταστρεπτικώτεροι πάντων. Οἱ τεκτονικοὶ σεισμοὶ δὲν σείουν μόνον τὸν τόπον, εἰς τὸν ὁποῖον

συμβαίνουν, ἀλλὰ μεταδίδουν τοὺς τιναγμοὺς καὶ τὰς δονήσεις εἰς πολλοὺς μεμακρυσμένους τόπους. Ἐνεκα τούτου λόγου τούτου ἐκείνοι οὗτοι τόποι, εἰς τοὺς ὁποίους γεννῶνται οἱ τεκτονικοὶ σεισμοὶ λέγονται αὐτόσειστοι, ἐκείνοι δὲ εἰς τοὺς ὁποίους μεταδίδονται οἱ τιναγμοὶ καὶ αἱ δονήσεις καλοῦνται ἑτερόσειστοι. Ἐν Ἑλλάδι ἡ Κόρινθος, τὸ Αἴγιον, ἡ Ζάκυνθος, ἡ Κεφαλληνία, ἡ Λοκρὶς καὶ πολλὰ ἄλλα μέρη εἶνε αὐτόσειστοι τόποι. Αἱ Ἀθήναι εἶνε ἑτερόσειστοι καὶ δι' αὐτὸ δὲν γίνονται εἰς αὐτὰς οὔτε συχνοὶ οὔτε ἰσχυροὶ σεισμοί, ἔνεκα δὲ τούτου διεσώθησαν μέχρι σήμερον πολλὰ ἀρχαῖα μνημεῖα, ἐνῶς εἰς τὴν Ὀλυμπίαν τὰ μνημεῖα κατεστράφησαν ἐντελῶς ἀπὸ σεισμοῦ. Εἰς τοὺς αὐτόσειστους τόπους ὁ σεισμός τιᾶσαι τὸ ἔδαφος ἐκ τῶν κάτω πρὸς τὰ ἄνω, δι' αὐτὸ ὀνομάζεται καὶ κάθετος, ἐνῶς εἰς τοὺς ἑτερόσειστους τόπους οἱ σεισμοὶ εἶνε συνήθως κυματοειδεῖς, ἤτοι τὸ ἔδαφος κινεῖται ὅπως τὰ κύματα τῆς θαλάσσης. Ἡ ἱστορία ἀνσφέρι πολλὰ παραδείγματα τεκτονικῶν σεισμῶν, τῶν ὁποίων ἡ δύναμις ὑπῆρξε φοβερά. Εἰς τὴν *Ριοβάμβην* τῆς δημοκρατίας τοῦ Ἰσημερινοῦ ἐν Ἀμερικῇ τεκτονικὸς σεισμός, γενόμενος τῷ 1797, ἀνετίναξεν ἐκ τοῦ τάφου τοῦ ἐν τῷ νεκροταφείῳ νεκροῦς. Ἐπίσης κατὰ τὸν σεισμὸν τοῦ 1792 ἐν *Πορτογαλίᾳ* (Port-Royal) τῆς Ἰαμαϊκῆς (μῖα, τῶν Μεγάλων Ἀντιλλῶν νήσων τῆς Ἀμερικῆς), οἱ ἄνθρωποι ἐσφενδονίζοντο εἰς τὸν ἄερα καὶ ἐρρίπτοντο εἰς τὴν θάλασσαν.

Ἡ ταχύτης τῶν σεισμῶν εἶνε τὸσον μεγαλειτέρα, ὅσον συμπαγέστερα εἶνε τὰ πετρώματα τὰ ἀποτελοῦντα τὸ ἔδαφος, ἢ δὲ διάρκειαι αὐτῶν δὲν εἶνε μεγάλη καὶ ὀλίγα δευτερόλεπτα ἀρκοῦν διὰ νὰ ἐπιφέρουν φοβεράς καταστροφάς. Ὁ σεισμός τῆς Σικελίας π. χ. ὁ γενόμενος τῷ 1639, ἐντὸς ὀλίγων δευτερολέπτων κατέστρεψε τὴν Κατάνην μετὰ τῶν πέριξ χωρίων καὶ ἐπέφερε τὸν θάνατον εἰς 60000 ἀνθρώπους. Ὁ σεισμός, ὅστις κατέστρεψε τὴν Λισσαβῶνα τῆς Πορτογαλίας τῷ 1755, εἶχε ταχύτητα 1650 μέτρων κατὰ δευτερόλεπτον.

Ἐκ τῶν ἰσχυρῶν τεκτονικῶν σεισμῶν ἀνοίγουν ἐνίοτε μεγάλαι ρωγμαὶ εἰς τὸ ἔδαφος, ἐντὸς τῶν ὁποίων καταχώνονται χωρία καὶ πόλεις, ποταμοὶ πλημμυροῦν, πηγαὶ στερεοῦν. ἡ θάλασσα ἀποσύρεται ἀπὸ τὴν ξηρὰν ἢ ὀρμᾶ εἰς μεγάλην ἔκτασιν ἐντὸς αὐτῆς προξενουσα φοβεράς καταστροφάς. Κατὰ τὸν σεισμὸν τῆς *Καλαβρίας* ἐν Ἰταλίᾳ, ὅστις συνέβη τῷ 1783, ἡ θάλασσα εἰσορμήσασα ἐντὸς τῆς ξηρᾶς συνέτριψεν ὅλα τὰ ἐν τῷ λιμένι πλοῖα καὶ κατέστρεψεν

δολόκληρον τὴν πόλιν, ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς ὁποίας ἐτάφησαν 12000 ἄνθρώπων. Καὶ σήμερον ἀκόμη ὁ τηλεγράφος συχνὰ μᾶς πληροφορεῖ περὶ μεγάλων τεκτονικῶν σεισμῶν, οἱ ὅποιοι συμβαίνουν εἰς διαφόρους χώρας, ἰδίως τῆς Ἀμερικῆς, μὲ πολλὰ καταστρεπτικὰ ἀποτελέσματα.

Θερμαὶ πηγαί.

Ἡ μεγάλη θερμοκρασία, ἣ ὁποία βασιλεύει εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς γῆς, εἶνε ἡ αἰτία, ἣτις θερμαίνει, ὅσα ὕδατα εἰσδύουν διὰ τῶν πολλῶν ρωγμῶν τοῦ ἐδάφους ἐντὶς αὐτοῦ καὶ προχωροῦν πολὺ βαθέως. Ὅταν πάλιν τὰ ὕδατα αὐτὰ ἐξέλθουν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς δι' ἄλλων σχισμᾶδων, εἶνε θερμὰ καὶ σχηματίζουσιν τὰς *θερμὰς πηγάς*. Ὅστε αἰτία τῆς θερμότητος τοῦ ὕδατος πηγῶν τινῶν εἶνε ἡ μεγάλη θερμοκρασία, ἣτις ἐπικρατεῖ εἰς τὰ ἐσωτερικὰ μέρη τῆς γῆς.

Τὸ ὕδωρ, ὅταν εὐρίσκεται εἰς τὴν συνήθη ἀτμοσφαιρικὴν πίεσιν, βράζει καὶ ἀρχίζει νὰ ἐξατμίζεται, ἂν τὸ θερμωθῆν μέχρις 100 βαθμῶν· ὅταν ὅμως εὐρίσκεται ὑπὸ μεγαλειτέραν πίεσιν, χρειάζεται πολὺ μεγαλειτέρα θερμοκρασία διὰ νὰ τὸ ἐξατμίσῃ. Ἐξηκριδῶθη λοιπόν, ὅτι τὸ ὕδωρ χρειάζεται νὰ θερμανθῇ μέχρις 121 βαθμῶν διὰ νὰ ματοβληθῇ εἰς ἀτμούς, ὑπὸ πίεσιν 2 ἀτμοσφαιρῶν.

Εἰς τὰ βάθη τοῦ ἐδάφους ὑπάρχει πολὺ μεγάλη πίεσις, ἣ ὁποία δὲν ἀφίνει νὰ ἐξατμισθῇ τὸ εἰσδύσαν ὕδωρ τῶν βροχῶν, ἂν καὶ ἡ θερμοκρασία εἶνε πολὺ μεγαλειτέρα τῶν 100 βαθμῶν· ὅταν ὅμως τὸ ὕδωρ φθάσῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς, ἔκου ἡ πίεσις ἐλαττοῦται πολὺ, ἐξατμίζεται ἀφινιδίως, καὶ οἱ ἀτμοὶ τοῦ τινάσσου ὑψηλά, ὅσον ὕδωρ ἐβρουν ἐπάνω των καὶ τὸ ἐκσφενδονίζουσιν εἰς τὸν ἄερα, καθὼς συμβαίνει εἰς τὰ ἠφαίστεια μὲ τοὺς ἀτμούς, τοὺς ὁποίους περι-κλείει ἡ λάβα.

Ὑπάρχουσιν θερμαὶ πηγαί, εἰς τὰς ὁποίας τὸ ὕδωρ τινάσσεται εἰς ὕψος 30—60 μέτρων, ἐν ᾧ συγχρόνως τὸ ἔδαφος σείσεται καὶ ἀκούονται ὑπόγειοι κρότοι. Εἰς τὴν κατάψυχρον Ἰσλανδίαν ὑπάρχουσιν δύο ὄνομασταὶ θερμαὶ πηγαί, ἡ Γκάτζερ καὶ ἡ Σρόρηρ, αἱ ὁποῖαι ἀνά 24 ὥρας πάσχουσιν μικρὰς ἐκρήξεις, ὡς ἀνωτέρω.

Τὰ θερμὰ ὕδατα, κατὰ τὴν ἀνάβλυσίν των ἐκ τοῦ βάθους τῆς γῆς, παραλαμβάνουσιν διάφορα στοιχεῖα ἐκ τῶν ὄρυκτων, οἷον σίδηρον, θειον, διάφορα ἄλατα, ἀναλόγως τῶν στρωμάτων, τὰ ὁποῖα συναν-

ποδῶν εἰς τὸν δρόμον των. Αἱ θερμαὶ πηγαί, τῶν ὁποίων τὰ ὕδατα περιέχουν τοιαῦτα ὀρυκτὰ στοιχεῖα χρησιμεύουν εἰς θεραπείαν διαφόρων ἀσθενειῶν καὶ καλοῦνται *ιαματικαὶ πηγαί*.

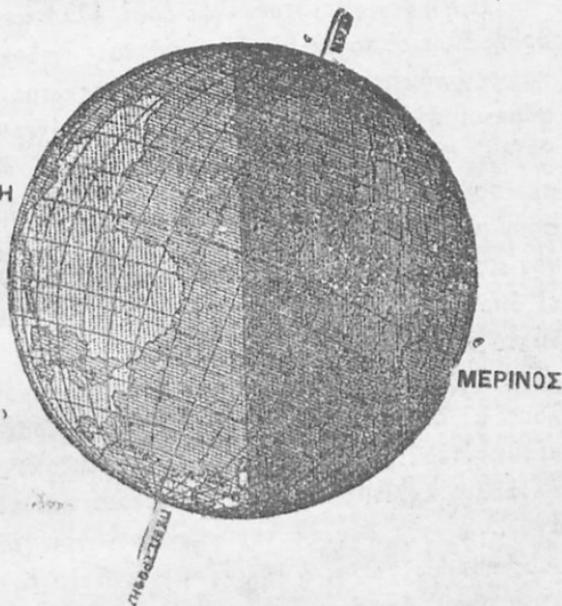
Ἐν Ἑλλάδι αἱ σπουδαιότεραι *ιαματικαὶ πηγαί* εἰνε αἱ τῆς Αἰδηφοῦ, Ὑπάτης, Θερμοπολῶν, Μεθάνων, Κύθνου, Λουτρακίου. Κυλλήνης, Λαγκαδᾶ, αἱ παρὰ τὴν Νιγρίταν καὶ παρὰ τὸ Δερεὶ Μελῆ τῶν Σερρῶν.

Ἡ κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά της.

Ἡμέρα καὶ νύξ.

Ἡ γῆ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της ὡς βέμβυξ (σβούρα) ἐκ θυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἰς διάστημα μιᾶς ἡμέρας, ἀποτελουμένης ἐξ 24 ὥρῶν· ἡ κίνησις αὕτη ὀνομάζεται *ἡμερησία περιστροφή*. Κατὰ τὴν περιστροφικὴν τῆς κίνητιν ἡ γῆ παρουσιάζει εἰς τὸν ἥλιον διαδοχικῶς τὰ διάφορα σημεῖα τῆς ἐπιφανείας της. Ἐκ τῆς ἡμε-

ρησίας ταύτης κινήσεως τῆς γῆς παράγεται ἡ ἡμέρα καὶ ἡ νύξ, διότι ὅσοι μὲν τόποι εἰνε ἐκτεθειμένοι εἰς τὸν ἥλιον ἔχουν ἡμέραν, ὅσοι δὲ εὐρίσκονται εἰς τὸ σκιερὸν μέρος τῆς γῆς (τὸ μὴ φωτιζόμενον ὑπὸ τοῦ ἡλίου) ἔχουν νύκτα. Ἐκ τοῦ γεγονότος τούτου ἐπέρχεται ἐπίσης καὶ ἡ διαφορὰ τῶν ὥρῶν τῆς ἡμέρας, διότι ὅσοι τόποι διέρχονται ἀκριβῶς ἔμπροσθεν τοῦ ἡλίου ἔχουν μεσημέριαν, ὅσοι δὲ εὐρίσκονται ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν ἔχουν μεσονύκτιον. Οἱ τόποι, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν περιστροφὴν τῆς γῆς φέρονται πρὸς τὸ φῶς, ἔχουν πρωτῶν, ὅσοι δὲ ἀπομακρύνονται τοῦ

Στροφή τῆς γῆς περὶ τὸν ἄξονά της.

ἡμέρας, ὅσοι δὲ εὐρίσκονται ἀκριβῶς εἰς τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν ἔχουν μεσονύκτιον. Οἱ τόποι, οἱ ὅποιοι μὲ τὴν περιστροφὴν τῆς γῆς φέρονται πρὸς τὸ φῶς, ἔχουν πρωτῶν, ὅσοι δὲ ἀπομακρύνονται τοῦ

φωτός, ἔχουν ἑσπέραν. Ἐντεῦθεν προέρχεται καὶ ἡ διαφορὰ τῆς ὥρας εἰς διαφόρους τόπους. Οὕτως, εἴαν ἐν Ἀθήναις εἶνε μεσημβρία, εἰς τὴν Ρώμην ἔχουν 11 ὥρας καὶ 15 λ. π. μ., εἰς Παρισίους 10 ὥρας 34 λ., εἰς Λονδίνον 10 ὥρας 25 λ., εἰς Βερολίνον 11 ὥρας 18 λ., εἰς Πετρούπολιν 12 ὥρας 26 λ. μ. μ. Σήμερον τὰ ἔθνη παρεδέχθησαν συμβατικὴν ὥραν. ἦτοι εἰ τόποι μιᾶς γῆνης ζώνης πλάτους 15^ο ἔχουν τὴν αὐτὴν ὥραν. Οἱ τόποι ἐκάστης ζώνης διαφέρουν κατὰ μιαν ὥραν τῶν τόπων τῆς παρακειμένης ζώνης.

Ἡ διάρχεια τῆς περιστροφικῆς κινήσεως τῆς γῆς διηρέθη εἰς 24 ὥρας, ἐκάστη ὥρα εἰς 60 λεπτά, καὶ ἕκαστον λεπτὸν εἰς 60 δευτερόλεπτα. Ἐκαστος τόπος περιστρεφόμενος ἐπανάρχεται εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν μετὰ 24 ὥρας.

Αἰτία ἀνισότητος ἡμερῶν καὶ νυκτῶν.

Ἡ γῆ δὲν περιστρέφεται ὀρθῇ ἀλλὰ κεκλιμένη. Ἐὰν ἐστρέφετο ὀρθῇ, ὅλοι οἱ τόποι θὰ εἶχον πάντοτε δωδεκάωρον ἡμέραν καὶ δωδεκάωρον νύκτα. Ἐπειδὴ ὅμως εἶνε κεκλιμένη, ὅσοι τόποι περιστρεφόμενοι ἔχουν νὰ διαγράψουν μεγαλειότερον τόξον ἔμπροσθεν τοῦ ἡλίου, δηλαδὴ ὅσοι μένουν ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας περισσότερον χρόνον, ἔχουν μεγαλειτέρας ἡμέρας, ὅσοι δὲ διαγράφουν μικρότερον τόξον, δηλαδὴ εἶνε ἐκτεθειμένοι ὀλιγώτερον χρόνον εἰς τὸ φῶς τοῦ ἡλίου, ἔχουν μικροτέρας ἡμέρας. Εἰς τοὺς τόπους, οἱ ὅποιοι κεῖνται ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἡ ἡμέρα εἶνε ἴση πρὸς τὴν νύκτα καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ ἔτους, Ἐφ' ὅσον ἀπομακρυνόμεθα τῆς γραμμῆς τοῦ ἰσημερινοῦ, καὶ προχωροῦμεν πρὸς τοὺς πόλους, οἱ διαφοραὶ τῆς διαρκείας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς γίνονται αἰσθητότεραι, διότι οἱ τόποι οὗτοι εὗρισκονται ἐκτεθειμένοι εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας πότε περισσότερον καὶ πότε ὀλιγώτερον χρόνον ἀναλόγως τῆς θέσεως τῆς γῆς ἀπέναντι τοῦ ἡλίου¹. Εἰς τὰς παρὰ τοὺς πόλους χώρας ὁ ἥλιος μένει ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα ἐπὶ πολλοὺς μῆνας καθ' ἕκαστον ἔτος, εἰς δὲ τοὺς πόλους μία ἡμέρα διαρκεῖ ἐξ ὀλοκλήρου μῆνας, μία δὲ νύξ' ἑτέρας ἐξ, ἦτοι τὸ ἔτος ἀποτελεῖται ἀπὸ ἐν ἡμερονύκτιον. Ὅσοι τόποι ἔχουν τὰς μεγαλειτέρας ἡμέρας

1) Εἰς τὰς Ἀθήνας, αἰτῖνας ἔχουν γεωγραφικὸν πλάτος 37^ο, 58'. ἡ μεγαλειτέρα ἡμέρα τοῦ ἔτους κατὰ τὸ θέρος διαρκεῖ 14 ὥρας καὶ 40', ἡ δὲ νύξ' 9^ο ὥρ. καὶ 20', ἐνῶ κατὰ τὸν χειμῶνα συμβαίνει τὸ ἀντίστροφον.

κατά τὴν ἐποχὴν τοῦ ἔτους, μετὰ ἕξ μῆνας ἔχουν τὰς μικροτέρας ἡμέρας, διότι εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀντίθετον θέσιν.

Κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον.

Ἡ γῆ, ἐνῶ στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, κινεῖται συγχρόνως καὶ περὶ τὸν ἥλιον. Ἡ κίνησις αὕτη λέγεται περιφορὰ τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον καὶ γίνεται εἰς διάστημα ἑνὸς ἔτους, ἦτοι 365 ἡμερῶν καὶ 6 ὥρῶν περίπου (ἀκριβέστερον 365 ἡμερῶν, 5 ὥρῶν, 48' καὶ 49" λεπτῶν) μετὰ ταχύτητα 29500 μέτρων τὸ δευτερόλεπτον.

Κατὰ τὴν κίνησιν ταύτην περὶ τὸν ἥλιον ἡ γῆ διαγράφει καμπύλην γραμμὴν, σχεδὸν κυκλικήν, ἢ ὅποια ὀνομάζεται τροχιά¹ ἢ τροχιά τῆς γῆς λέγεται ἐκλειπτικὴ, διότι ὅταν εὐρεθοῦν ἐπ' αὐτῆς ὁ ἥλιος, ἡ γῆ καὶ ἡ σελήνη συμβαίνουν αἱ ἐκλείψεις τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης.

Αἰτία τῆς περιφορᾶς τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον εἶνε ὁ νόμος τῆς παγκοσμίου ἑλξεως, κατὰ τὸν ὅποιον τὰ μεγαλείτερα οὐράνια σώματα ἔλκουν τὰ μικρότερα. Αἶτινα ἀναγκάζονται νὰ κινῶνται περίεξ τῶν πρώτων, διαγράφοντα καμπύλην γραμμὴν σχεδὸν κυκλικήν, ἣτις ἐν τῇ μαθηματικῇ ὀνομάζεται ἑλλειψις.

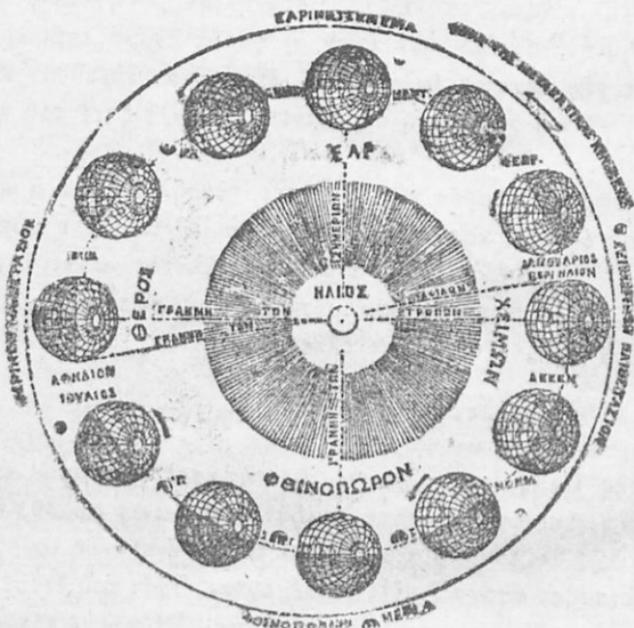
Αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους.

Ἐκ τῆς ἐνιαυσίας κινήσεως τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον καὶ ἐκ τῆς θέσεως, τὴν ὅποιαν ἐκάστοτε λαμβάνει ἀπέναντι αὐτοῦ, ἐπέρχεται μεταβολὴ τῆς θερμοκρασίας ἐκάστου τόπου, ἐνεκα δὲ τούτου διακρίνονται τέσσαρες ἐποχαί, αἵτινες λέγονται ὥραι τοῦ ἔτους: τὸ ἔαρ, τὸ θέρος, τὸ φθινόπωρον καὶ ὁ χειμῶν¹. Ἡ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον τρέχουσα εἰς τὸ διάστημα ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς, ἀλλὰ συγχρόνως στρεφομένη περὶ τὸν ἄξονά της παρουσιάζει εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου τοῦ: διαφόρους τόπους της τὸν ἕνα κατόπιν τοῦ ἄλλου. Ἐκ τῆς θέσεως λοιπόν, τὴν ὅποιαν ἔχει ἡ γῆ ἐπὶ τῆς ἐκλειπτικῆς καὶ ἐκ τοῦ μέρους αὐτῆς, ὅπου εἶνε ἐκτεθειμένον εἰς τὸ ἡλιακὸν φῶς, ἐξαρτῶνται αἱ τέσσαρες ὥραι τοῦ ἔτους. Αἱ ὥραι τοῦ ἔτους, εἶνε ἀντίθετοι εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια: ὅταν δηλαδὴ οἱ κάτοικοι τοῦ ἑνὸς

1) Ἐκάστη ὥρα τοῦ ἔτους διαρκεῖ τρεῖς μῆνας. τὸ ἔαρ ἀρχεται τὴν 8ην Μαρτίου, τὸ θέρος τὴν 8ην Ἰουνίου, τὸ φθινόπωρον τὴν 10ην Σεπτεμβρίου καὶ ὁ χειμῶν τὴν 8ην Δεκεμβρίου.

ήμισφαιρίου έχουν θέρους, οι του άλλου έχουν χειμώνα και τανάπαλιν. Διὰ τὸ ἐπινοήσωμεν τοῦτο καλλίτερον ἀρκεῖ νὰ παρατηρήσωμεν τὸ κάτωθι σχῆμα. Αἱ σφαῖραι παριστάνουν τὴν γῆν εἰς διαφορὰ μέρη τῆς ἐκλειπτικῆς κατὰ τὴν περιφορὰν τῆς περὶ τὸν ἥλιον ἀπ' ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς. Εἰς τὰς σφαῖρας αὐτὰς ἡ ὀριζωντία γραμμὴ ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς εἶνε ὁ ἴσημερινὸς τῆς γῆς, ὅστις διαιρεῖ τὴν σφαῖραν εἰς δύο ἴσα μέρη, ὃ δὲ ἄξων τῆς γῆς φαίνεται κεκλιμένος.

Ὅταν ἡ γῆ εὐρίσκεται ὀριζωντίως πρὸς τὰ δεξιὰ. ὅπου φθάνει τὴν 8ην Δεκεμβρίου, ὁλόκληρος ἡ περὶ τὸν Β. πόλον χώρα δὲν φω-

Κίνησις τῆς γῆς περὶ τὸν ἥλιον—ὥραι τοῦ ἔτους.

τίζεται ὑπὲρ τοῦ ἡλίου, ἐνῶ ὁ Ν. πόλος εὐρίσκεται εἰς τὸ φῶς. Τότε διὰ τὸ Β. ἡμισφαίριον ἀρχεται ὁ χειμὼν, διὰ δὲ τὸ νότιον ἰδὲ θέρους. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἡ γῆ εὐρίσκεται εἰς τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον ἢ περιήλιον σημεῖον, ἧτοι εἰς τὴν μικροτέραν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ἀπὸ τοῦ ὅπου ἀρχίζει νὰ ἀπομακρύνεται, ἐφ' ὅσον διαγράφει τὴν τροχιάν τῆς. Ἐὰν καὶ εὐρίσκεται ὁμοίως πλησιέστερον πρὸς τὸν ἥλιον τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ γῆ, ἡ θερμότης, τὴν ὅπου λαμβάνει, εἶνε μικρά, διότι αἱ ἡλιακαὶ ἀκτίνες πέπτουν πλαγίως. Ἐφ' ὅσον προχωρεῖ πρὸς τὰ ἄνω ἡ γῆ, ἐκθέτει βαθμηδὸν

περισσότερον μέρος τοῦ Β. ἡμισφαιρίου της εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἀποκρύπτει μέρος τοῦ νοτίου, μέχρις ἔτου τὴν 8ην Μαρτίου φθάνει εἰς τὸ κατακόρυφον σημεῖον, ἤτοι εἰς τὴν περίοδον ἐκείνην, ἣτις καλεῖται *ἔαρινή ἰσημερία*, διότι ἡ ἡμέρα εἶνε ἴση πρὸς τὴν νύκτα. Τοῦτο συμβαίνει, διότι εἰ δύο πόλοι τῆς γῆς φωτίζονται ἐξ ἴσου ὑπὸ τοῦ ἡλίου καὶ ἔχουν τὴν αὐτὴν περίπου θερμότητα, ἐνῶ ὁ ἥλιος ρίπτει τὰς ἀκτῖνάς του καθέτως ἐπὶ τοῦ Ἰσημερινοῦ. Ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης ἀρχεται εἰς τὸ βόρειον ἡμισφαίριον τὸ *ἔαρ*.

Μετὰ τὴν ἔαρινὴν ἰσημερίαν ἡ γῆ προχωρεῖ πρὸς ἀνατολὰς (ἀριστερὰ τοῦ σχήματος), ἐκθέτουσα ὀλίγον κατ' ὀλίγον μεγαλύτερον μέρος τοῦ Β. πόλου εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἀποκρύπτουσα ἀνάλογον μέρος τοῦ Ν. πόλου. Αἱ ἡμέραι γίνονται μεγαλύτεραι, αἱ δὲ νύκτες μικρότεραι, μέχρις ἔτου τὴν 9 Ἰουνίου ἡ γῆ φθάνει εἰς τὸ *θερινὸν ἡλιοστάσιον* ἢ εἰς τὸ ἀπῆλιον σημεῖον, ἔπου ἡ γῆ εὐρίσκειται εἰς τὴν μεγαλύτεραν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἡλίου, ἀρχίζουσα πάλιν νὰ πλησιάζῃ αὐτόν, ἐπ' ὅσον ἐξακολουθεῖ τὴν τροχιάν της. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἔχομεν θέρος καὶ αἰσθανόμεθα μεγάλην θερμότητα, διότι αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πίπτουν σχεδὸν καθέτως ἐπὶ τοῦ ἡμισφαιρίου, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ ζῶμεν καὶ οὐχὶ πλαγίως. Οἱ κάτοικοι τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου ἔχουν τότε χειμῶνα.

Ἐξακολουθοῦσα τὴν πορείαν αὐτῆς ἡ γῆ ἐκθέτει βαθμηδὸν μικρότερον μέρος τοῦ Β. πόλου εἰς τὸν ἥλιον, ἡ ἡμέρα ἀρχίζει πάλιν νὰ γίνεται μικρότερα καὶ ἡ νύξ μεγαλύτερα μέχρις ἔτου τὴν 11ην Σεπτεμβρίου φθάσῃ εἰς τὴν *φθινοπωρινὴν ἰσημερίαν*, ὁπότε ὁ ἥλιος ρίπτει πάλιν τὰς ἀκτῖνάς του καθέτως, ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ φωτίζει καὶ θερμαίνει ἐξ ἴσου τὰ δύο ἡμισφαίρια, δι' ὃ καὶ ἡ ἡμέρα εἶνε ἴση πρὸς τὴν νύκτα. Τότε ἀρχεται δι' ἡμᾶς τὸ φθινόπωρον, διὰ δὲ τοῦ κατοίκους τοῦ Ν. ἡμισφαιρίου τὸ *ἔαρ*.

Ἡ γῆ ἔπειτα ἐξακολουθεῖ διαγράφουσα τὴν τροχιάν της καὶ ἐκθέτουσα βαθμηδὸν μεγαλύτερον μέρος τοῦ νοτίου πόλου εἰς τὸν ἥλιον, μέχρις ἔτου τὴν 9ην Δεκεμβρίου φθάνει εἰς τὸ χειμερινὸν ἡλιοστάσιον, ὁπότε εἰ κάτοικοι τοῦ βορείου ἡμισφαιρίου ἔχομεν τὴν μικρότεραν ἡμέραν καὶ τὴν μεγαλύτεραν νύκτα καὶ ἀρχεται δι' ἡμᾶς μὲν ὁ χειμῶν, διὰ δὲ τοῦ κατοίκους τοῦ Ν. ἡμισφαιρίου τὸ θέρος.

Πολικὴ ἡμέρα—Πολικὴ νύξ. Συγκεφαλαιούντες τὰ ἀνωτέρω λέγομεν, ὅτι τὸ βόρειον ἡμισφαίριον, εἰς ὃ κατοικοῦμεν, παρουσιάζει τὸν πόλον του εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας τὴν 8 Ἰουνίου καὶ τότε

ἔχομεν θέρος, οἱ δὲ κάτοικοι τοῦ νοτίου ἡμισφαιρίου ἔχουν τότε χειμῶνα. Τὴν 9 Δεκεμβρίου τὸ νότιον ἡμισφαίριον παρουσιάζει τὸν πόλον του εἰς τὰς ἡλιακὰς ἀκτῖνας, ὅποτε οἱ κάτοικοι αὐτοῦ ἔχουν θέρος, ἡμεῖς δὲ χειμῶνα.

Ὅτε τὴν 8ην Ἰουνίου ἡ γῆ παρουσιάζει τὸν βόρειον αὐτῆς πόλον εἰς τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἡλίου, πᾶσαι αἱ περὶ τὸν πόλον γειτονικαὶ χῶραι ἐξακολουθοῦν νὰ φωτίζονται ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ ἕξ μῆνας διαρκῶς, καθ' ὅλην τὴν περιστροφὴν τῆς γῆτινης σφαίρας. Τότε ἀκριβῶς ἔχομεν τὴν λεγομένην *πολικὴν ἡμέραν*, ἢ ὅποια διαρκεῖ ἕξ ὀλοκλήρους μῆνας εἰς τὸν βόρειον πόλον. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον συμβαίνει ὅπως τὸ ἐναντίον εἰς τὸν νότιον πόλον, ὃ ὅποτος ἐπὶ ἕξ μῆνας συνεχῶς εὐρίσκεται εἰς τὸ σκότος, καὶ τότε ὑπάρχει ἡ λεγομένη *πολικὴ νύξ*.

Φαινομενικὴ κίνησις τοῦ ἡλίου.

Εἶπομεν ἤδη, ὅτι ἡ γῆ περιστρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της. Ἐκ τῆς περιστροφῆς ταύτης τῆς γῆς, νομίζομεν, ὅτι ὁ ἥλιος, ἢ σελήνη καὶ οἱ ἀστέρες κινοῦνται ἐν τῷ οὐρανῷ, *ἀνατέλλουν ἢ δύουν*, ἐνῶ τὸ ἀληθὲς εἶνε, ὅτι ἡμεῖς κινούμεθα. Τὴν κίνησιν τῆς γῆς δὲν τὴν αἰσθανόμεθα ἀκριβῶς, ὅπως συμβαίνει, ὅταν εὐρισκώμεθα ἐν τῷ πλοίῳ ταξειδεύοντες ἐν νηγεμίᾳ. ὅποτε βλέπομεν νὰ ἀντιπαρέρχωνται τὰ διάφορα ἀντικείμενα ἐπὶ τῆς παραλλῆς, χωρὶς νὰ αἰσθανώμεθα ὅτι φεύγει τὸ πλοῖον, ἐπὶ τοῦ ὁποῦ εὐρισκόμεθα.

Ὅτω λοιπὸν τὴν πρώτην τὸν ἥλιον βλέπομεν ἐξ ἀνατολῶν, ἀνερχόμενον ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, φθάνοντα εἰς τὸν μεσημβρινὸν τοῦ τόπου (κατὰ τὴν μεσημβρίαν), καὶ εἶτα κατερχόμενον πρὸς δυσμὰς καὶ ἐξαφανιζόμενον. Ἡ κίνησις αὕτη τοῦ ἡλίου ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμὰς, καὶ ἐκ δυσμῶν πάλιν πρὸς ἀνατολὰς ὑπὸ τὸν ὀρίζοντα, μέχρι τῆς ἐπομένης πρώτης, ἐκτελεῖται εἰς 24 ὥρας καὶ εἰς φαινομενικὴ. Πλὴν ταύτης ὅμως ὁ ἥλιος ἐκτελεῖ καὶ ἄλλην φαινομενικὴν κίνησιν, διερχόμενος διὰ μέσου δώδεκα ἀστερισμῶν, τοὺς ὁποίους οἱ ἀρχαῖοι ἐκάλουσαν *ζῳδία*. Διὰ τοῦτο ἡ κίνησις αὕτη λέγεται τοῦ *ζωδιακοῦ κύκλου* ἢ τῆς *ἐλλειπτικῆς*, καὶ ἐκτελεῖται εἰς διάστημα 365 ἡμερῶν καὶ 6 ὡρῶν.

Περὶ τῆς δευτέρας κινήσεως τοῦ ἡλίου βεβαιούμεθα ἐκ τῆς διαφορῆς ἀποστάσεως αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἀστέρων καὶ τῶν ἀστερισμῶν τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου κατὰ τὴν διάρκειαν ἐνὸς ἔτους. Ἐὰν π. χ. παρα-

τηρήσωμεν διὰ τηλεσκοπίου ὅτι, καθ' ἣν στιγμήν ὁ ἥλιος διέρχεται διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ τόπου τινος, διέρχεται συγχρόνως καὶ ἀστὴρ της Α, τὴν ἐπομένην βλέπομεν ὅτι ὁ ἥλιος διέρχεται διὰ τοῦ μεσημβρινοῦ τοῦ αὐτοῦ τόπου τέσσαρα λεπτά μετὰ τὸν ἀστέρα, τὴν μεθεπομένην καθυστερεῖ κατὰ ὀκτὼ λεπτά καὶ εὖτω καθεξῆς. Μόνον μετὰ τὴν παρέλευσιν 365 ἡμερῶν θὰ μεσουρανήσῃ καὶ πάλιν ὁ ἥλιος μετὰ τοῦ ἀστέρος Α.

Τὸ βέβαιον εἶνε, ὅτι ὁ ἥλιος δὲν περιφέρεται περὶ τὴν γῆν, ἀλλὰ τοῦναντίον ἢ γῆ κινεῖται περὶ τὸν ἥλιον, διανύουσα τὸ διάστημα τοῦ ζωδιακοῦ κύκλου ἢ τῆς ἑλλειπτικῆς ἐντὸς ἐνὸς ἔτους, ἐνῶ συγχρόνως στρέφεται περὶ τὸν ἄξονά της, παρουσιάζουσα εἰς τὸν ἥλιον ἀλληλοδιαδόχως τοὺς διαφόρους τόπους της.

Μηνάδες χρόνου.

Εἶπομεν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ γῆ ἐκτελεῖ μίαν κίριστροφικὴν κίνησιν περὶ τὸν ἄξονά της εἰς διάστημα 24 ὥρων. Αὐτὸ τὸ χρονικὸν διάστημα καλεῖται ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων ἡμέρα ἢ ἡλιακὴ ἡμέρα. Ἀλλὰ διὰ τὰς συνήθειας τοῦ βίου ἀνάγκας ἡμέραν καλοῦμεν τὸ μεταξὺ τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου καὶ τῆς δύσεως αὐτοῦ χρονικὸν διάστημα, νύκτα δὲ τὸν ἀπὸ τῆς δύσεως μέχρι τῆς ἐπομένης ἀνατολῆς τοῦ ἡλίου μεσολαβόντα χρόνον. Ἡ ἡμέρα λοιπὸν διαιρεῖται εἰς 24 ὥρας, ἐκάστη ὥρα εἰς 60 πρῶτα λεπτά καὶ ἕκαστον πρῶτον λεπτὸν εἰς 60 δεύτερα. Αἱ 24 ὥραι τῆς ἡμέρας διαιροῦνται εἰς δύο περιόδους ἐκ 12 ὥρων, ἧται ἀπὸ τοῦ μεσονυκτιοῦ μέχρι τῆς μεσημβρίας καὶ ἔπειτα πάλιν ἀπὸ τῆς μεσημβρίας μέχρι τοῦ ἐπομένου μεσονυκτιοῦ. Μῆν καλεῖται τὸ μεταξὺ δύο διαδοχικῶν πανσελήνων χρονικὸν διάστημα. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ χρόνος οὗτος εἶνε 29 1/2 περίπου ἡμερῶν, ἐδόθησαν εἰς ἄλλους μῆνας 31 ἡμέραι, εἰς ἄλλους 30 καὶ εἰς τὸν Φεβρουάριον 28 ἢ κατὰ τὸ δίσεκτον ἔτος 29 ἡμέραι. Ἐτος λέγεται τὸ χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὅποιον ἡ γῆ ἐκτελεῖ τὴν περιφορὰν αὐτῆς περὶ τὸν ἥλιον. Κατὰ τὰς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις ἡ γῆ ἐκτελεῖ ἐκάστην περιφορὰν περὶ τὸν ἥλιον, εἰς 365 ἡμέρας, 5 ὥρας, 48' καὶ 47". Τὸ χρονικὸν αὐτὸ διάστημα λέγεται ἡλιακὸν ἔτος. Ἐπειδὴ ὅμως ὁ χρόνος οὗτος πρέπει νὰ ἀποτελεῖται ἐξ ἀκεραίου ἀριθμοῦ ἡμερῶν, χάριν τῶν καινωτικῶν ἀναγκῶν μας καὶ ἵνα μὴ ἡ αὐτὴ ἡμέρα (δηλαδὴ ἡ τελευταία) ἀνήκῃ εἰς δύο διάφορα ἔτη, ἐπενοήθη τὸ πολιτικὸν ἔτος, τὸ ὅποιον ἀποτελεῖται ἐξ ἀκεραίου

του αριθμοῦ ἡμερῶν. Διὰ τὴν κανονικὴν μέτρησιν τοῦ χρόνου ἐπενοήθησαν ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων διάφορα συστήματα, τὰ ὁποῖα καλοῦνται ἡμερολόγια. Ἐκ τούτων ὑπάρχουν σήμερον ἐν χρήσει δύο, τὸ Ἰουλιανὸν καὶ τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον (1)

Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ ἡμερολογίου τούτου ὀφείλεται εἰς τὸν Ἰούλιον Καίσαρα καὶ ἤρχισεν ἀπὸ τοῦ 45 ἔτους π. Χ. Οἱ Αἰγύπτιοι, οἱ ὅποιοι ἀπὸ τοῦ ἔτους 2000 π. Χ. ἐγνώριζον περίπου τὴν ἀκριβῆ διάρκειαν τοῦ ἡλιακοῦ ἔτους, ὑπελόγιζον τὸ πολιτικὸν ἔτος ὡς συγκαίμενον ἀκριβῶς ἐκ 365 ἡμερῶν. Οἱ Ρωμαῖοι παρεδέχθησαν τὸ ἔτος τοῦτο ἐπὶ πολὺν χρόνον, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ διαφορά αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ἡλιακοῦ ἦτο περίπου $\frac{1}{4}$ τῆς ἡμέρας ἐπὶ ἕλαττον, ἦτοι ἐπὶ 100 ἔτη τὸ πολιτικὸν καθυστέρει κατά 25 περίπου ἡμέρας τοῦ ἡλιακοῦ, ὁ Ἰούλιος Καίσαρ προσεκάλεσεν ἐξ Ἀλεξανδρείας τὸν ἀστρονόμον Σωσιγένη καὶ μετ' αὐτοῦ διερρῦθμισε τὰ τοῦ ἡμερολογίου ὡς ἑξῆς: Ἐπειδὴ, ὡς εἶπομεν, τὸ ἡλιακὸν ἔτος ἦτο περίπου 365 ἡμ. καὶ $\frac{1}{4}$ ὥρισθη κατά συνθήκην ὅπως τρία μὲν ἔτη ἔχωσι 365 ἡμέρας ἕκαστον τὸ δὲ τέταρτον 366, προστέθη δηλαδὴ μία ἡμέρα ἀνά τέσσαρα ἔτη. Ἡ συμπληρωματικὴ αὕτη ἡμέρα προστέθη εἰς τὸν Φεβρουάριον μῆνα μεταξὺ τῆς 23 καὶ 24 ἡμέρας αὐτοῦ. Ἐπειδὴ ἡ πρώτη ἡμέρα ἐκάστου μηνὸς ἐκαλεῖτο παρὰ Ρωμαίους *Καλένδαι*, ἡ 24 Φεβρουαρίου ἐλέγετο *ἕκτη πρὸ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου*, συνεπῶς ἡ προστεθεῖσα ἐμβόλιμος ἡμέρα ἐκλήθη δις *ἕκτη πρὸ τῶν καλενδῶν τοῦ Μαρτίου*, δηλαδὴ ἡ 24 Φεβρουαρίου δις ἐπαναλαμβανομένη, καὶ ἐκ τούτου τὸ τέταρτον ἔτος, τὸ ἐκ 366 ἡμερῶν ἀποτελούμενον ὠνομάσθη *δίσεκτον*. Ἄλλ' ἐρωτᾶται: ποῖα ἔτη θὰ εἶναι δίσεκτα; *Δίσεκτα* ἔτη, εἶπον οἱ ἀστρονόμοι, εἶνε *ἐκεῖνα*, τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς διαιρεῖται διὰ 4 ἢ τῶν ὁποίων τὰ δύο τελευταῖα ψηφία διαιροῦνται διὰ τοῦ ἀριθμοῦ 4, π.χ. τὰ 1916, 1920, 1924, 1928 κλπ. Σήμερον ἡ συμπληρωματικὴ ἡμέρα προστίθεται εἰς τὸ τέλος Φεβρουαρίου, ὁ ὅποιος εἰς μὲν τὰ κοινὰ ἔτη ἔχει 28 ἡμέρας, εἰς δὲ τὰ δίσεκτα 29.

Τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον ἀκολουθοῦν καὶ σήμερον ἀκόμη πάντες οἱ λαοὶ τῆς ὀρθόδοξου ἀνατολικῆς ἐκκλησίας.

Πλὴν αὐτῶν ἐν τῇ ὀρθόδοξῃ ἀντιτοικῇ ἐκκλησίᾳ ὑπάρχει τὸ ἐκκλησιαστικὸν ἡμερολόγιον, κατὰ τὸ ὅποιον τὸ ἔτος ἀρχεται ἀπὸ τῆς 1ης Σεπτεμβρίου καὶ ὅχι ἀπὸ 1ης Ἰανουαρίου. Τὸ ὀρθωμανικὸν ἡμερολόγιον, βεβαιωζόμενον ἐπὶ τοῦ λεγομένου *σεληνιακοῦ ἔτους* (ἦτοι διὰς ἡμέρας 12 περὶ τῶν τῆς σελήνης περί τὴν γῆν), δέχεται τὸ ἔτος ὡς ἀποτελούμενον ἐκ 354 ἡμερῶν.

Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον. Ὁ προσδιορισμὸς τοῦ πολιτικοῦ ἔτους κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον δὲν εἶνε ἐντελῶς ἀκριβής, διότι, ὡς εἶπομεν, τὸ ἡλιακὸν ἔτος εἶνε 365 ἡμέραι, 5 ὥραι, 48' καὶ 47'', ἀλλὰ τὸ χρονικὸν διάστημα 5 ὥρων 48' καὶ 47'', εἰς τέσσαρα ἔτη δὲν ἀποτελοῦν ἀκριβῶς δλόκληρον ἡμέραν, ἀλλὰ καί τι ὀλιγώτερον τῆς ἡμέρας. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου ὁ Πάπας Ρώμης Γρηγόριος 13ος τῇ συμπράξει πολλῶν ἐπιστημόνων ἐπεχείρησε τῷ 1582 νέαν διόρθωσιν τοῦ ἡμερολογίου. Ἀπεφασίσθη λοιπὸν νὰ ἀφαιρεθοῦν δέκα ἡμέραι ἐκ τοῦ μηνὸς Ὀκτωβρίου τοῦ ἔτους 1582 καὶ νὰ λογισθῇ ἡ πέμπτη τοῦ μηνὸς τούτου ὡς δεκάτη πέμπτη, νὰ παραλείπωνται δὲ ἀκόμη καὶ 3 ἡμέραι ἀνὰ 400 ἐφεξῆς ἔτη. Ἀλλὰ πῶς νὰ παραλείπωνται αἱ ἡμέραι οὗτοι; Ὡρίσθη ὅπως, ἐκ τῶν δισέκτων ἐτῶν κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον εἰς διάστημα 400 ἐτῶν τρεῖς ἔτη νὰ μὴ θεωρῶνται ὡς τοιαῦτα κατὰ τὸ Γρηγοριανόν. Ποῖα θὰ εἶνε τὰ ἔτη ταῦτα; Ὡς γνωρίζομεν, ὅσα ἔτη περιέχουν ἀκέραιον ἀριθμὸν ἑκατοντητηρίδων (ὡς τὸ 1700, 1800, 1900, 2000, 2100) εἶνε πάντα δίσεκτα κατὰ τὸ Ἰουλιανὸν ἡμερολόγιον, διότι διαιροῦνται διὰ 4. Τὰ τοιαῦτα ἔτη κατὰ τὸ Γρηγοριανὸν ἡμερολόγιον ὦρίσθη νὰ μὴ εἶνε πάντα δίσεκτα, ἀλλ' ἐκ τῶν τεσσάρων ἑκατοντητηρίδων, μόνον ἐκεῖνο τὸ ἔτος, τοῦ ὁποῦ οὗ ὁ ἀριθμὸς τῶν ἑκατοντάδων εἶνε διαιρετὸς διὰ 4 νὰ εἶνε δίσεκτον, τὰ δὲ λοιπὰ κοινά. Οὕτω τὸ ἔτος 1600 εἶναι δίσεκτον καὶ κατὰ τὰ δύο ἡμερολόγια, ἀλλὰ τὰ ἔτη 1700, 1800, 1900, τὰ ὅποια εἶνε δίσεκτα κατὰ τὸ Ἰουλιανόν (διότι οἱ ἀριθμοὶ αὐτῶν διαιροῦνται διὰ 4), ἐλήφθησαν ὡς κοινὰ κατὰ τὸ Γρηγοριανόν (διότι τὰ ψηφία τῶν ἑκατοντάδων δὲν διαιροῦνται διὰ 4). Κατὰ τὸν ὑπολογισμὸν τοῦτον, τὸ ἔτος 2000 θὰ εἶνε δίσεκτον καὶ κατὰ τὰ δύο ἡμερολόγια (ὁ ἀριθμὸς 20 διαιρεῖται διὰ 4) ἀλλὰ τὸ 2100, τὸ ὅποion εἶνε δίσεκτον κατὰ τὸ Ἰουλιανόν, δὲν εἶνε τοιοῦτον κατὰ τὸ Γρηγοριανόν ἡμερολόγιον.

Διὰ τοῦ ἀνωτέρω ὑπολογισμοῦ εὐρέθη ὅτι τὸ πολιτικὸν ἔτος τοῦ Γρηγοριανοῦ ἡμερολογίου ὑπερβαίνει κατὰ τι τὸ ἡλιακὸν ἔτος καὶ ὅτι πρὸς ἐπαναφορὰν τοῦ Γρηγοριανοῦ πολιτικοῦ ἔτους εἰς συμφωνίαν πρὸς τὸ ἡλιακόν, πρέπει νὰ παραλείπωνται 3 ἡμέραι ἀνὰ 10000 ἔτη, ἢ 1 ἡμέρα ἀνὰ 3333 ἔτη. Ἐπειδὴ τὸ Γρηγοριανὸν ἔτος προσεγγίζει περισσότερον πρὸς τὸ ἡλιακὸν ἐγένετο δεκτὸν ἀπὸ ὅλα τὰ χριστιανικὰ κράτη ἐκτὸς τῶν ὀρθοδόξων.

Ὁ ἑναστρὸς οὐρανός.

Ἐὰν σταθῶμεν εἰς ὑψηλὸν τόπον καὶ παρατηρήσωμεν τὸν οὐρανόν, βλέπομεν ὅτι γύρω μας σχηματίζεται μιὰ κυκλικὴ γραμμὴ, ἣτις φαινομενικῶς χωρίζει τὴν γῆν ἀπὸ τὸν οὐρανόν. Ἡ κυκλοτερὴς αὕτη γραμμὴ εἶνε ὁ ὄριζων. Ὑπεράνω τοῦ ὀρίζοντος καὶ ἐν σχήματι κοίλου ἡμισφαιρίου ἐκτείνεται εὐρὺς γαλανὸς θόλος, ὁ λεγόμενος οὐράνιος θόλος. Τὸν οὐράνιον αὐτὸν θόλον, τοῦ ὁποίου τὸ κέντρον νομιζόμεν ὅτι εὐρίσκεται ἐπὶ τῆς γῆς ὀνομάζομεν οὐρανίαν σφαῖραν. Ἐὰν ὥραίαν τινὰ καὶ ἀνέφελον νύκτα παρατηρήσωμεν τὸ ἄνωθεν ἡμῶν ἐξαπλούμενον διάστημα βλέπομεν ὅτι οἱ πολυπληθεῖς ἀστέρες φαίνονται προσεκολλημένοι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς οὐρανίας σφαίρας. Οἱ ἀρχαῖοι ἐπὶ πολὺν χρόνον ἐπίστευον ὅτι πράγματι τὰ ἄστρα ἦσαν προσηλωμένα ἐπὶ τῆς σφαίρας ταύτης. Ἄλλὰ τοῦτο εἶνε ὀπτικὴ ἀπάτη, ἣ δὲ οὐρανία σφαῖρα εἶνε φανταστικὴ. Τὸ ὑπεράνω ἡμῶν ἐκτεινόμενον διάστημα εἶνε χάος ἀπέραντον, καὶ οἱ ἀστέρες, οἱ ὅποιοι εἶνε ἐγκατεσπαρμένοι εἰς τὸ χάος αὐτό, εὐρίσκονται εἰς διαφόρους ἀποστάσεις καὶ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἀπ' ἀλλήλων, καὶ μόνον, ἐπειδὴ εὐρίσκονται εἰς παμμεγίστην ἀφ' ἡμῶν ἀπόστασιν, φαίνονται ὡς μικρὰ λάμποντα σημεῖα.

Οἱ ἀστέρες φαίνονται εἰς ἡμᾶς ἐκ πρώτης ὄψεως ἀκίνητοι, ἀλλ' ἔὰν προσέξωμεν καλλίτερον καὶ παρακολουθήσωμεν αὐτοὺς ἐπὶ τινὰς ὥρας, βλέπομεν ὅτι μεταβάλλουν θέσιν ἐπὶ τοῦ οὐρανοῦ θόλου μὲ διεύθυνσιν ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμᾶς.

Ἀστρονομία εἶνε ἡ ἐπιστήμη, ἣτις ἀσχολεῖται μὲ τὴν μελέτην τῶν ἀστέρων, ἣτοι τὴν κίνησιν, τὴν θέσιν, τὰς ἀποστάσεις, τὴν σύστασιν, τὸν ὄγκον καὶ τὸν μηχανισμόν ἐν γένει οὐλοῦ τοῦ οὐρανοῦ συστήματος. Οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι εἶχον ἀρκετὰς ἀστρονομικὰς γνώσεις, τὰς ὁποίας παρέλαβον κατόπιν καὶ οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες. Ἄλλ' ἡ ἀστρονομία ἀπετέλεσεν ἀληθῆ ἐπιστήμην ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῶν ἀρχαίων φυσικῶν φιλοσόφων καὶ τῶν μεγάλων ἀστρονόμων καὶ γεωγράφων Ἰεπάρχου καὶ Πτολεμαίου, προήχθη δὲ κατὰ τὸν 17ον καὶ 18ον αἰῶνα καὶ ἐτελειοποιήθη διὰ τῆς ἀνακαλύψεως τοῦ τηλεσκοπίου τῷ 1606 μ. Χ.

Ὁ Γ α λ α ξ ε ε ς.

Κατὰ τὰς αἰθρίας καὶ διαυγεῖς νύκτας βλέπομεν εἰς τὸν οὐρανόν, πλὴν τῶν ἄλλων ἀστέρων, καὶ μιαν λευκόφαιον φωτεινὴν καὶ ἀκα-

ὄνιστον ταινίαν ἐν εἶδει νεφέλης, ἣς ἐκτείνεται ἀπὸ Νότου πρὸς Βορρᾶν. Ἡ ταινία αὕτη ἀποτελεῖται ἀπὸ ἄπειρον ἀριθμὸν ἀστέρων, οἱ ὅποιοι φαινομενικῶς μὲν κενεῖται πλησίον ἀλλήλων, πράγματι ὅμως εὐρίσκονται εἰς πολὺ μεγάλας ἀποστάσεις. Ἡ νεφελοειδὴς αὕτη ταινία καλεῖται *Γαλαξίας*.

Οἱ ἀστρονόμοι υπολογίζουσι εἰς 18 περίπου ἑκατομμύρια τοὺς ἀστέρας τοῦ Γαλαξίου. Ἐξ αὐτῶν ὁ Ἐρσχελος ἐμέτρησε διὰ τοῦ τηλεσκοπίου 50 χιλιάδας εἰς μίαν ὥραν. Ἐπει^α ὁ Γαλαξίας περιβάλλει ἐξ ὀλοκλήρου τὴν γῆν ἐν σημεῖατι μεγίστου κύκλου λέγεται εἶτι καὶ ὁ ἥλιος εἶνε εἰς ἐκ τῶν ἀστέρων τοῦ Γαλαξίου.

Ἐκτὸς τοῦ Γαλαξίου ἀνακαλύπτονται εἰς τὰ βάθη τοῦ οὐρανοῦ διὰ τοῦ τηλεσκοπίου καὶ νεφελοειδεῖς μᾶζαι ἐκ τῶν ὁποίων ἄλλαι μὲν εἶνε σύμπλεγμα ἀναριθμητῶν συμπεκνωμένων ἀστέρων ὡς ὁ Γαλαξίας καὶ λέγονται *ἔξωτερικοὶ Γαλαξίαι*, ἄλλαι δὲ ἀποτελοῦνται ἐξ ἀερῶν καὶ εἰς αἰ κόσμοι, οἱ ὅποιοι τῶρα σχηματίζονται, διότι καὶ διὰ τῶν ἰσχυροτέρων τηλεσκοπίων δὲν δύνανται αὐταὶ νὰ ἀναλυθοῦν εἰς ἀστέρας Αἱ δευτέραι αὐταὶ μᾶζαι λέγονται *νεφελώματα*.

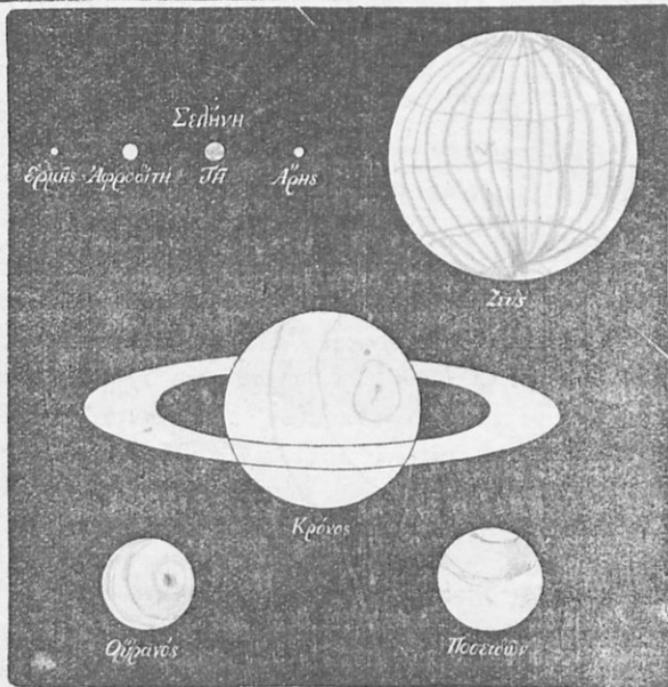
Πλανήται καὶ ἀπλανεῖς ἀστέρες.

Οἱ ἀστέρες, τοὺς ὁποίους βλέπομεν τὴν νύκτα εἰς τὸν οὐρανὸν διακρίνονται εἰς δύο κατηγορίας, εἰς *πλανήτας* καὶ *ἀπλανεῖς*.

Πλανῆται λέγονται οἱ ἀστέρες ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι πλακῶνται ἐν τῷ οὐρανῷ, ἦτοι δὲν μένουσι πάντοτε εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον τοῦ οὐρανοῦ θόλου, ἀλλὰ μεταβαλλοῦσι διαρκῶς τὴν θέσιν των ὡς πρὸς τοὺς ἄλλους ἀστέρας. Οἱ πλανῆται εἶνε σώματα ἐερόφωτα, ὁμοιωθῆ δὲν ἔχουσι ἴδιον φῶς, ἀλλὰ λαμβάνουσι τὸ φῶς των ἀπὸ τὸν ἥλιον, ὅπως καὶ ἡ γῆ. Ἐπίσης περιφέρονται περὶ τὸν ἥλιον εἰς ὠρισμένην χρονικὴν περίοδον μὲ καταπληκτικὴν ταχύτητα, ἐνῶ συγχρόνως στρέφονται περὶ τὸν ἄξονά των ὅπως καὶ ἡ γῆ, ἣτις εἶνε καὶ αὐτὴ πλανήτης. Ἡ περιφορὰ τῶν πλανητῶν περὶ τὸν ἥλιον ὀφείλεται εἰς τὴν ἑλξίν, τὴν ὕποψιν ὁ ἥλιος ἐξασκεῖ ἐπ' αὐτῶν καὶ διατρέχουσι ἐπὶ τῶν τροχιῶν των ἡ μὲν Γῆ 30 χιλιάμετρα κατὰ δευτερόλεπτον, ὁ Ἐρμῆς 47 χιλιάμετρα ὁ Πρωσιδῶν 5 κλπ. Πάντες οἱ πλανῆται οἱ περιφερόμενοι περὶ τὸν ἥλιον ἀποτελοῦν τὸ λεγόμενον *ἡλιακὸν πλανη-*

1) Ἀστέρες ὑπάρχουσι καὶ τὴν ἡμέραν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλ' ἡ λάμψις τοῦ ἡλίου μᾶς ἐμποδίζει νὰ βλέπωμεν αὐτούς.

τικόν σύστημα και ἀνέρχονται εἰς 330 και πλέον, οἱ κυριώτεροι δμως ἐξ αὐτῶν και μεγαλειότεροι εἶνε οἱ ἐξῆς: Ἑρμῆς, ὁ μικρότερος και πλησιέστερος πρὸς τὸν ἥλιον πάντων τῶν ἄλλων πλανητῶν, φαινόμενος εἰς ἡμᾶς μόνον τὸ ἑσπέρας ἢ τὸ πρωῦ. Ἀφροδίτη, ἥτις

Σχετικὰ μεγεθῆ πλατητῶν

ἔρχεται δευτέρα κατὰ τὴν τάξιν τῶν ἀποστάσεων ἀπὸ τοῦ ἡλίου καὶ εἶνε δι' ἡμᾶς τὸ λαμπρότερον ἄστρον τοῦ οὐρανοῦ, διότι εὐρίσκεται πλησιέστερον πρὸς τὴν γῆν. Ἡ Ἀφροδίτη, εἴταν εὐρίσκεται πρὸς δυσμὰς τοῦ ἡλίου, ἀνατέλλει τὴν πρωτῶν πρὸ αὐτοῦ ἄλλοτε μίαν, ἄλλοτε δύο και ἄλλοτε τρεῖς ὥρας, διὰ τοῦτο ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος καλεῖται Ἑωσφόρος και κεινῶς Ἀύγερινός. Ὅταν εὐρίσκεται πρὸς ἀνατολὰς τοῦ ἡλίου, φαίνεται τὸ ἑσπέρας πρὸς δυσμὰς παρακολουθοῦσα τὸν ἥλιον εἰς ἀπόστασιν μιᾶς δύο ἢ τριῶν ὥρων δι' ὅνιμαζεται και Ἑσπερος. Γῆ, ὁ τρίτος πλανήτης κατὰ τὴν ἀπόστασιν ἀπὸ τοῦ ἡλίου. Ἄρης, διακρινόμενος διὰ τὸ ἐρυθρὸν χρῶμά του, ἐκ τοῦ ὀποίου και ἔλαβε παρὰ τῶν ἀρχαίων τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ τοῦ πολέμου, τοῦ αἵματος. Ὁ πλανήτης εὐτος διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ φαίνεται ὡς ἀστήρ πρώτου μεγέθους. Ζεὺς, ὁ μέγιστος και λαμπρότατος πλανήτης τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος. Κρόνος, περίεργος πλανήτης.

περιβαλλόμενος, εις μεγάλην απόστασιν, ὑπὸ πλατυτάτου δακτυλλίου ὅστις καθιστᾷ αὐτὸν τὸ ὠραιότερον καὶ θαυμαστότερον σῶμα τοῦ ἡλιακοῦ συστήματος. *Οὐρανός*, ἀναναλυφθεὶς τῷ 1781 ὑπὸ τοῦ διασήμου ἀστρονόμου Ἐρσχέλου. *Ποσειδῶν*, ὁ μᾶλλον μεμακρυσμένος ἀπὸ τοῦ ἡλίου πλανήτης, ἀόρατος διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ. Τινὲς ἐκ τῶν πλανητῶν ἔχουν πλησίον των ἄλλους μικροτέρους πλανήτας, οἱ ὅποιοι περιφέρονται περὶ αὐτοὺς καὶ οὔτινες καλοῦνται *δορυφόροι*. Δορυφόρος τῆς γῆς εἶνε ἡ Σελήνη.

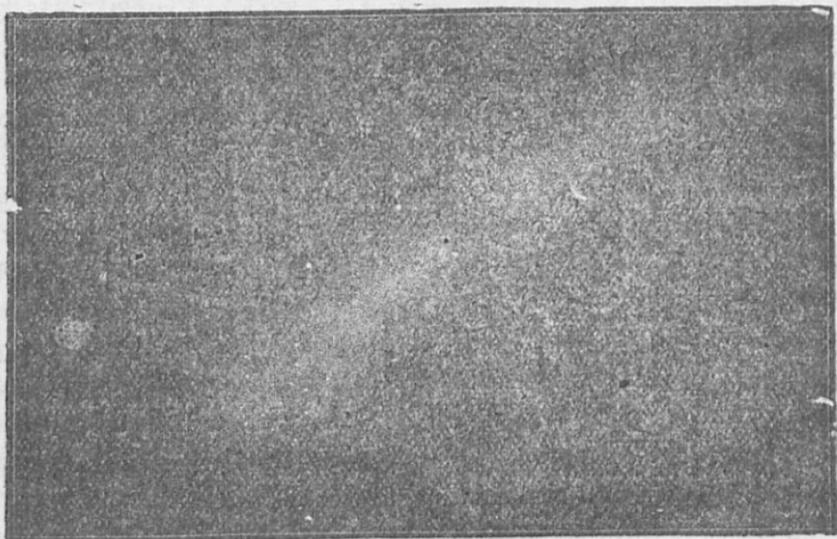
Ἄπλανεῖς ἀστέρες λέγονται οἱ ἀστέρες ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι φαίνονται ὅτι τηροῦν πάντοτε τὴν αὐτὴν θέσιν πρὸς ἀλλήλους ἐν τῷ οὐρανῷ. Οἱ ἀστέρες οὗτοι φαίνονται εἰς ἡμᾶς ὅτι δὲν μεταβάλλουν θέσιν, εἰς αὐτὴν τῆς μεγάλης ἀφ' ἡμῶν ἀποστάσεως, ἐνῷ πράγματι κινουῦνται καὶ μάλιστα μετὰ μεγίστης ταχύτητος. Οἱ ἀπλανεῖς εἶνε τεράστια σῶματα καὶ αὐτόφωτα, ἧτοι ἔχουν ἴδιον φῶς, εὐρίσκονται δὲ τόσον μακρὰν ἀπὸ τῆς γῆς. ὥστε ἀπαιτοῦνται ἔτη ὀλόκληρα διὰ νὰ φθάσῃ τὸ φῶς αὐτῶν εἰς τὸν ἡμέτερον πλανήτην.

Ἀπὸ τῆς ἀρχαιότητος διήρσαν εἰς ἕξ τάξεις ἢ μεγέθη λαμπρότητος τοὺς ἀπλανεῖς ἀστέρας, οὔτινες εἶνε ὄρατοὶ διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ. Ὁ ὀλικὸς ἀριθμὸς τῶν ἕξ πρώτων μεγεθῶν, ἧτοι τῶν ἀστέρων τῶν διεσπαρμένων ἐπὶ ὀλοκλήρου τῆς οὐρανιας σφαίρας καὶ ὄρατῶν διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ εἶνε 6000 περίπου. Ἄλλὰ συγχρόνως, ἕκ τινος τόπου τῆς γῆς, οἱ καλλίτεροι ὀφθαλμοὶ δὲν βλέπουν ποτὲ περισσοτέρους τῶν 2000—3000 ἀστέρων. Ὑπάρχει ἕμως καὶ ἑβδόμη τάξις ἀπλανῶν ἀστέρων, περιλαμβάουσα πολλὰ ἑκατομύρια τοιούτων, οὔτινες μόνον διὰ τηλεσκοπίου γίνονται ὄρατοί. Διὰ τοῦ μεγάλου ἀμερικανικοῦ τηλεσκοπίου τοῦ Λινκ εἶνε ὄρατοὶ 100000000 περίπου τοιούτων ἀστέρων. Ἐφ' ὅσον ἡ δύναμις τῶν τηλεσκοπίων θὰ ἐντείνηται, ἐπὶ τοσοῦτον ὁ ἀριθμὸς οὗτος θὰ αὐξάνῃ. Οἱ ἀπλανεῖς φαίνονται ὡς μικρὰ σημεῖα, λόγῳ τῆς μεγίστης ἀποστάσεως ἀφ' ἡμῶν, πράγματι ἕμως, ἕκαστος ἐξ αὐτῶν εἶνε καὶ εἰς ἥλιος, ὅπως ὁ ἴδικός μας, περὶ τὸν ἴσατον περιφέρονται ἄλλοι πλανῆται, ἀποτελοῦντες χωριστὰ συστήματα ἀπὸ τῶν ἡλιακῶν συστήματων, τοῦ ὁποίου μέρος ἀποτελεῖ καὶ ἡ γῆ. Καὶ ἄλλοι μὲν περικυκλοῦνται ὑπὸ ἐὸς πλανητικοῦ συστήματος, ἄλλοι εἶνε διπλοί, ἀποτελούμενοι ἐκ δύο ἡλίων, ἄλλοι εἶνε τριπλοί, τετραπλοί, πολλαπλοί. Μάλιστα ὁ ἥλιος ἡμῶν εἶνε ἐκ τῶν μικροτέρων, τοὺς ὁποίους γνωρίζομεν. Ὁ Σείριος, ὁ Βέγας, ἡ Αἰξ καὶ ἄλλοι πολλοὶ εἶνε ἀσυγκρίτως μεγαλοπρεπέστεροι καὶ λαμπρότεροι τοῦ ἴδικου μας

ήλιου. Πολλοί εκ τών ήλιων τούτων δέν είνε λευκοί, ώς ο ίδιός μας ήλιος, άλλ' έχουν λαμπρά χρώματα : είνε έρυθροί, ιώδεις, κυανοί, πράσινοι.

Ο πλησιέστερος πρòς τήν γήν άπλανής άστήρ είνε τò α¹, τού άστερισμού τού Κενταύρου. Ο άστήρ αύτος άπέχει από ήμάς 43 τρισεκατομμύρια χιλιόμετρα. Τò φώς, τò όποτον διατρέχει 300000 χιλιόμετρων κατά δευτερόλεπτον, διά νά έλθη από τόν άστέρα έκείνον μέχρις ήμών, θέλει 4 έτη και 6 μήνας ! Ο Σείριος, ο λαμπρότερος άπλανής άστήρ άπέχει 83 τρισεκατομμύρια χιλιόμετρων, τò δέ φώς του χρειάζεται 8 έτη και 10 μήνας διά νά φθάση μέχρι τής γής. Εάν άνεχώρει από τόν Σείριον μία ταχεία άμαξοστοιχία θά έφθανεν έδω μετά 150 έκατομμύρια έτών !

Αστερισμοί λέγονται διάφορα συμπλέγματα άπλανών άστέρων,

άτινα άποτελοσιν ώρισμένον σχήμα. Έπειδή οι άπλανείς τηροϋν πάντοτε, ώς είπομεν άνωτέρω, τήν αύτήν θέσιν πρòς άλλήλους, συμπίπτει νά σχηματίζουν συμπλέγματα, τά όποια έχουν πάντοτε τò αύτò σχήμα. Αναλόγως τού σχήματος οι άστρονόμοι έδωσαν εις τά συμπλέγματα ταύτα διάφορα όνόματα ανθρώπων ή ζώων τής σημερινής έποχής ή εκ τής μυθολογίας.

Οι κυριώτεροι τών άστερισμών είνε ή **Μικρά άρκτος**, άποτελουμένη εξ έπτà άστέρων, εκ τών όπολων οι τέσσαρες έχουν σχήμα τετράπλευρον και άποτελοϋν τò σώμα τής άρκτου, οι δέ έτεροι τρεις σχηματίζουν τήν ουράν αύτης. Ο τελευταίος άστήρ τής ουράς τής Μικράς άρκτου είνε ο **Πολικός άστήρ**, ο όπολος μόνος εξ

1) Διά τού α σημειοϋνται οι άστέρες πρώτου μεγέθους, οι όρατοι διά γυμνού όφθαλμού.

ἔλων τῶν ἀστρων φαίνεται ἀκίνητος εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εὐρίσκεται πλησίον τοῦ βορείου πόλου τῆς οὐρανιας σφαίρας. Ὁ ἀστερισμὸς οὗτος χρησιμεύει ὡς ὁδηγὸς εἰς τοὺς ναυτιλλομένους καὶ τοὺς ὁδοιπόρους τῶν ἐρήμων, λόγῳ τῆς θέσεως αὐτοῦ. Ὅταν παρατηρῶμεν τὸν Πολικὸν ἀστέρα, ἔχομεν ἀκριβῶς ἔμπροσθέν μας τὸν βορρᾶν, ὀπισθὲν μας τὸν νότον, πρὸς τὰ δεξιὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τὴν δύσιν. Ἀριστερὰ τῆς Μικρᾶς ἄρκτου εὐρίσκεται ὁ ἀστερισμὸς τῆς Μεγάλης ἄρκτου, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖται ἐξ ἑπτὰ λαμπρῶν ἀστέρων, οἵτινες ἔχουν σχῆμα ἄρκτου. Οἱ ἀστέρες τῆς Μεγάλης ἄρκτου περιφέρονται κέριξ τοῦ πολικοῦ ἀστέρος καὶ οὐδέποτε θύουσι εἰς τὰ κλιματὰ μας, ἀλλ' εὐρίσκονται πάντοτε ὑπὲρ τὸν ὀρίζοντα, πότε πρὸς ἀνατολὰς καὶ πότε πρὸς δυσμάς, μεταβάλλοντες θέειν ἀναλόγως τῶν ἐποχῶν τοῦ ἔτους. Ἄλλοι ἀστερισμοὶ εἶνε αἱ Πλειάδες (Πούλια), ἡ Κασσιόπη, ὁ ἀστερισμὸς τοῦ Περσέως, τῆς Ἀνδρομέδας, ὁ Ὠρίων καὶ οἱ δώδεκα ἀστερισμοὶ τῶν ζῳδίων.

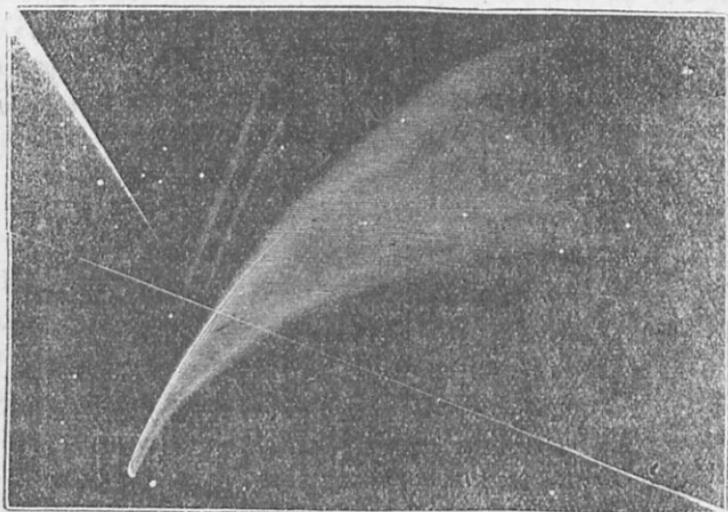
Κομήται — Διάττοντες.

Κομήται εἶνε παράδοξα οὐράνια σώματα τὰ ὁποῖα ἐμφανίζονται ἐκτάκτως εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπὶ τινα χρόνον καὶ κατόπιν ἐξαφανίζονται. Οἱ κομήται ἀποτελοῦνται ἐκ φωτεινοῦ δίσκου, ὁ ὁποῖος ὀνομάζεται πυρῆν, ἐκ τῆς κόμης καὶ τῆς οὐρᾶς, ἣτις εἶνε φωτοβόλος ἐπέκτασις τοῦ πυρήνος πρὸς τὰ ὀπίσω. Οἱ κομήται περιφέρονται περὶ τὸν ἥλιον εἰς μακρὰς χρονικὰς περιόδους καὶ τινὲς ἐξ αὐτῶν ἐπανέρχονται εἰς τὸν οὐρανὸν ἅνα 75 ἔτη.

Κατὰ τὰς ἀστρονομικὰς παρατηρήσεις, ἡ μᾶζα τῶν κομητῶν εἶνε πολὺ ἀραιά, οὕτως ὥστε διὰ τὴν διέλευσιν ἐμπροσθέν ἀπλανοῦς ἀστέρος, ὁ ἀστήρ οὗτος δὲν κρύπτεται, ἀλλ' ἐξακολουθεῖ νὰ λάμπη ὅπως καὶ πρὶν. Ἐνεκα τοῦ λόγου τούτου οὐδεὶς κίνδυνος ὑπάρχει, ἐὰν ποτὲ συμβῇ σύγκρουσις πλανήτου μὲ κομήτην. Τὸ φῶς τῶν κομητῶν εἶνε ἐν μέρει ἡλιακὸν καὶ ἐν μέρει ἰδικόν των διὰ τοῦτο ἐφ' ὅσον ἀπομακρύνονται τοῦ ἡλίου, ἢ λαμπρότης των ἐλαττοῦται, καὶ ἐφ' ὅσον πλησιάζουν πρὸς αὐτὸν διαστέλλονται καὶ παράγουν τὰς μεγαλοπρεπεῖς αὐράς των, αἱ ὁποῖαι ἐνίοτε ἐκτείνονται εἰς ἀπόστασιν πολλῶν ἑκατομμυρίων χιλιομέτρων καὶ ἔχουν διεύθυσιν ἀντίθετον πρὸς τὸν ἥλιον.

Διάττοντες ἀστέρες εἶνε πολὺ μικρὰ φωτεινὰ σώματα, τὰ ὁποῖα διασχίζουν τὴν νύκτα τὸν οὐρανὸν ὡς πύραυλοι (ρουκέται) κατὰ

διαφόρους διευθύνσεις. Ἡ καταγωγή τῶν διαττόντων συνδέεται πολλῶς στενῶς με τοὺς κομήτας, διότι, ὡς λέγεται, ἡ ὕλη τῶν κομητῶν διαλύεται εἰς τὰ μικρὰ ταῦτα σώματα, τὰ ὅποια κινούνται εἰς τὸ διάστημα, ἔταν δὲ συναντήσουν τὴν γῆν, ἐπειδὴ τρίβονται ἰσχυρῶς ἐντὸς τῆς ἀτμοσφαιρας αὐτῆς, θερμαίνονται ἐκ τούτου πολὺ καὶ ἀναφλέγονται. Ἡ ταχύτης τῶν διαττόντων ἀστέρων εἶνε 42 περὶπου χιλιόμετρα κατὰ δευτερόλεπτον. Συνήθως οἱ διάττοντες καίονται ἐντελῶς καὶ τότε πίπτουν βραδέως ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἐν εἴδει ἀοράτου κονιορτοῦ. Ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν ὄρεων καὶ ἐντὸς τοῦ ὕδατος τῆς βροχῆς εὐρίσκεται τοιαύτη κόνις. Κατὰ τοὺς ὑπολογι-

Κομήτης.

σμοὺς τῶν ἀστρονόμων πίπτουν καθ' ἑκάστην ἐπὶ τῆς γῆς 10 ἕως 15 ἑκατομμύρια διαττόντων ἀστέρων. Ἐνίοτε οἱ διάττοντες δὲν καταπίπτουν ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' ἐξακολουθοῦν τὸν δρόμον των διασχίζοντες μόνον τὰ ἀνώτερα στρώματα τῆς ἀτμοσφαιρας.

Δὲν παρέρχεται ἡμέρα χωρὶς νὰ πέσουν διάττοντες ἀστέρες ἐπὶ τῆς γῆς, ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἐποχαί, κατὰ τὰς ὁποίας πίπτουν σμήνη τοιούτων ἀστέρων βροχηδὸν ἐξ ὠρισμένων σημείων τοῦ οὐρανοῦ. Τοιαῦτα ἐποχαί εἶνε κυρίως αἱ ἀρχαὶ Αὐγούστου, αἱ ἀρχαὶ καὶ τὰ μέσα Νοεμβρίου ἐκάστου ἔτους. Τὰ σμήνη ταῦτα ἔχουν διαφορὰς ὀνομασίας: Λέγονται *Περσεΐδαι* οἱ διάττοντες, οἱ ὅποιοι φαίνονται ὅτι ἐκπορεύονται ἐκ τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ *Περσέως*, *Λεοντίδαι* ὅσοι φαίνονται ὅτι προέρχονται ἐκ τοῦ ἀστερισμοῦ τοῦ *Λέοντος* καὶ

Ἐνδρομεδίδαι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι φαίνονται ὅτι ἐξέρχονται ἐκ τοῦ ἀστερισμοῦ τῆς Ἐνδρομέδας.

Βολίδες—Ἀερόλιθοι. Πολλάκις εἰς τὸν οὐρανὸν βλέπομεν διαπύρους σφαῖρας, αἱ ὁποῖαι κατὰ τὸ μέγεθος καὶ τὴν λαμπρότητα ὑπερβαίνουν τοὺς συνήθεις διάττοντας. Αἱ σφαῖραι αὗται, αἵτινες παρακολουθοῦνται ὑπὸ φωτεινῆς γραμμῆς καὶ ἐκρήγνυνται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ ἐκπέμπουσαι τεμάχια ὑλῆς, ὀνομάζονται βολίδες. Τὰ τεμάχια, τὰ ὅποια αἱ βολίδες ρίπτουν ἐνίοτε ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, λέγονται ἀερόλιθοι. Συνήθως ἡ πτώσις τῶν ἀερόλιθων συνοδεύεται ὑπὸ κρότου ὁμοιάζοντος πρὸς βροντὴν· ὁ κρότος αὗτος προέρχεται ἐκ τῆς διαρρηξέως τῆς βολίδος. Ἐὰν οἱ ἀερόλιθοι ἐξαχθοῦν εὐθὺς μετὰ τὴν πτώσιν των ἐκ βῆθους ἡμίσεος περίπου μέτρου, εἰς τὸ ὅποιον συνή-

Βροχὴ διαττόνων.

θως βυθίζονται, εὐρίσκονται ἐξωτερικῶς εἰς διάπυρον κατάστασιν, ἐνῶ ἐσωτερικῶς εἶνε ψυχρότατοι.

Οἱ ἀερόλιθοι καὶ οἱ διάττοντες δὲν ἔχουν τὴν αὐτὴν καταγωγὴν. Οἱ διάττοντες, ὡς εἶπομεν, κατάγονται ἐκ τῶν κομητῶν, ἐνῶ οἱ ἀερόλιθοι προέρχονται ἐκ τῆς ἐκρήξεως ἡφαιστείων, εὐρισκομένων ἐπὶ τῶν πλανητῶν.

Ἡ ἥλιος.

Ἡ ἥλιος εἶνε ὁ πλησιέστερος πρὸς τὴν γῆν ἐκ τῶν ἀπλανῶν ἀστέρων καὶ εἰς ἐκ τῶν μικροτέρων τοιούτων. Ἐὰν ὁ ἥλιος εὐρίσκετο ἀπ' ἡμῶν τόσον μακρὰν, ὅσον εὐρίσκονται οἱ μᾶλλον μεμακρυσμένοι ἀπλανεῖς, δὲν θὰ ἦτο ὁρατὸς διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ. Ἐν τούτοις ὁ ἥλιος εἶνε μεγάλη σφαῖρα, οὐχὶ στερεά, ὡς ἡ γῆ, ἀλλὰ ρευστή, διάπυρος καὶ φωτοδόλος, ἀσυγκρίτως μεγαλειτέρα τῆς γῆς. Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τῶν ἀστρονόμων, ἡ διάμετρος τοῦ ἡλίου εἶναι 108 περίπου φορές μεγαλειτέρα τῆς διαμέτρου τῆς γῆς, ἢ ἐπι-

φάνεια αὐτοῦ 12000 φορές μεγαλειτέρα τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς καὶ ὁ ὄγκος του ἔν ἑκατομμύριον τριακοσίας χιλιάδας φορές μεγαλειτέρος τοῦ ὄγκου τοῦ ἡμετέρου πλανήτου.

Ἐκ τῆς φυσικῆς γνωρίζομεν ὅτι τὸ φῶς διατρέχει 300000 χιλιόμετρα εἰς ἓν δευτερόλεπτον. Συνεπῶς ὁ ἥλιος, ὁ ὁποῖος μᾶς στέλλει τὸ φῶς του εἰς 8 λεπτά καὶ 13 δευτερόλεπτα, ἀπέχει ἀφ' ἡμῶν 148 ἑκατομμύρια χιλιόμετρα. Ἐάν φαντασθῶμεν μίαν ταχυτάτην ἀμαξοστοιχίαν τρέχουσαν μὲ ταχύτητα 60 χιλιομέτρων τὴν ὥραν, χωρὶς νὰ στάθῃ καθόλου, ἡ ἀμαξοστοιχία αὕτη θὰ ἐφθάνεν ἔκ τῆς γῆς εἰς τὸν ἥλιον μετὰ 300 ἔτη! Ἄλλ' ἡ ἀπόστασις αὕτη εἶνε ἀσήμαντος συγκρινομένη πρὸς τὴν ἀπόστασιν, ἡ ὁποία μᾶς χωρίζει ἀπὸ τοὺς ἄλλους ἀπλανεῖς ἀστέρας. Διὰ νὰ λάβωμεν ἀκριβῆ ἰδέαν τῆς ἀποστάσεως ταύτης ἀρκεῖ νὰ σημειώσωμεν ὅτι τὸ φῶς τοῦ πληραιοτέρου πρὸς τὴν γῆν ἀπλανοῦς ἀστέρος φθάνει μέχρις ἡμῶν εἰς διάστημα 3 $\frac{1}{2}$ ἐτῶν, τῶν δὲ μᾶλλον μεμακρυσμένων ἀπλανῶν ἀστέρων τὸ φῶς χρειάζεται χιλιάδας ἐτῶν διὰ νὰ φθάσῃ μέχρι τῆς γῆς.

Ὁ ἥλιος εἶνε τὸ κέντρον τοῦ ἡμετέρου πλανητικοῦ συστήματος τοῦ λεγομένου ἡλιακοῦ συστήματος καὶ ὁ ρυθμιστὴς τῆς κινήσεως τῆς γῆς καὶ τῶν ἄλλων πλανητῶν. Εἶνε πηγὴ θερμότητος καὶ ἡ ζωογόνος ἀρχὴ ὄλων τῶν ὀργανικῶν ὄντων. Ὁ ἥλιος κινεῖται μετὰ μεγάλης ταχύτητος εἰς τὸ διάστημα. Περὶ τὸν ἥλιον περιφέρονται οἱ πλανῆται, μεταξὺ τῶν ὁποίων εὐρίσκεται καὶ ἡ γῆ. Περὶ τοὺς πλανῆτας περιφέρονται οἱ δορυφόροι των, ὡς ἡ σελήνη περὶ τὴν γῆν. Περὶ τὸν ἥλιον ἐπίσης περιφέρονται καὶ οἱ κομήται καὶ ἀπειροὶ διάττοντες ἀστέρες. Οἱ κομήται διαγράφουν περὶ τὸν ἥλιον τροχιάς, ὄχι κυκλικάς, ἀλλὰ πολὺ ἐπιμήκεις καὶ τρέχουν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις καὶ καθ' ὅλας τὰς φορές μεταξὺ τῶν τροχιῶν τῶν διαφόρων πλανητῶν. Ἡ ἀρμονικὴ κίνησις ὄλου τοῦ πλανητικοῦ συστήματος ὀφείλεται εἰς τὴν παγκόσμιον ἔλξιν τῶν σωμάτων. Πάντα τὰ οὐράνια σώματα ἔλκονται ἀμοιβαίως. Ἡ ἔλξις ἔξ αὕτη εἶνε ἀνάλογος τῆς μάξης ἢ τοῦ βάρους τῶν σωμάτων. Κατὰ τοὺς γενομένους ὑπολογισμούς, ὁ ἥλιος εἶνε θαρύτερος τῆς γῆς κατὰ 324000 φορές· συνεπῶς ἔλκει αὐτὴν μὲ δύναμιν 324000 φορές μεγαλειτέραν τῆς δυνάμεως, μὲ τὴν ὁποίαν ἡ γῆ ἔλκει τὸν ἥλιον. Ὁ ἥλιος εὐρίσκεται εἰς τὸ κέντρον τῶν τροχιῶν τῶν πλανητῶν, τοὺς ὁποίους αὐτὸς συγκρατεῖ καὶ διευθύνει εἰς τὸ διάστημα. Πρῶτος ὁ ἀστρονόμος Κο-

πέρνικος ἀνεκάλυψε τὴν περὶ τὸν ἥλιον κίνησιν τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, ἐνῶ πρὸ αὐτοῦ ἐπιστεύετο ὅτι ὁ ἥλιος καὶ οἱ πλανῆται μεθ' ἑαυτοῦ τοῦ οὐρανοῦ θόλου περιεφέροντο περὶ τὴν γῆν.

Ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ἡλίου παρουσιάζει συχνάκις κηλίδας, ἧτοι σκοτεινὰς κοιλότητας, τῶν ὁποίων ἡ διάμετρος φθάνει εἰς ἀρχετὰς χιλιάδας χιλιομέτρων. Μία τῶν μεγαλειτέρων κηλίδων παρατηρήθη τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1883 ἔχουσα διάμετρον 89000 χιλιομέτρων. Κατὰ τινα ἔτη ὁ ἥλιος φέρει πολλὰς καὶ μεγάλας κηλίδας, κατ' ἄλλα δὲ ἔτη δὲν φέρει τοιαύτας. Ὅταν παρατηρῶνται πολλὰι κηλίδες ἐπὶ τοῦ ἡλίου ἡ μαγνητικὴ βελόνη ὑψίσταται πολλὰς καὶ ἀποτόμους ταλαντεύσεις.

Ἡ θερμότης τοῦ ἡλίου εἶνε μεγάλη, ἡ γῆ ὅμως λαμβάνει ἐλάχιστον μέρος αὐτῆς λόγῳ τοῦ ὄγκου τῆς. Κατὰ τὴν πιθανωτέραν γνώμην ἡ ἡλιακὴ σφαῖρα ἐσχηματίσθη ἐκ συμπυκνώσεως μεγίστης νεφελώδους μάζης, ἡ ὁποία ἐξετείνετο κατ' ἀρχὰς εἰς μεγάλην ἀπόστασιν. Ἐφ' ὅσον ἡ συμπύκνωσις αὐτῆ ἐξακολουθεῖ, ὁ ὄγκος τοῦ ἡλίου γίνεται μικρότερος· ὑπελογίσθη δὲ ὅτι, ἐὰν ὁ ἥλιος ἐξακολουθῆ νὰ συμπυκνωθῆ, μετὰ πέντε ἑκατομμύρια ἐτῶν ἡ διάμετρος του θὰ γίνῃ τὸ ἕμισυ τῆς σημερινῆς, ἡ πυκνότης του θὰ εἶνε ὀκταπλασία καὶ θὰ ὑγροποιηθῆ. Τότε ἡ θερμοκρασία του θὰ ἀρχίσῃ νὰ πίπτῃ καὶ μετὰ δέκα ἑκατομμύρια ἐτῶν, ἡ ἡλιακὴ θερμότης δὲν θὰ εἶνε πλέον ἱκανὴ νὰ συντηρήσῃ τὴν ζωὴν ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη.

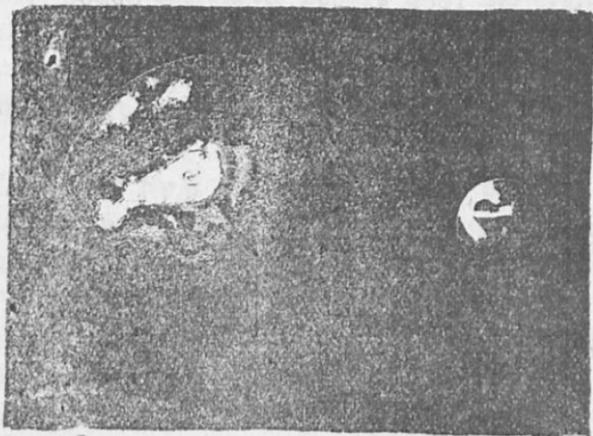
Ἡ σελήνη εἶνε ὁ ὥρατος λαμπρὸς ἀστήρ, ὁ ὅποιος μᾶς φωτίζει τὴν νύκτα. Ἡ σελήνη, ὅπως καὶ ἡ γῆ, δὲν εἶνε φωτεινὸν σῶμα, τὸ δὲ φῶς, τὸ ὅποτον μᾶς στέλλει, τὸ λαμβάνει ἐκ τοῦ ἡλίου, καθὼς καὶ ἡ γῆ.

Ἡ σελήνη εἶνε δορυφόρος τῆς γῆς, περὶ τὴν ὁποίαν περιφέρεται, ὅπως ἡ γῆ περιφέρεται περὶ τὸν ἥλιον. Ὁ ὄγκος αὐτῆς εἶνε 49 φορές μικρότερος τοῦ ὄγκου τῆς γῆς, ἡ δὲ μέση ἀπόστασις τῆς ἀφ' ἡμῶν 380 χιλιάδες χιλιομέτρα, ἧτοι 400 φορές μικρότερα τῆς ἀποστάσεως τῆς γῆς ἀπὸ τοῦ ἡλίου. Μία ἀμαξοστοιχία τρέχουσα μετὰ ταχύτητος 60 χιλιομέτρων καθ' ὥραν, θὰ διήνυε τὴν ἀπόστασιν ταύτην εἰς διάστημα 9 τοῦλάχιστον μηνῶν.

Οἱ ἀστρονόμοι παρατηροῦν ἐπὶ τῆς σελήνης κηλίδας, ὄρη καὶ ἠφαίστεια, δὲ, βλέπουν ὅμως νέφη, αἱ δὲ φωτεινὰί ἀκτῖνες τοῦ

ήλιου δὲν ὑψίστανται καμμίαν διάθλασιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς σελήνης. Ἐκ τούτου συμπεραίνεται ὅτι ἡ σελήνη δὲν ἔχει ἀτμόσφαιραν, ὅτε κατοίκους ἢ ὄντα ὅμοια πρὸς τὰ ἐπὶ τῆς γῆς.

Ἡ σελήνη περιστρέφεται περὶ τὴν γῆν ἐκ δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς εἰς 27 ἡμέρας καὶ 8 περίπου ὥρας· ἡ περίοδος αὕτη ὀνομάζεται σεληνιακὸς μῆν· ἀλλ' εἰς τὸ διάστημα τῶν 27 ἡμερῶν καὶ 8

Ἡ Γῆ καὶ ἡ Σελήνη.

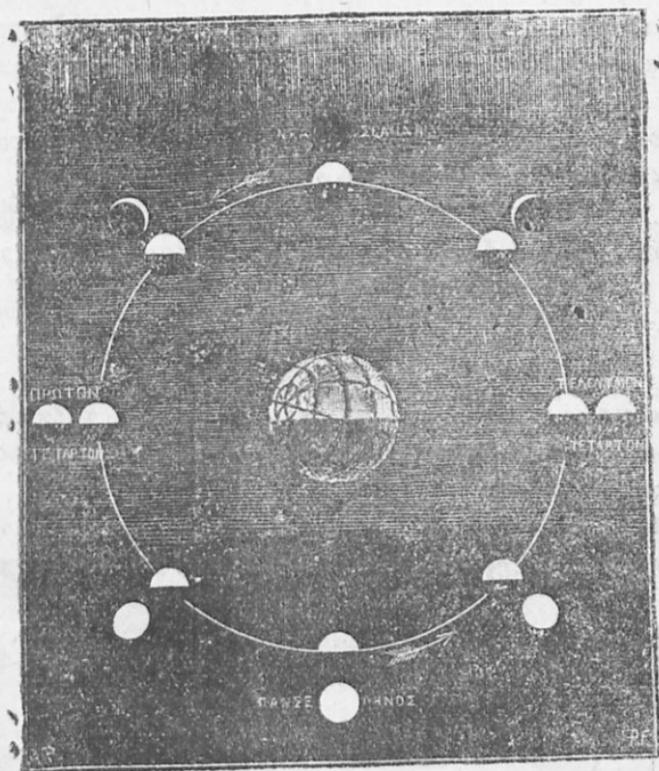
ὥρων, ἡ γῆ κατὰ τὴν ἐτησίαν κίνησιν τῆς περὶ τὸν ἥλιον προῦχώρησε, καὶ ὁ ἥλιος μετέβηκε θέσιν κατ' ἀντίθετον διεύθυνσιν τῆς κινήσεως τῆς γῆς, δηλαδή ὁ ἥλιος προῦχώρησε πρὸς ἀνατολὰς. Ἐπομένως διὰ τὰ ἐπαέλθη ἡ σελήνη ἐνώπιον τοῦ ἡλίου πρέπει νὰ προχωρήσῃ ἀκόμη ἐπὶ δύο ἡμέρας. Ἡ περιστροφικὴ αὐτὴ κίνησις τῆς σελήνης καλεῖται συναδικὸς μῆν καὶ διαρκεῖ 29 ἡμέρας, 12 ὥρας, 44 λ'. Ἡ σελήνη, ἐνῶ περιφέρεται περὶ τὴν γῆν, στρέφεται συγχρόνως καὶ περὶ τὸν ἄξονά της, εἰς ἴσον χρονικὸν διάστημα. Ἐνεκα τῆς ἰσοχρόνου κινήσεως τῆς σελήνης περὶ τὴν γῆν καὶ περὶ τὸν ἄξονά της, βλέπομεν πάντοτε ἀπὸ τῆς γῆς τὸ αὐτὸ ἡμισφαίριον τῆς σελήνης.

Αἱ φάσεις τῆς σελήνης.

Τὸ ἡμισφαίριον τῆς σελήνης, τὸ ὅποion εἶναι ἐστραμμένον πρὸς τὴν γῆν, δὲν μᾶς παρουσιάζει πάντοτε τὴν αὐτὴν φωτεινὴν ἔκτασιν, ἀλλ' ἄλλοτε φαίνεται μεγαλύτερον μέρος αὐτοῦ καὶ ἄλλοτε μικρότερον, ἄλλοτε δὲ δὲν φαίνεται ποσῶς. Αἱ διάφοροι μορφαί, τὰς ὁποίας ἡ σελήνη παρουσιάζει εἰς ἡμᾶς· κατὰ τὴν μηνιαίαν περιφορὰν τῆς

περὶ τὴν γῆν, καλοῦνται φάσεις. Αἱ φάσεις τῆς σελήνης ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς θέσεως αὐτῆς, ἐν σχέσει πρὸς τὴν γῆν καὶ τὸν ἥλιον, εἶνε δὲ τέσσαρες αἱ ἐξῆς: νέα σελήνη, πρῶτον τέταρτον, πανσέληνος καὶ τελευταῖον τέταρτον.

Ὅταν ἡ σελήνη διέρχεται μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου δὲν

Φάσεις τῆς Σελήνης.

τὴν βλέπομεν, διότι πρὸς ἡμᾶς εἶνε ἐστραμμένον τὸ ἡμισφαίριόν τῆς, τὸ ὁποῖον δὲν φωτίζεται ὑπὸ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἡ σελήνη λέγεται νέα σελήνη.

Ὅταν ἡ σελήνη εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην θέσιν, ὥστε γραμμὴ συρομένη ἐκ τῆς γῆς πρὸς αὐτὴν καὶ ἐξ αὐτῆς πρὸς τὸν ἥλιον νὰ σχηματίζῃ ὀρθὴν γωνίαν, τότε βλέπομεν τὸ ἡμισὺ τοῦ φωτιζομένου ἡμισφαιρίου τῆς καὶ λέγομεν ὅτι ἔχομεν πρῶτον ἢ τελευταῖον τέταρτον.

Ὅταν ὁμοῦς ἡ σελήνη εὐρίσκεται ἀντιθέτως πρὸς τὸν ἥλιον,

βλέπομεν δλόκληρον τὸ φωτιζόμενον ἡμισφαίριον αὐτῆς καὶ τότε ἔχομεν πανσέληνον. Ἐν τῇ περιπτώσει ταύτῃ ἡ σελήνη ἀνατέλλει, ὅταν ὁ ἥλιος δύῃ.

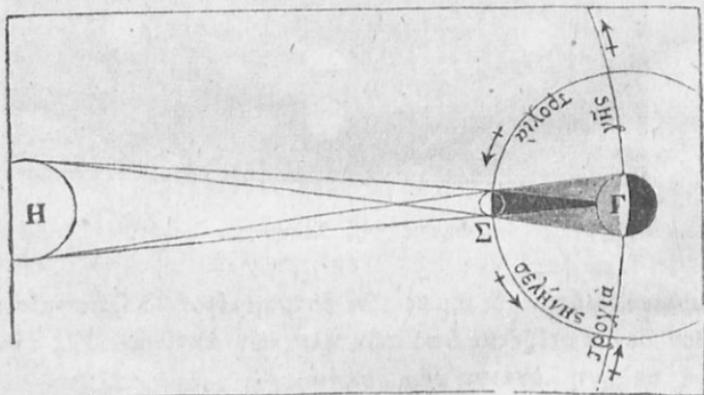
Τὴν ἐπομένην τῆς νέας σελήνης, περὶ τὸ ἐσπέρας, ἀρχίζομεν νὰ βλέπωμεν αὐτὴν εἰς σχῆμα λεπτοῦ δρεπάνου, τὸ ὅποσον ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καθίσταται μεγαλείτερον. Τότε, ὅταν ἡ ἀτμόσφαιρα εἶνε καθαρὰ, διακρίνομεν ἐκτὸς τοῦ φωτεινοῦ δρεπανίου καὶ τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ σεληνιακοῦ δίσκου τὸ μὴ φωτιζόμενον ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ ἡλίου. Τὸ μέρος τοῦτο ἔχει ἀσθενὲς στακτόχρουν φῶς, τὸ ὅποσον προέρχεται ἐξ ἀντανεκλάσεως ἐκ τοῦ φωτὸς τῆς γῆς, ὅπερ αὕτη λαμβάνει ἐκ τοῦ ἡλίου.

Εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἕξεως τῆς σελήνης ἐπὶ τῆς γῆς ἐν συνδυασμῷ μὲ τὴν ἕλξιν τοῦ ἡλίου, ὀφείλονται αἱ παλίρροιαί, τὰς ὁποίας βλέπομεν εἰς τὰς θαλάσσας.

Ἐκλειψεις.

Ἐκλειψις οὐρανοῦ τινὸς σώματος λέγεται ἢ ἀπόκρυψις αὐτοῦ ἀφ' ἡμῶν ἕνεκα τῆς παρεμβολῆς ἑτέρου οὐρανοῦ σώματος μεταξὺ ἡμῶν καὶ τοῦ ἀποκρυπτομένου,

Ἐκλειψις ἡλίου. Αὕτη συμβαίνει ὅταν ἡ σελήνη παρεντίθεται ἀκριβῶς μεταξὺ τῆς γῆς καὶ τοῦ ἡλίου. Τότε τὸ φῶς τοῦ ἡλίου

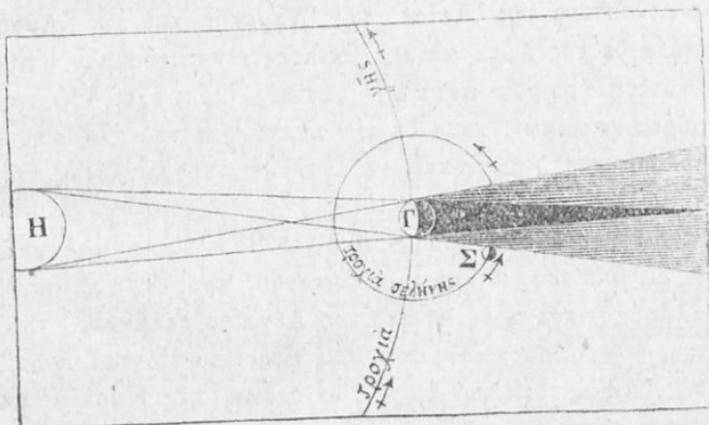

Ἐκλειψις Ἡλίου.

κρύπτεται ἐν μέρει ἢ ἐξ ὀλοκλήρου ὑπὸ τοῦ δίσκου τῆς σελήνης. Ὅστις προβάλλει τὴν σκιάν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆτινης ἐπιφανείας. Ἡ Ἐκλειψις εἶνε ὀλική ἢ μερικὴ ἐφ' ὅσον ὑπὸ τῆς σελήνης ἀποκρύπτεται ὀλοκλήρος ὁ δίσκος τοῦ ἡλίου ἢ μέρος αὐτοῦ.

Ἐκλειψις σελήνης. Ὅταν ἡ γῆ παρενίθεται μεταξὺ τοῦ ἡλίου καὶ τῆς σελήνης ἔχομεν ἔκλειψιν σελήνης. Ἡ γῆ τότε φωτίζεται ὑπὸ τοῦ ἡλίου, ἀλλὰ ρίπτει τὴν σκιάν αὐτῆς ὀπισθεν ἐπὶ τῆς σελήνης, τὴν ὁποίαν καλύπτει ἐν ὅλῳ ἢ ἐν μέρει καὶ ἔχομεν ὀλικὴν ἢ μερικὴν ἔκλειψιν τῆς σελήνης.

Ἐκλειπτική. Ἡ τροχιά τῆς γῆς καὶ τῶν πλανητῶν δὲν εἶναι

Ἐκλειψις Σελήνης.

ἀκριβῶς κυκλική ἀλλ' ἔχει σχῆμα ἐλλείψεως καὶ λέγεται ἐκλειπτική, διότι ὅταν εὐρεθῶν ἐπ' αὐτῆς ὁ ἥλιος, ἡ γῆ καὶ ἡ σελήνη συμβαίνουν αἱ ἔκλειψεις τοῦ ἡλίου. Ἡ ἐκλειπτική διαιρεῖται εἰς δώδεκα ἴσα μέρη ἐκ 30° ἕκαστον, αἵτινα καλοῦνται ζῳδία, πάντα δὲ ὁμοῦ τὰ ζῳδία ἀποτελοῦν τὸν λεγόμενον ζῳδιακὸν κύκλον. Τὰ ζῳδία εἶναι τὰ ἑξῆς: κριός, ταῦρος, δίδυμοι (ἕαρ), καρκίνος, λέων, παρθένος (θέρος), ζυγός, σκορπιός, τοξότης (φθινόπωρον), αἰγόκερος, ὑδροχόος, ἰχθύες (χειμῶν).

Β'. Η ΕΥΡΩΠΗ

Γενική ἐπισκόπησις τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Εὐρώπη ἔχει ἕκτασιν 10 ἑκατομμυρίων τετραγ. χιλιομέτρων καὶ εἶνε μικροτέρα τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀμερικῆς, μεγαλειτέρα δὲ τῆς Αὐστραλίας. Ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν ἡ Εὐρώπη εἶνε ἡ δευτέρα ἡπειρος μετὰ τὴν Ἀσίαν, διότι ἔχει 450 περίπου ἑκατομμύρια κατοίκων, κατὰ δὲ τὴν πυκνότητα τοῦ πληθυσμοῦ τῆς εἶνε ἡ πρώτη μετὰξὺ τῶν ἡπειρῶν, ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς της, εἶνε δὲ καὶ ἡ μᾶλλον πεπολιτισμένη.

Ἡ Εὐρώπη βρέχεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, τοῦ Ἑλλησπόντου, τῆς Προποντιδος καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, χωρίζεται δὲ ἀπὸ τῆς Ἀσίας διὰ τῶν Οὐραλίων ὄρεων, τῆς Κάσπιας θαλάσσης καὶ τῆς ὄροσειρᾶς τοῦ Καυκάσου.

Θάλασσαί. Ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ σχηματίζεται ἡ θάλασσα τοῦ *Karā* καὶ ἡ *Δευκὴ* θάλασσα. Ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ σχηματίζεται ἡ *Βαλτικὴ* θάλασσα, ἡ *Βόρειος* ἢ *Γερμανικὴ* θάλασσα, ἡ θάλασσα τῆς *Μάγχης*, ἣτις χωρίζει τὴν Μεγάλην Βρετανίαν ἀπὸ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ἡ *Ἰρλανδικὴ* θάλασσα μετὰξὺ Ἀγγλίας καὶ Ἰρλανδίας καὶ ἡ *Βισκαϊκὴ* θάλασσα, περιδρέχουσα τὴν Πορτογαλίαν, τὴν Βόρειον Ἰσπανίαν καὶ τὴν Δυτικὴν Γαλλίαν. Ὁ Ἀτλαντικὸς ὠκεανὸς εἰσχωρῶν διὰ τοῦ πορθμοῦ τοῦ Γιβραλτᾶρ σχηματίζει τὴν *Μεσόγειον* θάλασσαν, ὑπὸ τῆς ὁποίας πάλιν σχηματίζονται τὸ *Τυρρηνικὸν* πέλαγος, ἡ *Ἀδριατικὴ* θάλασσα, τὸ *Ἴόνιον* πέλαγος, τὸ *Αἰγαῖον*, ὁ *Ἑλλήσποντος*, ἡ *Προποντις*, ὁ *Εὐξείνος Πόντος* (Μαύρη θάλασσα) καὶ ἡ *Ἄξοφικὴ* θάλασσα, ἣτις πῆγνυται τὸν χειμῶνα.

Κόλποι. Ὑπὸ τῆς Δευκῆς θαλάσσης σχηματίζεται ὁ κόλπος τοῦ *Ἀρχαγγέλου*, ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς σχηματίζεται ὁ κόλπος τῆς *Ρίγας*, ὁ *Βοθνικὸς* καὶ ὁ *Φινικὸς* ἢ *Φιλλανδικὸς* κόλπος.

Ἡ Βισκαϊκὴ θάλασσα σχηματίζει τὸν *Γασκωνικὸν* κόλπον, ἡ δὲ *Μεσόγειος* σχηματίζει τὸν κόλπον τῆς *Λυῶνος* (πρὸς Ν. τῆς Γαλλίας), τὸν κόλπον τῆς *Γενούης*, τῆς *Νεαπόλεως*, τοῦ *Τάραν-*

τος, τῆς *Βενετίας* (ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς Ἰταλίας), τὸν κόλπον τῆς *Τεργέστης*, εἰς τὸ βάθος τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης, τὸν κόλπον τοῦ *Δυλῶνος* (ἐπὶ τῶν ἀκτῶν τῆς νοτίου Ἀλβανίας) καὶ τοὺς κόλπους τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου.

Χερσονήσοι. Ἡ Εὐρωπαϊκὴ ἥπειρος σχηματίζει μεγάλας χερσονήσους, εἶνε δὲ αὗται: ἡ *Σκανδιναυικὴ* (Σουηδία καὶ Νορβηγία), ἡ *Ιουελανδικὴ* (Δανία) πρὸς βορρᾶν, ἡ *Πυρηναικὴ* ἢ Ἰθηρικὴ, (Ἰσπανία, Πορτογαλία) πρὸς δυσμᾶς, ἡ Ἰταλικὴ, ἡ Ἑλληνικὴ ἢ *Βαλκανικὴ* πρὸς νότον καὶ ἡ τῆς *Κριμαίας*, ἣτις ἐνοῦται μετὰ τῆς Ρωσίας διὰ τοῦ Ἰσθμοῦ Περικλῆ ἐν τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ.

Νῆσοι. Αἱ κυριώτεραι νῆσοι τῆς Εὐρώπης εἶνε αἱ ἑξῆς: Ἐν τῷ Βορείῳ παγεμῶ ὠκεανῷ, ἡ *Νέα Ζέμλα* καὶ ἡ *Καλβουέγη* (ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ρωσίαν), καὶ αἱ νῆσοι *Δοφόδεν* τῆς Νορβηγίας. Ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσσει, αἱ νῆσοι *Σιελάνδη*, (ἀνήκουσαι εἰς τὴν Δανίαν), ἡ *Γουτλάνδη* (εἰς τὴν Σουηδίαν) καὶ ἄλλαι μικρότεραι. Ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ ὑπάρχουν ἡ *Ἰσλανδία*, (ἀνήκουσα εἰς τὴν Δανίαν), ἡ *Μεγάλη Βρετανία* καὶ ἡ *Ἰρλανδία*, (Βρετανικαὶ νῆσοι). Ἐν τῇ Μεσογείῳ αἱ *Βαλεαρίδες* νῆσοι (Μαγιόρα καὶ Μινόρκα, ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἰσπανίαν,) ἡ *Κύρνος* (Κορσικὴ) καὶ ἡ *Ἐλβα*, (ἀνήκουσαι εἰς τὴν Γαλλίαν), ἡ *Σαρδῶ* (Σαρδηνία) καὶ *Σικελία* (εἰς τὴν Ἰταλίαν), ἡ *Μάλτα* (εἰς τὴν Ἀγγλίαν), αἱ *Ἰόνιοι* νῆσοι, ἡ *Κρήνη*, ἡ *Εὐβοία*, αἱ *Κυκλάδες* καὶ αἱ παρὰ τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας (ἀνήκουσαι εἰς τὴν Ἑλλάδα), ἡ *Ρόδος* (κατεχομένη ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν), ἡ *Κῶς* καὶ αἱ περὶ αὐτὰς ἑλληνικαὶ νῆσοι (δωδεκάνησοι), καὶ ἡ *Κύπρος*, νῆσος ἑλληνικὴ, κατεχομένη ὑπὸ τῆς Ἀγγλίας.

Πορθμοί. Κυριώτεροι πορθμοὶ εἶνε ὁ *Σκαγεράκης*, ὁ *Κατεγάτης* καὶ ὁ *Σούνδης*, διὰ τῶν ὁποίων συγκοινωνεῖ ἡ Βαλτικὴ θάλασσα μετὰ τῆς Βορείου, ὁ πορθμὸς τοῦ *Καλαί*, ἐνῶντων τὴν Βόρειον θάλασσαν μετὰ τῆς Μάγνης, ὁ πορθμὸς τοῦ *Γιβραλτᾶ*, ὅστις ἐνώνει τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανὸν μὲ τὴν Μισογείον, ὁ τοῦ *Ἁγίου Βονιφατίου* μεταξὺ Κύρνου καὶ Σαρδῶ, ὁ τῆς *Μεσσηνίας* ἢ *Σικελικὸς* μεταξὺ Ἰταλικῆς χερσονήσου καὶ Σικελίας, ὁ πορθμὸς τοῦ *Οτράντου* μεταξὺ Ἀδριατικῆς καὶ Ἰονίου πελάγους, ὁ *Ἑλλησποντος* (Δαρδανέλλια) μεταξὺ Αἰγαίου καὶ τῆς θαλάσσης τοῦ *Μαρμαρᾶ*, ὁ *Βόσπορος*, ὅστις ἐνώνει τὴν θάλασσαν τοῦ *Μαρμαρᾶ* μετὰ τοῦ Εὐξείνου πόντου, καὶ ὁ *Κιμμέριος* πορθμὸς, ὅστις ἐνώνει τὸν Εὐξείνον μὲ τὴν Ἀζοφικὴν.

Ίσθμοι εἶνε ὁ τῆς *Κορίνθου*, ὁ ὁποῖος ἀπέκόπη διὰ διώρυγος, ἣτις ἤνωσε τὸν Κορινθιακὸν καὶ Σκωρικὸν κόλπον καὶ ὁ *Περικόπ*, ἐνῶντων τὴν Κριμαίαν μετὰ τῆς λοιπῆς Ρωσίας.

Ἄκρωτήρια. Τὰ κυριώτερα ἀκρωτήρια εἶνε τὸ *Βόρειον* ἐν τῇ βορείῳ ἄκρᾳ τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου (τὸ βορειότερον ἀκρωτήριο τῆς Εὐρώπης), τὸ *Λανσένδον* ΝΔ τῆς Ἀγγλίας, ὁ *Ἅγιος Ματθαῖος*, εἰς τὸ δυτικὸν ἄκρον τῆς Γαλλίας, τὸ *Φινίστερον* ΒΔ τῆς Ἰσπανίας, τὸ τοῦ Ἁγ. *Βικεντίου* ΝΔ τῆς Πορτογαλίας, τὸ τῆς *Ταρίφας*, παρὰ τὸν πορθμὸν τοῦ Γιβραλτάρ, τὸ *Σπαρτιβέντον* εἰς τὸ νοτιώτατον ἄκρον τῆς Ἰταλίας, τὸ *Ταίναρον* καὶ ὁ *Μαλέας* πρὸς Ν τῆς Πελοποννήσου.

Ὄρη. Τὰ σπουδαιότερα ὄρη τῆς Εὐρώπης εἶνε αἱ ὄροστοιχίαι τῶν *Ἄλπεων* (κεντρικαί, ἀνατολικαί, δυτικαί), τῶν ὁποίων ὕψη-λοτέρα κορυφή εἶνε τὸ *Δευκὸν* ὄρος (4810 μ. ὕψους), ἀνήκον εἰς τὰς Δυτικὰς Ἄλπεις. Πέριξ τῶν Ἄλπεων κείνται πρὸς Δ. τὰ *Γαλλικὰ* ὄρη (*Κηβένναι*, *Ίούρας*, *Βόσγια*) πρὸς Β. τὰ *Γερμανικὰ* (Βοημικὰ, Μεταλλικὰ, Γιγάντια) πρὸς Α. τὰ *Καρπάθια* καὶ πρὸς Ν. τὰ *Ἀπέννινα* (τῆς Ἰταλίας) καὶ ἡ ὄροσειρὰ τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου. Ἔτερα ὄρη εἶνε τὰ τῆς Πυρηναικῆς χερσονήσου, τῆς Σκανδιναυικῆς, τῆς Κριμαίας ἐν τῷ Εὐξεινῷ πόντῳ καὶ τὰ *Οὐράλια* εἰς τὸ ἀνατολικὸν ὄριον τῆς Εὐρώπης. Πάντα τὰ ὄρη ταῦτα ἀποτελοῦν μεμονωμένας ὄροσειράς.

Ἠφαίστεια. Τὰ κυριώτερα ἠφαίστεια ἐν ἐνεργείᾳ εἶνε ἡ *Ἐκλα* ἐν Ἰσλανδίᾳ, ὁ *Βεζούβιος*, παρὰ τὴν Νεάπολιν τῆς Ἰταλίας, ἡ *Ἄϊνη* ἐν Σικελίᾳ, τὸ *Στρομπολι*, πρὸς Β. τῆς Σικελίας, καὶ τὸ ἠφαίστειον τοῦ *Γεωργίου* παρὰ τὴν νῆσον Θήραν ἐν Ἑλλάδι.

Ἠεδιβάδες. Ὀλόκληρον τὸ ΒΑ μέρος τῆς Εὐρώπης μέχρι τῶν Οὐραλίων ὄρων εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πεδινόν, ἐνφ' τὸ ὑπόλοιπον εἶνε κατὰ μέγα μέρος ὄρεινον μὲ κέντρον τὰς Ἄλπεις.

Ποταμοί. Ἀξιολογώτεροι ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης εἶνε ὁ *Πέτσχος* χαυνόμενος εἰς τὸν Βόρειον παγωμένον ὠκεανόν, ὁ *Βόλγας*, ὁ πολυῦδρότερος τῆς Εὐρώπης, χαυνόμενος μετὰ τοῦ *Οὐράλη* εἰς τὴν *Κασπίαν* θάλασσαν, καὶ ὁ *Δούναβις*, ὁ ἐπιμηκέστερος ἕλων, ὅστις διέρχεται τὴν Γερμανίαν, τὴν Αὐστρίαν, τὴν Οὐγγαρίαν, χωρίζει τὴν Σερβίαν ἀπὸ τῆς Οὐγγαρίας καὶ τὴν Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ χύνεται εἰς τὸν Εὐξεινον πόντον. Μεγάλοι ποταμοὶ ἐπίσης εἶνε ὁ *Ρήνος* (διαρρέων τὴν Ἑλβετίαν, Γερμανίαν καὶ Ὀλλαν-

θιαν), ὁ Ἄλβις (ἐν Γερμανίᾳ), ὁ Ροδανὸς (ἐν Γαλλίᾳ), καὶ ἄλλοι τινές.

Λίμνες. Αἱ κυριώτεραι εἶναι αἱ Σουηδικαὶ λίμναι (Βένερ, Βέντερ καὶ Μαιλάρη), αἱ Φιλλανδικαὶ (Σαῦμα, Ὀνέγα, Λαδόγα, Πέπους καὶ Ἰλμενος), αἱ Ἑλβετικά (τῆς Γενεύης καὶ τῆς Κωνσταντίας) καὶ αἱ Ἰταλικά λίμναι (Κῶμος, Γάρδα καὶ Μείζων).

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Εὐρώπης εἶνε εὐκρατον, διότι ὅλη σχεδὸν κεῖται ἐν τῇ εὐκράτῳ ζώνῃ καὶ μόνον τὸ ΒΑ τμήμα αὐτῆς ἔχει κλίμα ψυχρόν.

Ἔδαφος. — **Προϊόντα.** Τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρώπης εἶνε ποικίλον. Εἰς τὰ βορειότατα μέρη, τὰ ὅποια εἶνε ψυχρότατα, φύονται μόνοι θάμνοι, εἰς τὰ ἄλλα ἕως μέρη εὐδοκιοῦν ὅλα σχεδὸν τὰ προϊόντα· οὕτω πρὸς Ν. ἐν τῇ ζώνῃ τῆς Μεσογείου εὐδοκιοῦν ἡ ἔλαια, ἡ ἄμπελος, τὰ ἐσπεριοδοειδῆ, ὁ καπνός, οἱ δημητριακοὶ καρποὶ κλπ. Ἐν τῇ κεντρικῇ Εὐρώπῃ, ὡς καὶ εἰς τὰ Β. καὶ ΒΑ μέρη αὐτῆς παράγονται πολλὰ γεώμηλα. λίνον, κάνναβις, τεύτλα καὶ μέγιστα ποσότητες δημητριακῶν καρπῶν.

Ὄρυκτά. Ἐν Εὐρώπῃ παράγονται χρυσοί, λευκόχρυσος, ἄργυρος, σίδηρος, χαλκός, μόλυθος, ψευδάργυρος, γαϊάνθρακες, κασσίτερος, ὕδραργυρος καὶ πολλὰ ἄλλα χρήσιμα εἰς τὸν ἄνθρωπον.

Ζῶα. Ἐκ τῶν ἀγρίων ζῴων ἀπαντοῦν ἐν Εὐρώπῃ μόνον ἄρκτοι, λύκοι, ἀλώπεκες, θῶες (τσακάλια) καὶ ἔλαφοι, ἐκ δὲ τῶν ἡμέρων τρέφονται τὰ ἄριστα καὶ ὠραιότερα γένη, ἦτοι βόες, ἵπποι, πρόβατα, αἴγες κλπ.

Κάτοικοι — **Πολιτισμός.** Ἡ Εὐρώπη ἀναλόγως τῆς ἐκτάσεώς της εἶνε ἡ μᾶλλον στενοκαταφυκῆμένη ἡπειρος ἔχουσα πληθυσμὸν 460 περίπου ἑκατομμυρίων κατοίκων, εἶνε ὁμοίως καὶ ἡ μᾶλλον πεπολιτισμένη τῶν ἄλλων ἡπείρων. Εἰς τὸν πολιτισμὸν τῶν κατοίκων τῆς Εὐρώπης συντέλεσαν αἱ ἐξῆς αἰτίαι: 1) ἡ θέσις αὐτῆς ἐν μέσῳ τῶν μεγάλων ἡπείρων Ἀσίας, Ἀφρικῆς καὶ Ἀμερικῆς, 2) αἱ πολλοὶ χερσόνησοι καὶ οἱ πολλοὶ κόλποι, οἱ ὅποιοι ἐσχηματίσθησαν εἰς τὰς ἀκτὰς της καὶ 3) τὸ εὐκρατον κλίμα. Πάντα ταῦτα διευκολύνουν τὴν ἐπικοινωνίαν τῶν ἀνθρώπων καὶ συντελοῦν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν αὐτῶν. Ὁ εὐρωπαϊκὸς πολιτισμὸς ἔλκει τὴν καταγωγὴν του ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος.

Γλώσσαι. Αἱ γλώσσαι αἱ λαλούμεναι ἐν Εὐρώπῃ διακρίνονται εἰς πέντε κυρίως ομάδας, 1) τὴν ἑλληνικὴν, 2) τὴν συγγενῆ αὐτῆς ἀλβανικὴν, 3) τὴν λατινικὴν, ἣτις περιλαμβάνει τὴν γαλ-

λικήν, τὴν ἰταλικήν, τὴν ἰσπανικήν, τὴν πορτογαλικήν, καὶ τὴν ρουμανικήν, 4) τὴν γερμανικήν, περιλαμβάνουσας τὴν κυρίως γερμανικήν, τὴν ἀγγλικήν, τὴν σκανδιναυϊκήν, τὴν ὀλλανδικήν καὶ τὴν δανικὴν καὶ 5) τὴν σλαυϊκήν, ἐκ τῆς ὁποίας ἡ ρωσικὴ εἶνε ἡ μᾶλλον διαδεδομένη.

Θρησκείαι. Ἡ ἐπικρατεστέρα θρησκεία ἐν Εὐρώπῃ εἶνε ἡ χριστιανικὴ, ἣτις περιλαμβάνει τρεῖς ἐκκλησίας, τὴν ὀρθόδοξον, τὴν δυτικὴν καὶ τὴν τῶν διαμαρτυρομένων. Ὑπάρχουν ὅμως καὶ τινὰ ἑκατομμύρια Μωαμεθανῶν καὶ Ἰουδαίων.

Φυσικὴ καὶ πολιτικὴ διαίρεσις τῆς Εὐρώπης.

Φυσικῶς ἡ Εὐρώπῃ διαιρεῖται 1) εἰς Ἀνατολικὴν Εὐρώπην, περιλαμβάνουσας τὴν Ρωσίαν καὶ Οὐκρανίαν 2) εἰς Βόρειον Εὐρώπην, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὴν Δανίαν καὶ τὴν Σκανδιναυϊκὴν χερσόνησον (Σουηδίαν καὶ Νορβηγίαν), 3) εἰς Βορειοδυτικὴν Εὐρώπην περιλαμβάνουσας τὴν Ἀγγλίαν μετὰ τῆς Ἰρλανδίας, 4) εἰς Κεντρικὴν Εὐρώπην, ἣτις περιλαμβάνει τὴν Γαλλίαν, τὸ Βέλγιον τὴν Ὀλλανδίαν, τὴν Γερμανίαν, τὴν Ἑλβετίαν, τὴν Αὐστρίαν, τὴν Οὐγγαρίαν, τὴν Τσεχοσλοβακίαν, τὴν Πολωνίαν, τὴν Λιθουανίαν, τὴν Λεττονίαν καὶ τὴν Ἑσθονίαν καὶ 5) εἰς Νότιον Εὐρώπην, ἡ ὁποία περιλαμβάνει τὰς τρεῖς μεσημβρινὰς χερσονήσους, τὴν Πυρρηναϊκὴν, τὴν Ἰταλικὴν καὶ τὴν Ἑλληνικὴν. Ἐκ τούτων ἡ μὲν Πυρρηναϊκὴ ἀποτελεῖται ἀπὸ τῆν Ἰσπανίαν καὶ τὴν Πορτογαλίαν, ἡ δὲ Ἰταλικὴ ἀπὸ τῆν Ἰταλίαν καὶ ἡ Ἑλληνικὴ ἀπὸ τῆν Ἑλλάδα, ἐλάχιστον τμήμα τῆς Τουρκίας, τὴν Βουλγαρίαν, τὴν Ρουμανίαν, τὴν Γιουνκοσλαυίαν μετὰ τοῦ Μαυροβουνίου καὶ τὴν Ἀλβανίαν.

Πολιτικῶς ἡ Εὐρώπῃ διαιρεῖται σήμερον εἰς 27 κράτη μεγάλα καὶ μικρά, τὰ ὁποῖα ὠνομάσαμεν προηγουμένως.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ Ἑλληνικὴ χερσόνησος, ἣτις λέγεται καὶ χερσόνησος τοῦ Αἴμου ἢ Βαλκανικὴ, κεῖται πρὸς τὸ ΝΑ ἄκρον τῆς Εὐρώπης, χωρίζεται δὲ ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας διὰ τῶν πορθμῶν Ἑλλησπόντου καὶ Βοσπόρου. Ἀπὸ τῆς ὀρίσεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας καὶ Οὐγγαρίας, ΒΑ. ὑπὸ τῆς Οὐκρανίας, βρέχεται δὲ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, τῆς Προπονίδος καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, πρὸς Ν. ὑπὸ

τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τοῦ Ἴονίου παλάγου καὶ τῆς Ἀδριατικῆς θαλάσσης.

Κόλποι. Αἱ θάλασσαί, οἷτινες περιδρέχουν τὴν Ἑλληνικὴν χερσόνησον, σχηματίζουσι πολλοὺς κόλπους, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεροι εἶνε αἱ ἑξῆς: ὁ κόλπος τοῦ Πύργου (τῆς Βουλγαρίας), ὁ Κεράτιος, ὁ Μείσιος ἢ Σηρὸς (τῆς Θράκης), ὁ Σιτυμονικός, ὁ Θερμαϊκός, ὁ Σορωνικός, ὁ Ἀργολικός, ὁ Κορινθιακός, ὁ Ἀμβρακικός καὶ ὁ κόλπος τοῦ Ἀῦλωνος (τῆς Ν. Ἀλβανίας).

Ὄρη. Τὸ βρειον μέρος τῆς χερσονήσου εἶνε πεδινόν, ὀλόκληρος δὲ ἡ ἄλλη χώρα κατατέμνεται ὑπὸ πολλῶν ὄροστοιχιῶν, τῶν ὁποίων κυριώτεραι εἶνε αἱ ἑξῆς: πρὸς Α. ἡ ὄροστοιχία τοῦ Αἴμου (Βαλκάνια ὄρη), ἐξ ἣ ὠνομάσθη ἡ ἑλληνικὴ χερσόνησος καὶ χερσονήσος τοῦ Αἴμου. Ἡ Βαλκανικὴ οὖτιν χωρίζει τὴν κυρίως Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ ἐκτείνεται μέχρι τοῦ Εὐξείνου πόντου, πρὸς Δ. αἱ Διναρικαὶ Ἄλπει, αἱ ὅποσαι διακλαδεύονται εἰς ὄλας τὰς χώρας τῆς χερσονήσου φθάνουσαι μέχρι τῶν ἀκρωτηρίων Ταινάρου καὶ Μυλέα τῆς Πελοποννήσου.

Ποταμοί. Σπουδαιότεροι εἶνε ὁ Δούνοβις (Ἴστρος) πλωτός διὰ μεγάλων πλοίων, ὁ Ἐβρος (τῆς Θράκης) ἐν μέρει πλωτός, ὁ Ἀξιός, ὁ Σιτυμῶν (τῆς Μακεδονίας), ὁ Δρίλων, ὁ Ἄψος, ὁ Ἀῶς (τῆς Ἀλβανίας), ὁ Πηεῖς (τῆς Θεσσαλίας), ὁ Ἀχειῶς (τῆς Ἀκαρνανίας), ὁ Ἀλφειός, ὁ Εὐρώτας (τῆς Πελοποννήσου).

Λίμναι. Ἀξιολογώτεραι εἶνε ἡ Κερκιντίς παρὰ τὰς Σέρρας, ἡ τοῦ Δαγκαδά, καὶ ἡ Βόλβη πρὸς Β. τῆς Χαλκιδικῆς, ἡ τῆς Δοϊράνης, ἡ Δεβεῆτις, πρὸς Ν. τοῦ Μαυροβουνίου, ἡ Δυχνίτις ἢ λίμνη τῆς Ὀχρίδος παρὰ τὰ Κανδοῦτα ὄρη, ἡ Πρέσπα, ἡ Ὀρεσιὰς παρὰ τὴν Καστορίαν καὶ ἡ λίμνη τῶν Ἰωαννίνων.

Πεδιάδες. Εἶπομεν ἀνωτέρω ὅτι τὸ βρειον μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου εἶναι πεδινόν· ἡ μεγαλειτέρα πεδιάς εἶνε ἡ τοῦ Δουνάβεως, ἣ ἴσ εἰ εὐφορωτάτη. Ἄλλαι πεδιάδες εἶνε ἡ τοῦ Ἐβρου (ἐν Θράκη) λίαν εὐφορος, τῆς Κάτω Μακεδονίας καὶ τοῦ Κοσσυφοπεδίου, ἐπίσης εὐφοροί.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου εἶνε γλυκὸ καὶ ὑγιεινὸν καὶ μόνον εἰς τὰ βόρεια μέρη εἶνε κάπως ψυχρόν.

Ἐδαφος—Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εὐφορον καὶ παράγει διάφορα ἐκλεκτὰ προϊόντα καὶ ὀρυκτά, τρέφει δὲ παντὸς εἴδους ἡμερα ζῆα καὶ τινα ἐκ τῶν ἀγρίων (ἄρτους, λύκου, ἀλώπεκα, θῶα, ἐλάφους).

Γεωγραφία Δημ. Η. Κυριακοπούλου Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως

Κάτοικοι. Οί κάτοικοι τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου ἀνέρχονται εἰς 25 περίπου ἑκατομύρια, εἶνε δὲ Ἑλληνες, Τοῦρκοι, Βούλγαροι, Σέρβοι, Ρουμάνοι, Ἀλβανοί, καὶ διάφοροι ἄλλοι λαοί.

Πολιτικὴ διαίρεσις. Ἡ Ἑλληνικὴ χερσονήσος περιλαμβάνει τὰ ἐξῆς κράτη. 1) Τὸ βασίλειον τῆς Ἑλλάδος, 2) τὴν Ἑυρωπαϊκὴν Τουρκίαν 3) τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας, 4) τὸ βασίλειον τῆς Γιουγκοσλαυτίας (μετὰ τοῦ Μαυροβουνίου) 5) τὸ βασίλειον τῆς Ἀλβανίας καὶ 6) τὸ βασίλειον τῆς Ρουμανίας.

Θ Ρ Α Κ Η

Ἡ Θράκη, χώρα καθαρῶς Ἑλληνικὴ ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, περιελάμβανεν ἄλλοτε καὶ τὴν Βουλγαρίαν μετὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, σήμερον ὅμως περιλαμβάνει τὸ νότιον μέρος αὐτῆς, καὶ τὸ ἀπομείναν τμήμα τῆς Ἑυρωπαϊκῆς Τουρκίας.

Ἡ χώρα αὕτη βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Προποντιδῆς καὶ τοῦ Θρακικοῦ πελάγους, πρὸς Β. ὀρίζεται ὑπὸ τοῦ ὄρους Αἴμου, τὸ ὅποιον χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς κυρίως Βουλγαρίας, πρὸς Δ. δὲ συνορεύει μὲ τὴν Μακεδονίαν, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται ὑπὸ τοῦ ὄρους Ροδόπης καὶ τοῦ ποταμοῦ Νέστου.

Χερσονήσοι. Ἡ Θράκη καταλήγει πρὸς Ν. εἰς τὴν Θρακικὴν χερσονήσον (τῆς Καλλιπόλεως;) καὶ πρὸς Α. εἰς τὴν χερσονήσον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Πορθμοί. Ὁ Ἑλλησπόντος, μεταξὺ Καλλιπόλεως καὶ Μ. Ἀσίας καὶ ὁ Βόσπορος, μεταξὺ Κωνσταντινουπόλεως καὶ Μ. Ἀσίας.

Ἀκρωτήριζ. Ἡ Μαστουσία (Σεντύλ-Μπάχρ) παρὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ Ἑλλησπόντου, Φιλίας ἄκρα παρὰ τὸν Θρακικὸν Βόσπορον καὶ ἡ Θυνηιάς (Καρὰ Μπουρνοῦ) εἰς τὸν Εὐξείνου.

Κόλποι. Οἱ κυριώτεροι κόλποι εἶνε ὁ κόλπος τοῦ Λαγῶ (Πόρτο Λαγῶ), ὁ κόλπος τῆς Αἴνου καὶ ὁ Μέλας ἢ τοῦ Σηροῦ (ἅπαντες εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος), ὁ Κεράτιος κόλπος εἰς τὴν εἰσοδὸν τοῦ Βοσπόρου καὶ ὁ τοῦ Πύργου (Βουργᾶ;) ἐν τῇ Εὐξείνῳ.

Ὅρη. Ὁ Αἴμος (Βαλκάνια) πρὸς Β. τὸ Σκόμιον ΒΔ, ἡ Ροδόπη πρὸς Δ, ὁ Ἴσμαρος πρὸς Ν. καὶ τὸ Ἱερὸν ὄρος ΝΑ.

Ποταμοί. Ὁ κυριώτερος εἶνε ὁ Ἐβρος (Μαρίτσα), ὁ μέγιστος ποταμὸς τῶν Ἑλληνικῶν χωρῶν, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Σκο-

μίλου και Ρίλου και χύνεται επίσης εις τὸ Θρακικὸν πέλαγος πλησίον τοῦ κόλπου τῆς Αἴνου.

Πεδιᾶδες. Ἀξιολογώτεραι εἶνε εἰς μὲν τὴν Β. Θράκην ἢ τῆς Φιλιππουπόλεως καὶ τῆς Ὑαμπόλεως, εἰς δὲ τὴν Ν. Θράκην ἢ τῆς Ἀδριανουπόλεως. Πᾶσαι αἱ πεδιάδες αὗται εἶνε εὐφορώταται.

Ἱστορική καὶ πολιτικὴ ἐπισκόπησις. Ἡ Θράκη διαιρεῖται εἰς βόρειον καὶ νότιον. Ἡ βόρειος Θράκη, ἣτις λέγεται καὶ Ἀνατολικὴ Ρωμυλία, καταλήφθη αἰφνιδίως τῇ 1895 ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ προσηρτήθη εἰς τὸ βουλγαρικὸν κράτος. Ἡ νότιος Θράκη πρὸ τοῦ 1912 ἀνήκεν εἰς τὴν Τουρκίαν. ἀλλὰ, κηρυχθέντος κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο τοῦ βαλκανοτουρκικοῦ πολέμου, οἱ Βούλγαροι κατέλαβον τὸ πλείστον μέρος αὐτῆς. Τῇ 1913 ἡ Ἑλλάς, ἡ Σερβία καὶ τὸ Μαυροβούνιον ἐκήρυξαν τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Βουλγαρίας, ὃ δὲ νικηφόρος Ἑλληνικὸς στρατὸς κατέλαβε τὴν νοτιοδυτικὴν Θράκην μέχρι τοῦ Δεδεαγάτς καὶ ἐξεδίωξεν ἐκεῖθεν τοὺς Βουλγάρους. Διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου τῇ 1913, ἡ δυτικὴ Θράκη παρεχωρήθη εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἡ δὲ νοτιοανατολικὴ Θράκη ἀπέβη εἰς τὴν Τουρκίαν. Ὁὕτω λοιπὸν ἡ Θράκη διηρέθη εἰς δυτικὴν καὶ εἰς νοτιοανατολικήν.

Μετὰ τὴν εὐτυχῆ ἐκδοκίαν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ πολέμου ὑπὲρ τῶν συμμαχικῶν ὅπλων, μετὰ τῶν ὁποίων συνεπολέμησεν ἀνδρείως καὶ ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς, ἠδλόκληρος ἡ Θράκη (δυτικὴ καὶ ἀνατολικὴ) ἀπέκτησε τὴν ἐλευθερίαν της καὶ ἠνώθη μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος. Ἀτυχῶς ὁμως, τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1922 κατόπιν ἀτυχήματος τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἡ ἀνατολικὴ Θράκη μέχρι τοῦ ποταμοῦ Ἐβρου παραχωρήθη ἐκ νέου εἰς τὴν Τουρκίαν.

Οἱ κάτοικοι τῆς δυτικῆς καὶ νοτιοανατολικῆς Θράκης ἀνέρχονται περίπου εἰς 2200000 κατοίκων, ἐκ τῶν ὁποίων ὑπὲρ τὸ ἕν ἑκατομύριον εἶνε Ἕλληνες ὑποστάντες σκληροῦς διωγμοῦ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Τούρκων. Οἱ λοιποὶ κάτοικοι τῆς Θράκης εἶνε Τούρκοι, Ἑβραῖοι, Ἀρμένιοι καὶ Βούλγαροι.

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ὡς εἴπομεν προηγουμένως, ἡ Εὐρωπαϊκὴ Τουρκία περιλαμβάνει ὁλόκληρον τὴν Ἀνατολικὴν Θράκην μέχρι τοῦ Βοσπόρου. Διοικητικῶς διαιρεῖται εἰς δύο νομούς: 1) τὸν νομὸν Ἀδριανουπόλεως καὶ 2) τὸν νομὸν Κωνσταντινουπόλεως.

Νομὸς Ἀδριανουπόλεως.

Ὁ νομὸς αὗτος ἔχει ἑκτασιν 25000 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 500 χιλ. κατοίκων, ὑποδιαιρεῖται δὲ εἰς 4 διοικήσεις:

- 1) Ἀδριανουπόλεως,
- 2) Σαράντα Ἐκκλησιῶν,
- 3) Φαιδεστοῦ καὶ
- 4) Καλλιπόλεως.

1) **Διοίκησις Ἀδριανουπόλεως.** Πρωτεύουσα εἶνε ἡ Ἀδριανούπολις (150 χιλ. κατ.), κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Ῥωμαίου αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ. Ἡ πόλις αὕτη ἐχρημάτισε πρωτεύουσα τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους μέχρι τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἀπέχει δὲ τῆς Κωνσταντινουπόλεως σιδηροδρομικῶς 12 ὥρας. **Καραγάτς** (5 χιλ. κατ.) ὥρατον προάστειον. **Μουσταφᾶ πασᾶ** παρὰ τὰ σύνορα τῆς Ἀνατολικῆς Ῥωμυλλίας. **Διδυμότειχον** (12 χιλ. κατ.) πρὸ Ν. τῆς Ἀδριανουπόλεως. **Ὀρτάκιοι** καὶ **Κουλελι-Βουργᾶς**, ἐνθα ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ διασχίζεται εἰς δύο· καὶ ἡ μὲν μία κατέρχεται πρὸς τὸ Δεδεαγάτς, ἡ δὲ ἄλλη πρὸς Β. εἰς Ἀδριανούπολιν.

2) **Διοίκησις Σαράντα Ἐκκλησιῶν.** Πρωτεύουσα εἶνε αἱ **Σαράντα Ἐκκλησίαι** (20 χιλ. κατ.), ἐπὶ ὥραίας τοποθεσίας, Πιρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον κείνται αἱ πόλεις **Μήδεια** καὶ **Βιζύη** (5 χιλ. κατ.) ΝΑ. τῶν Σαράντα Ἐκκλησιῶν, πλησίον τῆς ὁποίας σφύζονται λείψανα Κυκλωπεῶν τειχῶν. **Δουλὲ Βουργᾶς** (5 χιλ. κατ.) (Ἀρκαδιούπολις), παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν.

3) **Διοίκησις Ῥαιδεστοῦ.** Πρωτεύουσα εἶνε ἡ Ῥαιδεστός (25 χιλ. κατ.), πόλις παράλιος ἐπὶ τῆς Προποντίδος καὶ ἐμπορικὸς λιλὴν τῆς Θράκης. **Ἡράκλεια**, πόλις παράλιος (πάλαι Πέρινθος) (6 χιλ. κατ.). **Σηλυβρία** (5 χιλ. κατ.), ἐν τῇ ὁποία σφύζονται λείψανα ἀρχαίου ἀμφιθεάτρου. **Τυρολόη** (7 χιλ. κατ.) παρὰ τὸν Ἐργίνην καὶ εἰς τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν.

4) **Διοίκησις Καλλιπόλεως.** Πρωτεύουσα εἶνε ἡ **Καλλιπολις** (30 χιλ. κατ.) πρὸς τὸ βόρειον στόμιον τοῦ Ἑλλησπόντου, πόλις ἐμπορικὴ. Πρὸς Ν. ταύτης ἔκειντο τὸ πάλαι οἱ **Αἰγὸς Ποταμοί**, ἐνθα οἱ Σπαρτιᾶται ὑπὸ τὸν Λύσανδρον κατεναυμάχησαν τὸν στόλον τῶν Ἀθηναίων (404 π. Χ.). Νοτιώτερον τούτων ἔκειτο ἡ **Σηστός**, ἐνθα ὁ Εὐέρξης ἐγερύρωσε τὸν Ἑλλησπόντον. **Γάνος** (4 χιλ. κατ.) παράλιος εἰς τὴν Προποντίδα. **Μυριόφυτον** (3 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῆς Προποντίδος, οἱ κάτοικοι τοῦ ὁποῦ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν ἀμπελοφυλίαν καὶ τὴν ναυτιλίαν. **Μάδυτος** (4 χιλ. κατ.).

Ὁ νομὸς **Κωνσταντινουπόλεως** ἔχει ἕκτασιν 5800 τετραγ. χιλιόμετρων καὶ πληθυσμὸν 1250000 κατ.

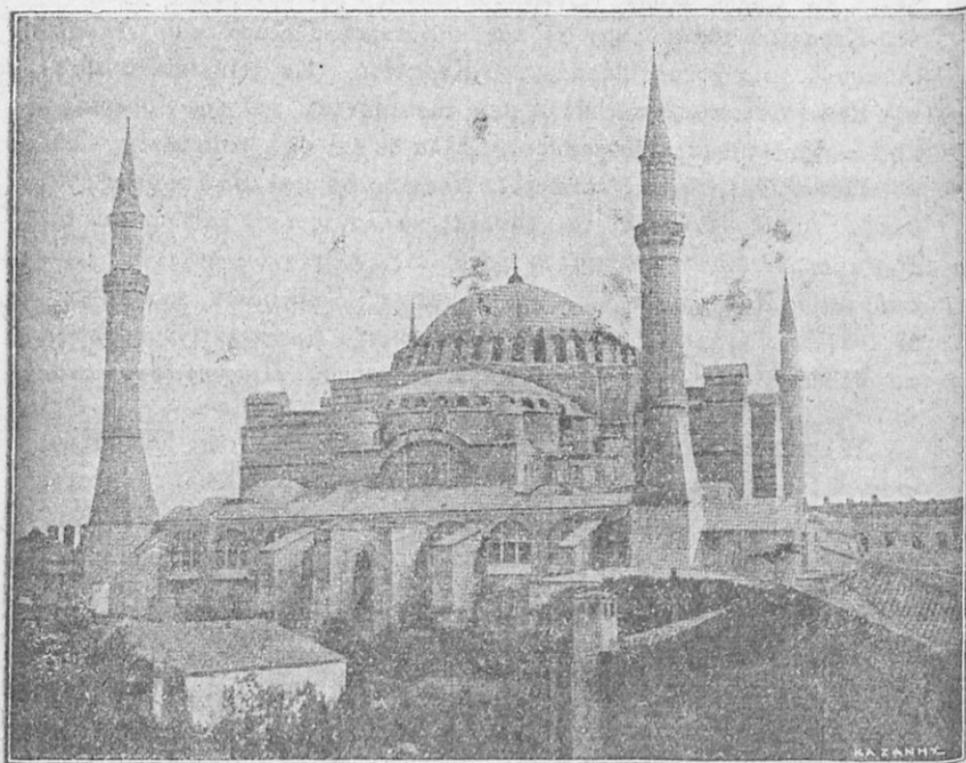
Πόλεις. Πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ Κωνσταντινουπόλεως καὶ τῆς Ὄθωμανικῆς αὐτοκρατορίας ἐν γένει εἶνε ἡ **Κωνσταντινουπόλις** (ἀρχαῖον Βυζάντιον), ἡ ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς μετὰ τῶν προαστείων

της ἀνέρχεται εἰς 1120000 κατοίκων, ἐκ τῶν ὁποίων 400 χιλιάδες εἶνε Ἕλληνες, 300 χιλιάδες Τούρκοι, οἱ δὲ λοιποὶ Ἀρμένιοι, Ἰσραηλίται, πολλοὶ Εὐρωπαῖοι καὶ ἄλλοι.

Ὁ Κεράτιος κόλπος εἰσχωρῶν βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν (εἰς μῆκος 11 χιλιόμετρων καὶ πλάτος 450 μέτρων) διαίρει τὴν Κωνσταντινούπολιν εἰς δύο μέρη 1) τὴν κυρίως Κωνσταντινούπολιν, ἣτις λέγεται καὶ ἀπλῶς *Πόλις* (Σταμπούλ) πρὸς τὴν ἀριστερὰν εἰσοδὸν τοῦ Κερατίου κόλπου καὶ 2) τὰς συνοικίας *Γαλατᾶ* καὶ *Πέραν* (Σταυροδρόμιον), πρὸς βορρᾶν τοῦ Κερατίου. Ἐκ τῶν προαστείων τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἄλλα μὲν εὐρίσκονται ἐπὶ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἀκτῆς (ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου), ἄλλα δὲ ἐπὶ τῆς Ἀσιατικῆς. Τὰ προάστεια *Θεραπειά*, *Ὀρτάκιοῦ*, *Νεοχώριον* καὶ *Βαθυρρούαξ*, τὰ ὅποια φημίζονται διὰ τὰς φυσικὰς καλλονὰς των, καθὼς καὶ τὸ *Ροῦμελι Χιτάρ* ἔχον ἀρχαῖον φρούριον, εὐρίσκονται ἐπὶ τοῦ Βοσπόρου, ἢ *Χρυσόπολις* (Σκούταρι) καὶ ἡ *Χαλκηδών*, πόλεις τῆς *Μικρᾶς Ἀσίας* θεωροῦνται ὡς προάστεια τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καθὼς καὶ αἱ παρὰ τὴν εἰσοδὸν τοῦ Βοσπόρου *Πριγκηπόννησοι*, αἵτινες χρησιμεύουν ὡς θερμαὶ διαμοναὶ τῶν πλουσίων.

Ἡ κυρίως Κωνσταντινούπολις ἢ Πόλις λέγεται καὶ *Ἐπτάλοφος*, διότι εἶνε ἐκτισμένη ἐπὶ ἑπτὰ λόφων εἰς γραφικωτάτην θέσιν ἐπὶ τριγωνικῆς χερσονήσου πρὸς Ν. τοῦ Κερατίου κόλπου. Ἐπὶ ἑνὸς τῶν λόφων τούτων εὐρίσκειται ἡ ὑπὸ τοῦ Ἰουστινιανοῦ οἰκοδομηθεὶς μεγαλοπρεπὴς ναὸς τῆς Ἀγίας Σοφίας. Ἐτερον περικαλλὲς μνημεῖον ἐπὶ τῆς αὐτῆς θέσεως ἢ ο καὶ ὁ *Ἰππόδρομος*, κεκοσμημένος διὰ πολλῶν ἀνδριάντων καὶ ἄλλων ἀριστουργημάτων, ἐξ ὧν σήμερον οὐδεὶς μόνον ὁ κορμὸς τριῶν συμπεπλεγμένων ὄφων, τῶν ὁποίων αἱ κεφαλαὶ χωρίζουσαι ἐβάσταζον χρυσοῦν τρίποδα, ἀφιερωθέντα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων εἰς τὸν ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνα. Εἰς τὴν Σταμπούλ ὑπάρχουσι τὰ παλαιὰ ἀνάκτορα τῶν σουλτάνων καὶ τὸ μέγαρον τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Παρὰ τὸν Κεράτιον κόλπον ὑπάρχει ἡ χριστιανικὴ συνοικία *Φανάριον*, ὅπου εὐρίσκειται τὸ *Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον*, ἐπὶ τῆς μεγάλης πύλης τοῦ ὁποῦ ἀπηγγονίσθη τῷ 1821 ὁ Πατριάρχης *Γρηγόριος Ε΄*. Ἡ Πύλη αὕτη ἔκτοτε μένει κλειστή. Ἐν τῇ συνοικίᾳ τοῦ Φαναρίου κατῴκουν ἄλλοτε οἱ εὐγενέστατοι τῶν Ἑλλήνων, οἱ λεγόμενοι *Φαναριῶται*, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ σουλτάνοι διώριζον τοὺς μεγάλους διερμηνεῖς των καὶ τοὺς ἡγεμόνας τῆς Βλαχίας καὶ Μολδαυίας. Αἱ συνοικίαι τοῦ Γαλατᾶ καὶ τοῦ Πέραν (Σταυροδρόμιον), ὅπου κατοικοῦν οἱ πλείστοι τῶν

Ἑλλήνων καὶ τῶν Εὐρωπαϊῶν συνδέονται μετὰ τῆς κυρίας πόλεως (Σταμπούλ) διὰ δύο γειφυρῶν καὶ κοσμοῦνται δι' ὠραίων οἰκοδομῶν. Ἡ Κωνσταντινούπολις θεωμένη ἀπὸ τῆς θαλάσσης παρουσιάζει μεγαλοπρεπὲς θέομα, τὸ πλεῖστον ὅμως τῶν οἰκίων αὐτῆς εἶνε ξύλινα καὶ αἱ ὁδοὶ τῆς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στεναί. Εἰς τὰς χριστιανικὰς συνοικίας ὑπάρχουν πολλὰ μεγαλοπρεπῆ κτίρια καὶ διάφο-

Ἁγία Σοφία.

ρα ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια, εἷς εἶνε ἡ μεγάλη τοῦ Γένους σχολή, ἡ Θεολογικὴ καὶ ἐμπορικὴ σχολὴ ἐπὶ τῆς Χάλκης, τὸ Ζάππειον παρθεναγωγεῖον καὶ ἄλλα φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα. Ἡ Κωνσταντινούπολις συγκοινωνεῖ διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἰδιαιτέρα σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐνώνει αὐτὴν μετὰ τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Κωνσταντινούπολις ἐκτίσθη ὑπὸ τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τῷ 330 μ. Χ. ἐπὶ τῆς θέσεως τοῦ ἀρχαίου Βυζαντίου, ἔπερ' ἦτο ἀποικία τῶν Μεγαρέων, ὠνομάσθη δὲ ὑπ' αὐτοῦ Νέα Ρώμη, ἀλλ' ὁ λαὸς πρὸς τιμὴν τοῦ τῆν ὠνόμασε

Κωνσταντινούπολιν. Ἡ πόλις αὕτη ὑπῆρξε πρωτεύουσα τῶν Χριστιανῶν Ἑλλήνων αὐτοκρατόρων ἐπὶ μίαν χιλιετηρίδα· τῇ 1204, ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῶν Σταυροφοριῶν, κατελήφθη ὑπὸ τῶν Φράγκων, οἵτινες διατήρησαν αὐτὴν ὑπὸ τὴν κατοχὴν των μέχρι τοῦ 1263, ὁπότε πάλιν κατέστη πρωτεύουσα τοῦ Ἑλληνικοῦ κράτους. Ὁ Σουλτάνος Μωάμεθ ὁ Β' ἐκστρατεύσας μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ ἐκ τῆς Ἀδριανουπόλεως, μετὰ μακρὰν πολιορκίαν κατέλαβε τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὴν ἀποφράδα ἡμέραν τῆς 29 Μαΐου 1453. Κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔπεσαν ἡρωϊκῶς μαχόμενος ἐν τῇ πρώτῃ γραμμῇ τοῦ πυρός ὁ τελευταῖος Ἑλλην αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ὁ Παλαιολόγος, φονευθεὶς πρὸ τῆς Πύλης τοῦ ἁγ. Ρωμανοῦ. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ Κωνσταντινούπολις διατελεῖ πρωτεύουσα τοῦ ὀθωμανικοῦ κράτους.

Λόγω τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσεως ἡ Κωνσταντινούπολις εἶνε μίᾳ τῶν σπουδαιότερων πόλεων τοῦ κόσμου, διότι δεσπόζει δύο θαλασσῶν, τῆς Μεσογείου καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου. Ἡ πόλις αὕτη, ὡς κέντρον τοῦ Ἑλληνισμοῦ καὶ ὡς πρωτεύουσα τῆς μεγάλης Ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας ἀνήκει ἐθνολογικῶς καὶ ἱστορικῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα, δι' ἣ καὶ συγκεντρῶναι τὰς βλέψεις καὶ τοὺς πόθους ὅλων τῶν τέκνων τῆς Μεγάλης Πατρίδος, εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς ὁποίας πάντες ἐλπίζομεν.

Εἰς τὸν νομὸν Κωνσταντινουπόλεως ὑπάγεται καὶ ἡ διοίκησις Μειρῶν (Τσατάλτσας) ἔχουσα πληθυσμὸν 40 χιλ. περίπου κατοίκων καὶ πρωτεύουσαν τὰς Μέτρας (Τσατάλτζαν), κωμόπολιν μὲ 8 χιλ. κατοίκων. Ἡ κωμόπολις αὕτη εἶνε ἱστορικὴ, διότι πρὸ αὐτῆς ἀνεκόπη ἡ προέλασις τῶν Βουλγάρων πρὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν κατὰ τὸν βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1912. Μέχρι τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ταύτης ἔξετεῖ οὐτὸ τὰ ὄρια τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος πρὸς τὸ μέρος τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἐτεροι πόλεις εἶνε ἡ Δέρκος, παρὰ τὸν Εὐξείνου, καὶ τινὰ χωρῖα πολὺ πλησίον τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΙΑΣ

Ἡ Βουλγαρία κατέχει σχεδὸν τὸ κεντρικὸν μέρος τῆς ἑλληνικῆς Χερσονήσου πρὸς τὸν Εὐξείνου Πόντον, ὅπερ ἐκαλεῖτο ἄλλοτε *Κάτω Μοισία*. Σήμερον ἡ Βουλγαρία ἀποτελεῖται ἐκ τῆς κυρίως Βουλγαρίας, ἐκ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ ἐκ τῆς βορειοανατολικῆς Μακεδονίας.

Ὅρια. Ἡ Βουλγαρία ἐρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας, ἐκ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τοῦ Δουνάθως παταμοῦ, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Σερβίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος καὶ πρὸς Α. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου.

Κόλποι. Κυριώτερος εἶνε ὁ κόλπος τοῦ *Πύργου* εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον.

Ἀκρωτήρια. Ἡ *Καλὴ Ἀκρὰ* καὶ τὸ *Διμόνιον* ἀκρωτήριον ἐν τῷ Εὐξείνῳ.

Ὄρη. Ὁ *Αἶμος* (Βαλκάνια, 2235 μ.) χωρίζων τὴν κυρίως Βουλγαρίαν ἀπὸ τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας. Ἡ *Ροδόπη* μεταξὺ Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας καὶ βορειοανατολικῆς Μακεδονίας, τὸ *Σκόμιον* καὶ τὸ *Ρίλον*, διαπλαθῶσαι ἐπὶ Ροδόπης καὶ ὁ *Ὄρηλος*.

Πεδιᾶδες. Ἀξιολογώτεραι εἶνε ἡ ἐπὶ τῆς *Σόφιας* καὶ ἡ ἐπὶ τῆς *Σούμλας* ἐν τῇ κυρίως Βουλγαρίᾳ, περὶ χύρουσαι δημητριακοῦ καρπούς, καὶ ἡ ἐπὶ τῆς *Φιλιππουπόλεως* καὶ *Υαμπόλεως* ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ.

Ποταμοί. Ὁ *Δούναβις*, πηγάζων ἐκ τοῦ ὄρους *Μέλανος* Ἀρμυροῦ τῆς Γερμανίας καὶ διαρρέων διὰ πολλῶν κρατῶν χύνεται εἰς τὸν Εὐξείνιον Πόντον. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶνε ὁ δεῦτερος κατὰ τὸ μέγεθος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης καὶ διαπλέεται ὑπὸ διαφόρων ποταμοπόλεων. Πραπτόταμος αὐτοῦ εἶνε ὁ *Ὄσκιος*, ὁ *Τίμανος* καὶ ὁ *Γάνιρας*. Ὁ *Ἐβρος*, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ *Σιερβίου*, ῥέχεται κατὰ τὸν ῥοθὸν τοῦ τὰ ὕδατα τῶν παραποτάμων *Ἀδρα*, *Τόνζου* καὶ *Εργίνη* καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸ Θρακικὸν πέλαγος, παρὰ τὸν Αἶνον.

Ἐδαφος. — **Προϊόντα.** Τὸ ἔδαφος τῆς Ν. Βουλγαρίας εἶνε ὄρεινόν καὶ δασώδες, ἐνῷ τὸ πρὸς βορρᾶν εἶνε πεδινόν. Ἡ Ἀνατ. Ρωμυλία εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πεδινή καὶ εὐφορος. Τὰ προϊόντα τῆς Βουλγαρίας εἶνε ἄρθροισι δημητριακοὶ καρποὶ, καπνός, βρώδελαιον (ἐν τῇ Ἀνατ. Ρωμυλίᾳ), καὶ πλούσιαι νομαί, ἐξ ὧν τρέφονται μεγάλαι ἀγέλαι βίων καὶ πολλὰ ποίμνια προβάτων καὶ αἰγῶν. Ἡ ὄρνιθοτροφία ἐπίσης ἀκμάζει πολὺ ἐν Βουλγαρίᾳ καὶ ἀποτελεῖ μετὰ τῆς κτηνοτροφίας σπουδαίαν πηγὴν πλοῦτου.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Βουλγαρίας εἶνε εὐκρατον καὶ υγιεινόν, τὸν δὲ χειμῶνα ψυχρόν.

Ἐκτασις. — **Πληθυσμὸς.** Τὸ βασίλειον τῆς Βουλγαρίας ἔχει ἕκτασιν 100 000 τετρ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 3 900 000 κατοίκων, οἵτινες ἀσχολοῦνται κυρίως εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν. Αἱ μεγαλειότεραι καὶ σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας, ἔχουσαι ἀκραιφνῆ ἑλληνικὴν πληθυσμὸν, ἡμᾶς εἰς τὸ ἐμπόριον, τὰς τέχναις καὶ τὸν πολιτισμὸν ἀτυχῶς ὄμως κατὰ τὸ ἔτος 1906 οἱ Βούλγαροι μισοῦντες τοῦ Ἑλληνας, προέδη-

σαν ὅλως ἀδικαιολογήτως εἰς ἄγριον κατ' αὐτῶν διωγμὸν. Πλεῖστοι ἐκ τῶν Ἑλλήνων ἠναγκάσθησαν τότε νὰ καταλίπουν τὰ κτήματά των καὶ τὰς περιουσίας των, καὶ νὰ καταφύγουν εἰς τὴν Ἑλλάδα, ὅπου ἔδρυσαν συνεικτιζομένους ἐν Θεσσαλίᾳ διὰ τῆς ἀρωγῆς τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως. ἤ τις ἔκτισε τὰς νέας πόλεις Εὐξεινούπολιν, Νέαν Ἀγχίαλον, Νέας Καρυὰς κ.λ.π.

Θρησκεία. Οἱ Βούλγαροι ἀνήκουν εἰς τὴν ὀρθόδοξον χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, καὶ ἀνέγνωριζον ἄλλοτε τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον ὡς κεφαλὴν τῆς ἐκκλησίας των, ἀλλὰ τῷ 1871 ἀπεσπάρθησαν τοῦ Πεκτριαρχείου καὶ ἐκηρύχθησαν *σχισματικοί*. Ἐκτοτε ἀναγνωρίζουν ὡς θρησκευτικὸν ἀρχηγὸν των τὸν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐδρεύοντα *Ἐξαρχον*.

Συγκοινωνία. Ἡ Βουλγαρία συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης διὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Σόφιας—Βελιγραδίου—Βιέννης. Ἡ γραμμὴ αὕτη προχωροῦσα νοτιοανατολικῶς διέρχεται διὰ τῆς Φ.λικπουπόλεως, Ἀδριανουπόλεως καὶ φθάνει μέχρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ἔτεροι σιδηροδρομικαὶ γραμμαὶ εἶνε ἡ τοῦ Ρουχτσουκίου—Βέρνης. Σημαντικὴ ἐπίσης εἶνε ἡ διὰ τῆς ποταμοπλοΐας τοῦ Δουνάβειος διεξαγομένη συγκοινωνία.

Πολιτισμὸς. Μόλις πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ἤρχισεν ἡ Βουλγαρία νὰ ἀναπτύσσῃται ἐν τῇ παιδείᾳ καὶ νὰ δημιουργῇ μικρὰν βιομηχανίαν (βύλων, ταπήτων) καὶ ἐμπόριον τῶν προϊόντων τῆς, τὰ ὅποια ἐξάγει εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ Βουλῆς (Σουβράνιε), καὶ ὑπευθύνου κυβερνήσεως.

Πόλεις. Ἐν τῇ κυρίῳ Βουλγαρίᾳ πόλεις εἶνε ἡ Σόφια (100 χιλ. κ.) πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, συγκοινωνουσα σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Φ.λικπουπόλεως—Κωνσταντινουπόλεως καὶ μετὰ τῆς δυτικῆς Εὐρώπης. Τὸ Τύρνοβον (17 χιλ. κ.) πρὸς Β. τοῦ Αἴμου, παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Βουλγαρίας, πόλις ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ. Ἡ Σουμλα (25 χιλ. κ.) πόλις ὀχυρωτάτη. Ἡ Βέρνα (40 χιλ. κ.) πόλις ἐμπορικωτάτη παρὰ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, ἐν τῇ ὁποίᾳ κατοικοῦν πολλοὶ Ἕλληνες. Ἡ Σουμλα καὶ ἡ Βέρνα συνδέονται σιδηροδρομικῶς. Πρὸς τὸν Δουνάβιον ποταμὸν ὑτέρχονται αἱ ἐξῆς: ἀξιόλογοι πόλεις: Τὸ Ρουχτσούμιον (30 χιλ. κ.), συγκοινωνοῦν μετὰ τῆς Βέρνης: διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ Σίστοβον (15 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ, ἡ Ν.κόπλις, (12 χιλ. κ.). Τὸ Βιδίνιον (20 χιλ. κ.), πό-

λις ὀχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ. Ἔτεραι πόλεις εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τῆς χώ-
ρας εἶνε ἡ *Πλεῦνα* (21 χιλ. κ.), πόλις ἱστορικὴ διὰ τὴν ἐν αὐτῇ
πολιτοκρίαν τῶν Τούρκων ὑπὸ τῶν Ρώσων τῷ 1877. Τὸ *Σαμάκο-
βον* (12 χιλ. κ.) πρὸς Ν. τῆς Σόφιας. Τὸ *Κιουστένδῆλ* (12 χιλ. κ.)
καὶ ἡ *Δούπνιτσα* (10 χιλ. κ.) παρὰ τὰ Σερβικὰ σύνορα.

Ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ρωμυλίᾳ ἐπιστημότεραι πόλεις εἶνε ἡ *Φιλιπ-
πούπολις* (50 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἀνατολικῆς Ρωμυλίας ἐπὶ
τοῦ Ἑβρου ποταμοῦ, κτισθεῖσα ὑπὸ τοῦ Φιλίππου τοῦ Μακεδόνο-
ῦ. Ἐν αὐτῇ κατοικοῦν πολλοὶ Ἕλληνες διατηροῦντες γυμνάσιον, δι-
δασκαλεῖον, καὶ πολλὰ κατώτερα ἑλληνικὰ σχολεῖα, ἀλλὰ κατὰ
τὸν διωγμὸν τοῦ 1906 ἅπαντα τὰ ἐκπαιδευτήρια ταῦτα κατελή-
φθησαν ἀθαιρέτως ὑπὸ τῶν Βουλγάρων. Ἡ Φιλιππούπολις συκοι-
νωεὶ μετὰ τῆς Ἀδριανουπόλεως καὶ Κωνσταντινουπόλεως διὰ
σιδηροδρόμου. Ἡ *Στενήμαχος* πρὸς Ν. τῆς Φιλιππουπόλεως, κα-
τοικουμένη ὑπὸ 15 χιλ. κατοίκων ἁπάντων Ἑλλήνων. Τὸ *Τατάρ-
Παζαρτζίκ* πρὸς Β. τῆς Φιλιππουπόλεως (16 χιλ. κ. ἐξ ὧν πολλοὶ
Ἕλληνες). Τὸ *Κεξανλίκ* (12 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Αἴμου, ὀνομαστὸν διὰ
τὸ ἐκεῖ παραγόμενον ροδέλαιον. Ἡ *Παλαιὰ Ζαγορά* καὶ *Νέα Ζα-
γορά* (Ἑσκι Ζαγορά καὶ Γενί Ζαγορά), κωμοπόλεις ἐμπορικαὶ μὲ-
15 χιλ. κατοίκους. Ἡ *Σήλυμνος* (20 χιλ. κ.) εἰς τὰς ὑψικαίας
τοῦ Αἴμου.

Πρὸς τὸν Εὐξείνιον Πόντον ὑπάρχουν αἱ πόλεις: *Σωξόπολις* (4
χιλ. κ.), *Πύργος* (Βουργάι) ἔχων πληθυσμὸν 10 χιλ. κ., ἔδρα μη-
τροπολίτου, ἡ *Ἀγκιάλος* (6 χιλ. κ.), καὶ ἡ *Μεσημβρία* (3 χιλ.
κ.). Πᾶσαι αἱ πόλεις αὗται κατοικοῦνται ὑπὸ Ἑλλήνων.

Ἐν τῇ βορειοανατολικῇ Μακεδονίᾳ πόλεις ἄξια λόγου εἶνε τὸ
Νευροκόπιον (6 χιλ. κ.) παρὰ τὸν Νέστον ποταμὸν, τὸ *Μελένικον*
(8 χιλ. κ.) ὑπὸ τοῦς πρόποδας τοῦ Ὀρδῆλου, παράγον ἐξαίρετον
οἶνον, τὸ *Πετριτσι* (6 χιλ. κ.), ἡ *Κρέσσα*, ὀνομαστὴ διὰ τὴν ἐνδο-
ξον νίκην τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τῶν Βουλγάρων τῷ 1913
καὶ ἡ *Ἄνω Τζουμαγιά*, παρὰ τὰ παλαιὰ σύνορα τῆς Βουλγαρίας,
μέχρι τῆς ὁποίας προήλασαν τὰ νικηφόρα ἑλληνικὰ στρατεύματα κα-
τὰ τὸν δεῦτερον βαλκανικὸν πόλεμον. Οἱ Ἕλληνες κάτοικοι ὄλων
τῶν ἀνωτέρω πόλεων, μὴ ἀνεχόμενοι νὰ ἐπανέλθουν ὑπὸ τὴν βουλ-
γαρικὴν κυριαρχίαν, ἔκασαν τὰς εἰκίας των καὶ ἦλθον καὶ ἐγκα-
τεστάθησαν εἰς διάφορα μέρη τῆς ἑλληνικῆς Μακεδονίας, ὅπου ἔδρου-
σαν νέας πόλεις.

Ιστορική επισκόπησις. Οἱ Βούλγαροι κατέφκουν ἐν ἀρχῇ τὰς περὶ τὸν Δούναβιν χώρας, ἀλλὰ τῷ 680 μ. Χ. ἐκκινήσαντες ἐκείθεν διέβησαν τὸν Δούναβιν καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν πάλαι Κάτω Μοισίαν, ἣτις ὠνομάσθη ὑπ' αὐτῶν Βουλγαρία. Ἐκεῖ ἀναμιχθέντες μετὰ σλαυικῶν φυλῶν παρέλαβον παρ' αὐτῶν τὴν γλῶσσάν των καὶ ἐξεσλαυόθησαν βραδύτερον, κατὰ τὴν 9ην μ. Χ. ἑκατονταετηρίδα ἐπιδαχθῆσαν τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων Κυρίλλου καὶ Μεθοδίου καὶ ἐγέναν χριστιανοί. Οἱ Βούλγαροι κατ' ἀρχὰς ἀπέτελσαν ἀνεξάρτητον κράτος, ἀλλ' ἐπειδὴ πολλάκις ἐπεχείρησαν ἐπιδρομὰς κατὰ τοῦ Βυζαντινοῦ κράτους, πολλοὶ αὐτοκράτορες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐξεστράτευσαν κατ' αὐτῶν καὶ διέλυσαν τὸ κράτος των. Ἐπιφανέστεροι διὰ τοὺς σφοδροὺς πολέμους κατὰ τῶν Βουλγάρων ἦσαν οἱ αὐτοκράτορες Βασίλειος ὁ Βουλγαροκτόνος καὶ ὁ Τιμισκῆς. Κατόπιν ἰδρύθη πάλιν τὸ βουλγαρικὸν κράτος, ἀλλὰ τῷ 1386 οἱ Τούρκοι ὑπέταξαν αὐτὸ καὶ διατήρησαν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν των μέχρι τοῦ 1878, ὁπότε τῇ πρωτοβουλίᾳ τῆς Ρωσίας ἡ Βουλγαρία ἀνεκηρύχθη ἀνεξάρτητος ἡγεμονία ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου.

Τῷ 1885 ἡ Βουλγαρία κατέλαβεν αἰφνιδίως τὴν Ἀνατολικὴν Ρωμηλίαν, χώραν ἑλληνικὴν, καὶ τῷ 1908 ἀνεκηρύχθη εἰς ἀνεξάρτητον βασιλείον. Κατὰ τὸν Βαλκανοτουρκικὸν πόλεμον οἱ Βούλγαροι κατέλαβον τὴν βορειοανατολικὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Δυτικὴν Θράκην, ἀλλὰ κατὰ τὸν δεύτερον βαλκανικὸν πόλεμον, ὁ γερμανικὸς Ἑλληνικὸς στρατὸς καταδίωξε τοὺς Βουλγάρους μέχρι τῶν συνόρων των καὶ κατέλαβε τὰς δύο τελευταίας χώρας. Ἐπέπρωτο ὁμοῦς ἡ συνθήκη τοῦ Βουκουρεστίου τοῦ 1913 νὰ παραχωρήσῃ πάλιν αὐτὰς εἰς τὴν Βουλγαρίαν. Ἀλλὰ κατὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, ἡ Βουλγαρία ταχθεῖσα παρὰ τὸ πλευρὸν τῶν Κεντρικῶν Αὐτοκρατοριῶν (Γερμανίας καὶ Αὐστροουγγαρίας) καὶ ἡττηθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ἀπώλεσε τὴν Δυτικὴν Θράκην καὶ ὑπέστη μείωσιν τῶν πρὸς τὴν Σερβίαν συνόρων τῆς.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΥΙΑΣ

Ἡ Γιουγκοσλαυία εἶνε τὸ νέον μέγα σερβικὸν κράτος, τὸ ὅποιον μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, ἀπέτελέσθη ἐκ τοῦ πρώην Σερβικοῦ κράτους, ἐκ τῆς Βοσνίας καὶ Ερζεγοβίνης, τοῦ Μαυροβουνίου, τῆς Δαλματίας, τῆς Κροατίας καὶ Σλαβονίας, κατέχει τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τῆς ἑλληνικῆς χερσονήσου, ἔχει ἑκτασιν 150 χιλιάδων τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν περὶ τοῦ 12600000 κατοίκων. Εἶνε λοιπὸν τὸ μεγαλύτερον ἐκ τῶν Κρατῶν τῆς ἑλλην. χερσονήσου.

Ὅρια. Ἡ Γιουγκοσλαυία ὀρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἀδυστρίας καὶ τῆς Οὐγγαρίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας τὴν χωρίζουν οἱ ποταμοὶ Σαῦος καὶ Δούναβις, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἀλβανίας.

νίας και προς Δ. υπό της Ἰταλίας και βρέχεται υπό τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους.

Ὅρη. Ἡ ὄροσειρά τοῦ Αἴμου διακλαδιζομένη προς δυσμὰς σχηματίζει ἐπὶ τοῦ σερβικοῦ ἐδάφους τὰ ὄρη *Ροῦδνικον*, *Κοπαόνικον* και *Ἰάστρεβατς*, προς τὰ ΒΑ ἐκτείνεται τὸ *Γκολουβνικ*, προς Ν. τὸ *Σκάρδον*, τὰ ὄρη τοῦ Μχυροβουνίου *Δορμίτορ* (2700μ.) και *Κῶμος* (2850 μ.), προς Δ. αἱ *Διναρικαὶ* και *Ἰούλια* ἄλπεις και ΝΑ τὸ *Βέλες*, τὸ ὅποιον διακλαδοῦται και ἐν Βουλγαρίᾳ.

Ποταμοί. Προς Β. ὁ *Δούναβις* και οἱ παραπόταμοι αὐτοῦ *Σαῦος*, *Τίμανος* και *Μοράβας*. Ὁ *Δρῖνος*, προς Δ. εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀλβανίας, ὁ *Νάρων* πηγάζων ἐκ τῶν Διναρικῶν ἄλπεων και ἐκβάλλων εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ὁ Ἀξιός, χυνόμενος εἰς τὸν Θερμαϊκὸν κόλπον και ὁ παραπόταμος αὐτοῦ *Εργιών*.

Λίμνες. Προς Ν. ἡ *Λυχνίτις*, ἣτις τρέφει πολλοὺς ἰχθῦς και ἡ *Πρέσπα*, τὸ νότιον μέρος τῆς ὁποίας ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλλάδα, και ἡ ἰχθυοτρόφος *Λεβεάτις*.

Πεδιᾶδες. Κυριώτεραι εἶνε ἡ τοῦ *Κοσσυφοπεδίου* (Σκοπίων) και ἡ τοῦ *Μοναστηρίου*.

Νῆσοι. Κατὰ μῆκος τῆς Ἀδριατικῆς ἀκτῆς ὑπάρχουν πολλαὶ μικραὶ νῆσοι, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότεραι εἶνε ἡ *Λεσσίνα* και ἡ *Λίσσα*. Πλησίον αὐτῆς ὁ Αὐστριακὸς στόλος κατεναυμάχησε τὸν Ἰταλικὸν τῷ 1886

Ἐὐερος — Πρωτόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Σερβίας εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρεινόν ἀλλ' εὐφορον. Εἰς τὰς πεδιάδας καλλιεργοῦνται δημητριακοὶ καρποί, καπνός, ἄμπελοι και πολλὰ ὀπωροφόρα θένδρα, τρέφονται δὲ ἐν αὐταῖς πολλὰ ποιμνικὰ προβάτων και μεγάλαι ἀγέλαι χοίρων. Τὰ ὄρη τῆς Σερβίας εἶνε δασώδη, τὰ δὲ τοῦ Μαυροβουνίου σκιερὰ και ἔχουν μεταλλεῖα σιδήρου, ἀνθρακωρυχεῖα και θερμὰς πηγὰς.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε εὐκρατον και ὑγιεινόν, προς βορρᾶν ὅμως εἶνε μᾶλλον ψυχρόν.

Συγκοινωνία. Ἡ Σερβία συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Βουλγαρίας και τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας διὰ τῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως—Σόφιας—Βελιγραδίου και μετὰ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης διὰ τῆς αὐτῆς γραμμῆς προεκτεινομένης προς Β. Ἐκίσης συνδέεται μετὰ τῆς Ἑλλάδος διὰ τῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Νύσ-

σης—Βελιγραδίου. Ὑπάρχει ὁμοως καὶ ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Μοναστηρίου—Θεσσαλονίκης καὶ πλείστα ἁμαξίτοι ὁδοί, δι' ὧν συγκαινωνοῦν οἱ μεσόγειοι πληθυσμοὶ τῆς χώρας.

Κάτοικοι—Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Σερβίας εἶνε σλαβονικῆς καταγωγῆς, ἀσχολοῦνται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν κτηνοτροφίαν (ἰδίως εἰς τὴν χοιροτροφίαν). Ἡ ἐκκλησία εἶνε ὀρθόδοξος χριστιανικὴ μὴ ἀποσχισθεῖσα τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχείου.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ βουλῆς (Σκουφίνας) καὶ ὑπευθύνου κυβερνήσεως.

Πόλεις. Πόλεις ἐν τῇ Παλαιᾷ Σερβίᾳ εἶνε τὸ Βελιγράδιον (100 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τοῦ Σερβικοῦ κράτους, ἐπὶ τῆς συμβολῆς τοῦ Σάου καὶ τοῦ Δουνάβεως, συνδεόμενον σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης, μετὰ τῆς Αὐστρίας καὶ μετὰ τῆς Σόφιας καὶ Κωνσταντινουπόλεως. Ἔχει ἰσχυρὸν φρούριον· πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, στρατιωτικὴν σχολὴν καὶ μουσεῖον. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ ἐθανατώθη ὑπὸ τῶν Τούρκων ὁ πρωτομάστορ τῆς ἐλληνικῆς ἐλευθερίας *Ρήγας Φεραῖος*. Ἔτεροι πόλεις εἶνε ἡ *Σεμένδρια* πρὸς Δ. τοῦ Βελιγραδίου (15 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς, καὶ νοτιώτερον τὸ *Κραγιούγεβατς* (20 χιλ. κ.) πρῶτῃν πρωτεύουσα τῆς Σερβίας, ἔχουσα ὀπλοστάσιον μετὰ χυτηρίου τηλεβόλων. Τὸ *Πασσάρεβατς* (15 χιλ. κ.) παρὰ τὴν Σεμένδριαν, πόλις ἐμπορικὴ. Ἡ *Νύσσα* (25 χιλ. κ.), πόλις ὄχυρά καὶ κλεις τοῦ σιδηροδρομικοῦ δικτύου Βελιγραδίου—Σόφιας καὶ Βελιγραδίου—Θεσσαλονίκης. Ἐν αὐτῇ ἐγενήθη ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Ἡ *Βράνια* (15 χιλ. κ.) ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Νύσσης—Θεσσαλονίκης, ἔχουσα ἐργοστάσια σχοινίων. Τὸ *Ἀλεξινάτς* (10 χιλ. κ.) πρὸς Β. τῆς Νύσσης. Τὸ *Περότς* (12 χιλ. κ.) παρὰ τὰ βουλγαρικὰ σύνορα, ἔχον μεγάλην ὑφαντήρια ταπήτων. Τὸ *Λέσκοβατς* (12 χιλ. κ.) παρὰ τὴν σιδηροδρομικὴν γραμμὴν Νύσσης—Θεσσαλονίκης, περίφημον διὰ τὴν καλιέργειαν τοῦ καννάβεως.

Ἡ *Νέα Σερβία* ἢ *Γιουγκοσλαβία* ἀποτελεῖται ἀπὸ τὰς χώρας, αἱ ὁποῖαι προσηρτήθησαν εἰς τὸ Σερβικὸν κράτος κατὰ τοὺς δύο βαλκανικοὺς πολέμους δυνάμει τῶν συνθηκῶν *Λονδίνου* καὶ *Βουκουρεστίου* καὶ μετὰ τὸν τελευταῖον εὐρωπαϊκὸν πόλεμον. Αἱ χώραι αὗται εἶνε: Τὸ διαμέρισμα τοῦ *Νόβι-Παζάρ*, μέρος τῆς βορειοανατολικῆς *Ἀλβανίας*, ἡ βορειοδυτικὴ *Μακεδονία* (ἦτοι ὁ νο-

μὸς Κοσσυφοπέδου καὶ τὸ πλεῖστον, ἰδίως δὲ τὸ ὄρειον μέρος τοῦ νομοῦ Μοναστηρίου), ἡ Βοσνία καὶ Ἑρζεγοβίνη, τὸ Μαυροβούνιον, ἡ Δαλματία, ἡ Κροατία καὶ ἡ Σλαβονία.

Τὸ διαμέρισμα τοῦ Νόβι—Παζάρ κατελήφθη ὑπὸ τῆς Σερβίας κατὰ τὸν πόλεμον τοῦ 1912, λόγῳ τῆς στρατιωτικῆς τοποθεσίας του. Τὸ Νόβι—Παζάρ εἶνε περιοχὴ χωρίων κατοικουμένων ὑπὸ 17 χιλιάδων Σέρβων, ἀσχολοιμένων εἰς τὴν κτηνοτροφίαν. Νοτιώτερον τοῦ Νόβι—Παζάρ ὑπάρχουν αἱ πόλεις *Μητροβίτσα* (20 χιλ. κ.), τέρμα τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Σκοπίων—Μητροβίτσης. Πρὸς νότον τῆς πόλεως ταύτης καὶ παρὰ τὰς ὠπείρας τοῦ Σκάρδου, ἀπλοῦται ἡ ἱστορικὴ πεδιάς τοῦ *Κοσσυφοπέδιου*, ὅπου τῷ 1389 συνεκροτήθη φονικωτάτη μάχη μεταξὺ Ὀθωμανῶν καὶ Σέρβων, ἀποτέλεσμα τῆς ὅποιας ὑπῆρξεν ἡ ὑποταγὴ τῶν Σέρβων εἰς τοὺς Τούρκους. Ἡ *Πριστίνα* (16 χιλ. κ.), πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομ. γραμμῆς Σκοπίων—Μητροβίτσης. Ἡ *Πρισρένη* (25 χιλ. κ.) παρὰ τὰ Ἀλβανικὰ σύνορα, πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ. Τὰ *Σκόπια* (60 χιλ. κ.) ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Ἀξιῦ, πόλις ὄχυρά καὶ ἐμπορικὴ, ἔδρα Μητροπολίτου. Τὰ Σκόπια συνδέονται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Νύσσης. Ἡ *Δίβρη* (15 χιλ. κ.), παρὰ τὰ Ἀλβανικὰ σύνορα. Τὰ *Βελεσσα* (15 χιλ. κ.), παρὰ τὸν Ἀξιὸν ποταμόν, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομήχανος, κεμέϊνη ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Θεσσαλονίκης—Σκοπίων. Τὸ *Ιστιπ* (12 χιλ. κ.) καὶ ἡ *Κράτοβα* (15 χιλ. κ.) κωμοπόλεις ἱστορικαὶ διὰ τὰς φονικωτάτας μάχας μεταξὺ Σέρβων καὶ Βουλγάρων κατὰ τὸ 1913. Τὰ *Κότσανα*, ὄρεινὴ κωμόπολις παρὰ τὰ Βουλγαρικὰ σύνορα. Ἡ *Νεγοτίνη*, εὐφορος κωμόπολις παρὰ τὸν Ἀξιόν. Τὸ *Κουμάνοβον* (12 χιλ. κ.) ΒΑ τῶν Σκοπίων, ὅπου συνήφθη ἡ μεγαλειτέρα καὶ αἱματηροτέρα μάχη μεταξὺ Τούρκων καὶ Σέρβων τῷ 1912. Ὁ *Περλεπὲς* (Πρίλαπος, 18 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ. Τὸ *Κρούσοβον* (10 χιλ. κ.) πόλις καθαρῶς ἑλληνικὴ καταστραφείσα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν ὑπὸ βουλγαρικῶν συμμοριῶν. Ἡ *Ἀχρὶς* (Ὀχρὶς, 18 χιλ. κ.) πόλις ὄχυρά ἐπὶ ὄρειας τοποθεσίας ἐπὶ τῆς Λυχνίτιδος λίμνης. Ἡ *Πρέσπα* (2 χιλ. κ.) παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην, καὶ τὸ *Μοναστήριον* (Βιτώλια) κείμενον ἐπὶ μεγάλῃς καὶ εὐφωρωτάτης κοιλάδος διαρροεμένης ὑπὸ τοῦ Ἑριγῶνος ποταμοῦ, ὅστις διερχόμενος διὰ μέσου τῆς πόλεως διαιρεῖ αὐτὴν εἰς δύο μέρη συγκοινωνοῦντα μεταξὺ τῶν διὰ γεφυρῶν. Ὁ πληθυσμὸς τοῦ Μονα

στηρίου ἀνέρχεται εἰς 70 περίπου χιλιάδας κατοίκων, ἐξ ὧν οἱ πλεῖστοι εἶνε Ἑλληνες. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε ἔδρα μητροπόλιτου καὶ ἔχει πολλὰ βιομηχανικά καταστήματα καὶ ἐκπαιδευτήρια, ἑλληνικὸν γυμνάσιον καὶ ἀνώτερον παρθεναγωγεῖον. Τὸ Μοναστήριον συγκοινωνεῖ μετὰ τῆς Θεσσαλονίκης διὰ σιδηροδρόμου. Δυτικῶς τοῦ Μοναστηρίου εὐρίσκονται αἱ κωμοπόλεις *Μεγάροβον* καὶ *Τύρνοβον*, κατοικούμεναι ὑπὸ βλαχοφύλων Ἑλλήνων, καὶ βορειότερον ἡ *Ρέσσα*, ἣ τις ὑπῆρξεν ἀφετηρία τοῦ νεοτουρκικοῦ κομιτάτου.

Πλησίον τῶν ἑλληνικῶν συνόρων ὑπάρχουν αἱ πόλεις *Γευγελή* (5 χιλ. κ.) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ἄξειου ποταμοῦ, σπουδαῖον ἐμπορικὸν κέντρον βομβυκίων καὶ μεταξίνων ὑφασμάτων. Ἀνατολικῶς αὐτῆς εὐρίσκεται ἡ *Δοϊράνη* (10 χιλ. κ.) παρὰ τὴν ὁμώνυμον λίμνην καὶ πλησίον τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Κωνσταντινουπόλεως Θεσσαλονίκης. Τὸ ἡμισυ τῆς λίμνης Δοϊράνης καὶ ὁ παρ' αὐτῇ σιδηροδρομικὸς σταθμὸς ἀνήκουν εἰς τὴν Ἑλλάδα. Εἰς τὴν Δοϊράνην οἱ Ἑλληνες κατήγαγον μεγάλην νίκην κατὰ τῶν Βουλγάρων (τῆ 1913) κατόπιν πενηθμῆρων ἀδιακόπων μαχῶν, κατὰ τὰς ὁποίας κατετροπώθη ὁ βουλγαρικὸς στρατὸς καὶ ἡ πόλις κατελήφθη ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων. Εἰς τὸ νέον Γιουγκοσλαυτικὸν κράτος παρεχωρήθη καὶ ἡ *Σιρώμνιτσα* (12 χιλ. κ.) ἑλληνικωτάτη πόλις τῆς Α. Μακεδονίας ἀποσπασθεῖσα ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας.

Βοσνία καὶ Ἑρζεγοβίνη. Ἀμφότεραι ἦσαν τουρκικαὶ ἐπαρχίαι, ἀλλὰ τῆ 1900 κατελήφθησαν ὑπὸ τῆς Αὐστρουγγαρίας. Οἱ κάτοικοι αὐτῶν ἀνερχόμενοι εἰς 1700000 εἶνε Σέρβοι τὴν καταγωγὴν καὶ ὀρθόδοξοι, ἀσχολοῦνται δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν.

Πρωτεύουσα τῆς Βοσνίας εἶνε τὸ *Σεράγεβον* (50 χιλ. κ.), πόλις ὄχυρά καὶ συνδεομένη διὰ σιδηροδρόμου μετὰ τῆς Ἀδριατικῆς ἀκτῆς. Ἐν αὐτῇ ἐδολοφονήθη τῆ 1914 ὁ ἀρχιερεὺς διάδοχος τῆς Αὐστρουγγαρίας, ὁ φόνος τοῦ ὁποίου ἐγένετο ἀφορμὴ τοῦ μεγάλου Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου. Ἄλλαι πόλεις εἶνε τὸ *Σβόρνικον* (15 χιλ. κ.), ἔνθα ὑπάρχουν μεταλλεῖα ἀργύρου καὶ ἡ *Βανιαλοῦκα* (16 χιλ. κ.) Πρωτεύουσα τῆς Ἑρζεγοβίνης εἶνε ἡ *Μοστάρη* (20 χιλ. κ.) ἔχουσα ἄλλοτε ἐργαστᾶσια ἑπλων.

Τὸ *Μαυροβούνιον*, τοῦ ὁποίου ὁ ὁμοιογενὴς πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 450000 κατοίκων, συνεχωνεῦθη μετὰ τῆς Σερβίας. Πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Κεϊτλίγη* (5400 κ.), πόλις μεσόγειος. Ἄλλαι πόλεις εἶνε ἡ *Βοδογιτσα* (10 χιλ. κ.) ΒΑ τῆς Κεϊτλίγης ἐπὶ τοῦ

πετάμοι Μοράτσα. Νίξιτις (4 χιλ. κ.) ὄχυρά πόλις. Ἐντίβαρι (3 χιλ. κ.), καὶ νοτιώτερον τὸ Δουλιτσίνον (5 χιλ. κ.) Ἄμφότεραι αἱ πόλεις αὗται κείνται ἐπὶ τῆς Ἀδριατικῆς ἀκτῆς. Πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος εὐρίσκεται τὸ Ἰπέκ (16 χιλ. κ.) πόλις ὄχυρῶς, καὶ ἡ Διάκοβα (8 χιλ. κ.)

Δαλματία. Σπουδαιότεραι πόλεις αὐτῆς εἶνε ἡ Φιούμη (45 χιλ. κ.), πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικῆ, διομφιοδιητουμένη μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Γιουγκοσλαύτας, Ζάρα, Σπαλάτον, Ραγούζα καὶ Κάτταρον, μικραὶ πόλεις ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Δαλματίας.

Κροατία—Σλαβονία. Καὶ αἱ ἐπαρχίαι αὗται, ὡς ἀποτελοῦμεναι ἐκ πληθυσμοῦ ἐμαίμονος, ἠνώθησαν μετὰ τοῦ σερβικοῦ κράτους ἀποσπασθεῖσαι τῆς Αὐστρίας. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶνε ἡ Θηρεσιάπολις (Μαρία), κέντρον κτηνοτροφίας, μὲ πληθυσμὸν 90 χιλ. κατοίκων, κειμένη παρὰ τὰ εὐγγρικὰ σύνορα, τὸ Σεμλίνον ἀπέναντι τοῦ Βελιγραδίου καὶ ἡ Ἀγραμμῆ, κειμένη πορὰ τὸν ποταμὸν Σιβον καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς.

Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις. Ἡ Σερβία διεκδικουμένη ὑπὸ διαφόρων λαῶν ὑπετάσσεται διαδοχικῶς εἰς τοὺς αὐτοκράτορας τῆς ἀνατολῆς, εἰς τοὺς Ἕλληνας, τοὺς Βουλγάρους κλπ. μέχρις ἔτου κατὰ τὴν 12ον αἰῶνα κατέστη ἀνεξάρτητος Ἐτῆ 1389 μετὰ τὴν μάχην τοῦ Κοσόβου οἱ Τοῦρκοι ὑπέταξαν τοὺς Σέρβους καὶ διετήρησαν αὐτοὺς ὑποτελεῖς μέχρι τοῦ 1813, ὁπότε ἡ Σερβία ἐγένετο ἀνεξάρτητος ἡγεμονία, ἀναγνωρίζουσα τὴν ἐπικυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου. Ἐτῆ 1876, ὁπότε ἀνεκινήθη τὸ ζήτημα τῆς Βοσνίας καὶ Ἑρζεγοβίνης, ἡ Σερβία ἐπαγεσάτησε κατὰ τῆς Τουρκίας καὶ τὸ 1878, μετὰ τὸν ρωσοτουρκικὸν πόλεμον, ἀνεγνωρίσθη ἀνεξάρτητος ἡγεμονία διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου. Ἡ Σερβία ἀνεκηρύχθη εἰς βασιλείον ἔτῆ 1881 καὶ βασιλεὺς αὐτῆς διετίθη ὁ Ἀλέξανδρος, ἐκ τῆς δυναστείας τῶν Ὀβρένσκιτις, ἀλλὰ κατὰ τὸ 1903, ἐκλινονηθέντος τοῦ Ἀλέξανδρου, ἡ βασιλεία ἀνέστη εἰς τὸν Πέτρον Α' ἐκ τῆς δυναστείας Καραγιώργκιτις. Ἐτῆ 1914 ἡ Σερβία ἦλθεν εἰς ρῆξιν μετὰ τῆς Αὐστρουγγαρίας, καὶ ἐκ τῆς ρήξεως ταύτης προεκλήθη ὁ μέγας εὐρωπαϊκὸς πόλεμος, μετὰ τὸν ὅποιον καὶ ἰδρύθη τὸ μέγα Γιουγκοσλαυκὸν κράτος, τὸ ὅποιον περιέλαβε ἑαυτὸς τοὺς ἐμαίμονας λαοὺς τοὺς μέχρι τοῦδε διατελοῦντας ὑπὸ ξένην κυριαρχίαν.

Τὸ Μαυροβούνιον ἀπέτελει ἄλλοτε μέρος τῆς Σερβίας, ἀλλ' ὅταν αὕτη ὑπετάγη εἰς τοὺς Τοῦρκους, οἱ Μαυροβούνιοι κατέρησαν διὰ τῶν ὀπλων γὰ διατηρήσουν τὴν ἀνεξαρτησίαν των, μέχρις ἔτου τὸ 1878 ἡ χώρα των ἀνεγνωρίσθη ὡς ἀνεξάρτητος ἡγεμονία διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βερολίνου. Ἐτῆ 1910 τὸ Μαυροβούνιον ἀνεκηρύχθη εἰς βασιλείον καὶ ἀνεγνωρίσθη ὡς τοιοῦτον ὑπὸ τῶν ἄλλων κρατῶν, ἀλλὰ σήμερον συνεχωνεῖται εἰς τὸ βασιλείον τῆς Γιουγκοσλαύτας παρὰ τὰς διαμαρτυρίας τοῦ λαοῦ του.

Η Α Λ Β Α Ν Ι Α

Ἡ Ἄλβανία (ἀρχαία Ἰλλυρία), ἐκτείνεται πρὸς Β. τῆς Ἠπειρου καὶ ὀρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Μκεδονίας καὶ τῆς Γιουγκοσλαβίας, πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Μκεροβουνίου (Γιουγκοσλαβίας) καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ πελάγους. Ἡ χώρα αὕτη ἔχει ἔκτασιν 15800 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 700000 περίπου κατοίκων.

Ἀκρωτήρια. Κυριώτερα ἀκρωτήρια εἰς τὴν Ἀδριατικὴν θάλασσαν εἶνε ἡ Ροδονή (Νυμφαῖον) καὶ ἡ Γλώσσα πρὸς νότον.

Κόλποι. Ὁ κόλπος τῆς Μεδοῦσης, παρὰ τὴν ἐμώνυμον πόλιν πρὸς βορρᾶν, καὶ ὁ τοῦ Αἰθῶνος πρὸς νότον.

Ὄρη. Ἡ Ἄλβανία εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χώρα ὄρεινὴ διασχιζομένη ὑπὸ πολλῶν ὄρεων, ἐκ τῶν ὁποίων σπουδαιότερα εἶνε τὰ Κανδασοῦϊα, ὕψηλὰ καὶ δασώδη, τὸ Τομὸρ καὶ τὰ Κερρύνια.

Ποταμοί. Ὁ μέγιστος τῶν ποταμῶν τῆς Ἄλβανίας εἶνε ὁ Δριλλον, χυνόμενος εἰς τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος, ὁ Γενοῦσος (Σκουμπι), πηγάζων ἐκ τῶν Κανδασοῦϊων ὄρεων καὶ ἐνβάλλων εἰς τὸ αὐτὸ πέλαγος, ὁ Ἀψο, καὶ ὁ Ἀῶς, χυνόμενοι εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν.

Λίμνη εἶνε ἡ Δεβιᾶις (τῆς Σινδρας).

Ἔδαφος. — **Προϊόντα.** Τὸ ἔδαφος τῆς Ἄλβανίας εἶνε ὄρεινόν καὶ τρέφει πολλὰ ζῶα. Κυριώτερα προϊόντα εἶνε ὀλίγοι δημητριακοὶ καρποί, ἔλαιον, καπνός, βύμβοξ καὶ μέταξ, καλλιεργούμενα ἰδίως εἰς τὴν πεδιάδα τῆς Σίνδρας.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ψυχρὸν καὶ ὑγιεινὸν εἰς τὰ ὄρεινά μέρη, θερμὸν δὲ καὶ νοσώδες εἰς τὰ πεδινά.

Κάτοικοι. — **Θρησκεία.** Οἱ κάτοικοι τῆς Ἄλβανίας κατάγονται ἐκ τῶν Πελασγῶν καὶ τῶν ἀρχαίων Ἰλλυριῶν, εἴτινες ἦσαν φυλὴ συγγενὴς πρὸς τὴν ἑλληνικὴν· διὰ τοῦτο εἰς Ἄλβανοὶ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουν τὰ οὐδ' ἡ' καὶ ἔθιμα μὲ τὰς Ἑλληνας καὶ ὁμιλοῦν γλώτταν συγγεῆ μὲ τὴν ἑλληνικὴν, τὴν ὁποίαν γράφουσι μὲ ἑλληνικὰ καὶ λατινικὰ ἁλφάβητα. Οἱ Ἄλβανοὶ εἶνε λαοὶ ὄρεσιβιοὶ καὶ ἀπεζῶσιν ἐκ τῆς κτηνοτροφίας. Ὅσοι ἐκ τῶν Ἄλβανῶν διετήρησαν τὴν δοθόδοξον χριστιανικὴν θρησκείαν διετέλουσι πάντοτε συνηνωμένοι μετὰ τῶν Ἑλλήνων καὶ συνέπραττον μετ' αὐ-

1) Ὁ ποταμὸς οὗτος χωρίζει τὴν Ἄλβανίαν ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἠπειρον.

Γεωγραφία Δημ. Η. Κυριακοπούλου Ε' καὶ ΣΤ' τάξεως.

τῶν ἐναντίον τῶν Τούρκων. Οἱ πλεῖστοι ὁμῶς ἐξ αὐτῶν, γενόμενοι Μωαμεθανοί, ἠνώθησαν μετὰ τῶν Τούρκων καὶ ἐπέφερον κατὰ καιροῦς μεγάλας καταστροφὰς εἰς τοὺς Ἕλληνας· ἄλλοι πάλιν ἀπεσπᾶσθησαν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας καὶ ἐγένοντο καθολικοὶ (Μιρδῖται).

Οἱ Ἄλβανοὶ διαίρουνται εἰς φυλάς. Ὅσοι κατοικοῦν εἰς τὰ βόρεια μέρη καλοῦνται *Γκέκηδες*, ὅσοι εἰς τὰ νότια ὀνομάζονται *Τσάμηδες* καὶ *Τόσκηδες*, καὶ τέλος ὅσοι κατοικοῦν περὶ τὰ Κεραύνια καὶ καὶ τὰς περὶ τὴν Ἡπειρον χώρας λέγονται *Διάσηδες*.

Πολέτευμα. Ἡ Ἄλβανία μετὰ πολλὰς ἐπαναστάσεις καὶ ἐριδας τῶν διαφόρων φυλῶν, ἀνεκηρύχθη τῇ 1912 εἰς ἡγεμονίαν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Λονδίνου. Εἰς τὴν Ἄλβανίαν κατεκύρωσε καὶ τὴν ἑλληνικωτάτην βόρειον Ἡπειρον ἡ Κοινωνία τῶν Ἐθνῶν ἡ ἐδρεύουσα ἐν Γενεύῃ.

Πόλεις. Σπουδαιότεραι πόλεις τῆς Ἄλβανίας εἶνε ἡ *Σκόδρα* ἢ *Σκούταρι* (40 χιλ. κ.), ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Ἄλβανίας, πόλις ὄχυρὰ καὶ βιομήχανος ἐπὶ τῆς Λεβεκίτιδος λίμνης ἔχουσα χυτήριον ὀπλων. Ἡ *Μέδουα*, πόλις παράλιος, τὸ *Ἀλέσιον* (Λισσός), πλησίον τῆς θαλάσσης, ἐμπορικὴ πόλις, ἔσρα διοικητοῦ καὶ μητροπολιτοῦ, ἐν ἣ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ὁ ἥρωὸς τῶν Ἀθηῶν Γεώργιος Καστριώτης (Σκενδέρμπεης). Ἡ *Κρόϊα* (7 χιλ. κ.), ἐκτισμένη ἐπὶ ἀποκρήμνων λόφων, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Ἄλβανίας καὶ πατρὶς τοῦ Γ. Καστριώτου. *Δυρράχιον* (ἢ ἀρχαία Ἐπίδαμνος), ἡ φυσικὴ πρωτεύουσα τῆς Ἄλβανίας, πόλις εὐλίμενος καὶ ἐμπορικὴ ἔχουσα ὄχυρὸν φρούριον καὶ πληθυσμὸν 12 000 κατοίκων. *Τύρανα* (20 χιλ. κ.), πρὸς Α. τοῦ Δυρραχίου ἡ ὠραιότερα πόλις τῆς Ἄλβανίας, κειμένη ἐν μέσῳ εὐφορωτάτης πεδιάδος, σημερινὴ ἔσρα τῆς ἄλβανικῆς κυβερνήσεως. *Ἐλβασάν* (22 χιλ. κ.) παρὰ τὸν Γενεῦτον ποταμὸν, πόλις ὄχυρὰ καὶ ἐμπορικὴ ἐν μέσῳ καταφύτου πεδιάδος. *Βεράτιον* (10 χιλ. κ.) πόλις μεσόγειος, χωριζομένη ὑπὸ τοῦ Ἀψυ ποταμοῦ εἰς δύο μέρη, αἶψα ἐνοῦνται διὰ γεφυρῶν. *Αὐλῶν* (7 χιλ. κ.), πόλις παράλιος παρὰ τὸν ὁμώνυμον κόλπον καὶ ἐμπορικὴ. Εἰς τὸ στόμιον τοῦ κόλπου τοῦ Αὐλῶνος κεῖται ἡ μικρὰ νήσος Σάκων, ἀνήκουσα ἄλλοτε εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ παραχωρηθεῖσα ὑπ' αὐτῆς εἰς τὴν Ἄλβανίαν μετὰ τὴν συνθήκην τοῦ Λονδίνου (1913).

ΤΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΡΟΥΜΑΝΙΑΣ

Ἡ Ρουμανία (πάλαι Δακία), ἔχει ἕκτασιν 150 000 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 15 600 000 κατοίκων. Ἡ χώρα αὐτῆ

βρέχεται πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β ὑπὸ τῆς Οὐκρανίας καὶ τῆς Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Οὐγγαρίας καὶ Γιουγκοσλαβίας, καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆ Βουλγαρίας.

Ὄρη. Κυριώτερα ὄρη τῆς Ρουμανίας εἶνε αἱ *Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπεις*, καὶ τὰ ἀνατολικά *Καρπάθια*, τὰ ὁποῖα ἐνεθνται μετὰ τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἄλπεων.

Ποταμοί. Ὁ *Δουναβις*, ὅστις χωρίζει τὴν Ρουμανίαν ἀπὸ τῆς Βουλγαρίας. Ὁ ποταμὸς οὗτος εἶνε πλωτὸς καὶ πηγνυται τὸν χειμῶνα. Παραπόταμοι τοῦ Δουνάβεως εἶνε ὁ *Ἀλούτας*, ὁ *Σερέτης* καὶ ὁ *Προῦθος*, πηγάζων ἐκ τῶν Κερπαθίων καὶ χυνόμενος εἰς τὸν Εὐξείνον. Ὁ *Δουμποβίτσας*, διερχόμενος διὰ τοῦ Βουκουρεστίου, ὁ *Ἀνείστερος*, ὅστις χωρίζει τὴν Ρουμανίαν ἀπὸ τῆς νοτίου Ρωσίας.

Ἔδαφος. — **Προῶντα.** Τὸ ἔδαφος τῆς Ρουμανίας ἀποτελεῖ μίαν ἀχανῆ πεδιάδα καὶ μόνον πρὸς τὸ κέντρον εἶνε ὄρεινόν, ὅπου ἐκτείνονται αἱ Τρανσυλβανικαὶ Ἄλπεις. Ἡ Ρουμανικὴ πεδιάς, ἣτις διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν παραποτάμων τοῦ Δουνάβεως, εἶνε εὐφορωτάτη καὶ παράγει ἀφθονίαν δημητριακῶν καρπῶν, ἀραβόσιτον, γεώμηλα, τεύτλα, σήταμον, καπνόν, διαφόρους ὀπώρας καὶ κτηνοτροφικὰ εἶδη. Τὰ ἀπέραντα ὄρη, τὰ ὁποῖα καλύπτουν τὸ τρίτον σχεδὸν τῆς Ρουμανικῆς πεδιάδος, παράγουν ἀφθονον καὶ ἀξιόλογον ξυλείαν. Εἰς τὰς πλουσίας βουσκὰς αὐτῶν τρέφονται πολλὰ ἀγέλαι βωῶν, χοίρων καὶ ποίμνια προβάτων καὶ αἰγῶν. Ἐν Ρουμανίᾳ ὑπάρχουν ἐπίσης ἀφθονοὶ πηγαὶ πετρελαίου καὶ ὀρυκτοῦ ἁλατος.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ρουμανίας εἶνε ψυχρὸν ἄλλ' ὕγιεινόν.

Συγκοινωνία. Πλὴν τῆς διὰ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν παραποτάμων αὐτοῦ γενιμένης συγκοινωνίας, ὑπάρχουν ἐν Ρουμανίᾳ πλεῖστα σιδηροδρομικὰ γραμμὰ, καὶ ἀεριστοὶ ὁδοί. Ἡ Ρουμανία συνδέεται σιδηροδρομικῶς μετὰ τῆς Εὐρώμης.

Κάτοικοι. — **Θρησκεία.** Οἱ κάτοικοι τῆς Ρουμανίας ἀσχολοῦνται, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν, ἔνεκα τῆς μεγάλης εὐφορίας τῆς χώρας τῶν, καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον σιτηρῶν. Ξυλείας καὶ κτηνοτροφικῶν προϊόντων. Ἡ κλειροδιομηχανία ἐπίσης ἔχει σημειώσει ἀρκετὰς προόδους ἐν τῇ χώρᾳ. Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν Ρουμανίᾳ εἶνε ἡ ὁρθόδοξος *Χριστιανικὴ*, ὑπάρχουν ὅμως καὶ ἀρκετοὶ καθολικοί.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς χώρας εἶνε συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ βυουλῆς καὶ γερουσίας.

Διαίρεσις. Ἡ Ρουμανία χωρογραφικῶς διαίρεται εἰς πέντε μέρη 1) τὴν *Βλαχίαν*, κειμένην μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως καὶ τῶν Τρανσυλδανικῶν Ἄλπεων, 2) τὴν *Μολδαυίαν*, μεταξὺ τῶν Καρπαθίων ὄρεων καὶ τοῦ ποταμοῦ Προῦθου, 3) τὴν *Τρανσυλβανίαν*, ἣτις ἀποτελεῖ τὸ ΒΔ τμήμα αὐτῆς, 4) τὴν *Δοβρουτσᾶν*, μεταξὺ τοῦ Δουνάβεως, τοῦ Εὐξείνου καὶ τῶν βουλγαρικῶν συνόρων, καὶ 5) τὴν *Βουκοβίαν*.

Πόλεις. Ἀξιολογώτεραι πόλεις τῆς Βλαχίας εἶνε τὸ *Βουκουρέστιον* (310 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς Ρουμανίας ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Δουμπολίτσα, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ, ἔχουσα ὄχυρά φρούρια. μεγαλοπρεπεῖς οἰκοδομᾶς, θέατρα, λαμπροὺς περιπάτους, πανεπιστήμιον καὶ πολλὰ ἐκπαιδευτικὰ καὶ φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα. Πρὸς Ν τοῦ Βουκουρεστίου εἶνε τὸ *Γιούργεβον* (20 χιλ. κ.), κείμενον πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ Δουνάβεως, καὶ συνδεόμενον σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Βουκουρεστίου. *Κραϊόβα* (45 χιλ. κ.) πρὸς Δ. τοῦ Βουκουρεστίου καὶ συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετ' αὐτοῦ. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει ἀξιόλογα ἀλατωρυχεῖα καὶ διενεργεῖ σημαντικὸν ἐμπόριον. Πρὸς Β. τῆς Κραϊόβης εὐρίσκεται τὸ *Δραγατσάνιον*, χωρίον ἱστορικὸν διὰ τὸν ἥρωικὸν θάνατον πλείστων ἱερολοχιτῶν κατὰ τὴν ἑλληνικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821. *Πλοέστιον* (44 χιλ. κ.) πόλις ἐμπορικὴ πρὸς Β. τοῦ Βουκουρεστίου καὶ συνδεομένη μετ' αὐτοῦ διὰ σιδηροδρόμου. *Βραϊλα* (50 χιλ. κ. ἐξ ὧν πλεῖστοι Ἕλληνες) ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς ὀχθῆς τοῦ Δουνάβεως, πόλις ἐμπορικωτάτη, ἐξάγουσα δημητριακοὺς καρποὺς καὶ συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Πλοεστίου. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχουν πολλὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. *Βουζέον* (22 χιλ. κ.), κέντρον σιδηροδρομικοῦ δικτύου. *Γαλάζιον* (65 χιλ. κ.) ΒΑ. τῆς Βραϊλας, μεθ' ἧς συνδέεται σιδηροδρομικῶς, πόλις παραδουνάβιος διενεργοῦσα μέγα ἐμπόριον ξυλείας, πετρελαίου, ἄλατος καὶ ἐρίων. Ἐν αὐτῇ κατοικοῦν πολλοὶ Ἕλληνες διατηροῦντες λομπρὰ ἑλληνικὰ ἐκπαιδευτήρια. Κατὰ μῆκος τοῦ Δουνάβεως ὑπάρχουν πολλὰ ἐμπορικὰ κωμοπόλεις, αἷαι εἶνε τὸ *Τοῦρνο Σεβερεϊνον* (25 χιλ. κ.), καὶ τὸ *Καλαφάτιον* παρὰ τὰ δυτικὰ σύνορα τῆς Ρουμανίας.

Ἐπὶ τῆς Μολδαυίας κυριώτεραι πόλεις εἶνε τὸ *Ἰάσιον* (100 χιλ. κ., ἐν οἷς πολλοὶ Ἑβραῖοι), πρωτεύουσα τῆς Μολδαυίας, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ πολλὰ ἐκπαιδευτήρια, συγκοινωνοῦσα δὲ μετὰ τοῦ Βουκουρεστίου διὰ σιδηροδρόμου. Τὸ Ἰάσιον εἶνε ἱστορικὸν διὰ τὴν ἑλληνικὴν ἀναγέννησιν, διότι ἐν αὐτῷ ὁ Ἀλέξανδρος Ὑψη-

Ζάντης ἐκήρυξε τὴν ἑναρξιν τῆς Ἑλληνικῆς Ἐπαναστάσεως τῇ 22 Φεβρουαρίου 1821. Ἡ Ὄνα εἰς τὰς ὑπάρχειας τῶν Τρανσυλβανικῶν Ἀλπεων, ἔχουσα σπουδαίας πηγὰς πετρελαίου. Ἡ Βεργλάδη (22 χιλ. κ.) πρὸς νότον τοῦ Ἰαίου καὶ ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Ἰαίου—Βουκουρεστίου

Ἐπὶ τῆς Τρανσυλβανίας σπουδαιότεραι πόλεις εἶνε ἡ Ἔρμεν-στάτη (30 χιλ. κ.). Τὸ Κλουσεμβουῦργον (50 χιλ. κ.). Ἡ Τεμεσβάρη (60 χιλ. κ.) παρὰ τὰ γιουγκοσλαυϊκὰ σύνορα.

Ἐπὶ τῆς Δοβρουτσᾶς ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε ἡ Τοῦλτσα (25 χιλ. κ.) ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουναβέως· ὁ Σουλινᾶς ἐπὶ τῆς παραλίας τοῦ Εὐξείνου, καὶ ἀκριβῶς εἰς τὸ σημεῖον, εἰς τὸ ὅποιον χύνεται τὸ μέσον στόμιον τοῦ Δουναβέως· ἡ Κωνσταντιζα (20 χιλ. κ.) ἔχουσα ἀσφαλῆ λιμένα καὶ πολεμικὸν ναῦσταθμὸν καὶ συνδεομένη σιδηροδρομικῶς μετὰ τοῦ Βουκουρεστίου. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κττοικῶν πολλοὶ Ἕλληνες ἀσχολούμενοι μὲ τὸ ἐμπόριον τῶν σιτηρῶν. Πρὸς τὸ νοτιοδυτικὸν μέρος τῆς Δοβρουτσᾶς εὐρίσκονται οἱ πόλεις Τοτροκάν, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουναβέως, ἡ Σιλίστρια (25 χιλ. κ.), ὄχυρά πόλις ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δουναβέως καὶ ἀπὸ τὸν Εὐξείνον μικραὶ πόλεις Μπαλιζίκη καὶ Καβάρνα, διεξάγουσαι ἐμπόριον ἐξαγωγῆς δημητριακῶν καρπῶν. Ὀλόκληρον τὸ τμήμα τὸ περιλαμβάνον τὰς ἀνωτέρω πόλεις, ἀνήκον πρότερον εἰς τὴν Βουλγαρίαν, ἐξεχωρήθη εἰς τὴν Ρουμανίαν διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου 1913.

Εἰς τὴν Βουκοβίαν ἐπισημότεραι πόλεις εἶνε ἡ Τσερνοβίσκη (Τσέρνοβιτς) 20 χιλ. κ. καὶ ἡ Σερέτη.

Ἱστορικὴ ἐπισκόπησις. Οἱ Ρουμᾶνοι εἶνε μίγμα Δακῶν καὶ Ρωμαίων. Ὅσα ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς ἐκυρίευσεν τὴν πέραν τοῦ Δουναβέως χώραν, τὴν ἀρχαίαν Δακίαν, μετέφερον ἐκεῖ πολλοὺς ἀποίκους ἐξ Ἰταλίας.

Ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἡ Ρουμανία ἦτο διηρημένη εἰς δύο ἡγεμονίας, τὴν τῆς Βλαχίας καὶ τῆς Μολδαβίας, αἵτινες ἦσαν φοροῦ ὑποτελεῖς εἰς τὴν Τουρκίαν. Πάντες δὲ οἱ ἡγεμόνες τῶν δύο τούτων χωρῶν ἦσαν ἐπὶ μίαν ἑκατονταετίαν (1710—1821) Ἕλληνας Φαναριῶται. Μαυροκορδάτοι, Γκίκαί, Ὑψηλάνται, Σοῦτσοί, Μουροῦζαί κλπ). Τῇ 1866 ἀμφότεραι αἱ ἡγεμονίαι ἠνώθησαν εἰς μίαν, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ρουμανία, ἧτις πολεμίσματα γενναίως κατὰ τῶν Τούρκων ἀνεκρήθη τῇ 1881 εἰς βασιλείον.

Περὶ τὸ τέλος τοῦ δευτέρου βαλκανικοῦ πολέμου, ἡ Ρουμανία μετέσχε τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρήσεων μετὰ τῶν ἄλλων βαλκανικῶν κρατῶν κατὰ τῶν Βουλγάρων καὶ ἐπέτυχε τὴν εἰς αὐτὴν παραχώρησιν τῆς πρώην βουλγαρικῆς χώρας ἀπὸ τῆς πόλεως Τοτροκάν μέχρι τῆς πρὸς τὸν Εὐξείνον παραλίας πόλεως

Μπαλτζίκ, περιληφθείσης και τῆς παρά τὸν Δούναβιν ὀχυρᾶς πόλεως *Σιλιστρίας*. Τὸν Αὐγουστον τοῦ 1916 ἡ Ρουμανία ἀνερίχθη εἰς τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον παρά τὸ πλεῖστον τῶν δυνάμεων τῆς Συνενομήσεως, προσκτήσασα τὴν Τρανσυλβανίαν καὶ τὴν Βουκοβίαν.

ΑΥΣΤΡΙΑ

Ἡ Αὐστρία ἔχει ἑκτασιν 82 περίπου χιλιάδων τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν $6\frac{1}{2}$ ἑκατομ. κατοίκων, ὀρίζεται ἐξ ἑξῆς πρὸς Β. καὶ ΒΑ, ὑπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Οὐγγαρίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς Ἰταλίας, ΒΑ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας.

Ἡ Αὐστρία ἀπεῖλει, πρὸ τοῦ τελευταίου εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, μετὰ τῆς Οὐγγαρίας δισαδικὴν μοναρχίαν ἔχουσαν ἑκτοσιν 737000 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 51500000 κατοίκων. Ὁ πληθυσμὸς οὗτος ἦτο ἀνάμικτος, ἀποτελούμενος ἐκ Γερμανῶν, Σλαύων, Οὐγγρων, Βλάχων καὶ ὀλίγων Ἰταλῶν. Μετὰ τὸ τέλος τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, ἡ Οὐγγαρία ἀπεσπάσθη τῆς Αὐστρίας καὶ ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον κράτος, ἀλλὰ καὶ εἰ ἄλλοι λαοὶ ἠνώθησαν μετὰ τῶν κρατῶν εἰς τὰ ὅποια ἀνήκον ἔθνολογικῶς καὶ οὕτω ἡ Αὐστρία περιωρίσθη εἰς μικρὸν κράτος.

Ὅρη. Αἱ Ἀνατολικαὶ Ἀλπεις, οἱ ὅποιοι χωρίζουν τὴν Αὐστρίαν ἀπὸ τὴν Ἰταλίαν καὶ αἱ Κεντρικαὶ Ἀλπεις πρὸς τὰ σύνορα τῆς Ἑλβετίας.

Ποταμοί. Σπουδαιότεροι εἶναι ὁ Δούναβις διερχόμενος διὰ τοῦ κέντρου σχεδὸν τῆς Αὐστρίας καὶ ὁ παραπόταμος αὐτοῦ Δραβος. Ὁ Ἀδρίης πηγάζων ἐκ τοῦ Τυρόλου καὶ χυνόμενος διὰ τῆς Ἰταλίας εἰς τὴν Ἀδριατικὴν.

Λίμναι. Σπουδαιότερα εἶναι ἡ λίμνη τῆς Κωνσταντίας ἀνήκουσα ἐν μέρει καὶ εἰς τὴν Γερμανίαν καὶ Ἑλβετίαν.

Κλίμα. Εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Ἔδαφος—Ποιῶντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Αὐστρίας εἶνε εὐφορὸν καὶ μεταλλειοφόρον, τὰ πλεῖστα δὲ τῶν ὀρέων καλύπτονται ὑπὸ πυκνῶν δασῶν.

Ἐμπόριον—Βιομηχανία. Τὸ ἐμπόριον τῆς Αὐστρίας ἀρχίζει νὰ ἀναλαμβάνῃ ἐκ τοῦ μικροῦ πολέμου, ἡ δὲ βιομηχανία σημεῖοι ἀρκετὰς προόδους εἰς μεταλλευτικὰς ἐργασίας, εἰς κατασκευὴν ὑφασμάτων, ὑαλικῶν, ἐκλεκτοῦ ζύθου κλπ.

Κάτοικοι Ὁρησκεῖα. Ἡ Αὐστρία ἀποτελεῖται σήμερον ἐξ ἄμιγρους πληθυσμοῦ γερμανικῆς φυλῆς.

Πολίτευμα. Συνταγματική δημοκρατία με δύο βουλές.

Πόλεις. Πρωτεύουσα της Αυστρίας είνε ή *Βιέννη* (2 εκατομ. κ.), επί της δεξιάς όχθης του Δουνάβως, πόλις ώραιότατη, έχουσα λαμπρά οικοδομήματα, διατηρεθσα αξιόλογον βιομηχανίαν (ιδίως μουσικῶν όργάνων και έργαλείων της φυσικῆς και μαθηματικῆς επιστήμης) και κέντρον τῶν σιδηροδρόμων Ευρώπης και Ἀνατολῆς. Ἔτεροι πόλεις είνε τὸ *Γκράτς* (152 χιλ. κ.), ή μέγιστη πόλις επί τῶν Ἄλπεων. *Ἰσβρύνη* (40000 κ.), πρωτεύουσα τοῦ Τυρόλου και κέντρον σιδηροδρομικῆς γραμμῆς και *Δίντση* (60000 κ.) επί τοῦ Δουνάβως ποταμοῦ.

Ο Υ Γ Γ Α Ρ Ι Α

Ἡ Ούγγαρια, ἀποσπασθεῖσα τῆς Αὐστρίας, ἀποτελεῖ σήμερον ἀνεξάρτητον κράτος, ἔχον ἕκτασιν ἴσην σχεδόν πρὸς τὴν ἕκτασιν τῆς Αὐστρίας και πληθυσμὸν 8000000 περίπου κατοίκων. Ἀβτη όρίζεται πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Πολωνίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γιουγκοσλαυίας και πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας.

Όρη. Σπουδαιότερα είνε πρὸς Β. τὰ *Καρπάθια*, τὰ όποια χωρίζουν τὴν Ούγγαριαν ἀπὸ τὴν Τσεχοσλοβακίαν.

Πεδιὰδες. Ἡ μεγάλη Ούγγρικῆ πεδιάς και μέρος τῆς πεδιάδος τῆς *Πρεσβούργης*, εὐφορώταται και διαρρέόμεναι ὑπὸ τοῦ Δουνάβως και τῶν παραποτάμων αὐτοῦ.

Ποταμοί. — **Νεῖμα.** Σπουδαιότεροι ποταμοί είνε ὁ *Δούναβις* και ὁ παραπόταμος αὐτοῦ *Θεῖσσης*. Ἀξιολογωτέρα δὲ λίμνη είνε ή *Βαλατώνη*.

Κλίμα. Εὐκρατον και ὕγαιον.

Ἔδαφος. — **Προῖόντα.** Τὸ ἔδαφος τῆς Ούγγαρίας είνε εὐφορώτατον. Ἡ ούγγρικῆ πεδιάς παράγει δημητριακοὺς καρπούς, γεώμηλα, καπνόν, ἔλαιον, σακχαροῦχα τεύτλα και εἰνους ἐν ἀφθονία. Ἐν αὐτῇ ἐπίσης τρέφονται κολλαὶ ἀγέλαι βοῶν και οἱ περίφημοι ούγγρικοὶ ἵπποι, κατάλληλοι διὰ τὸ ἱππικόν και τὸ πυροβολικόν. Τὰ ὄρη τῆς Ούγγαρίας είνε μεταλλειοφόρα, ἐκ δὲ τῶν δασῶν παράγεται ἀφθονος ξυλεία.

Ἐμπορίον. — **Βιομηχανία.** Τὸ ἐμπόριον τῶν δημητριακῶν καρπῶν και λοιπῶν προϊόντων είνε ἀχμαῖον. Ἐπίσης ή μεταλλευτικῆ βιομηχανία σημειοὶ ἀρκετὰς προόδους.

Κάτοικοι. — **Θρησκεία.** Οί κάτοικοι τῆς Οὐγγαρίας εἶνε φιλόπονοι, ἀσχολοῦνται δὲ εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ καθολικὴ, ὑπάρχουν δὲ καὶ ἀρκετοὶ ὀρθόδοξοι.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ δημοκρατία με δύο βουλὰς.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Οὐγγαρίας εἶνε ἡ *Βουδαπέστη* (900 χιλ. κ.), κειμένη ἐκατέρωθεν τοῦ Δουνάβου καὶ ἀποτελουμένη ἐκ δύο πόλεων τῆς Βούδας καὶ Πέστης ἠνωμένων διὰ γεφύρας μήκους 600 μέτρων. Ἡ πόλις αὕτη εἶνε ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικὴ καὶ κέντρον σιδηροδρομικῶν δικτύων. Τὸ *Σεγεδίον* (100 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ παρὰ τὸν ποταμὸν Θάιν.

Δ Ι Χ Ε Ν Σ Τ Α Ι Ν

Ἡ χώρα αὕτη κεῖται μεταξὺ τῆς Αὐτρίας καὶ τῆς Ἑλβετίας καὶ ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητον ἡγεμονίαν. Ὁ πληθυσμὸς τῆς ἀνέρχεται εἰς 12 χιλ. κατοίκων. Πρωτεύουσα εἶνε ἡ *Βαδούζη* (1250 κ.) παρὰ τὸν Ρῆνον ποταμὸν.

Ε Λ Β Ε Τ Ι Α

Ἡ Ἑλβετία ἔχει ἔκτασιν 41350 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμον 4 ἑκατομμυρίων κατοίκων, ὀρίζεται δὲ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἰταλίας.

Ὄρη. Ἡ Ἑλβετία εἶνε ἡ ὑψηλοτέρα χώρα τῆς Εὐρώπης, διότι ἐν αὐτῇ ὑψιῖται ὁ κύριος κορμὸς τῶν Ἑλπεων (Κεντρικαὶ Ἑλπει.), αἵτινες διαιροῦνται εἰς *δυτικὰς, κεντρικὰς καὶ ἀνατολικὰς*. Ἡ ὑψηλοτέρα κορυφὴ αὐτῶν εἶνε τὸ *Δευκὸν ὄρος* (ὄψους 4810 μ.) ἐπὶ τῶν δυτικῶν Ἑλπεων. Ὁ Ἅγιος Γοτθάρδος ἐπίσης εἶνε μία ἀπὸ τὰς ὑψηλοτέρας κορυφὰς τῶν Ἑλπεων, ὑπὸ τὴν ὅποιαν διέρχεται διὰ σήραγγος ὁ σιδηρόδρομος, ὁ συγκατασκευαστὴν τὴν Ἰταλίαν μετὰ τῆς Ἑλβετίας. Ἑτεροὶ κορυφαί εἶνε ὁ Ἅγιος Βερνάρδος, ἐπὶ τῇ ὁποίᾳ ὑπάρχει ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Βερνάρδου, ὀνομαστῆ διὰ τοὺς σωτικαὺς κύνας τῆς, καὶ ὁ Ἰόρας, διευθυνόμενος ἐκ Ν. πρὸς Β. καὶ ἔχων περίφημα τυροκομεῖα. Αἱ κορυφαὶ τῶν Ἑλπεων καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων καὶ πάγων.

Κοιλάδες. — **Πεδιάδες.** Μεταξὺ τῶν διακλαδῶσεων τῶν Ἑλπεων ὑπάρχουν χλοεραὶ κοιλάδες, ποτιζόμεναι ὑπὸ ἀναριθμητῶν βιβάτων καὶ ποταμῶν, οἵτινες κατέρχονται ἐκ τῶν ὑψηλοτέρων

μερών. Εἰς τὰς κοιλάδας ταύτας βόσκουν πολλά ποίμνια προβάτων καὶ αἴγων ὡς καὶ μεγάλαι ἀγέλαι βοῶν καὶ ἀγελάδων, ἐκ τοῦ γάλακτος τῶν ὁποίων κίττασευθίζεται ὁ περιφημὸς ἑλβετικὸς τυρὸς. Αἱ πεδιάδες εἰνε σπίνει ἐν Ἑλβεΐᾳ, αἱ ὑπάρχουσαι ὅμως εἰνε λίαν γόνιμοι.

Ποταμοί. Ὁ *Ρήνος*, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Ἁγίου Γοτθάρδου, διέρχεται τὴν λίμνην τῆς Κωνσταντίας καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν. Ὁ *Ροδινός*, πηγάζων καὶ αὐτὸς ἐκ τοῦ Γοτθάρδου, διέρχεται τὴν λίμνην τῆς Γενεύης καὶ χύνεται εἰς τὸν κόλπον τῆς Λυῶνος (Λέοντος).

Λίμναι. Ἡ *Κωνσταντία*, μέρος τῆς ὁποίας ἀνήκει εἰς τὴν Αὐστρίαν καὶ τὴν Γερμανίαν, ἢ τῆς *Ζυρίχης*, ἢ τῆς *Λυκέρνης*, ἢ *Νευσαιέκ*, ἢ τῆς *Γενεύης* (κλητὸν ὁμωνύμου πόλεως), καὶ ἡ *Μεϊζων*, μέρος τῆς ὁποίας ἀνήκει εἰς τὴν Ἰταλίαν.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἰνε πολὺ ψυχρὸν εἰς τὰ ὄρεινά μέρη, γλυκὺ δὲ εἰς τὰς κοιλάδας. Ἐν γένει τὸ κλίμα τῆς Ἑλβετίας εἰνε ὑγιεινότερον καὶ ἡ ἀὴρ καθαρώτατος, δι' ὃ καὶ οἱ κάτοικοι αὐτῆς εἰνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ρωμαλέοι καὶ ὑγιεῖς. Ἡ Ἑλβετία θεωρεῖται ὡς ἡ καλλιετέρα διαμονὴ διὰ τοὺς ἀναρρωθύνοντας ἀσθενεῖς.

Ἐδοκρὸς—Προϋόντ. Τὸ ἔδοκρὸν εἰνε ἐπιμελῶς καλλιεργημένον καὶ εὐρρονον, πρᾶγει δὲ δημητριακὸς κερκούς, οἴνου καὶ τρέφει πολυάριθμα ποίμνια.

Ἐμπόριον—Βιομηχανία. Τὸ ἐμπόριον τῆς Ἑλβετίας εἰνε ἀκμαϊότερον, ἢ δὲ βιομηχανία τῆς συναγωνίζεται τὰς μεγάλας εὐρωπαϊκὰς ἀγορὰς εἰς τὴν ὠρολογιοποιεῖν, εἰς τὰ μεταξωτὰ καὶ βαμβυκερὰ ὑφάσματα. Ἡ συγκοινωνία ἐπίσης εὐρίσκειται ἐν μεγάλῃ ἀνακτύξει.

Κάτοικοι—Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν βιομηχανίαν, ἐκ τούτων δὲ τὰ $\frac{2}{3}$ εἰνε διαμαρτυρόμενοι καὶ τὸ $\frac{1}{3}$ καθολικοί.

Πολίτευμα. Ἡ Ἑλβετία ἀποτελεῖ δημοκρατικὴν ἑμοσπονδίαν διαιρεῖται δὲ εἰς 25 μικρὰς δημοκρατίας (κάντόνα), ἐκάστη τῶν ὁποίων ἐκλέγει τοὺς ἀντιπροσώπους τῆς, οἵτινες συνέρχονται ἐν τῇ πρωτεύουσῃ Βέρνη καὶ ἀφ' αὐτῆς ἐκλέξουν κατ' ἔτος τὸν Πρόεδρον νομοθετοῦν.

Πόλεις. *Βέρνη* (60 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τῆς Ἑλβετίας,

πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον. Ἡ πόλις αὖτις εἶνε καὶ ἔδρα τοῦ κεντρικοῦ γραφείου τῆς παγκοσμίου ταχυδρομικῆς καὶ τηλεγραφικῆς ἐνώσεως. *Λυκέρνη* (35 χιλ. κ.) παρὰ τὴν ὁμώνυμον λιμνὴν, ἣτις ἀνήκει εἰς 4 καντόνια καὶ προσελκύει κατ' ἔτος πολυαριθμοὺς περιηγητὰς διὰ τὴν μαγευτικὴν τοποθεσίαν τῆς. *Ζυρίχη* (192 χιλ. κ.) ἐπὶ ὁμώνυμου λιμνῆς, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ ἐργαστᾶσια μεταξίνων καὶ βυμβακερῶν ὑφασμάτων καὶ ἀτμομηχανῶν. *Βασιλεῖα* (135 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Ρήνου, ἔχουσα ἐργαστᾶσια μεταξῆς. *Γενεύη* (133 χιλ. κ.) ἐπὶ ὁμώνυμου λιμνῆς, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ ἀξιόλογον βιομηχανίαν μεταξωτῶν ὑφασμάτων καὶ ὥρολογίων. Ἡ πόλις αὖτις εἶνε ἔδρα τοῦ συμβουλίου τῆς Κοινωνίας τῶν Ἑθνῶν. *Νευσοτέλ* (35 χιλ. κ.) ἐπίσης ἐπὶ ὁμώνυμου λιμνῆς, ὀνομαστὴ διὰ τὴν βιομηχανίαν τῶν ὥρολογίων.

Ι Τ Α Δ Ι Α

Ἡ Ἰταλία εἶνε μία τῶν μεσημβρινῶν χερσονήσων τῆς Εὐρώπης· ἔχει ἔκτασιν 290 χιλιάδων τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 38 ἑκατομ. κατοίκων, ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑλλείας καὶ τῆς Αὐστρίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους, πρὸς Ν. βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Ἀδριατικοῦ.

Ἀκρωτήρια. Πρὸς Ν. τὸ *Σπαριβέντον* (Ἡράκλειον) καὶ ἡ *Δεύκη* (Ἰαπυγία Ἄκρα).

Κόλποι. Σπουδαιότεροι εἶνε ὁ κόλπος τῆς *Γενούης* καὶ ὁ τοῦ *Τάραντος*.

Πορθμοί. Ὁ τοῦ *Βονιφατίου* μεταξὺ τῶν νήσων *Σαρδῶν* (Σαρδηνίας) καὶ *Κύρνου*, ὁ τῆς *Μεσσήνης*, μεταξὺ *Σικελίας* καὶ Ἰταλίας. Εἰς τὰ ἄκρα τοῦ πορθμοῦ τούτου καὶ πρὸς τὰ δύο μέρη κεῖνται ἀπότομοι βράχοι, αἱ ὀνομασται παρὰ τοῖς ἀρχαίοις *Σύλλα* καὶ *Χάρυβδις*. Ὁ πορθμὸς τοῦ *Οιράντιου*, ὅστις εἰώνει τὸ Ἰόνιον μὲ τὸ Ἀδριατικὸν πέλαγος.

Ὄρη. Ἡ σειρά τῶν *Ἄλπεων*, ἣτις χωρίζει τὴν Ἰταλικὴν χερσονήσον ἀπὸ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Τὰ *Ἀπέννινα*, αἵτινα διασχίζουν τὸν Ἰταλίαν κατὰ μῆκος, καὶ ἐπὶ τῶν ὀρειῶν ὑτάρχει τὸ ἐνεργὸν ἠφαιστειοῦν *Βεζούβιος*. Τὸ ὄρος τοῦτο κεῖται πλησίον τῆς *Νεαπόλεως* καὶ καπνίζει διαρκῶς. Ἐπὶ τῆς νήσου *Σικελίας* κεῖνται

τὰ *Σικελικά ὄρη* καὶ πρὸς τὸ ἀνατολικὸν μέρος αὐτῆς εὐρίσκεται τὸ ὄρος *Άίτνη*, τὸ ὅποσον εἶνε μεμονωμένον καὶ ἐνεργὸν ἠφαιστειον— ἡ κορυφή αὐτῆς ἔχει ὕψος 3300 μ.

Πεδιάδες. Ἡ *Δομβαρδική*, πεδιάς εὐφορώτατη εἰς δημητριακοὺς καρποὺς καὶ ἄλλα προϊόντα, ἡ *Τοσκανική*, ἡ πεδιάς τῆς *Ρώμης* καὶ τῆς *Καμπανίας*, ἧτις εἶνε ἡ εὐφορώτερά γῆ τῆς Ἰταλίας καὶ ἔχει πολλὰς φυσικὰς καλλονάς, ἕνεκα τῶν ὁποίων καλεῖται καὶ «παράδεισος τῆς Εὐρώπης» καὶ ἡ πεδιάς τῆς *Απουλίας* καὶ τῆς *Τεργέστης*.

Ποταμοί. Ὁ *Πάδος* καὶ ὁ *Αδίγης*, πηγάζοντες ἐκ τῶν Ἄλπεων διαρρέουσι τὴν πεδιάδα τῆς *Δομβαρδίας* καὶ χύνονται εἰς τὸν Ἀδριατικὸν πέλαγος. Ὁ *Άρνος*, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν Ἀπεννίνων, διαρρέει τὴν *Τοσκανικὴν* πεδιάδα καὶ ἐκδιλλει εἰς τὸ *Τυρρηνικὸν* πέλαγος. Ὁ *Τίβερις*, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν Ἀπεννίνων, διαρρέει τὴν πεδιάδα τῆς *Ρώμης* καὶ χύνεται εἰς τὸ *Τυρρηνικὸν* πέλαγος.

Λίμνες. Ἡ *Μεΐζων*, τῆς ὁποίας τὸ βόρειον μέρος ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλβετίαν, ἡ *Κῶμος*, ἡ *Γάρδα* καὶ ἡ *Περουγία*.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε γλυκύτατον καὶ μόνον εἰς τὰ βόρεια καὶ ὑψηλὰ μέρη εἶνε πολὺ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα.

Ἔδαφος—Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον καὶ παράγει δημητριακοὺς καρποὺς, ὄλον καὶ παντοῦ εἶδους προϊόντα. Ἡ *Δομβαρδικὴ* πεδιάς καὶ ἡ τῆς *Νεκπόλεως* εἶνε αἱ εὐφορώτεραι τῆς *Εὐρώπης*. Ἐν Ἰταλίᾳ ἀκμάζει ἡ βομβυκοτροφία, ἡ δὲ ἀκατέργαστος μέταξά ἀποτελεῖ τὸ κυριώτερον προϊόν τῆς χώρας, τοῦ ὅπου ἡ ἐξαγωγή υπερβαίνει τὴν τῆς *Κίνας*.

Κάτοικοι—Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Ἰταλίας ἀσχολοῦνται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν γεωργίαν καὶ τὴν ἀλείαν, εἶνε φιλόμουσοι καὶ καθολικοὶ τὸ θρησκευμα.

Τὸ πολίτευμα εἶνε συνταγματικὸν μὲ διπλὴν βουλήν.

Πόλεις. Ἡ *Ρώμη* (540 χιλ. κ.), ἐκτισμένη ἐπὶ 11 λόφων ἐκατέρωθεν τοῦ *Τιβέρεως*, πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου καὶ καθέδρα τοῦ Πάπα. Ἡ πόλις αὐτῆ φημιζεται διὰ τὴν καλλονὴν τῶν μνημείων τῆς, οἷα εἶνε ὁ Πύργος τοῦ Ἀγγέλου, τὸ Πάνθεον, τὸ ἐν μέρει σωζόμενον *Κολοσσαϊκὸν Ἀμφιθέατρον*, καὶ διὰ τὰ μεγαλοκρεπῆ νέα οἰκοδομήματά τῆς, ὡς τὸ *Βατικανόν*, ἀνάκτορον τῶν Παπῶν, καὶ τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Πέτρου, ὅστις εἶνε ὁ μέγιστος τῶν χριστιανικῶν ναῶν τοῦ κόσμου. Ὑπὸ τὴν πόλιν εὐρίσκονται αἱ κατα-

κόμβοι, ἦτοι τὰ ὑπὸ τὴν γῆν καταφύγια τῶν χριστιανῶν κατὰ τοὺς σκληροὺς χρόνους τῶν διωγμῶν. **Σιβιτα-Βέκκεια**, ἐπίγειον τῆς Ρώμης καὶ πολεμικὸς λιμὴν. **Φλωρεντία** (240 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ Ἄρνου ποταμοῦ, παλαιὰ πρωτεύουσα τῆς Ἰταλίας καὶ μία τῶν ὠραιότερων πόλεων τῆς Εὐρώπης· ἔχει πλούσια μουσεῖα, καλλιτεχνικὰς βιβλιοθήκας, πολλὰ ἐργαστᾶσια μετάξης, ὕφασμάτων, ἀχυρίνων πέλων καὶ εἶνε πατρίς τοῦ διασήμου ζωγράφου Μιχαὴλ Ἄγγελου. **Διβόρνον** (105 χιλ. κ.), σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν· πλησίον αὐτῆς κεῖνται τὰ μεγάλης ἐκτάσεως λατομεῖα λευκῶν μαρμάρων τῆς **Καμάρας**. **Γένοῦα** (275 χιλ. κατ.), πόλις ἐμπορικωτάτη ἐπὶ ὁμωνύμου κόλπου, πατρίς τοῦ Κολόμβου· εἰς τὰ παράλια αὐτῆς ἀλιεύονται κοράλλια. **Τουρῆνον** (430 χιλ. κ.), ἀρχαία πρωτεύουσα τοῦ Πεδεμοντίου, σήμερον δὲ πόλις ὠραία καὶ βιομηχανος. **Μιλάνον** (600 χιλ. κατ.), εἰς τὴν πεδιάδα τοῦ Πάδου, ἡ βιομηχανικωτέρα πόλις τῆς Ἰταλίας, ἔχουσα ἐργαστᾶσια μετάξης καὶ ὕαλου. **Βενετία** (160 χιλ. κατ.) ἐπὶ ὁμωνύμου κόλπου, ἐκτισμένη ἐπὶ 117 νησίδων, αἵτινες συνδέονται διὰ γεφυρῶν καὶ διωρύγων. Ἡ πόλις αὕτη ὁμῆρξεν ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς ἰσχυρᾶς ἐνετικῆς δημοκρατίας. **Βολωνία** (150 χιλ. κατ.), πόλις βιομηχανος καὶ ἐμπορικῆ. **Ἀγκῶν** (65 χιλ. κατ.) πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικῆ. **Βρινήσιον** (20 χιλ. κατ.) λιμὴν ἐμπορικὸς καὶ τελευταῖος σταθμὸς τῶν σιδηροδρόμων τῆς Εὐρώπης. **Νεάπολις** (725 χιλ. κατ.) ἐπὶ τῆς Τυρρηνικῆς θαλάσσης, ἐκτισμένη εἰς τὸ, πρόποδας τοῦ ἡραιοστεϊώδους ὄρους Βεζουβίου. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα, πανεπιστήμιον, μουσεῖον, ἀστεροσκοπεῖον κλπ. Πλησίον τῆς Νεαπόλεως ἔκειντο ἄλλοτε αἱ τρεῖς πόλεις **Πομπηῖα**. **Ἡράκλειον** καὶ **Σιαβία**, αἵτινες κατεχώσθησαν ἐκ τῆς ἐκρήξεως τοῦ Βεζουβίου τῷ 79 μ. Χ.

Μετὰ τὸν εὐρωπαϊκὸν πόλεμον τὸ βασίλειον τῆς Ἰταλίας ἐπεξετάθη βρειονατολικῶς διὰ τῆς εἰς αὐτὸ προσαρτήσεως τῆς χερσονήσου τῆς Ἰστρίας· οὕτω εἰς τὴν Ἰταλίαν προσετέθησαν αἱ πόλεις **Τεργέστη** (230 χιλ. κατ.) σπουδαῖος λιμὴν ἐν τῇ Ἀδριατικῇ. Ἐν αὐτῇ κατοικοῦν πολλοὶ Ἕλληνες, ἔμποροι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. **Πόλα** (50 χιλιάδες κατοίκ.) ἐπὶ τῆς μικρᾶς χερσονήσου τῆς Ἰστρίας ἔχουσα ὠραῖον φυσικὸν λιμῆνα μετὰ ναυστάθμου. Ἡ Ἰταλία διεκδικεῖ καὶ τὴν παράλιον πόλιν **Φιούμην**, τὴν ὀλοίαν ζητεῖ καὶ ἡ Γιουγκοσλαυία.

Νῆσοι. Νοτιοδυτικῶς τῆς Ἰταλικῆς χερσονήσου κεῖνται αἱ νῆσοι **Κύρνος** (Κορσικῆ), ἧτις κατέχεται ὑπὸ τῶν Γάλλων, καὶ ἡ

Σαρδῶ (Σαρδηνία), νῆσος ὀρεινὴ μὲ πρωτεύουσαν τὴν **Καλιάρη** (55 χιλ. κ.) Πρὸς νότον εὗρισται ἡ νῆσος **Σικελία**. τῆς ὁποίας κυριώτεραι πόλεις εἶνε τὸ **Πάνορμον** (345 χιλ. κ.) μὲ θαυμάσιον κλίμα, ἡ **Μεσσήνη** (110 χιλ. κ.), ἡ **Κατάνη** (160 χιλ. κ.) εἰς τοὺς πρόποδας τῆς Αἴτνης. Πρὸς νότον τῆς Σικελίας εὐρίσκεται ἡ νῆσος **Μάλτα** (Μελίτη) κατεχομένη ὑπὸ τῶν Ἑγγλων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει μέγας πολεμικὸς ναυσταθμὸς τῆς Ἑγγλίας.

Ἄφρικέτι. Ἡ Ἰταλία κατέχει τὴν **Τριπολιτιδα** (1000000 κατ.) εἰς τὸ βόρειον μέρος τῆς Ἄφρικῆς, τὴν **Ἐρυθρίαν** (ἦτοι τοὺς λιμένας τῆς Μασσάβας καὶ τοῦ Ἀσσάβ εἰς τὴν ΒΑ Ἄφρικὴν), ἔχει δὲ ἐπεκτείνει τὴν προστασίαν τῆς καὶ ἐπὶ τῆς λεγομένης Ἰταλικῆς **Σομάλης**.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΑΡΙΝΟΥ. Ἡ δημοκρατία αὕτη κεῖται πλησίον τῆς Ἀγκῶνος, ἐδρῆθη τῷ 500 περίπου μ. Χ. καὶ διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ βασιλέως τῆς Ἰταλίας. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς ἀνέρχεται εἰς 11 χιλ. κατοίκων, Ἰταλῶν καθολικῶν, καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸν **Ἅγιον Μαρίνον** (1000 κ.).

Γ Α Λ Λ Ι Α

Ἡ Γαλλία ἔχει ἕκτασιν 535 600 τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 40 ἑκατομ. κατοίκων, ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βελγίου καὶ τῆς Βρετανικῆς θαλάσσης (τῆς Μίγχιης), πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας, Ἑλβετίας καὶ Ἰταλίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τῆς Ἰσπανίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῶν Πυρηναίων ὄρεων καὶ πρὸς Δ. βρέγεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Κόλποι. Ὁ τῆς Λυῶν (Λέοντος) εἰς τὴν Μεσόγειον, καὶ ὁ Γασκωνικὸς εἰς τὸν Ἀτλαντικόν.

Ἀκρωτήρια. Τὸ τοῦ Ἁγίου Ματθαίου.

Πορθμοί. Ὁ τοῦ Καλαί μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας.

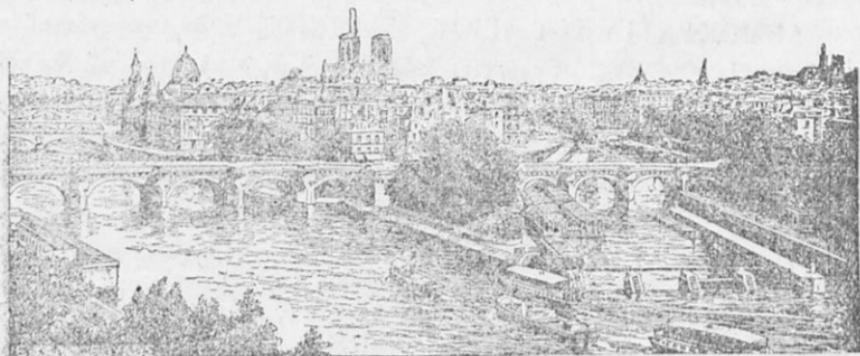
Νῆσοι. Ἡ Κύρνος (Κορσικὴ) καὶ τινὲς ἄλλαι μικρότεραι ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Ὄρη. Αἱ δυτικαὶ Ἄλπεις, τῶν ὁποίων ὑψηλοτέρα κορυφὴ εἶνε τὸ **Δευκὸν Ὄρος** (4810 μ.). Τὰ **Βόσγια** (1500 μ.) ἄτινα ἐχώριζον ἄλλοτε τὴν Γαλλίαν ἀπὸ τὴν Γερμανίαν, τὰ **Ἀρδενα**, χαμηλὰ ὄρη καὶ δασώδη ἐκτεινόμενα μεταξὺ Γαλλίας καὶ Βελγίου μεταξὺ αὐτῶν εὐρίσκεται καὶ ἡ λοφώδης χώρα **Φλάνδρα**. Τὸ **Χρυσοῦν ὄρος**, αἱ **Κηβένναι** καὶ τὰ **Πυρηναῖα** μεταξὺ Γαλλίας καὶ Ἰσπανίας.

Τὸ *Κενί*. ὑπὸ τὸ ὅποιον διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ σήραξ ἡ συνδέουσα τὴν Γαλλίαν μετὰ τῆς Ἰταλίας. Ὁ Ἰόρας, εἰς τὰ ἕρια Γαλλίας καὶ Ἑλβετίας.

Πεδιάδες. Ἡ τῆς *Καμπανίας*, ἡ *Νορμανδική*, ἡ τῆς *Προβηγκίας*, ἡ τῆς *Βουργουνδίας*, ἡ τοῦ *Δελγηρος*, ἡ τοῦ *Γαρούνα* καὶ ἡ ἐκτεταμένη κοιλὰς τοῦ *Ροδανοῦ* καὶ τέλος ἡ τῆς Ἄλσατίας καὶ *Λωρραίνης*. Ἀπασαὶ αἱ πεδιάδες αὗται εἶνε εὐφορώταται, διότι διαρρέονται ὑπὸ μεγάλων ποταμῶν καὶ διωρύγων.

Ποταμοί. Ὁ *Ροδανός*, ὅστις πηγάζων ἐκ τοῦ *Γοτθάρδου* διέρχεται τὴν λίμνην τῆς *Γενεύης* καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν κόλπον τῆς *Αἰυῶν*. Ὁ *Γαρούνας*, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν *Πυρηναιῶν*, διαρρέει τὴν ὁμώνυμον πεδιάδα καὶ ἐκβάλλει εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν,

Παρισιεῖ.

Ὁ *Δελγηρ*, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Γαλλίας, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν *Κηβεννῶν*, ἀρδεύει τὴν ὁμώνυμον πεδιάδα καὶ χύνεται εἰς τὸν Ἀτλαντικόν. Ὁ *Σηκουάνας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τινος ὄροπέδου τῆς *Λιγγονίας*, διέρχεται διὰ τῶν *Παριζίων* καὶ χύνεται εἰς τὴν θάλασσαν τῆς *Μάγχης*.

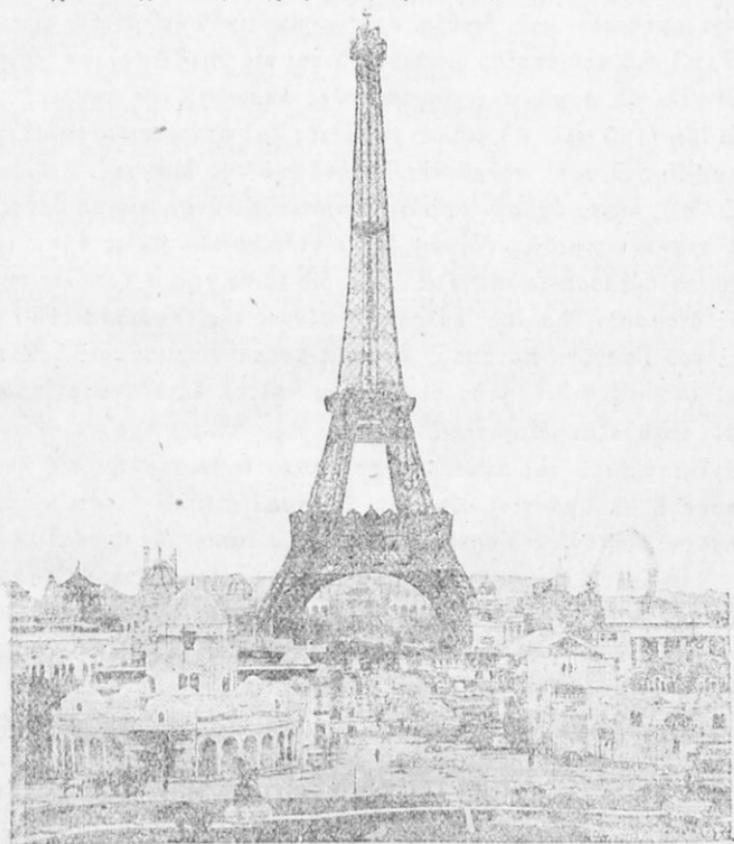
Λίμναι. Ἡ τῆς *Γενεύης*, τῆς ὁποίας τὸ μεγαλειότερον μέρος ἀνήκει εἰς τὴν Ἑλβετίαν.

Κλίμα. Εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Ἔδαφος-Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐφορώτατον καὶ παράγει δημητριακοὺς καρπούς, αἶλους (ἐξ ὧν τὴν πρώτην θέσιν κατέχει ὁ λεγόμενος *Καμπανίτης* καὶ αἱ αἶνοι τοῦ *Βορδῶ*) καὶ διάφορα ἄλλα προϊόντα, τρέφει δὲ πολλὰς ἀγέλας βοῶν, ἑπκῶν, χοίρων καὶ ποίμνια προβάτων καὶ αἰγῶν.

Κάτοικοι-Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Γαλλίας ἀσχολοῦνται εἰς τὴν βιομηχανίαν, τὸ ἐμπόριον, τὴν βομβυκοτροφίαν καὶ εἰς

την καλλιέργειαν τῶν δημητριακῶν καρπῶν καὶ ἰδίως τῆς ἀμπέλου, ἀλλ' αἱ ἀγροτικαὶ χεῖρες εἶνε ὀλίγαι ἐν ἀναλογία πρὸς τὴν παραγωγικότητα τοῦ εἰσάφους. Οἱ Γάλλοι εἶνε φύσει εὐφρεῖς, εὐγενεῖς καὶ εὐθυμοὶ, πρεσβεύουν δὲ τὸ καθολικὸν δόγμα. Ἡ γλῶσσά των εἶνε ὠραία καὶ ἔχει καταστῆ παγκόσμιος. Ἐν Γαλλίᾳ αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ τέχναι ἔχουν προαχθῆ εἰς μέγιστον βαθμόν.

Ὁ Πύργος τοῦ Ἐιφελ.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ δημοκρατία ἐκπροσωπούμενη ὑπὸ αἵρετοῦ Προέδρου. Ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία ἀσχεῖται ὑπὸ διπλῆς βουλῆς.

Πόλεις. *Παρίσι* (3800000 κ.), πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας, ἡ ὠραιότερα πόλις τοῦ κόσμου, κειμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Σηκουάνα· ἔχει εὐρεῖας ὁδοὺς, λαμπρὰς λεωφόρους, ὠραίας κλατείας καὶ μελαλοκρεπῆ δημόσια κτίρια καὶ μνημεῖα, ὡς εἶνε τὸ Λοῦδρον

(ἀξιολογώτατον μουσεῖον), ὁ περίφημος ναὸς τῆς Παναγίας, τὸ Πάνθεον, τὸ βασιλικὸν ἐνάκτορον, τὸ Χρηματιστήριον, τὸ Δημαρχεῖον καὶ πολλὰ ἄλλα. *Βερσαλλίαι* (65 χιλ. κ.), ὠραιότατη πόλις πλησίον τῶν Παρισίων, ἄλλοτε πρωτεύουσα τῆς Γαλλίας, ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ μέγαρα.

Λίλλη (230 χιλ. κατ.), παρὰ τὸ Βέλγιον, ἔχουσα Ἀκαδημίαν Πανεπιστήμιον καὶ διεξάγουσα σημαντικὸν ἐμπόριον. *Καλαί* (70 χιλ. κ.) διὰ τοῦ ὁπίου διαπεραιεῦνται εἰς τὴν Ἀγγλίαν. *Βουλώνη* (45 χιλ. κ.) σημαντικὴ λουτρόπολις ἀπέναντι τῆς ἀγγλικῆς ἀκτῆς. *Χάβρη* (125 χιλ. κ.), πόλις παράλιος καὶ ἐμπορικωτάτη. *Χερβουργον* (45 χιλ. κ.), πολεμικὸς λιμὴν ἐπὶ τῆς Μάγχης. *Βρέστη* (85 χιλ. κ.), πόλις ὀχυρὰ καὶ στρατιωτικὸς λιμὴν εἰς τὸ βάθος ὄρου μὲ στενὸν στόμιον. *Νάντη* (170 χιλ. κατ.), πόλις ἐμπορικωτάτη ἔχουσα διάφορα ναυπηγεῖα. *Βορδῶ* (280 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ ὀνομαστὴ διὰ τοὺς ἐκλεκτοὺς οἴνους τῆς. *Τολῶσα* (160 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Γαρούνα ποταμοῦ, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ ὀπλιστάσιον καὶ ὀνομαστὴ διὰ τοὺς οἴνους τῆς καὶ τὰ ἀξιόλογα σιδηρᾶ σκεύη καὶ ἐργαλεῖα. *Μομπιλιέ* (80 χιλ. κ.), πόλις ἔχουσα ἀκαδημίαν, πανεπιστήμιον καὶ ἀνωτέραν φαρμακευτικὴν σχολήν, εἰς ἣν ἐσπούδασεν ὁ Ἀδομάντιος Κοραΐης *Μασσαλία* (550 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικωτάτη ἐν τῇ Μεσογείῳ ἰδρυθεῖσα ὑπὸ τῶν Φωκαίων τῷ 600 π. Χ. ἔχει ἀκμαιοτάτην βιομηχανίαν ἐλαιουργεῖα, σαπωνοποιεῖα, βυρσαδεψεῖα, μηχανουργεῖα καὶ ναυπηγεῖα. Ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κατοικοῦν καὶ πολλοὶ Ἕλληνες. *Τουλὼν* (110 χιλ. κ.), πόλις ὀχυρὰ καὶ ὁ πρῶτος πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γαλλίας ἐν τῇ Μεσογείῳ. *Νίκαια* (110 χιλ. κ.), ἔχουσα ὠραῖον ἀστεροσκοπεῖον, τελευταῖος σιδηροδρομικὸς σταθμὸς τῆς Γαλλίας ἐπὶ τῆς Μεσογείου. *Ἅγιος Στέφανος* (150 χιλ. κ.), πόλις ὀνομαστὴ διὰ τὰ μηχανουργεῖα, ὀπλοποιεῖα καὶ τὰ ἄλλα βιομηχανικὰ ἐργαστάσια (μετ' ἔξινων καὶ βελουδίνων ταινιῶν, σειρητίων κλπ. Πηλοσὸν αὐτῆς κεῖνται καὶ τὰ πλουσιώτερα γαιανθρακωρυχεῖα τῆς Γαλλίας. *Λυὼν* (500 χιλ. κ.) ἔχουσα ἀκαδημίαν, πανεπιστήμιον καὶ πλεῖστα βιομηχανικὰ ἐργαστάσια.

Ἀλσατία καὶ Λωραίνη. Μετὰ τὸν Εὐρωπαϊκὸν πόλεμον, ἡ Γαλλία ἀνέκτησε τὰς δύο ἐπαρχίας τῆς Ἀλσατίας καὶ Λωραίνης, αἱ ὅποιαι πρότερον ὑπέγοντο εἰς τὴν γερμανικὴν κυριαρχίαν. Αἱ ἐπαρχίαι αὗται εἰς πλουσιώταται, παράγουν ξυλείαν, οἴνους

καὶ δημητριακοὺς καρπούς, ἔχουν δὲ ἀνμαιοτάτην βιομηχανίαν. Σπουδαιότεραι πόλεις εἶνε τὸ Στρασβοῦργον (200 χιλ. κ.), πόλις πλησίον τοῦ Ρήνου, ἔχουσα μεγαλοπρεπῆ καθεδρικὸν ναόν. *Κόμπλ* (50 χιλ. κ.). *Μετς* (80 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Μεζέλλα ποταμοῦ, πατρὶς πολλῶν μεγάλων ἀνδρῶν.

Ἄποικίαι. Ἡ Γαλλία ἔχει ἀποικίας ἐν Ἀφρικῇ τὸ Ἄλγεριον, τὴν Τυνησίαν, τὸ Μαρόκον, τὸ Σουδάν, τὸ Κόγγον, τὴν Μαδαγασκάρην, τὴν γαλλικὴν Σομάλην κλπ. Ἐν Ἀσίᾳ τὴν γαλλικὴν Ἰνδίαν, τὴν γαλλικὴν Ἰνδοκίναν, πολλὰς νήσους ἐν τῇ Ὠκεανίᾳ καὶ ἐν τῇ θαλάσῳ τῶν Ἀντιλλῶν.

ΗΓΕΜΟΝΙΑ ΜΟΝΑΚΟΥ

Ἡ ἡγεμονία αὐτῆ κεῖται εἰς τὰ ΝΑ παράλια τῆς Γαλλίας μεταξὺ Νικαίας καὶ τῶν Ἰταλικῶν συνόρων, ἔχει πληθυσμὸν 20 χιλ. κατοίκων καὶ πρωτεύουσαν τὸ Μονακὸν (3500 κ.), κεῖμενον εἰς μίαν προεξοχὴν ἐν τῇ Μεσογείῳ. Ἡ μικρὰ αὐτῆ χώρα κυβερνᾶται ὑπὸ ἡγεμόνος, ὅστις διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας.

Ι Σ Π Α Ν Ι Α

Ἡ Ἰσπανία ἔχει ἔκτασιν 504550 τετραγ. χιλισμ. καὶ πληθυσμὸν 20 ἑκατομμυρίων κατοίκων, ἐρίσκεται δὲ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Πορτογαλίας καὶ πρὸς τὰ ΒΑ ὑπὸ τῆς Γαλλίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῶν Πυρηναίων· κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τῆς Μεσογείου θαλάσσης καὶ τοῦ Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ.

Νῆσοι. Αἱ Βαlearίδες (Μαγιόρκα, Μινόρκα, Ἰβόξη) καὶ ἄλλαι μικρότεραι. Αἱ Κανάριοι νῆσοι, εἰς τὰ ΒΔ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, ἀποτελοῦν ἕξ ἑπάρχια.

Ἀκρωτήρια. Τὸ Ὀριέγαλον πρὸς Β. Τὸ Φινίστερον ΒΔ. Τὸ Τραφάλγορ πρὸς Ν., διομαστὸν διὰ τὴν καταναυμάχησιν τοῦ γαλλοἰσπανικοῦ στόλου ὑπὸ τοῦ ἀγγλικοῦ τῷ 1805, ἡ Ταρίφα καὶ τὸ Γιβραλτάρ.

Κόλοποι. Ὁ Γασκωνικὸς καὶ ὁ τῶν Γαδεύρων (Κάδιξ) ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ καὶ ὁ τῆς Βαλεντίας ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Πορθμοί. Ὁ τοῦ Γιβραλτάρ, ὅστις ἐνώνει τὴν Ἀτλαντικὴν μὲ τὴν Μεσόγειον καὶ χωρίζει τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀφρικῆς.

ὄρη. Τὰ Πυρηναῖα (3404 μ.) χωρίζοντα τὴν Ἰσπανίαν ἀπὸ τῆς Γαλλίας, τὰ ὄρη τῆς Ἀστουρίας, τὰ Ἰβηρικά, τὰ ὄρη

τοῦ *Γουαδαράμα*, τῆς *Καστίλλας*, τοῦ *Τολέδου*, τῆς *Ἀνδαλουσίας* καὶ τὰ ὄρη τῆς *Νεβάδας* (3481 μ.).

Πεδιάδες. Ἡ τῆς *Ἀραγωνίας*, τῆς *Ἀνδαλουσίας* καὶ τὸ *Καστελιανὸν ὄροπέδιον*.

Ποταμοί. Ὁ *Ἐβρος*, πηγάζων ἐκ τῶν Ἀστουριανῶν ὄρέων καὶ ἐκβάλλων εἰς τὴν Μεσόγειον, ὁ *Γουαδαλαβιὰρ* καὶ ἄλλοι μικρότεροι. Ὁ *Μίνος*, ὁ *Δούριος*, ὁ *Τάγος*, ὁ *Γουαδιάνας* καὶ ὁ *Γουαδαλιβίρος*, χυνόμενοι εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Κλίμα. Εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Ἔδαφος—Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἰσπανίας εἶνε εὐφορώτατον. παράγει δὲ ὀνομαστοὺς οἴνους, ξυλείαν, δημοτριακοὺς καρπούς, ἔλαιον, ὀπώρας (πορτοκάλια, λεμόνια κλπ.) καὶ διάφορα μέταλλα (χαλκόν, σίδηρον, μόλυθδον, ψευδάργυρον καὶ λιθάνθρακας). Ἐπίσης τρέφει μεγάλας ἀγέλας βοῶν καὶ ἵππων.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μὲ διπλὴν Βουλὴν.

Πόλεις. *Μαδρίτη* (600 χιλ. κ.) πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου, ἐκτισμένη ἐπὶ ὑψηλοῦ ὄροπέδιου, πόλις ὠραία ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ πλουσιώτατα μουσεῖα. *Βαρκελώνη* (590 χιλ. κ.) ὁ πρῶτος καὶ ὁ σπουδαιότερος ἰσπανικὸς λιμὴν ἐν τῇ Μεσογείῳ, πόλις ἐμπορικωτάτη καὶ βιομηχανικωτάτη ἔχουσα ὠραίας οἰκοδομὰς, πανεπιστήμιον καὶ λαμπρὰν βιομηχανίαν θαμνοκερῶν ὕψωμάτων. *Σαραγόσα* (100 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ, ἀρχαία πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου τῆς Ἀραγωνίας, ἔχουσα πανεπιστήμιον καὶ ἀκμάζουσιν βιομηχανίαν. *Βαλέντσα* (220 χιλ. κ.) πόλις ὠραία καὶ βιομηχανικὴ ἐπὶ τῆς Μεσογείου, ἔχουσα λαμπρὸν πανεπιστήμιον. *Μουρικία* (100 χιλ. κ.) παράγουσα ἀφθονον μέταξαν. *Καρθαγένη* (110 χιλ. κ.), πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Ἰσπανίας ἐπὶ τῆς Μεσογείου καὶ λιμὴν ἐξαγωγικὸς οἴνων καὶ πορτοκαλλίων. *Μαλάγα* (130 χιλ. κ.) δεύτερος ἰσπανικὸς λιμὴν ἐν τῇ Μεσογείῳ μετὰ τὴν Βαρκελώνην, ἐξάγει σταφίδα καὶ ἐκλεκτὸν οἶνον. *Γιβραλτάρ* (30 χιλ. κ.) ἐπὶ πετρώδους στενῆς ἄκρας, ἔχον ὄχυρὸν φρούριον καὶ ἀνήκον εἰς τοὺς Ἀγγλοὺς. *Σεβίλλη* (155 χιλ. κ.) ἔχουσα μεγαλοπρεπὲς ἀραβικὸν ἀνάκτορον, μέγιστον ἀμφιθέατρον ταυροιαχιῶν καὶ μέγα ἐργαστάσιον καπνοῦ καὶ σιγάρων. Ἐν αὐτῇ διεξάγεται σημαντικὸν ἐμπόριον οἴνων καὶ ἐλαίων. *Τολέδου* (25 χιλ. κατ.) πλησίον τῆς Μαδρίτης, ἀρχαία πρωτεύουσα τῆς Ἰσπανίας μέχρι τοῦ 1560 καὶ ὀνομαστὴ εἰς τὴν βιομηχανίαν ἀγχεμάχων ὄπλων.

Ἰσπανία. Ἡ Ἰσπανία εἶχεν ἄλλοτε πολλὰς καὶ πλουτίας ἀποικίας. Σήμερον ἀπέμειναν εἰς αὐτὴν μέρος τῆς δυτικῆς παραλίας τῆς Σιχάρας, ἐδάφη τινὰ ἐπὶ τῆς παραλίας τῆς Γουϊνίας καὶ αἱ ἀπέναντι αὐτῆς νῆσοι. Τῇ 1912 ἡ Γαλλία παρεχώρησεν εἰς τὴν Ἰσπανίαν τὴν βορείαν ζώνην τοῦ Μαρόκου (ἐν Ἀφρικῇ).

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΤΗΣ ΑΝΔΟΡΡΑΣ

Αὕτη κεῖται ἐπὶ τῶν Πυρηναίων καὶ ἀποτελεῖται ἐκ πολλῶν μικρῶν χωρίων, τῶν ὁποίων ὁ πληθυσμὸς ἀνέρχεται εἰς 6000 κατοίκων. Τὸ ἔδαφος αὐτῆς εἶνε θασόφυτον καὶ πλήρες μεταλλείων σιδήρου. Ἡ δημοκρατία αὕτη διατελεῖ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Γαλλίας, ἔχει δὲ πρωτεύουσαν τὴν Ἀνδόρραν (650 κ.).

ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ

Ἡ χώρα αὕτη κατέχει τὸ ὑπόλοιπον μέρος τῆς Πυρηναϊκῆς χερσονήσου, ἔχει ἔκτασιν 92000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 6½ ἑκατομμυρ. κατοίκων, ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. καὶ Α. ὑπὸ τῆς Ἰσπανίας καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ.

Ἀκρωτήρια. Τὸ τοῦ Ἀγίου Ρόκου καὶ τὸ Ἐσπίχελον πρὸς Δ. καὶ τὸ τοῦ Ἀγίου Βικεντίου ΝΔ.

Κόλποι. Ὁ κόλπος τῆς Δισσαβῶνος, ὠραιότατος καὶ ἀσφαλίστατος.

Ὄρη. Τὴν Πορτογαλίαν διασχίζει ἡ ὄροσειρὰ Ἐστρέλλα, ἡ ὁποία εἶνε συνέχεια τῶν Ἰσπανικῶν ὄρεων.

Ποταμοί. Οἱ ποταμοὶ τῆς Ἰσπανίας Γουαδιάνας, Τάγος καὶ Δούριος διαρρέουν τὴν Πορτογαλίαν καὶ χύνονται εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν Ὠκεανόν.

Ἔδαφος - Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Πορτογαλίας εἶνε ἐν μέρει ὄρεινόν, ἐν μέρει δὲ σχηματίζει λοφώδεις κοιλάδας, αἱ ὁποῖαι εἶνε κατάφυτοι ὑπὸ ἐλαιῶν, ἀμπέλων, πορτοκαλλῶν καὶ εἰδῶν δρυῶν (φελλόδρυς), ἐκ τοῦ φλοιοῦ τῶν ὁποίων γίνονται οἱ φελλοί.

Κλίμα. Εὐκρατον καὶ ὑγιεινόν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ δημοκρατία.

Πόλεις. Δισσαβῶν (400 χιλ. κ. μετὰ τῶν περιχώρων), πρωτεύουσα τῆς Πορτογαλίας, ἐκτισμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὀχθῆς τῶν ἐκβολῶν τοῦ Τάγου ποταμοῦ ἐπὶ μαγευτικῆς τοποθεσίας, μία τῶν

ἑραιοτέρων πόλεων τοῦ κόσμου, ἔχουσα θαυμάσιον λιμένα καὶ ἀκματον ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν. Ἡ πόλις αὕτη εἶχε καταστραφῆ τελείως ὑπὸ σεισμοῦ τῷ 1755 Ὀπόρτον (ἢ Πόρτον) ἐπὶ τοῦ Δουβρίου, πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανικωτάτη καὶ κέντρον τοῦ ἐμπορίου τῶν πορτογαλικῶν οἴνων, ἔχουσα πληθυσμὸν 170 χιλ. κατ. Κοϊμβρα (30 χιλ. κ.) μεσόγειος πόλις ἐπὶ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Λισσαβῶνος Μαδρίτης, ἔχουσα πανεπιστήμιον. Σετουβάλη (25 χιλ. κ.) πλησίον τῆς Λισσαβῶνος, ὄνομαστὴ διὰ τὰς ἀλυκάς της.

Ἀποικίαι. Ἐκ τῶν ἄλλοτε πολλῶν καὶ μεγάλων ἀποικιῶν τῆς Πορτογαλίας ἀπέμειναν σήμερον εἰς αὐτὴν 1) ἐν Ἀφρικῇ αἱ νῆσοι τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, τινὰ ἐμπορικὰ πρακτορεῖα ἐν Γουϊνέα, αἱ ἀπέναντι τῆς Γουϊνέας νῆσοι τοῦ Πρίγκηκος καὶ τοῦ Ἀγ. Θωμᾶ, ἡ Ἀγγόλα καὶ Βενγουέλα καὶ ἡ ἀπέναντι τῆς Μαδαγασκάρης Πορτογαλικὴ Ἀφρικῇ. 2) ἐν Ἀσίᾳ πόλεις τινὲς τοῦ Ἰνδοστᾶν καὶ τῆς μεσημβρινῆς Κίνας. 3) ἐν Ὠκεανῷ τὸ ἀνατολικὸν μέρος τοῦ Τιμῶρ καὶ μία ἐκ τῶν νήσων τῆς Σούνδης.

ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΤΑΝΙΑ

Τὸ ἡνωμένον βασιλεῖον τῆς Μεγάλης Βρεττανίας ἀποτελεῖται ἐκ δύο μεγάλων νήσων τοῦ Ἀτλαντικοῦ Ὠκεανοῦ, τῆς Βρεττανίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας, καὶ τινῶν ἄλλων μικρῶν νήσων πρὸς Β., ἔχει ἔκτασιν 315 χιλιάδων τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 48 ἑκατομμυρίων κατοίκων. Ὁ Ἀτλαντικὸς Ὠκεανὸς περιτρέχων τὰς Βρετανικὰς νήσους σχηματίζει πρὸς Α. αὐτοῦ τὴν Βόρειον ἢ Γερμανικὴν θάλασσαν, πρὸς Ν. τὴν Βρεττανικὴν ἢ θάλασσαν τῆς Μάγλης· μεταξὺ δὲ τῆς Βρεττανίας καὶ τῆς Ἰρλανδίας σχηματίζει τὴν Ἰρλανδικὴν θάλασσαν.

Ἀκρωτήρια. Τὸ Λανσένδον καὶ τὸ Λιζάρδον πρὸς τὰ ΝΔ., τὸ Κύναιδρον πρὸς τὰ ΒΑ.

Κόλποι. Ὁ Μοράης, ὁ τῆς Διβερπούλης, τῆς Καρδιγάνης καὶ τῆς Βριστόλης.

Πορθμοί. Ὁ τοῦ Καλαί (Καλαίσιος), ὅστις χωρίζει τὴν Μεγάλην Βρεττανίαν ἀπὸ τῆς λοιπῆς Εὐρώπης, ὁ τοῦ Ἀγίου Γεωργίου καὶ ὁ Βόρειος πορθμὸς, οἵτινες χωρίζουν τὴν Βρεττανίαν ἀπὸ τῆς Ἰρλανδίας.

Ὅρη. Τὰ ὄρη τῆς Μ. Βρεττανίας εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον

χαμηλά και ύψοῦνται πρὸς δυσμὰς ὡς προτείχισμα κατὰ τῶν κυμαμάτων τοῦ ὠκεανοῦ. Σπουδαιότερα εἶνε τὰ Σκωτικὰ καὶ τὰ Γραμπιανὰ πρὸς Β, ἅτινα διαρρέονται ὑπὸ ποταμῶν καὶ σειρᾶς μικρῶν λιμνῶν. Τὰ Πεννινικὰ καὶ τὰ Ἀμβριανὰ ὄρη ἐν Ἀγγλίᾳ, περιέχοντα μεταλλεῖα σιδήρου καὶ γαιανθρακωρυχετά.

Πεδιὰδες. Ὀλόκληρον τὸ νοτιοανατολικὸν μέρος τῆς Βρετανίας εἶνε πεδινὸν καὶ ἀποτελεῖ τὴν καλουμένην Ἀγγλικὴν πεδιάδα, ἣτις εἶνε εὐφορωτάτη, ὡς ἐκ τῆς καλῆς ἀρδεύσεως.

Ποταμοί. Ὁ Τάμεσις, διερχόμενος διὰ τοῦ Λονδίνου καὶ ὁ Οὐμβερος. Ἀμφότεροι πηγάζουν ἐκ τῶν ὄρων τῆς Ἀγγλίας καὶ χύνονται εἰς τὴν Βόρειον ἢ Γερμανικὴν θάλασσαν. Ὁ Σέβερνος καὶ ὁ Κλύδης, οἵτινες ἐκβάλλουν εἰς τὸν Ἀτλαντικὸν ὠκεανόν.

Ἔδαφος. — **Προϊόντα.** Τὸ ἔδαφος εἶνε εὐφορον, παράγει δημητριακοὺς καρπούς, ἀλλ' ἔχει καὶ ἀφθονίαν βοτῶν προμηθεύει δὲ εἰς τὴν βιομηχανίαν μεγάλας ποσότητας σιδήρου γαιανθράκων, χαλκοῦ, ἀργύρου, μολύβδου, κασσιτέρου, ψευδαργύρου καὶ μαγνητικοῦ ἄλατος.

Ἐμπόριον. — **Βιομηχανία.** Ἡ Ἀγγλία κατέχει τὴν πρώτην θέσιν εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν βιομηχανίαν, τὴν ἐμπορικὴν ναυτιλίαν καὶ τὸ πολεμικὸν ναυτικόν· τὴν δευτέραν θέσιν εἰς τὴν παραγωγὴν γαιανθράκων (μετὰ τὸς Ἠνωμένας Πολιτείας), τὴν τρίτην εἰς τὴν ἐξαγωγὴν σιδήρου καὶ μεταλλικῶν προϊόντων, (μετὰ τὰς Ἠνωμένας Πολιτείας καὶ τὴν Γερμανίαν). Ἐκ τῶν κλάδων τῆς βιομηχανίας, ἡ ὑφαντουργικὴ τοῦ ἐρίου καὶ τοῦ βάμβακος, (μάλλινα, βαμβακερὰ ὑφάσματα καὶ παντικά), τροποδοτεῖ ἕλας τὰς ἀγορὰς τοῦ κόσμου, ἡ δὲ ναυπηγικὴ διαφόρων εἰδῶν πλοίων κατέχει τὴν πρώτην θέσιν μεταξὺ ἄλλων τῶν κρατῶν τῆς γῆς.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἶνε ὑγρὸν καὶ συνήθως ὀμιχλώδες· τὸν χειμῶνα ὅμως εἶνε ἀρκετὰ ἥπιον, ἐν σχέσει μὲ τὸ γεωγραφικὸν μῆκος τῆς χώρας.

Διαίρεσις. Αἱ βρετανικαὶ νῆσοι περιλαμβάνουν τέσσαρας μεγάλας διαίρεσεις: τὴν Σκωτίαν πρὸς Β., τὴν κυρίως Ἀγγλίαν καὶ τὴν Οὐαλλίαν πρὸς Ν. καὶ τὴν Ἰρλανδίαν πρὸς Δ. Ἡ τελευταία ἀπέκτησεν ἤδη πολιτικὴν ἐλευθερίαν καὶ αὐτοδιοίκησιν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ διπλῆς Βουλῆς (τῶν Κοινοτήτων καὶ τῶν Λόρδων).

Πόλεις. Ἐν Ἀγγλίᾳ κυριώτεραι πόλεις εἶνε τὸ *Λονδῖνον* (4600000 κ., καὶ μετὰ τῶν προαστείων 7 ἑκατομ.), πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ἐπὶ τοῦ Ταμέσεως ποταμοῦ, ἡ πολυπληθεστέρα καὶ μεγαλειτέρα πόλις τῆς Εὐρώπης, διεξάγουσα μέγα ἔμποριον καὶ ἔχουσα τεραστίαν βιομηχανίαν. Εἰς τὸ δυτικὸν τμήμα τῆς πόλεως, τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται *Οὐενστμίνστερ*, κείνται τὰ βασιλικὰ ἀνάκτορα καὶ μεγαλοπρεπέστατα εὐκοδομήματα, ὡς καὶ ὁ καθεδρικός ναὸς τοῦ ἁγίου Παύλου, τὸ βρετανικὸν μουσεῖον, τὸ ὁποῖον εἶνε

Μηδία Λονδῖνον. *Βουλγαρία*

τὸ πλουσιώτατον τοῦ κόσμου κ.λπ. Ἐκ τῶν προαστείων τοῦ Λονδῖνου σπουδαιότερον εἶνε τὸ *Γρήνουιτς*, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Ταμέσεως. ἔνθα ὑπάρχει τὸ περίφημον ἀστεροσκοπεῖον, διὰ τοῦ ὁποῖου διέρχεται κατὰ τοὺς Ἀγγλοὺς ὁ πρῶτος μεσημβρινὸς τῆς γῆς. *Λίβερπουλ* (800 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Μέρτη ποταμοῦ, ἕκ τῶν μεγαλειτέρων λιμένων τῆς Ἀγγλίας, ἔχουσα τὸ πρῶτον ἔμποριον τῶν βαμβακερῶν καὶ μαλλίνων ὑφασμάτων καὶ τῶν δερμάτων. *Μάντσεστερ* (Σάλφορντ, 750 χιλ. κ.), τὸ μεγαλειτερον κέντρον τῆς βαμβακουργίας τοῦ κόσμου. *Βίρμιγχαμ* (550 χιλ. κ) κέντρον τῆς βιομηχανίας σιδήρου, χαλκοῦ καὶ χάλυβος. *Λήδς* (450 χιλ. κατ.) ἔχουσα τὴν πρώτην βιομηχανίαν μαλλίνων ὑφασμάτων. *Σεφειλδη* (460 χιλ. κατ.) κέντρον τῆς βιομηχανίας ἐπιτραπέζιων σκευῶν. *Μπριστόλ* (370 χιλ. κ.), σπουδαῖος ἔμπορικὸς λιμὴν. *Νιουκάστλ* (300 χιλ. κ.) ὁ σπουδαιότερος λιμὴν τοῦ κόσμου διὰ τὴν ἐξαγωγὴν γαιανθράκων. *Μπράδφορντ* (300 χιλ. κ.) ὀνομαστικὴ διὰ τὴν ἐριουργίαν τῆς. *Κάρδιφ* (200 χιλ. κ.) σημαντικὸς λιμὴν διὰ τὴν ἐξαγωγὴν σιδήρου καὶ λιθανθράκων. *Πόρτσμουθ* (200 χιλ. κ.), μέγας πολεμικὸς

λιμὴν ἐν τῇ Μάγχῃ. *Νιουχάβεν* καὶ *Πλυμούθ*, λιμένες ἐν τῇ Μάγχῃ. Ὁξφόρδη (60 χιλ. κ.) καὶ *Κέμπριτζ* (55 χιλ. κ.) πόλεις ἔχουσαι πανεπιστήμιον. *Δόβερ* (45 χιλ. κ.) ἀπέναντι τῆς γαλλικῆς πόλεως *Καλαί* καὶ πρῶτος λιμὴν τῶν διαπεραιουμένων εἰς τὴν Ἀγγλίαν.

Ἐν *Σκωτία* πόλεις εἶνε ἡ *Γλασκώβη* (800 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ Κλόδη ποταμοῦ, μέγας ἐμπορικός λιμὴν καὶ κέντρον βιομηχανίας. ἐν αὐτῇ ὑπάρχουν μεγάλα ναυπηγεῖα. Ἐδιμβούργον (320 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς Σκωτίας ἐπὶ εὐφόρου πεδιάδος ἔχουσα ὡς ἐπίνειον τὴν *Λεϊθην*. Δούνδη καὶ Ἀμπερδεν, σημαντικοὶ λιμένες.

Ἐν Ἰρλανδίᾳ κυριώτεραι πόλεις εἶνε τὸ *Δουβλίνον* (405 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς νήσου, πόλις ἐμπορικῆ καὶ βιομηχανος, ἡ *Βέλφαυτ* (385 χιλ. κ.) κέντρον βιομηχανίας λινῶν ὕφασμάταν, τὸ *Κόρκ*, ἐξαιρετος λιμὴν.

Ἀποικίαι. Ἡ Μ. Βρεττανία ἔχει μεγάλας κτήσεις εἰς τὰς πέντε ἡπείρους, ἕνεκα δὲ τούτου εἶνε καὶ ἡ μεγαλειτέρα ἐπικράτεια τῆς γῆς, διότι περιλαμβάνει 30 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομ. δηλαδὴ τὸ 1/4 περίπου τῆς γῆτις ξηρᾶς καὶ 375 ἑκατομ. ἀνθρώπων, ἤτοι τὸ 1/4 τῶν κατοίκων τῆς γῆς.

Αἱ κυριώτεραι ἀγγλικαὶ κτήσεις καὶ ἀποικίαι εἶνε αἱ ἑξῆς : 1) ἐν Εὐρώπῃ οἱ δύο ναυτικοὶ σταθμοὶ *Γιβραλτάρ* καὶ *Μάλτα*, 2) ἐν Ἀφρικῇ ἡ *Αἴγυπτος*, ἣτις ἔχει αὐτοδιοικηθῆ, ἡ χώρα τοῦ Ἀκρωτηρίου τῆς *Νατάλης*, αἱ χώραι *Τράνσβααλ* καὶ Ὁράγγη, ἐμπορικὰ τινα πρακτορεία ἐν *Γουϊνέα* καὶ ἐπὶ τοῦ *Κάτω Νείγηρος* καὶ διάφοροι νῆσοι, 3) ἐν Ἀσίᾳ ἡ *Κύπρος*, τὸ Ἄδεν, οἱ ἀχανεῖς χώραι τῶν Ἀνατολικῶν Ἰνδιῶν, μέρος τῆς Ἰνδοκίνας καὶ ἡ νήσος *Κόνγκ-Κόνγκ* ἐν τῇ Σινιῇ θαλάσῃ, 4) ἐν Ὠκεανίᾳ ἡ νήσος *Αὐστραλία* καὶ ἄλλαι μικραὶ νῆσοι καὶ 5) ἐν Ἀμερικῇ ἡ μεγάλη ὁμοσπονδία τοῦ *Καναδά*, ἡ *Νέα Γῆ*, αἱ ἀγγλικαὶ Ἀντίλλαι, ἡ ἀγγλικὴ *Γουϊάνη* καὶ αἱ *Φακλάνδαι* νῆσοι.

Β Ε Λ Γ Ι Ο Ν

Ἡ χώρα αὕτη ἔχει ἑκτασιν 29500 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 7 1/2 ἑκατομ. κατοίκων, ἐρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ὀλλανδίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Γαλλίας.

Ὅρη. Τὰ χαμηλὰ καὶ δασώδη Ἄρδεν, τὰ ὁποῖα ἐκτε-

νονται μεταξύ Γαλλίας και Βελγίου· ἄτασα ἡ λοιπὴ χώρα εἶνε πεδινὴ και καλῶς καλλιεργημένη.

Ποταμοί. Ὁ Σιάλδις, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν γαλλικῶν Ἀρδένων και χύνεται εἰς τὴν γερμανικὴν θάλασσαν. Ὁ Μῆξ (Μόζας) πηγάζων ἐκ τῶν Βοσγίων και ἐκβάλλων εἰς τὴν αὐτὴν θάλασσαν. Ἀμφότεροι οἱ ποταμοὶ οὗτοι εἶνε πλωτοὶ και διαρρέουν τὴν χώραν διὰ διωρύγων.

Ἔδαφος - Πηροῖόντι. Ὡς εἶπομεν, τὸ ἔδαφος τοῦ Βελγίου εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πεδινὸν και παράγει δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, ὀπώρας κλπ. ἐκ δὲ τῶν ὀρυκτῶν γαϊάνθρακας, σιδηρον, κασίτερον, μόλυθον και μάρμαρα.

Κλίμα. Ὑγρὸν και ὀμιχλώδες, ἀλλ' εὐκρατον και ὑγιεινόν.

Ἐμπόριον. — **Βιομηχανία.** — **Συγκοινωνία.** Τὸ Βέλγιον διεξάγει πικραῖον ἔμπόριον, ἡ δὲ βιομηχανία του (βαμβακουργία, ἐριουργία) ἀρχίζει νὰ ἀναλαμβάνῃ μετὰ τὴν ἐκ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου καταστροφὴν. Ἡ συγκοινωνία τῆς χώρας εἶνε ἐκ τῶν τελειοτέρων τοῦ κόσμου ἀποτελουμένη ἀπὸ πυκνὰς σιδηροδρομικὰς γραμμὰς και διώρυγας.

Κατοικοί. Οἱ Βίλγοι εἶνε γερμανικῆς και γαλλικῆς καταγωγῆς. Οἱ πρῶτοι κατοικοῦν τὸ βόρειον μέρος τῆς χώρας και ὀμιλοῦν τὴν φλαμανδικὴν διάλεκτον, συγγενὴ πρὸς τὴν γερμανικὴν, οἱ δεῦτεροι κατοικοῦν τὸ νότιον και ὀμιλοῦν τὴν βολωικὴν, συγγενὴ πρὸς τὴν γαλλικὴν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία με' δύο βουλάς.

Πόλεις. Κυριώτεραι πόλεις εἶνε αἱ Βρυξέλλαι (600 χιλ. κ.) πρωτεύουσα τοῦ Βελγίου, πόλις ὄραιστάτη, ἔχουσα Πενεπιστήμιον και Ἀκαδημίαν τῶν ὄραιων τεχνῶν· ἐν αὐτῇ διεξάγεται σημαντικὸν ἔμπόριον και λαμπρὰ βιομηχανία. Πλησίον τῶν Βρυξελλῶν κεῖται ἡ κώμη Βατερλώ, ἐνθα τῷ 1815 ὁ μέγας Ναπολέων ἡττήθη ὑπὸ τῶν Ἀγγλων και Πρώσων. Ἀμβέρσα (350 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Σιάλδιος, εἰς τῶν πρώτων ἔμπορικῶν λιμένων τοῦ κόσμου. Γάνδη (167 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Σιάλδιος, πόλις ἔμπορικὴ και βιομηχανοσ ἔχουσα ἐργαστᾶσια βιβδοκκερῶν και λινῶν ὕφασμάτων. Ἐν αὐτῇ ὑπάρχει Πανεπιστήμιον και ὀνομαστῶν Πολυτεχνεῖον. Διέγη (180 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Μόζα ἔχουσα ἐργαστᾶσια ὀπλων και πολλὰ χαλκουργεῖα και σιδηρουργεῖα. Ὀσιάνδη (50 χιλ. κ.) περίφημος λουτρόπολις και ἔμπορικὸς λιμὴν. Ναμουρ (35 χιλ. κ.) ἔχουσα πλού-

σια λιθανθρακωρυχεία. *Δουβαίν* (50 χιλ. κ.) με αρχαίον περίφημον Πανεπιστήμιον.

Βρυξέλλαι.

Ἀποικία. Τῷ 1909 προσηρτήθη εἰς τὸ Βέλγιον ἡ ἐν Ἀφρικῇ μεγάλη καὶ πλουσία ἀποικία τοῦ *Κόγγου*.

Ο Λ Λ Α Ν Δ Ι Α

Ἡ Ὀλλανδία ἔχει ἔκτασιν 38 χιλ. τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 6 ἑκατομ. κατοίκων, ὀρίζεται δὲ πρὸς Ἀ ὑπὸ τῆς Γερμανίας, πρὸς Ν ὑπὸ τοῦ Βελγίου καὶ κατὰ τὰ λοιπὰ μέρη βρέχεται ὑπὸ τῆς γερμανικῆς θαλάσσης. Ἡ Ὀλλανδία ὀνομάζεται καὶ *Κάτω Χῶραι*, διότι τὰ παράλια αὐτῆς εἰς τίνα μέρη κατακλύζονται ὑπὸ τῆς θαλάσσης. Ὑψηλὰ προχώματα μέχρι 10 μέτρων καὶ πολλαὶ διώρυγες προφυλάσσουν τὰ μέρη ταῦτα ἀπὸ τῆς θαλασσίας εἰσβολῆς.

Ἐκόλλποι. Ὁ τῆς *Ζουϊδεργσέης* καὶ ὁ τῆς *Δολάρτης*.

Ἔδαφος.—**Προϊόντα.** Τὸ ἔδαφος τῆς Ὀλλανδίας εἶνε πεδινὸν καὶ εὐφορώτατον, παράγει δὲ δημητριακοὺς καρπούς, γαίμηλα, τεύτλα πρὸς κατασκευὴν σακχάρου καὶ ἔχει ἀπέραντα χλοερὰ λιβάδια, εἰς τὰ ὅποια βόσκουν βόες καὶ πρόβατα. Ἐκ τοῦ γάλακτος αὐτῶν κατασκευάζεται ὁ περίφημος ὀλλανδικὸς τυρὸς καὶ ἐκλεκτὸν βούτυρον.

Ποταμοί. Ὁ *Ρήνος* πηγάζων ἐκ τοῦ ἁγίου *Γουθάργου* (Ἄλπεων) διέρχεται τὴν λίμνην τῆς *Κωνσταντίας*, διαρρέει τὴν Δ. Γερ-

μανίαν και εκβάλλει εις τήν Γερμανικήν θάλασσαν. Ὁ Μόζας, ἡ Βάαλ και ὁ Σκάλδος, οἵτινες ρέουν ἐκ τοῦ Βελγίου και χύνονται εις τήν αὐτήν θάλασσαν.

Κλίμα. Ὑγρὸν και ὀμιχλώδες, ἀλλ' εὐκρατον και ὑγιεινόν.

Κάτοικοι. — **Θρησκεία.** Οἱ κάτοικοι τῆς Ὀλλανδίας ἀσχολοῦνται εις τήν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον, τήν βιομηχανίαν και τήν ἀλιείαν ἀριγγῶν. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ ἀποτελεῖται ἀπὸ διαμαρτυρομένους, οἱ δὲ λοιποὶ εἰς καθολικοί. Οἱ Ὀλλανδοὶ ὀμιλοῦν τήν γερμανικήν γλῶσσαν.

Ἐμπόριον. — **Βιομηχανία.** — **Συγκοινωνία.** Τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας ταύτης εἶνε ζωηρότατον και συνίσταται κυρίως εις εἶδη, τὰ ὅποια προέρχονται ἐκ τῶν ἀποικιῶν τῆς, ἡ δὲ βιομηχανία δὲν εἶνε πολὺ ἀνεπτυγμένη· ἡ συγκοινωνία ὅμως εὐρίσκεται εις μεγάλην ἀνάπτυξιν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ δύο βουλῶν.

Πόλεις. Κυριώτεραι πόλεις εἶνε τὸ Ἀμστελόδαμον (Ἀμστερδαμ), πόλις παράλιος ἐκτισμένη ἐπὶ διώρυγος, διὰ τῆς ὁποίας συγκοινωνεῖ ὁ κόλπος τῆς Ζουϊδερσέης μετὰ τὴν Βόρειον θάλασσαν. Λέγεται και Βενετία τοῦ βορρᾶ, διότι εἶνε ὠκοδομημένη ἐπὶ πασσάλων και διαιρεῖται εις 95 νήσους διὰ διωρύγων. Τὸ Ἀμστελόδαμον εἶνε ἡ μεγίστη και ἐμπορικωτάτη πόλις τῆς Ὀλλανδίας και ἔχει πληθυσμὸν 580 χιλ. κατοίκων. Ροτερδάμη (436 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Μόζα, ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Ὀλλανδίας. Χάγη (290 χιλ. κ.), πολιτικὴ πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ἔχουσα ὠραῖα ἀνάκτορα, εις τὰ ὅποια διαμέει ὁ βασιλεὺς, ἀξιόλογα μουσεῖα και ἔδρα τοῦ διεθνοῦς συμβουλίου τῆς εἰρήνης. Οὐτρέχτη (120 χιλ. κ.) παρὰ τὸν Ρήνον ἔχουσα πανεπιστήμιον και ἀπτεροσκοπεῖον. Δούδουνον (65 χιλ. κ.) και Γρυνίγγη (80 χιλ. κ.), ἀμρότεραι πόλεις ἐμπορικαὶ και βιομήχανοι.

Ἀποικίαι. Ἡ Ὀλλανδία ἔχει σημαντικωτάτας ἀποικίας και ὡς πρὸς τὸν πληθυσμὸν και ὡς πρὸς τὸν πλοῦτον, τὸν ὅποιον περιλαμβάνουν. Κυριώτεραι εἶνε ἡ Ἰάβα, ἡ Σουμάτρα, τὸ δυτικὸν μέρος τῆς Τιμόρης, μέγα μέρος τῆς νήσου Βορνέου τῆς Νέας Γουϊνέας, νῆσοι τινες ἐκ τῶν Ἀντιλλῶν, και ἡ Ὀλλανδικὴ Γουϊάνη ἐν τῇ Ν. Ἀμερικῇ.

ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟΝ

Μεταξύ Βελγίου, Γερμανίας και Γαλλίας κείται τὸ μέγα δουκάτον τοῦ *Λουξεμβούργου*, μικρὸν ἀνεξάρτητον κράτος, τὸ ὅποσον διοικεῖται συνταγματικῶς ὑπὸ δουκός. Ὁ πληθυσμὸς αὐτοῦ ἀνέρχεται εἰς 260 χιλ. κ. καὶ ἔχει πρωτεύουσαν τὸ *Λουξεμβούργον* (25 χιλ. κ.). Τὸ ἔδαφος τοῦ Λουξεμβούργου καλύπτεται ὑπὸ ἐκτεταμένων δασῶν καὶ τρέφει πολλὰ ποίμνια. Οἱ κάτοικοι αὐτοῦ εἰνε καθολικοὶ τὸ θρήσκευμα καὶ ὁμιλοῦν μᾶλλον τὴν γαλλικὴν.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ

Ἡ Γερμανία ἔχει ἕκτασιν 500 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 60 ἑκατομ. κατοίκων, ὀρίζεται δὲ πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Πολωνίας πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ἑλβετίας, τῆς Αὐστρίας καὶ Τσεχοσλοβακίας, πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γαλλίας, Βελγίου καὶ Ὀλλανδίας καὶ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Δανίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τῆς Γερμανικῆς θαλάσσης καὶ τῆς Βαλτικῆς.

Ὄρη. Ὁ *Μέλας Δρυμὸς* παρὰ τὴν Ρήνον, ἔχων διεύθυνσιν ἐκ Ν. πρὸς Β. Ὁ γερμανικὸς *Ίόρας*, ὅστις εἶνε συνέχεια τοῦ γαλλικοῦ *Ίόρα*. Αἱ *Βαυαρικαὶ Ἄλπεις*, μὲ κατεύθυνσιν ἐκ Δ. πρὸς Α. καὶ χωρίζουσαι τὴν Γερμανίαν ἀπὸ τὴν Ἑλβετίαν. Τὰ *Βοεμικὰ ὄρη*, τὸ *Ἐρρεστον*, τὰ *Γιγάντεια*, τὰ *Σουδήτσια*, χωρίζοντα τὴν Γερμανίαν ἀπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας, καὶ ὁ ὄρατος κατάφυτος *Θουριγγεῖος Δρυμὸς* μὲ κατεύθυνσιν ἐκ ΒΑ πρὸς ΝΔ.

Πεδιῖδες. Ἡ τοῦ *Ρήνου*, ἥτις εἶνε κατάφυτος ὑπὸ ἀμπέλων καὶ ὀπωροφόρων δένδρων. Ἡ τῆς *Βαυαρίας* πρὸς τὰ ΝΑ, ἣ ὀποία παράγει δημητριακοὺς καρπούς, γεώμηλα, καπνὸν καὶ οἶνον, καὶ ἣ τῆς *Σιλεσίας* ΒΑ τῶν *Γιγαντείων*, ἐν τῇ ὀπο'α καλλιεργεῖται ἰδίως τὸ τεύτλον, ἕπερ χρησιμεύει εἰς τὴν κατασκευὴν τοῦ σακχάρου.

Ποταμοί. Ὁ *Ρήνος*, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ ἀγίου Γοιθάρδου (τῶν Ἄλπεων), διαρρέει ὀλόκληρον τὴν Γερμανίαν καὶ χύνεται εἰς τὴν Βόρειον ἢ Γερμανικὴν θάλασσαν. Ὁ *Βίσουργις*, πηγάζων ἐκ τοῦ Θουριγγεῖου δρυμοῦ χύνεται καὶ αὐτὸς εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν. Ὁ *Ἄλβις*, ὅστις πηγάζει ἐκ τῶν *Γιγαντείων* ὀρέων καὶ ἐκβάλλει εἰς τὴν ἰδίαν θάλασσαν. Ὁ *Βιστούλας*, ὁ ὅποιος πηγάζει ἐκ τῶν *Κερκαθίων*, διαρρέει μικρὸν τμήμα τοῦ γερμανικοῦ ἔδα-

φους και χύνεται εις την Βαλτικην θάλασσαν. Ο Ὀδερ πηγάζων ἐκ τῶν Σουητικῶν ὄρεων και χυνόμενος εἰς την Βαλτικην. Ο Δούναβις, ὅστις πηγάζει ἐκ τοῦ Μέλανος Δρυμοῦ και χύνεται εἰς τὸν Εὐξεινον πόντον.

Λέμνικα. Ἡ τῆς Κωνσταντίας, ἡ ὁποία ἀνήκει ἐν μέρει εἰς τὴν Ἑλβεϊαν και τὴν Αὐστρίαν, και τινες ἄλλαι μικρότεραι ἐν Βαυαρία και Πρωσσία.

Ἐδάφος - Προϊόντα. Τὸ ἐδάφος τῆς Γερμανίας παράγει δημοκρατικῶς καρπούς, γεώμηλα, τεύτλα, κικινόν, αἶνον κλπ. ἐκ δὲ τῶν ὀρυκτῶν παράγει σίδηρον, ψευδάργυρον, μόλυβδον, κασσίτερον και λιθάνθρακας.

Κλίμα. Ξηρατον και υγιεινόν. Πρὸς Β. εἰ ε ψυχρόν.

Διαίρεσις - Πολίτευμα. Ἡ Γερμανία ἀπετέλεσε ὁμοσπονδιακὴν δημοκρατίαν, περιλαμβάνει δὲ 25 ἀνεξάρτητα κράτη (μεταξὺ τῶν ὁποίων 3 ἐλευθέρας πόλεις), ἅτινα ἔχουν ἴσκιαν ἐσωτερικὴν διοίκησιν, βουλάς, ἰδίους προέδρους, και συνδέονται πρὸς ἀλληλα ὁμοσπονδιακῶς ἀποτελοῦντα τὴν μεγάλην γερμανικὴν δημοκρατίαν. Ἐκαστον τῶν κρατῶν ταύτων διορίζει βουλευτάς, εἴτινες συνεργόμενοι ἀποτελοῦν τὴν ὁμοσπονδιακὴν Βουλὴν (Ράϊτσαχ), ἣ τις συζητεῖ περὶ τῶν ὑποθέσεων τοῦ κράτους. Ἡ Ἀλσατία και Λωρραίνη ἀποτελοῦσα ἄλλοτε τμήμα τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας ἀπεσπάρθη μετὰ τὸν τελευταῖον πολέμον και ἠνώθη μετὰ τῆς Γαλλίας.

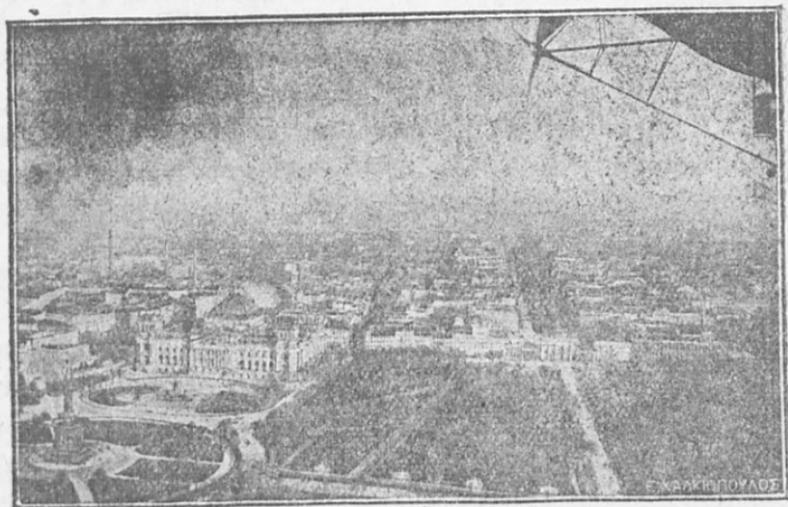
Ἐκπαίδευσις. Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Γερμανία εἶνε εἰς τὸν ἀνώτατον βαθμὸν ἀνεπτυγμένη. Πλὴν τῶν πολλῶν ἐκπαιδευτηρίων ὄλων τῶν βαθμῶν ὑπάρχουν ἐν Γερμανία 20 πανεπιστήμια, ὅσα εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν τοῦ κόσμου. Ἡ Γερμανία θεωρεῖται μέγα κέντρον πνευματικῆς και ἐπιστημονικῆς κινήσεως ἐν Εὐρώπῃ.

Ἐμπόριον—Βιομηχανία. Τὸ ἄλλοτε ἀκιματον ἐμπόριον τῆς Γερμανίας εἶνε σημερον πολὺ περιωρισμένον, ἡ δὲ βιομηχανία τῆς μόλις ἤρχισε νὰ ἀναλαμβάνῃ, περιλαμβάνουσα κυρίως τὴν καταργασίαν τοῦ σιδήρου, τοῦ γάλυκος, βαμβακουργίαν και ὑφαντουργίαν και τέλος τὴν κατασκευὴν μηχανῶν.

Συγκοινωνία. Τὸ σιδηροδρομικὸν δίκτυον τῆς Γερμανίας εἶνε τελειότατον και θεωρεῖται τὸ πρῶτον τοῦ κόσμου.

Κάτοικοι.—Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Γερμανίας εἶνε Γερμανοὶ και τινες Σλαῦοι ὡς πρὸς τὴν θρησκείαν τὸ $\frac{2}{3}$ εἶνε διαμαρτυρόμενοι, τὸ $\frac{1}{3}$ καθολικοὶ και περὶ τὰς 600 χιλ. Ἰουδαῖοι.

Πόλεις.—*Βερολίνον* (3500000 κ.), πρωτεύουσα τῆς γερμανικῆς δημοκρατίας καὶ τῆς Πρωσίας εἰδικῶς, πόλις ὡραία ἐκτισμένη ἐπὶ τῶν ὄχθων τοῦ Σπρέη (παραποτάμου τοῦ Ἄλβιος)

Βερολίνον

ἔχουσα ὡραίας οἰκοδομὰς, πλεῖστα βιομηχανικὰ καταστήματα καὶ κέντρον τῶν ἐπιστημῶν, τῶν τεχνῶν καὶ τοῦ ἐμπορίου. *Μόναχον* (610 χιλ. κατ.), πρωτεύουσα τῆς Βαυαρίας, ἔχουσα Πανεπιστήμιον, βιβλιοθήκην, πινακοθήκην, πολυτεχνεῖον καὶ ὠσεῖον, ὀνομαστή δὲ διὰ τὴν κατασκευὴν ἐξαίρετου ζύθου. Ἡ πόλις αὕτη ὑπῆρξε πατρὶς τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς Ἑλλάδος Ὀθωνος. *Δρέσδη* (552 χιλ. κ.) πρωτεύουσα τῆς Σαξωνίας ἐπὶ τοῦ Ἄλβιος ἔχουσα περίφημον πινακοθήκην καὶ λαμπρὰ μουσεῖα. *Στουτγάρτη* (286 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τῆς Βυρτεμβέργης, ἐπὶ ὡραιστάτης κοιλάδος καὶ κέντρον σπουδαίας βιβλιομπορίας. *Καρσλοῦη* (105 χιλ. κατ.) πρωτεύουσα τοῦ Βάδεν εἰς τὰς ὑπάρειας τοῦ Μέλανος Ἄρμου. *Λειψία* (626 χιλ. κατ.) ἔχουσα περίφημον πανεπιστήμιον καὶ τὸ μεγαλύτερον ἐμπόριον βιβλίων καὶ τυπογραφίας ἐν Γερμανίᾳ. *Ἀμβούργον* (932 χιλ. κ.), πόλις ἐλευθέρα, ἄλλοτε ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς λιμὴν τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Εὐρώπης. Πρὸς Β. τοῦ Ἀμβούργου, ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης κείται τὸ *Κίελον* (130 χιλ. κ.), ὅπου ὑπῆρχεν ὁ μέγιστος πολεμικὸς ναύσταθμος τῆς Γερμανίας. *Μπρεσλάου* (515 χιλ. κ.) πόλις βιομηχανικὴ ἐπὶ τοῦ Ὄδερ. *Κολωνία*

(517 χιλ. κ.), ἐμπορικωτάτη πόλις ἐπὶ τοῦ Ρήνου ὀνομασθὴ διὰ τὸ ἐν αὐτῇ κατασκευαζόμενον ἀρωματώδες ὕδωρ. Ἀνόβερον (240 χιλ. κ.) πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοῦς. Φραγκφούρτη (325 χιλ. κατ.) ἔχουσα ἀκμαῖον ἐμπόριον καὶ βιομηχανίαν Ἔσση (240 χιλ. κατ.) πλησίον τοῦ Ρήνου. Βρέμη (270 χιλ. κ.), πόλις ἐλευθέρα ἔχουσα ἀκμαϊοτάτην ναυτιλίαν καὶ ἐμπόριον. Λυβέκη (200 χιλ. κ.) πόλις ἐλευθέρα. Καϊνίξβεργ (250 χιλ. κ.) ὄχυρὰ πόλις, ἐν ἣ ἐστέφοντο ἄλλοτε οἱ βασιλεῖς τῆς Πρωσσίας, ἔχουσα ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον.

Δ Α Ν Τ Σ Ι Γ

Τὸ Δάντσιγ ἀποτελεῖ μικρὰν δημοκρατίαν ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς Πολωνίας. Πρωτεύουσα εἶνε τὸ Δάντσιγ (170 χιλ. κ.) παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Βιστούλα, ὁ δεῦτερος λιμὴν τῆς Πρωσσίας.

Δ Α Ν Ι Α

Τὸ βασίλειον τῆς Δανίας κεῖται πρὸς Β. τῆς Γερμανίας καὶ βρέχεται πρὸς Α ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, πρὸς Β καὶ Δ ὑπὸ τῆς γερμανικῆς θαλάσσης, ἔχει ἔκτασιν 40368 τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 2775000 κατοίκων. Ἡ χώρα αὕτη ἀποτελεῖται ἐκ τῆς μικρᾶς χερσονήσου Ἰουτλάνδης καὶ ἐκ τῶν νήσων τοῦ δανικοῦ ἀρχιπελάγους Ζηλανδίας, Δααλάνδης, Φιονίας, Φαλστέρης καὶ ἄλλων μικροῦρων. Ἐκτὸς αὐτῶν περιλαμβάνει καὶ τὰς βορείως κειμένας νήσους Φαρῶς καὶ ΒΔ αὐτῶν τὴν Ἰσλανδίαν, ἣτις εἶνε νήσος ἠφαιστειώδης καὶ κατάψυχρος, διότι κεῖται πρὸς τὸν βόρειον πολικὸν κύκλον. Ἡ Ἰρλανδία εἶνε σχεδὸν τριπλασία κατὰ τὴν ἔκτασιν τῆς κυρίως Δανίας, ἀλλ' εἶνε ἀραιότατα κατοικημένη (80 χιλ. κ.) ἕνεκα τοῦ ὀρεινοῦ καὶ ἀγόνου ἐδάφους τῆς καὶ τοῦ ψυχροτάτου κλίματος.

Πορθμοί. Ὁ Σκαγεράκης μεταξὺ Δανίας καὶ Νορβηγίας, ὁ Κατεγάτης καὶ ὁ Σούνδης μεταξὺ Δανίας καὶ Σουηδίας.

Ὅρη καὶ ποταμοὺς ἀξίους λόγους δὲν ἔχει ἡ Δανία. Τὰ ὄρη τῆς νήσου Ἰσλανδίας εἶνε ἠφαιστειώδη καὶ καλύπτονται πάντοτε ὑπὸ χιόνων καὶ πάγων. Ἐκ τῶν 29 ἐνεργῶν ἠφαιστειῶν, τὰ ἑπτα περιλαμβάνει ἡ νήσος. σπουδαιότερον εἶνε τὸ πρὸς Ν. εὐρισκόμενον Ἐκλα (1560 μ.). Ἀξίον σημειώσεως εἶνε ὅτι εἰς ἅπασαν

τήν νήσον ἀναπηδῶσι θερμαί πηγαί, μεταξὺ τῶν ὁποίων δύο ὀνομασταὶ ἡ Γκάτζερ καὶ ἡ Στρόνηρ, ὧν τὸ ὕδωρ τινάσσεται εἰς ὕψος 40 ἕως 60 μέτρων.

Ἐδαφος. — **Προϋόντα.** Τὸ ἔδαφος τῆς Δανίας εἶνε λιαν ἐπίπεδον καὶ συνήθως ἀμμώδες. Τὰ προϋόντα αὐτῆς εἶνε ἐκλεκτὸς σίτος, ἐλαιοφόροι κράμβαι, κριθή καὶ χορτονομαί.

Κλάσματα. Ὑγρὸν καὶ ὀμιχλώδες, ἀλλὰ γλυκὺ καὶ ὕγιονόν.

Κάτοικοι — **Ἐκπαίδευσις.** Οἱ κάτοικοι τῆς Δανίας ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ἀλιείαν. Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ εἶνε εὐρύτατα διαδεδομένη, πάντες δὲ ἀνεξαίρετως οἱ ἄνθρωποι καὶ εἰς τὰ μικρότερα ἀκόμη χωρία γνωρίζουν ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία.

Πόλεις. Κυριώτεραι πόλεις εἶνε ἡ *Κοπεγχάγη* (480 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τοῦ βασιλείου ἐπὶ τῆς νήσου Ζηλανδίας. Ἐναυτῇ ὑπάρχει ἀκαδημία, ὀνομαστὸν πανεπιστήμιον καὶ μουσεῖον, ἐξασκεῖται δὲ μικρὰ βιομηχανία. Ὀδένηση (40 χιλ. κ.) πόλις βιομηχανικὴ ἐπὶ τῆς νήσου Φιονίας. Ἀραῦος (52 χιλ. κ.) καὶ Ἀλβόργη (35 χιλ. κ.) ἐμπορικὸι λιμένες ἐν τῇ χερσονήσῳ Ἰουτλάνδη. Ρεϊκιαβίγη (4 χιλ. κατ.) πρωτ. τῆς Ἰσλανδίας.

Ἀποικίαι τῆς Δανίας εἶνε ἡ πρὸς Β. τῆς Ἀμερικῆς μεγίστη νήσος Γροιλανδία καὶ τινες μικραὶ νῆσοι τῶν Ἀντιλλῶν,

Τ Σ Ε Χ Ο Σ Λ Ο Β Α Κ Ι Α

Ἡ Τσεχοσλοβακία εἶνε κράτος δημιουργηθὲν μετὰ τὸν Εὐρωπικὸν πόλεμον, ἔχει ἕκτασιν 140000 τετραγ. χιλιόμετρων καὶ πληθυσμὸν 13595000 κατοίκων, ὀρίζεται πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Οὐκρανίας, πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Γερμανίας πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καὶ τῆς Αὐστρίας καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Οὐγγαρίας. Ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς εἶνε σύμμικτος, ἀποτελούμενος ἐκ Βοημῶν, Μαγιάρων, Μοραβῶν καὶ τινων Σλαύων.

ὄρη. Τὰ *Κεντρικὰ Καρπάθια*, ἐκτεινόμενα καθ' ἕλον σχεδὸν τὸ μῆκος αὐτῆς. Τὰ *Βοεμικὰ ὄρη*, τὸ *Ἔρτσον* καὶ τὰ *Γιάντια*, δι' ὧν χωρίζεται ἀπὸ τῆς Γερμανίας.

Ποταμοί. Ὁ Ἀλβις, χυνόμενος εἰς τὴν Γερμανικὴν θάλασσαν, ὁ Ἐγερος, ὁ Μολδαῦος καὶ ὁ Θεῖσης, ἕστις διαρρέων τὴν Οὐγγαρίαν προχωρεῖ ἐντὸς τῆς Τσεχοσλοβακίας.

Ἔδαφος—Προῦόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶνε εὐφρρον, παράγον δημητριακοὺς καρπούς, τεύτλα, ξυλείαν καὶ πορσελάνην.

Ἐμπόριον—Βιομηχανία. Τὸ ἐμπόριον εἶνε ἀρκετὰ ζωήρον, ἡ δὲ βιομηχανία σημεῖοι ἀρκετὰς προόδους, ἀσχολουμένη κυρίως εἰς τὴν κατεργασίαν δερμάτων, κατασκευὴν χειροκτίων, ὑαλίνων ἀντικειμένων κ.λ.π.

Κλίμα. Τὸ κλίμα τῆς Τσεχοσλοβακίας εἶνε εὐκρατον καὶ ὕγιον.

Κάτοικοι—Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι τῆς Τσεχοσλοβακίας ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν βιομηχανίαν. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ καθολικὴ, ὑπάρχουν ὅμως ἀρκετοὶ ὀρθόδοξοι (σλαβικῆς καταγωγῆς).

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ δημοκρατία μετὰ διπλῆς βουλῆς.

Πόλεις. Κυριώτεραι πόλεις εἶνε ἡ *Πράγα* (300000 κ.) πρωτεύουσα τοῦ κράτους, ἔχουσα πανεπιστήμιον, διάφορα φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα, καὶ ἐργαστᾶσια τσοχῶν καὶ μηχανῶν. Ἡ πόλις αὕτη κεῖται ἐπὶ τοῦ Μολδαύου ποταμοῦ, δι' αὐτῆς διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Ἀμβούργου-Βερολίνου-Βιέννης-Τεργέστης. Ἔτεραι πόλεις εἶνε ἡ *Βρῦννη* (150000 κ.) παρὰ τὰ Αὐστριακὰ σύνορα, πόλις περίφημος διὰ τὰ ὑφαντουργεῖά της, τὸ *Τέσχεν* (Τεσχένη) 150 χιλ. κ. Ἡ *Ταρνόβη* (50000 κ.) παρὰ τὰ σύνορα τῆς Πολωνίας, Ἡ *Έγέρη* (35000 κ.) κεῖμένη ἐπὶ τοῦ Ἑγέρου, παραποτάμου τοῦ Ἑλβη καὶ κέντρον βιομηχανίας ὑφασμάτων καὶ μηχανῶν. *Σαμβόρη* (20000 κ.) παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν Ἀνατ. Καρπαθίων καὶ τέλος τὸ *Στανίσιλαβον* (40000 κ.) παρὰ τὰ σύνορα τῆς Οὐκρανίας.

Π Ο Λ Ω Ν Ι Α

Ἡ Πολωνία μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον κράτος. ἔχει ἔκτασιν περίπου 125000 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 27500000 κατοίκων, ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τμήματος τῆς Γερμανίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Λιθουανίας καὶ τῆς Οὐκρανίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Τσεχοσλοβακίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας. Ἡ Πολωνία ἔχει διέξοδον πρὸς τὴν βόρειον θάλασσαν διὰ τοῦ εὐδαιτέρου Δάντσιγ.

Ὄρη—Ποταμοί. Ἄξια λόγου ὄρη δὲν ὑπάρχουν ἐν Πο-

λωνία αλλά μόνον βουνά ή λόφοι. Ἀξιολογώτεροι ποταμοί εἶνε ὁ Βιστούλας, ὅστις διαρρέων τήν Πολωνίαν εἰσέρχεται εἰς τήν Γερμανίαν καί ὁ Ναρόβας, παραπόταμος τοῦ Βιστούλα.

Ἔδαφος—Προϋόντα. Τό ἔδαφος τῆς Πολωνίας, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶνε τετινόν καί, διαρρέμενον ὑπὸ ποταμῶν, εἶε εὐφρώτατον, παράγον διμητριακοῦς καρπούς, λίνον, κάνναβιν, τεύτλα καί τρέφον πολλά πόρμνια προβάτων καί βοῶν.

Κλίμα. Τό κλίμα τῆς Πολωνίας εἶε εὐκρατον καί ὑγιεινόν, πρὸς τὰ Β. δὲ εἶε ὀλίγον ψυχρόν.

Κάτοικοι—Θρησκεία. Οἱ κάτοικοι ἀσχολοῦνται εἰς τήν γεωργίαν, τήν κτηνοτροφίαν καί τὸ ἐμπόριον. Ἐπικρατοῦσαι θρησκεῖαι εἶνε ἡ καθολικὴ καί ἡ ὀρθόδοξος, ὑπάρχουν ὅμως καί ἀρκετοὶ Ἰουδαῖοι.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ Δημοκρατία μετὰ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου καί Βουλῆς.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Πολωνίας εἶνε ἡ Βαρσοβία (856 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Βιστούλα, πόλις ἐμπορικὴ καί βιομηχανος. Ἔτεροι πόλεις εἶνε τὸ Λόδς (350 χιλ. κ.) νοτιοδυτικῶς τῆς Βαρσοβίας, τὸ Πόζεν (130 χιλ. κ.), κείμενον ἐπὶ τῆς σιδηροδρ. γραμμῆς Βερολίνου-Βαρσοβίας. Ἡ Κρακοβία (100 χιλ. κ.) πρὸς Ν., ἔχουσα ἄλλοτε περίφημόν πανεπιστήμιον καί διατελέσασα ὡς τόπος διαμονῆς τῶν βασιλέων τῆς Πολωνίας.

ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ-ΛΕΤΤΟΝΙΑ ΕΣΘΟΝΙΑ ΜΕΜΕΛ

Τὰ τέσσαρα ταῦτα κράτη εἶνε ἀρτισύστατα, σχηματισθέντα μετὰ τὴν λήξιν τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, ἐκτείνονται δὲ κατὰ μῆκος τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καί ἀποτελοῦν ἀνεξαρτήτους δημοκρατίας.

Ἔδαφος—Προϋόντα. Τό ἔδαφος τῶν κρατῶν τούτων εἶε πεδινόν, παράγον δημητριακοῦς καρπούς.

Κλίμα. Τό κλίμα εἶνε πολὺ ψυχρόν τὸν χειμῶνα, εὐκρατον δὲ τὸ θέρος.

Α' ΛΙΘΟΥΑΝΙΑ. Αὕτη ἔχει ἕκτασιν 100 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καί πληθυσμὸν 400000 κατοίκων, ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Λεττονίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Οὐκρανίας καί Πολωνίας καί πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Γερμανίας καί βρέχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

Γεωγραφία Δημ. Η. Κυριακοπούλου Ε' καί ΣΤ' τάξεως.

Ὅροι—Ποταμοί. Ὅρη ἄξια λόγου δὲν ἔχει ἡ Λιθουανία, τῆς ὁποίας τὸ ἔδαφος εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον πεδινόν. Ποταμοὶ εἶνε ὁ *Ναρόβας*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Πολωνίας εἰσχωρεῖ εἰς τὸ Λιθουανικὸν ἔδαφος, ὁ *Νεῦλος* καὶ ὁ *Νιέμεν*, χυνόμενοι ἀμφότεροι εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Πόλεις. *Βίλνα* (200 χιλ. κ.), πρωτεύουσα τοῦ κράτους, δι' ἣς διέρχεται ἡ σιδηροδρομικὴ γραμμὴ Βαρσοβίας-Πετροπόλεως. *Γρόδνον*. (60 χιλ. κ.), κείμενον ἐπὶ τῆς αὐτῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς καὶ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Νιέμεν. *Βιελοστοκ* (80 χιλ. κ.) ἐπὶ τῆς αὐτῆς γραμμῆς. *Κόβνον* (100 χιλ. κ.) ὥρατα πόλις ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Νιέμεν.

Β') ΛΕΤΤΟΝΙΑ. Ἔχει ἑκτασιν 50 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 2000000 κατοίκων, ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τῆς Ἑσθονίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λιθουανίας καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

Ἔδαφος—Ποταμοί. Καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Λεττονίας εἶνε πεδινόν, παράγον δημητριακοῦς καρπούς, διαρρέεται δὲ ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ *Δύνα*, ὅστις πηγάζων ἐκ τῆς Ρωσίας, χύεται εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν.

Πόλεις. *Ρίγα* (325 χιλ. κ.), ἐπὶ τῆς δυτικῆς ὄχθης τοῦ Δύνα πρωτεύουσα τοῦ Κράτους καὶ σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν. *Μιταύη* (50 χιλ. κ.) παρὰ τὰ σύνορα τῆς Λιθουανίας, *Διβιάον* καὶ *Βινδάον*, παράλιοι πόλεις πρὸς τὴν Βαλτικὴν.

Γ') ΕΣΘΟΝΙΑ. Ἡ χώρα αὕτη κειμένη ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ Φιννικοῦ κόλπου ἔχει περίπου ἑκτασιν 67000 τετρ. χιλιομ. καὶ πληθ. 1700000 κατοίκων, ὀρίζεται δὲ πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας, ἀπὸ τῆς ὁποίας χωρίζεται διὰ τῆς μεγάλης λίμνης *Πεϊπού*, ἀνηκούσης κατὰ τὸ ἥμισυ εἰς τὴν Ἑσθονίαν, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Λεττονίας καὶ πρὸς Δ. βρέχεται ὑπὸ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης.

Νῆσοι. Εἰς τὴν Ἑσθονίαν ἀνήκουν αἱ δύο νῆσοι *Δαγὸη* καὶ *Ὀσέλη*, κείμεναι ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τῆς Ἑσθονίας εἶνε ἡ *Ρεβάλη* (100 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, ἐμπορικὸς λιμὴν. *Δορπάτη* (60 χιλ. κ.) ἔχουσα περιφημον πανεπιστήμιον.

Δ') ΜΕΜΕΛ. Τὸ μικρὸν τοῦτο τμήμα ἀπεσπάσθη ἐκ τῆς ΒΑ Πρωσίας καὶ ἀπετέλεσεν ἀνεξάρτητον δημοκρατίαν. Ὁ πληθυσμὸς

αὐτοῦ ἀνέρχεται περίπου εἰς 200 χιλ. κατοίκων. Πρωτεύουσα εἶνε τὸ Μέμελ (30 χιλ. κατοίκων).

ΣΚΑΝΔΙΝΑΥΙΚΗ ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ

Ἡ χερσόνησος αὕτη εἶνε ἡ μεγαλειτέρα τῆς Εὐρώπης, ἔχει ἔκτασιν 770 χιλ. τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 7300000 κατοίκων, ἐκτείνεται δὲ μεταξὺ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, τοῦ Ἀτλαντικοῦ, τῆς Γερμανικῆς καὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης καὶ συνορεύει ΒΑ μετὰ τῆς Ρωσίας. Ἡ Σκανδιναυικὴ χερσόνησος ἀποτελεῖται ἀπὸ τὸ βασίλειον τῆς Σουηδίας καὶ τὸ βασίλειον τῆς Νορβηγίας.

Πορθμοί. Σκαγεράκης, Κατεγάτης καὶ Σούνδης, δια τῶν ὁποίων ἐνοῦται ἡ Γερμανικὴ θάλασσα μετὰ τῆς Βαλτικῆς.

Ἀκρωτήριον. Τὸ Βόρειον.

Κόλποι. Ὁ βαθὺς Βοθηνικὸς καὶ ὁ Βαραγγέριος.

Νῆσοι. Αἱ Δαφόδαι ΒΔ, ἐνθα συμβαίνει φοβερὰ θαλασσία θλίψη περίξ τῆς νήσου Μάλστρομ. Ἡ Γουιτλάνδη, ἡ Ὀλάνδη καὶ ἡ Ἀλάνδη ἐν τῇ Βαλτικῇ θαλάσσῃ.

ΣΟΥΗΔΙΑ

Ἡ Σουηδία καταλαμβάνει τὴν ΝΑ ἔκτασιν τῆς Σκανδιναυικῆς χερσονήσου, ἔχει ἐπιφάνειαν 447864 τετραγ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 5562000 κατοίκων.

Ὄρη. Αἱ Σκανδιναυικαὶ Ἀλπεις, διὰ τῶν ὁποίων χωρίζεται ἡ Σουηδία ἀπὸ τῆς Νορβηγίας.

Πεδιὰδες. Τὸ ΝΑ μέρος τῆς χώρας εἶνε πεδινὸν καὶ εὐφορον.

Ποταμοί. Ὁ Δάλας χυνόμενος εἰς τὸν Βοθηνικὸν κόλπον καὶ ὁ Τουρνέας, ὅστις χωρίζει τὴν Σουηδίαν ἀπὸ τὴν Ρωσίαν καὶ χύνεται εἰς τὸν Βοθηνικὸν κόλπον.

Λίμνη. Ἡ Βενέρη, ἡ Βετέρη, καὶ ἡ Μαιλάρη.

Ἔδαφος—Προϊόντα. Οἱ ὄρεινοὶ τόποι τῆς Σουηδίας καλύπτονται ὑπὸ δασῶν· τὸ ΝΑ μέρος αὐτῆς εἶνε πεδινὸν καὶ παράγει ἀφθόνοους δημητριακοὺς καρπούς, ἔχει δὲ πλούσια κοιτάσματα σιδήρου. Ἡ Σουηδία ἐξάγει μέταλλα (σίδηρον, χαλκὸν καὶ ἀργυρον) Ψυλείαν καὶ πολλὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα.

Κλίμα. Τὸ κλίμα εἰς τὰ μεσόγεια εἶνε ψυχρότατον, εἰς δὲ

τὰ παράλια εὐκρατον ἔνεκα τοῦ μεγάλου θαλασσοῦ ρεύματος τοῦ Μεξικανικοῦ κόλπου.

Κάτοικοι-Παιδεία. Οἱ Σουηδοὶ ἀσχολοῦνται εἰς τὴν γεωργίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ἀλιείαν τῶν φαλαινῶν, γάδων καὶ ἀριγγῶν. Ἡ παιδεία εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένη ἐν Σουηδία, εἰς δὲ τὴν γυμναστικὴν οἱ Σουηδοὶ θεωροῦνται ὡς ὑπερέχοντες πάντων τῶν ἄλλων ἐθνῶν.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία.

Πόλεις. *Στοκχόλμη* (380 χιλ. κ.) πρωτ. τοῦ βασιλείου, κειμένη ἐπὶ ὠραιστάτης τοποθεσίας, ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης. Μέρος τῆς πόλεως εἶνε ἐκτισμένον ἐπὶ πολλῶν νησίδων τῆς λίμνης *Μαιλάρης*. *Γοτεμβοῦργον* (165 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ καὶ βιομηχανοσ. *Μαλμόη* (80 χιλ. κ.), πόλις ἐμπορικὴ ἐπὶ τοῦ Σουῶνδῆ ἀπέναντι τῆς *Κοπεγχάγῃ*. *Οὐψάλη* (26 χιλ. κ.) ἔχουσα ὄνομαστὸν πανεπιστήμιον.

Ν Ο Ρ Β Η Γ Ι Α

Ἡ χώρα αὕτη καταλαμβάνει τὸ ΒΔ μέρος τῆς Σκανδιναυϊκῆς χερσονήσου, ἔχει ἕκτασιν 323 χιλ. τετρ. χιλιομ. καὶ πληθυσμὸν 2240000 κατοίκων.

Ὄρη. Αἱ *Σκανδιναυϊκαὶ Ἄλπεις*.

Ποταμοί. Ὁ *Γλόμενος*, ὅστις πρὶν χυθῆ εἰς τὸν Σκαγεράκιον σχηματίζει 20 μεγαλοκρεμπεῖς καταρράκτας.

Ἔδαφος—Προϊόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Νορβηγίας εἶνε ὀρεινὸν καὶ καλύπτεται ὑπὸ δασῶν, παράγει δὲ ἄρθρα μέταλλα καὶ ξυλείαν.

Κλίμα. Ψυχρὸν εἰς τὰ βόρεια καὶ εὐκρατον εἰς τὰ παράλια.

Κάτοικοι—Θρησκεία. Οἱ Νορβηγοὶ εἶνε λαὸς ρωμαλεός, δραστήριος, ἐγκρατῆς καὶ λίαν ἀνεπτυγμένος, ἀσχολοῦνται δὲ εἰς τὴν ναυτιλίαν, τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν ἀλιείαν (ἰδίως τῶν ἀριγγῶν). Ἡ παιδεία, τὸ ἐμπόριον, ἡ βιομηχανία καὶ ἡ συγκοινωνία εὐρίσκονται ἐν μεγάλῃ ἀναπτύξει. Ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν τῇ χώρᾳ εἶνε ἡ τῶν διαμαρτυρομένων.

Πολίτευμα. Συνταγματικὴ μοναρχία μετὰ βουλής.

Πόλεις. *Χριστιανία* (242 χιλ. κ.), πρωτ. τοῦ βασιλείου, πόλις ἐμπορικὴ, ἔχουσα λαμπρὸν λιμένα, πανεπιστήμιον, ἀστεροσκοπεῖον, βιομηχανίαν βυρσοδεψίας καὶ χαρτοποιίας καὶ μέγα ἐμπό-

φιον οικοδομησίμου ξυλείας. Βεργένη (70 χιλ. κ.) έξαγωγικός λιμνή των πρεζόντων τής άλιείας. Τρουνδέμη ή Δρονθειμη (40 χιλ. κ.) παλαιά πρωτεύουσα, έν τή όποία έστεφέροντο οι βασιλείς.

ΦΙΝΛΑΝΔΙΑ· ΔΑΠΩΝΙΑ

1) Η Φινλανδία απέκτησεν αύτονομίαν. Έν συγκρίσει πρός τήν έκτασίν της είνε χώρα άραιώς κατοικημένη λόγω του ψυχρού και ύγρου κλίματός της, όρίζεται δέ πρός Β υπό του Β. Παγωμένου Ώκεανού, πρός Α. υπό τής Ρωσίας, πρός Ν. βρέχεται υπό του Φιννικού κόλπου και πρός Δ. υπό τή Σουηδίας και βρέχεται υπό του Βοθητικού κόλπου. Όρη σπουδαία δεν υπάρχουν έν τή χώρα ταύτη πλην των Δαπωνικών, τά όποια έκτείνονται πρός τον Β. Παγωμένον Ώκεανόν. Σπουδαιότερος δέ ποταμός είνε ό Ούγας παρά τά Σουηδικά σύνορα.

Έδαφος. — Προζόντζ. Τό έδαφος τής Φινλανδίας είνε τελματώδες και πλήρες λιμνών, έι των όποίων σπουδαιότεραι είνε ή Πιέλη, ή Σεΐμα, ή μεγάλη λίμνη Λαδόγα, άνήκουσα κατά τό ήμισυ εις τήν Ρωσίαν και ή Κνάρι έν Λαπωνία· τά όροπέδια τής χώρας ταύτης· παράγουν γρανίτην και άλλα όρυκτά.

Πληθυσμός. — Πολέτευμα. Ό πληθυσμός τής Φινλανδίας άνέρχεται εις 2800000 κατοίκους περίπου και διοικείται δημοκρατικώς.

Πόλεις. Πρωτεύουσα τής Φινλανδίας είνε τό Έλσιγφορς (130 χιλ. κ.) πόλις παράλιος και έμπορική επί του Φιννικού κόλπου και άρετηρία σιδηροδρομικής γραμμής. Έτεραι πόλεις είνε ή Βισβόργη (40 χιλ. κ.) επί τής σιδηροδρομικής γραμμής Έλσιγφορς Κροσιάνδης-Πετροπόλεως. Χριστιανσάνδη (15 χιλ. κατ.), εις τήν είσοδον του Σκαγεράκη.

2) Η Δαπωνία είνε χώρα κειμένη πρός Β. τής Φινλανδίας, μέρος δέ αυτής άνήκει εις τήν Σουηδίαν και Νορδηγίαν. Οι κάτοικοι αυτής, Λάπωνες, είνε μικρόσωμοι και ζώσιν εκ τής θήρας (ταράνδων και άλλων ζώων) και εκ τής άλιείας.

ΡΩΣΙΑ

Η Ρωσία, ήτις έκτείνεται επί των δύο ήπειρων Εύρώπης και Άσίας, άπετέλει πρδ του Εύρωπαϊκού πολέμου άχανή αυτοκρατορίαν έχουσαν έκτασιν ίσην πρός τήν έκτασιν τής λοιπής Εύρώπης.

Σήμερον, μετὰ τὴν αὐτονομίαν διαφόρων ἐπαρχιῶν αὐτῆς, ἡ **Ρωσία** ἔχει ἕκτασιν 15½ ἑκατομ. τετραγων. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 100 ἑκατομ. κατοίκων.

Ἡ Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία κατέχουσα τὸ ΒΑ. μέρος τῆς Εὐρώπης ἔχει σήμερον ἕκτασιν 3 2/3 ἑκατομ. τετραγ. χιλιομέτρων καὶ πληθυσμὸν 80000000 κατοίκων. Ὅριζεται πρὸς Β. ὑπὸ τοῦ Βορείου παγωμένου ὠκεανοῦ, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς ὄροστοιχίας τῶν Οὐραλίων ὄρεων, ἧτις χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τὴν Ἀσιατικὴν Ρωσίαν, πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης, τοῦ Καυκάσου, ὅστις χωρίζει αὐτὴν ἀπὸ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ ὑπὸ τῆς Οὐκρανίας καὶ πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Φινλανδίας, τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, τῆς Ἑσθονίας, Λεττονίας καὶ Λιθουανίας.

Θάλασσαί.—**Κόλποι.** Ὁ βόρειος παγωμένος ὠκεανὸς σχηματίζει παρὰ τὰς ἀκτὰς τῆς Ρωσίας τὴν θάλασσαν τοῦ **Καρᾶ** καὶ τὴν **Λευκὴν θάλασσαν**, ἧτις σχηματίζει τὸν κόλπον τοῦ **Ἀρχαγγέλου**, τὸν **Κανδαλάχην** καὶ τὸν **Ονέγαν**. Πρὸς Δ. ἡ **Βαλτικὴ θάλασσα** σχηματίζει τὸν Φιννικὸν κόλπον.

Ἀκρωτήρια. Τὸ **Ρούσκιον** (Ζαβορότ) πρὸς Β. καὶ τὸ **Κάνινον**.

Νῆσοι. Ἡ **Νέα Ζέμλα** καὶ ἡ **Καλγουνέβη** ἐν τῷ βορείῳ παγωμένῳ ὠκεανῷ.

Χερσόνησοι. Ἡ τοῦ **Κόλα** καὶ ἡ **Κανίγη** πρὸς τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανόν.

Πορθμοί. Ὁ τοῦ **Καρᾶ** εἰς τὴν ὁμώνυμον θάλασσαν.

Ὄρη. Πρὸς Α. τὰ **Οὐράλια**, ἅτινα χωρίζουν τὴν Εὐρώπην ἀπὸ τῆς Ἀσίας. Τὰ ὄρη ταῦτα περιέχουν πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ, ἀργύρου, πλατίνης, χαλκοῦ καὶ σιδήρου. Ἐν τῷ μεταξὺ σχεδὸν τῆς χώρας κείνται τὰ **Βαλδαΐα**.

Ποταμοί. Ὁ **Δβίνας** καὶ ὁ **Πειχόρας** πηγάζοντες ἐν τῶν Οὐραλίων ὄρεων, ὁ **Μεξένας** καὶ ὁ **Ονέγας** πάντες ἐκβάλλουν εἰς τὸν βόρειον παγωμένον ὠκεανόν. Ὁ **Δύνας**, καὶ ὁ **Βιστούλας**, οἵτινες διαρρέοντες τὴν Βαρσβίαν εἰσέρχονται εἰς τὴν Γερμανίαν. Ὁ **Νεῦας** πηγάζων ἐκ τῆς μεγάλης λίμνης **Λαδόγας** διαρρέει τὴν Πετρούπολιν. Καὶ οἱ τρεῖς οὗτοι ποταμοὶ χύνονται εἰς τὴν Βαλτικὴν θάλασσαν. Τέλος ὁ **Δών** (Τάναϊς) ὅστις ἐκβάλλει εἰς τὸν Εὐξεινον πόντον. Ὁ **Ιχθυοτρόφος Οὐράλης**, πηγάζων ἐκ τῶν Οὐραλίων ὄρεων καὶ ὁ **Βόλγας** ἐκ τῶν Βαλδαίων, ὁ μέγιστος ποταμὸς τῆς Εὐρώπης, ἐκβάλλουν εἰς τὴν Κασπίαν θάλασσαν.

Λίμναι. Ἡ *Δαδόγα*, ἡ μεγαλύτερα λίμνη τῆς Εὐρώπης, τὸ ἥμισυ τῆς ὁποίας ἀνήκει εἰς τὴν Φινλάνδιαν, ἡ *Ονέγα*, ἡ *Ἰλμενος*, ἡ *Πέϊπος*, τὸ ἥμισυ τῆς ὁποίας ἀνήκει εἰς τὴν Ἑσθονίαν καὶ πλεῖστα ἄλλαι μικρότεραι. Ἡ *Κασπία λίμνη*, ἣτις λέγεται καὶ θάλασσα, πρὸς Ν. τῆς Ρωσίας, ἀνήκουσα εἰς τὴν Ἀσίαν.

Ἔδαφος — Προϋόντα. Τὸ ἔδαφος τῆς Ρωσίας εἶνε γενικῶς πεδινόν, πλήρες λιμνῶν καὶ ἐλῶνιες, καὶ μόνον πρὸς Α. ἔχει τὴν ὄροστοιχίαν τῶν Οὐραλίων. Ἡ πρὸς Β. χώρα εἶνε ἀγρία καὶ ἀκαλλιέργητος ἕνεκα τοῦ υπερβολικοῦ ψύχους καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ ἔτους καλύπτεται ὑπὸ πάγων. Νοτιώτερον τῆς χώρας ταύτης ἐκτείνονται μεγάλα δάση, ἐντὸς τῶν ὁποίων ζῶσι τάρανδοι, ἀλώπεκες, λευκαὶ ἄρκτοι καὶ ἄλλα ἀγρία ζῷα. Πρὸς Δ. καὶ ΝΑ. ὑπάρχουν ἐκτεταμέναι σιέπποι (μεγάλαι χλ.εραὶ πεδιάδες), αἱ ὁποῖαι διαρρέονται ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, οἵτινες καθιστῶσι τὸ ἔδαφος εὐφορώτατον. Ἡ Ρωσία παράγει δημητριακοὺς καρπούς, λίνον, κάνναβιν καὶ ἄλλα προϊόντα, τρέφει δὲ πολυάριθμα ποίμνια αἰγῶν καὶ προβάτων καὶ μεγάλας ἀγέλας βοῶν. Εἰς τὰ Οὐράλια ὄρη ἀπαντῶσι χρυσοί, λευκόχρυσος, χαλκός καὶ σίδηρος.

Κλίμα. Εἰς τὰ βρειότερα μέρη τῆς χώρας ταύτης τὸ κλίμα εἶνε ψυχρότατον. Ἐφ' ὅσον προχωροῦμεν πρὸς τὸν βόρειον πόλον, ἐπειδὴ αἱ ἀκτῖνες τοῦ ἡλίου πίπτουν περισσότερον πλαγίως, ὁ χειμὼν γίνεταί δριμύτερος καὶ διαρκέστερος· διὰ τοῦτο εἰς τὰ βόρεια παράλια τῆς Ρωσίας, κατῶς καὶ εἰς τὴν Λαπωνίαν, ὁ χειμὼν διαρκεῖ 9 περίπου μῆνας, κατὰ τοὺς ὁποίους οἱ ποταμοί, αἱ λίμναι καὶ ἡ θάλασσα εἶνε παγωμένα καὶ ὀλη ἡ φύσις εἶνε νεκρά. Εἰς αὐτὰς τὰς χώρας κατὰ τὸ θέρος αἱ ἡμέραι εἶνε πολὺ μεγάλαι καὶ ἡ θερμότης ἀνυπόφορος, ἕνεκα τῶν πνεύστων ἀνατολικῶν ἀνέμων, αἱ δὲ νύκτες πολὺ μικραί. Ἐκ τῶν φυτῶν ἐλάχιστα δύνανται νὰ ζήσωσιν εἰς τὰ μέρη ἐκεῖνα, ἐκ δὲ τῶν ζῴων οἱ *Τάρανδοι* (εἶδος κερασφόρου ζῴου) ἀναπληροῦν τὸν ἵππον, τὸν βοῦν καὶ τὰ πρόβατα ἐνῶ ἀφ' ἑτέρου λύκοι, ἄρκτοι, ἀλώπεκες καὶ ἄλλα ἀγρία ζῷα μὲ πυκνόμαλλον δέρμα ζῶσι κατὰ ἀγέλας. Εἰς τὰς θαλάσσας τῆς βόρειου Ρωσίας ζῶσι πολυάριθμοι φῶκαι καὶ φάλαιναι. Εἰς τὰ ἄλλα μέρη τῆς χώρας τὸ ψῦχος μετριάζεται ὀλίγον, εἰς δὲ τὰ νότια τὸ κλίμα εἶνε ἄρκετὰ ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ θέρος.

Κάτοικοι. — Ὄρησκεῖα. Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας (τὰ $\frac{3}{4}$ τῶν κατοίκων) ἀποτελεῖται ἀπὸ Σλαύους.

Ζῶσιν ὅμως ἐν αὐτῇ καὶ πολλοὶ ξένοι. Ὁ ρωσικὸς λαὸς ὕστερ-
ρεῖ εἰς τὴν παιδείαν καὶ τὴν μόρφωσιν, Ἐν Ρωσίᾳ ὑπῆρχεν ἄλλοτε
μία τάξις μεμρφωμένη καὶ εὐγενής, ἡ ἀριστοκρατικὴ τάξις, ἣτις
δὲν ὑφίσταται σήμερον. Ἐκκρατοῦσα θρησκεία ἐν τῇ χώρᾳ εἶνε ἡ
ὀρθόδοξος χριστιανική.

Πολίτευμα. Σοβιετικὴ δημοκρατία, πολιτευμα νεκρὸν, κομ-
μουνιστικὸν λεγόμενον, ἐπιβληθὲν μετὰ τὴν μεγάλην καὶ αἱματηρὰν
ἐπανάστασιν τοῦ 1917.

Πόλεις. *Πετρούπολις* (1910000 κ.) ἄλλοτε πρωτεύουσα εἰς
τὸν μυχὸν τοῦ Φιννικοῦ κόλπου παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Νεῦα, κτι-
σθεῖσα ὑπὸ Πέτρου τοῦ Μεγάλου τῷ 1703. Ἡ πόλις αὕτη ἔχει ὠραία
καὶ μεγαλοπρεπῆ ἀνάκτορα καὶ ναυὸς, ἡ δὲ ὁ πρῶτος ἐμπορικὸς
λιμὴν τῆς Ρωσίας. *Κροισιάδη* (70 χιλ. κ.) ἐκτισμένη ἐπὶ νηϊδος
τοῦ Φιννικοῦ κόλπου, *Μόσχα* (1482000 κ.) ἐν τῷ μέσῳ τῆς χώ-
ρας, σημερινὴ πρωτεύουσα τῆς Ρωσίας, ἔχουσα μέγαν ἀριθμὸν ἐκ-
κλησιῶν, ἄλλοτε μέγα ἐμπορικὸν καὶ βιομηχανικὸν κέντρον. Ἐν τῇ
πόλει ταύτῃ καὶ ἐπὶ λόφῳ τινὸς εὐρίσκεται ἡ συνοικία τοῦ *Κρεμ-
λίνου*, ὅπου ὑπάρχουν ἀρχαῖα ἀνάκτορα καὶ ὁ ναὸς τοῦ *Εὐαγγελι-
σμοῦ*, ἐν τῷ ὅσῳ ἐγίνετο ἄλλοτε ἡ στέψις τῶν αυτοκρατόρων.
Νιζνὶ Νοβγορόδ (130 χιλ. κ.) ἐπὶ τοῦ Βόλγα ἐν τῇ ὁδοῖα τελεί-
ται περίφημος πανήγυρις ἀσιατικῶν κυρίως προϊόντων. *Αρχάγ-
γελος* (35 χιλ. κ.), εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Δβίνα, ὁ βραχίτερος τῶν
ρωσικῶν λιμένων ἐν τῇ Δευτέρῃ θαλάσῃ συνεισμένος σιδηροδρομι-
κῶς μετὰ τῆς Μόσχας. *Αστραχάν* (140 χιλ. κ.) πόλις ἐκτισμένη
ἐπὶ νήτων ἐπὶ τοῦ δέλτα τοῦ Βόλγα, ἐντα ἀλιεύονται πολλοὶ ἰχθύες,
ἐκ τῶν ὧν δὲ αὐτῶν παρασκευάζονται τὸ αὐγοτάραχον καὶ τὸ
χαδιάριον.

ΟΥΚΡΑΝΙΑ

Ἡ Οὐκρανία ἀποσπασθεῖσα τοῦ ἀχανοῦς ρωσικοῦ κράτους ἀπέ-
κτησε τὴν ἀνεξαρτησίαν της μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμον. Ἐχει
ἐκτασιν 30 χιλιάδων περίπου τετραγωνικῶν χιλιομέτρων καὶ πλη-
θυσμὸν εἴκοσι περίπου ἑκατομμυρίων κατοίκων. Ὁρίζεται πρὸς Β.
ὑπὸ τῆς Λιθουανίας καὶ τῆς Ρωσίας, πρὸς Α. ὑπὸ τῆς Ρωσίας καὶ
τῆς Κασπίας θαλάσσης πρὸς Δ. ὑπὸ τῆς Πολωνίας καὶ τῆς Τσε-
χοσλοβακίας καὶ πρὸς Ν. ὑπὸ τῆς Ρουμανίας καὶ βρέχεται ὑπὸ τοῦ
Εὐξείνου Πόντου.

Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Θάλασσα.—**κόλποι.** Πρὸς Ν. ὁ *Εὐξείνιος Πόντος* σχηματίζει τὸν κόλπον *Περικύπ* καὶ τὴν *Ἀζοφικὴν* θάλασσαν. Πρὸς Α. ἡ *Κασπία* θάλασσα.

Ἀκρωτήρια. Τὸ *Κριεὺ* μέτωπον ἐν *Κριμαίᾳ*.

Χερσόνησοι. Ἡ τῆς *Κριμαίας* ἐν τῷ *Εὐξείνῳ* πόντῳ.

Πορθμοί. Ὁ *Κιμερικὸς*, ὅστις ἐνώνει τὸν *Εὐξείνιον* μὲ τὴν *Ἀζοφικὴν* θάλασσαν.

Ὅρη. Στουδαίωτερα εἶνε ὁ *Καύκασος*, ὁ ὁποῖος ἐκτείνεται ἀπὸ τοῦ *Εὐξείνου* πόντου μέχρι τῆς *Κασπίας* θαλάσσης καὶ χωρίζει τὴν *Εὐρώπην* ἀπὸ τῆς *Μ. Ἀσίας*.

Πηγάζοντες. Ὁ *Δών* (*Τάναϊς*), ὁ *Δνείπερος* καὶ ὁ *Δνεϊστερος* πηγάζοντες ἐκ τῶν *Καρπαθίων* καὶ ἐκβάλλοντες εἰς τὸν *Εὐξείνιον* πόντον.

Ἐδαφος.—**Προϊόντα.** Τὸ ἔδαφος τῆς *Οὐκρανίας* εἶνε γενικῶς πεδινὸν καὶ εὐρροῦν, παράγει δὲ δημητριακούς καρπούς, λίνον, κάνναβιν καὶ ἄλλα προϊόντα καὶ τρέφει μεγάλας ἀγέλας προβάτων, αἰγῶν καὶ ἄλλων ζώων.

Κλίμα. Ψυχρὸν τὸν χειμῶνα καὶ θερμὸν τὸ θέρος.

Κάτοικοι.—**Θρησκεία.** Οἱ κάτοικοι τῆς *Οὐκρανίας* εἶνε ρωσικῆς καταγωγῆς, ἀσχολοῦνται δὲ εἰς τὴν γεωργίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ μικρὰν βιομηχανίαν. Ἡ ἐπικρατοῦσα θρησκεία εἶνε ἡ ὀρθόδοξος χριστιανική.

Πολίτευμα. Τὸ πολίτευμα τῆς *Οὐκρανίας* εἶνε δημοκρατικόν.

Πόλεις. *Κίεβον* (747 χιλ. κ.) πρωτεύουσα τῆς *Οὐκρανίας* ἐπὶ τοῦ *Δειπέρου* ποταμοῦ, πνευματικὸν κέντρον καὶ ἱερὰ πόλις τῶν *Ρώσων*, διότι ἐν αὐτῇ σφάζονται κατακόμβαι, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀναπαύονται τὰ λείψανα 100 περίπου ἁγίων τῆς ὀρθόδοξου ἐκκλησίας. Ὁ *Ὀδησσός* (480 χιλ. κ.) σπουδαῖος ἐμπορικὸς λιμὴν ἐπὶ τοῦ *Εὐξείνου* πόντου καὶ σημαντικὸν κέντρον ἐξαγωγῆς δημητριακῶν. Εἶνε πόλις ἱστορικὴ διότι ἐν αὐτῇ ἰδρύθη ἡ φιλικὴ εἰσαίρεσις πρὸς ἀπελευθέρωσιν τῆς Ἑλλάδος. Ὁ *Σεβαστούπολις* (55 χιλ. κ.), πόλις καὶ λιμὴν ἐν *Κριμαίᾳ*, Ὁ *Νικολάεβ* (120 χιλ. κ.) σπουδαῖος λιμὴν ἐν τῷ *Εὐξείνῳ*. Ὁ *Ταϊγάνιον* (70 χιλ. κ.) παρὰ τὴν *Ἀζοφικὴν*, πόλις ἐμπορικὴ, ἐξίχουσα ἄρθρα σιτηρά. Ὁ *Χαρκόβη* (150 χιλ. κ.) παρὰ τὸν ποταμὸν *Δών*, σημαντικὴ πόλις.

ΚΑΥΚΑΣΙΑ - ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑ

Ἀμρότεραι αἱ χῶραι αὐταὶ ἐκτείνονται εἰς τὸν μεταξὺ Εὐρωπαϊκῆς Ρωσίας καὶ Μ. Ἀσίας σχηματιζόμενον λαιμόν. ὅστις βρέχεται ἀνατολικῶς μὲν ὑπὸ τῆς Κασπίας θαλάσσης, πρὸς δυσμὰς δὲ ὑπὸ τοῦ Εὐξεινοῦ πόντου. Ἐκ τούτων ἡ μὲν **Καυκασία** ἀποτελεῖ μέρος τοῦ Οὐκρανικοῦ κράτους, ἡ δὲ Ἑπερκαυκασία, χῶρα περιλαμβανούσα καὶ τὴν **Γεωργίαν**, ἀνεκηρύχθη εἰς ἀνεξάρτητον κράτος. Πρωτεύουσα τοῦ κράτους τούτου εἶνε ἡ **Τιφλίς** (200 χιλ. κατ.) ἐπὶ τοῦ μικροῦ ποταμοῦ Κύρου. Ἑτεραι πόλεις εἶνε τὸ **Βατοῦμ** παρὰ τὰ σύνορα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, πόλις παράλιος καὶ ἐξαγωγικὸς λιμὴν πετρελαίου με 25 χιλιάδας κατοίκων καὶ τὸ **Κάβς** (20 χιλ. κ.) ἄλλοτε προὔργιον τῆς ρωσικῆς Ἀρμενίας καὶ ἱστορικὴ πόλις διὰ τὰς σφοδρὰς μάχας κατὰ τὸν ρωσοτουρκικὸν πόλεμον τοῦ 1878.

Η Ε Λ Λ Α Σ

Θέσις τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλὰς κατέχει τὸ νότιον ἄκρον τῆς Ἑλληνικῆς χερσονήσου καὶ ὀρίζεται πρὸς Β ὑπὸ τῆς Ἀλβανίας, τῆς Γιουγκοσλαβίας καὶ τῆς Βουλγαρίας, βρέχεται δὲ κατὰ τὰ λοιπὰ αὐτῆς μέρη ὑπὸ τοῦ Εὐξεινοῦ πόντου καὶ τῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἤτοι πρὸς Α. ὑπὸ τοῦ Αἰγαίου, πρὸς Ν. ὑπὸ τοῦ Λιθυκοῦ καὶ πρὸς Δ. ὁ τὸ τοῦ Ἴονίου πελάγους.

Φυσικὴ ταύτης διαίρεσις. Ἡ Ἑλλὰς διαμελίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης εἰς πολλοὺς καὶ μεγάλους κόλπους, οἵτινες διαιροῦν αὐτὴν φυσικῶς εἰς διάφορα τμήματα. Ὅπως ὁ Κορινθιακὸς κόλπος πρὸς Δ. καὶ ὁ Σαρωνικὸς πρὸς Α. εἰσχωροῦντες βαθέως εἰς τὴν ξηρὰν χωρίζουν τὴν **Πελοπόννησον** ἀπὸ τῆς λοιπῆς Ἑλλάδος. Οἱ δύο οὗτοι κόλποι ἐνοῦνται διὰ διώρυγος μήκους 6 χιλιόμετρων. Ἐξ ἄλλου ὁ Ἀμβρακικὸς κόλπος ἐν τῷ Ἴονίῳ πελάγει καὶ ὁ Μαλιακὸς ἐν τῷ Αἰγαίῳ χωρίζουν τὴν **Στερεὰν Ἑλλάδα** ἀπὸ τὴν λοιπὴν Βόρειον Ἑλλάδα. Ἡ Ἑλλὰς περιβάλλεται ὑπὸ πολλῶν νήσων, αἱ ὁποῖαι ἀποτελοῦν διάφορα συγχροτήματα (αἱ Κυκλάδες, αἱ Σποράδες, αἱ περὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν νῆσοι, αἱ Ἰόνιοι νῆσοι κλπ.) Ὅστω λοιπὸν φυσικῶς ἡ Ἑλλὰς διαιρεῖται εἰς τὴν Πελοπόννησον, εἰς τὴν Στερεὰν Ἑλλάδα, εἰς τὴν Βόρειον καὶ Βορειοανατολικὴν Ἑλλάδα (ἣτις περιλαμβάνει τὴν Θεσσαλίαν τὴν Ἠπειρον, τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Δ. Θράκην) καὶ εἰς τὰς νήσους.

Ἡ Ἑλλάς διακρίνεται εἰς *Παλαιάν, Νέαν* καὶ *Νεωτάτην*. Ἡ Παλαιὰ ἀποτελεῖται ἐκ τῆς Πελοποννήσου, τῆς Στερεᾶς Ἑλλάδος, τῶν νήσων Εὐβοίας, Κυκλάδων καὶ Βορείων Σποράδων, αἵτινες ἀπέτελεσαν τὸ Βασιλεῖον τῆς Ἑλλάδος ἅμα τῇ συστάσει τοῦ μετὰ τὴν ἔνδοξον καὶ ἡρωϊκὴν ἐπανάστασιν (1821), ἐκ τῶν Ἰονίων νήσων, αἵτινες παρεχωρήθησαν εἰς τὸ κράτος ὑπὸ τῆς Μεγάλης Βρετανίας τῷ 1863 καὶ ἐκ τοῦ πλείστου μέρους τῆς Θεσσαλίας καὶ μιᾶς λωρίδος τῆς Ἡπείρου, αἱ ὁποῖαι παρεχωρήθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ 1881. Ἡ Νέα Ἑλλάς ἀποτελεῖται ἐκ τῶν χωρῶν, αἵτινες ἀνηλευθερώθησαν ὑπὸ τοῦ γενναίου Ἑλληνικοῦ στρατοῦ κατὰ τοὺς δύο ἐνδόξους πολέμους 1912 καὶ 1913, ἦτοι ἐκ τῆς Βορείου Θεσσαλίας, πλείστου μέρους τῆς Μακεδονίας, ἐκ τῆς νήσου Κρήτης, νήσων τινῶν τοῦ Αἰγαίου πελάγους παρὰ τὰ Ἀσιατικὰ παράλια (Χίου, Μυτιλήνης, Σάμου κλπ.) καὶ ἐκ τῆς λοιπῆς Ἡπείρου. Ἡ Νεωτάτη Ἑλλάς περιλαμβάνει σήμερον μόνον τὴν δυτικὴν Θράκην ἐκτεινομένην μέχρι τοῦ Ἐβρου ποταμοῦ.

Ἡ Διὰ πλάσις τῆς παραλίας. Ἡ παραλία τῆς Ἑλλάδος διαμελλίζεται ὑπὸ τῆς θαλάσσης ἕσον οὐδεμίᾳ ἄλλῃ χώρᾳ τοῦ κόσμου. Οἱ πολλοὶ καὶ βαθεῖς κόλποι οἱ σχηματιζόμενοι ὑπὸ τοῦ Ἰονίου καὶ τοῦ Αἰγαίου πελάγους, αἱ χερσόνησοι καὶ νῆσοι, αἵτινες περιβάλλουν τὴν Ἑλλάδα πανταχόθεν, καθιστῶσι τὴν συγκοινωνίαν τῆς χώρας εὐκολωτάτην. Λόγῳ τῆς πολυσχιδοῦς διαπλάσεως τῆς παραλίας τῆς Ἑλλάδος τὸ ἐμπόριον εἶνε λίαν ἀνεπτυγμένον, ἡ ναυτιλία ἀκμάζει καὶ ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις τῶν κατοίκων εἶνε ἀρκετὰ προηγμένη.

Ἡ Διαμόρφωσις τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὄρειον. Τὰ περισσότερα τῶν ὄρεων τῆς παλίδος μας ἐκτείνονται μέχρι τῆς θαλάσσης καὶ σχηματίζουν ἀποτόμους καὶ ἀποκρήμους ἀκτᾶς. Μεταξὺ τῶν ὄρεων σχηματίζονται μικρὰ ὀροπέδια καὶ πολλοὶ μικραὶ κοιλάδες καὶ εὐφοροὶ πεδιάδες. Τὸ θεσσαλικὸν πεδῖον (πεδ. Λαρίσσης Τρικυκάλων), εἶνε μεγαλοπρεπέστατον κατὰ τὴν θέαν διὰ τε τὴν ἔκτασιν καὶ τὰ κυματίζοντα ἐν εἴρει θαλάσσης σπαρτά. Τὸ μεγαλειότερον μέρος τοῦ ὄρειου ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος καλύπτεται ὑπὸ θάμνων, αἵτινες χρησιμεύουν πρὸς βροχὴν διαφόρων ζώων, τὰ ὅρα ἕως τῆς Θεσσαλίας, Ἡπείρου καὶ δυτικῆς Μακεδονίας καλύπτονται ὑπὸ πυκνῶν δασῶν.

Ἡ Ἑλλάς διαρρέεται ὑπὸ πολλῶν ποταμῶν, οἱ ὁποῖοι ὡς ἐπὶ

τὸ πλεῖστον εἶνε χειμαρρῶδεις, περιλαμβάνει δὲ ἀρκετὰς λίμανας, ἐκ τῶν ὁποίων μόνον αἱ ἐν Μακεδονίᾳ εἶνε ἰχθυοτρόφοι. Τὸ 1/4 τοῦ ἐδάφους τῆς Ἑλλάδος καταλαμβάνεται ὑπὸ δασῶν, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ ἐν τῇ ἀνατολικῇ Ἑλλάδι ἀποτελοῦνται ἐκ πευκῶν καὶ ἐλατῶν, τὰ ἐν τῇ βορείῃ Ἑλλάδι ἐκ καστανεῶν καὶ ὄξυων καὶ τὰ ἐν τῇ δυτικῇ Ἑλλάδι ἐκ ὄρυων. Ἡ ἀσυνειδησία πολλῶν χωρικῶν ἐστέρησε τὴν πατρίδα μας τοῦ μεγαλειτέρου μέρους τῶν ὠραίων αὐτῆς δασῶν, τὰ ὅποια συντελοῦν εἰς τὴν ὑγείαν τῶν κατοίκων, εἰς τὴν ἡπιότητα τοῦ κλίματος καὶ τὴν πρόκλησιν τῶν βροχῶν.

Κλίμα τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Ἑλλάς ἔχει κλίμα εὐκρατον, γλυκὺ καὶ ὑγιεινόν. Τοῦτο προέρχεται ἐκ τῆς γεωγραφικῆς αὐτῆς θέσεως καὶ ἐκ τοῦ διαμελισμοῦ τοῦ ἐδάφους τῆς, τὸ ὅποιον βρέχεται σχεδὸν πανταχόθεν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, ἥτις τὸν μὲν χειμῶνα μετριάζει τὸ ψῦχος διὰ τῆς μεγαλειτέρας θερμοκρασίας τῆς, τὸ δὲ θέρος ἐλαττώνει τὸν καύσωνα διὰ τῆς πνεύσης θαλασσίας αἰρας. Εἰς τὴν Θεσσαλίαν καὶ τὴν δυτικὴν Μακεδονίαν τὸ κλίμα κλίνει μᾶλλον πρὸς τὸ ἡπειρωτικόν, δηλαδὴ ὑφίσταται ἀποτόμους μεταβολάς. Αἱ βροχαὶ πίπτουν τὸ φθινόπωρον καὶ τὸν χειμῶνα, σπανίως δὲ τὸ θέρος. Ἡ χιὼν πίπτει εἰς τὰ ὑψηλὰ μέρη, ἐνίοτε δὲ καὶ εἰς τὰς πόλεις, ἀλλὰ δὲν διατηρεῖται πολὺν χρόνον, ὅπως συμβαίνει εἰς ἄλλας χώρας τῆς Εὐρώπης. Εἰς τὰς βαθείας χαράδρας ὑψηλῶν τινων ὄρεων τῆς Ἑλλάδος διατηρεῖται καὶ κατὰ τὸ θέρος ὀλίγη χιὼν. Ὁ διαυγὴς γαλανὸς οὐρανὸς τῆς Ἀστικῆς καὶ ὅλης τῆς Ἑλλάδος θαυμάζεται καὶ ὑπ' αὐτῶν τῶν ξέων.

Πλεονεκτήματα. Ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω ἡ παραλία τῆς Ἑλλάδος εἶνε ἡ πολυσχιδεστέρα πασης ἄλλης χώρας. Τοῦτο συντελεῖ εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς κατὰ θάλασσαν συγκοινωνίας, καὶ παρορμᾷ τοὺς κατοίκους εἰς τὴν ναυτιλίαν, τὸ ἐμπόριον καὶ τὴν ἀποδημίαν. Ἡ ναυτιλία τῆς Ἑλλάδος κατέχει σπουδαιστάτην θέσιν ἐν τῇ Μεσογείῳ.

Ἡ μεγάλη κοικίλια τοῦ ἐδάφους, τὰ φυσικὰ πλεονεκτήματα αὐτοῦ καὶ ἡ λαμπρότης τοῦ κλίματος ἀναπτύσσουν τὸ πνεῦμα τῶν κατοίκων τῆς χώρας μας καὶ ἐξεγείρουν τὴν φιλεργίαν αὐτῶν. Πάντα τὰ ἀνωτέρω πλεονεκτήματα, καθὼς καὶ ἡ θέσις τῆς Ἑλλάδος, κειμένης πολὺ πλησίον τῶν δύο ἄλλων ἡπείρων Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς, συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ προηγηθῇ ἡ χώρα μας κατὰ τὸν

1) Κατὰ τὴν ἱστορίαν αἱ πρῶται ἀρχαὶ τοῦ πολιτισμοῦ μετεβόθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Ἀφρικῆς καὶ τῆς Ἀσίας.

πολιτισμόν πάσης τῆς λοιπῆς Εὐρώπης. Τὸ Ἑλληνικὸν πνεῦμα ἔφθασεν εἰς ὑψίστον βαθμὸν ἀναπτύξεως καθ' ὃν χρόνον ἡ ἐπιλοπιος Εὐρώπη διετέλει εἰσέτι εἰς ἡμιβάρκιον κατάστασιν.

Πολιτισμὸς τῆς Ἑλλάδος.—**Γεωργία.** Ἄν καὶ τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος, ἕνεκα τοῦ εὐκράτου κλίματος, εἶνε καταλληλότετον διὰ τὴν καλλιέργειαν δημητριακῶν καρπῶν καὶ ἄλλων προϊόντων, ἡ γεωργία δὲν ἔχει ἀναπτυχθῆ, ὡς ἔπρεπε, διότι οἱ ἀγροτικοὶ πληθυσμοὶ παραμελοῦν τὸν φυσικὸν πλοῦτον καὶ τρέπονται εἰς ἀστικά ἐπαγγέλματα. Ἡ παραγωγὴ τῆς Ἑλλάδος θὰ ἦτο πλουσιωτέρα καὶ ὁ βίος ἡμῶν ἀνετώτερος, ἐάν οἱ γαιοκτήμονες ἐπεδίδοντο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ πλουτοπαραγωγοῦ ἐδάφους τῆς χώρας μας. Δυστυχῶς σήμερον ἡ Ἑλλὰς μὴ ἐπαρκοῦσα εἰς τὴν διατροφήν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς ἀναγκάζεται νὰ εἰσάγῃ ἀφθονίαν δημητριακῶν καρπῶν ἐκ τοῦ ἔξωτερικοῦ.

Κάτηνοτροφία. Ἄλλὰ καὶ ἡ κτηνοτροφία εἶνε παρημελημένη ἐν τῇ χώρᾳ μας. Ἐνῷ τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ ὄρειου ἐδάφους αὐτῆς, οἱ λειμῶνες καὶ αἱ κοιλάδες δύνανται νὰ θρέψωσι πολυαριθμοὺς ἀγέλας κτηνῶν, ἡ Ἑλλὰς ἀναγκάζεται νὰ εἰσάγῃ διὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πλείστα ζῆα μικρὰ καὶ μεγάλα ἐκ τῶν ξένων χωρῶν.

Βιομηχανία. Ἡ Βιομηχανία ἐν Ἑλλάδι εἶνε μὲν μικρὰ ἀλλὰ κατὰ τὰ τελευταία ἔτη δεικνύει ἐνθαρρυντικὰ σημεῖα προόδου. Ἡ μεταξουργία, ἡ βαμβακουργία, ἡ ἐριουργία, ἡ οἰνοπνευματοποιΐα, ἡ μεταλλουργία, ἡ σιδηρουργία, ἡ πιλοποιΐα ἔχουν λάβει ἀρκετὴν ἀνάπτυξιν ἀπὸ τινων ἐτῶν, ἡ μεγάλη ἔμως βιομηχανία καθυστερεῖ ἕνεκεν ἐλλείψεως σιδήρου καὶ γαιάνθρακων. Ἡ βιομηχανικωτέρα πόλις τοῦ βασιλείου εἶνε ὁ Πειραιεύς, ὅπου ἀπὸ τινων ἐτῶν κατασκευάζονται καὶ μικρὰ ἀτμόπλοια.

Ἐμπόριον. Τὸ ἐμπόριον τοῦ βασιλείου εἶνε ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένον. Ἡ Ἑλλὰς ἐξάγει καθ' ἔτος εἰς ἄλλας χώρας διάφορα προϊόντα ἀξίας περίπου 300 ἑκατομμυρίων δραχμῶν. Τὰ ἐξαγόμενα προϊόντα εἶνε σταφίς (στελλομένη ἰδίως εἰς τὴν Ἀγγλίαν), καπνὸς (εἰς τὴν Γερμανίαν, Ὀλλανδίαν καὶ Ἀγγλίαν), ἔλαιον, οἶνος, οἰνόπνευμκτώδη ποτὰ, μέταξα, ἐσπεριδοειδῆ, σῦκα, μέταλλα καὶ ἄλλα προϊόντα (εἰς τὴν Αὐστρίαν, Οὐγγαρίαν, Γαλλίαν, Ἰταλίαν, Τουρκίαν καὶ Ἡνωμένας Πολιτείας). Τὰ εἰσαγόμενα προϊόντα εἶνε δημητριακοὶ καρποὶ καὶ βόες (ἐκ Καναδᾶ καὶ Ρουμανίας), ξυλεία, ὑφάσματα, σιδηρικά καὶ γαιάνθρακες (ἐκ τῆς Μεγάλης Βρε-

τανίας), χάρτης και είδη πολυτελείας (ἐκ Γαλλίας), φαρμακευτικά είδη, σάκχαρον, σιδηρικά. Τὰ κυριώτερα κέντρα τοῦ ἐμπορίου εἶνε ὁ Πειραιεύς, αἱ Πάτραι, ἡ Σύρος, ὁ Βόλος, ἡ Κέρκυρα, αἱ Καλάμαϊ, ἡ Θεσσαλονίκη καὶ ἡ Καβάλλα.

Ναυτιλία. Ἡ Ἑλλάς λόγῳ τῆς διαπλάσεως τῆς παραλίας τῆς εἶνε κατ' ἐξοχὴν ναυτικὴ χώρα. Τὸ ἐμπορικὸν αὐτῆς ναυτικὸν ἀριθμεῖ σήμερον περὶ τὰ 400 ἀτμόπλοια, τὰ ὅποια ἐκτελοῦν πλόας εἰς ὅλας τὰς θαλάσσας τοῦ κόσμου, καὶ 1800 περίπου μεγάλα ἰστιοφόρα. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐλληνικῶν ἀτμοπλοίων ἐσημέραι αὐξάνει, ἢ δὲ ἰστιοπλοῖα ἀντικαθίσταται διὰ τῆς ἀτιμῆρους ναυσιπλοΐας. Τὸ ἐμπορικὸν ναυτικὸν τῆς Ἑλλάδος ἀπέκτησεν ἐσχάτως ἀρκετὰ ὑπερωκεάνεια, τὰ ὅποια ἐξυπηρετοῦν τὴν μετὰ τῆς Ἀμερικῆς συγκοινωνίαν.

Συγκοινωνία. Ἡ συγκοινωνία ἐν Ἑλλάδι εἶνε ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένη καὶ ἐκτελεῖται κατὰ θάλασσαν μὲν διὰ πολλῶν ἰστιοφόρων καὶ ἀτμοπλοίων, κατὰ ξηρὰν δὲ δι' ἀμαξῶν, σιδηροδρόμων, τροχιοδρόμων καὶ αὐτοκινήτων.

Ἡ διὰ θαλάσσης συγκοινωνία τῶν παραλίων τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν νήσων ἐκτελεῖται δι' ἀτμοπλοίων ἀνηκόντων εἰς διαφόρους ἐταιρείας ἢ ἰδιώτας καὶ δι' ἰστιοφόρων. Πλεῖστα ἐλληνικὰ καὶ ξένα ἀτμόπλοια θέτουσιν τὴν Ἑλλάδα εἰς ἐπικοινωνίαν μεθ' ὅλων τῶν λιμένων τοῦ κόσμου.

Ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία τῆς Παλαιᾶς Ἑλλάδος ἐνεργεῖται διὰ τῆς γραμμῆς τῶν σιδηροδρόμων Πελοποννήσου καὶ τῆς τῶν Ἑλληνικῶν σιδηροδρόμων. Τῆς Νέας καὶ Νεωτάτης Ἑλλάδος ἡ σιδηροδρομικὴ συγκοινωνία ἐκτελεῖται διὰ τῆς σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Πειραιῶς - Θεσσαλονίκης - Σερραῶν - Δράμας - Δεδεαγάτς, ἣτις φθάνει μέχρι Κων)πόλεως. Ἐπίσης διὰ τῆς αὐτῆς γραμμῆς Πειραιῶς, Θεσσαλονίκης, Βελιγραδίου κλπ. ἐκτελεῖται ἢ μετὰ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Ἡ συγκοινωνία τῶν Ἀθηνῶν μετὰ τῶν περιχώρων ἐνεργεῖται διὰ τροχιοδρόμων, διὰ τοῦ ἠλεκτρικοῦ σιδηροδρόμου, τοῦ σιδηροδρόμου Ἀιτικῆς καὶ δι' αὐτοκινήτων.

Τὴν ἐγγώριον καὶ ἐξωτερικὴν συγκοινωνίαν συμπληροῦ ἐπίσης σύμπλεγμα τηλεγράφων διὰ σύρματος, τηλεφώνων καὶ πλεῖστα ταχυδρομικὰ γραφεῖα.

Ἐκπαιδεύσεις. Ἡ ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι ἐδρίσκεται εἰς μεγάλην ἀνάπτυξιν, ἰδίως δὲ κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἔλαβεν ἀρκετὴν

Ψιλάδοσιν. Ἡ ἑλληνικὴ ἐκπαίδευσις παρέχεται δωρεάν, διαιρεῖται δὲ εἰς κατωτέραν ἢ στοιχειώδη, μέσην καὶ ἀνωτάτην. Διὰ τὴν κατωτέραν ἐκπαίδευσιν, ἣτις εἶνε ὑποχρεωτικὴ, ὑπάρχουν πολλὰ δημοτικὰ σχολεῖα, ἀρρένων καὶ θηλέων. Διὰ τὴν μέσην ὑπάρχουν πολλὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα, γυμνάσια, δύο πρακτικὰ λύκεια, ἐμπορικὰ καὶ σχολαὶ καὶ ἄλλα λύκεια. Διὰ δὲ τὴν ἀνωτάτην ἐκπαίδευσιν ὑπάρχει τὸ Ἐθνικὸν καὶ τὸ Καποδιστριακὸν Πανεπιστήμιον. Ἐκ τῶς αὐτῶν ἡ Ἑλλάς ἔχει καὶ ἄλλα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα, ἧτοι τὸ Πολυτεχνεῖον, τὴν Ριζάρειον ἐκκλησιαστικὴν σχολὴν, πολλὰ Διδασκαλεῖα ἀρρένων καὶ θηλέων, ἄλλας ἱερατικὰς σχολὰς, ναυτικὰς σχολὰς (τὴν τῶν ναυτικῶν δοκίμων καὶ τὴν ἐμπορικὴν ναυτικὴν σχολὴν ἐν Πειραιεῖ) τὴν στρατιωτικὴν σχολὴν τῶν Εὐελεπίδων καὶ διαφόρους γεωργικὰς σχολὰς καὶ γεωργικοὺς σταθμοὺς.

Θρησκεία.—**Ἐκκλησία.** Ἐπίσημος καὶ ἐπικρατοῦσα θρησκεία ἐν τῇ κράτει εἶνε ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἑλληνικὸν Σύνταγμα καὶ πᾶτα ἄλλη θρησκεία εἶνε ἀνεκτὴ ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος εἶνε αὐτοκέφαλος, δηλαδὴ ἔχει ἰδίαν διοίκησιν, ἀλλὰ δογματικῶς εἶνε ἀναποσπάστως ἠνωμένη μετὰ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Μεγάλῃς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας ἀναγνωρίζουσα ὡς κεφαλὴν τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον.

Ἡ διοίκησις τῆς ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ἐνεργεῖται ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου καὶ τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐκκλησιαστικῶν. Ἡ Ἱερὰ Σύνοδος ἀπαρτίζεται ἐκ ἑ ἄρχιερέων ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Μητροπολίτου Ἀθηνῶν. Τὰ μέλη τῆς Συνόδου, πλὴν τοῦ Προέδρου, ἐκλέγονται ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως ἐκ τοῦ ὅλου ἀριθμοῦ τῶν ἐν τῇ κράτει ἀρχιερέων.

Ἐν Ἑλλάδι ὑπάρχουν καὶ τινες Ἑλληνες τοῦ δυτικοῦ δόγματος (ἰδίως ἐν τῇ Παλαιᾷ Ἑλλάδι) ἐτι δὲ καὶ Μωαμεθανοὶ καὶ Ἰουδαῖοι (εἰς τὰς νέας ἑλληνικὰς χώρας). Ἡ Παλαιὰ Ἑλλάς διαιρεῖται εἰς 32 ἐπισκοπὰς (καταργηθεισῶν τῶν ἀρχιεπισκοπῶν), ἡ δὲ Νέα Ἑλλάς εἰς 42 ἐπισκοπὰς καὶ μητροπόλεις, καὶ ἡ Νεωτάτη Ἑλλάς εἰς 15 περίπου ἐπισκοπὰς.

Πολίτευμα.—**Διοίκησις.** Τὸ πολίτευμα τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τοῦ 1843 εἶνε βασιλευμένη δημοκρατία. Βασιλεὺς τῶν Ἑλλήνων εἶνε σήμερον Γεώργιος ὁ Β'. Ἡ Ἑλλάς ἔχει ἐν νομοθετικῶν σῶμα, τὴν Βουλὴν ἀποτελουμένην ἐκ 314 βουλευτῶν, ἣτις ψηφίζει τοὺς νόμους, τοὺς ὁποίους κατόπιν κυροῖ ὁ βασιλεὺς. Ἡ κυβέρνησις

της χώρας ἀποτελείται ἐκ δέκα τεσσάρων ὑπουργῶν, ὅσα εἶνε καὶ τὰ ὑπουργεῖα. Οἱ ὑπουργοὶ συγκροτοῦν τὸ ὑπουργικὸν Συμβούλιον, οὗτινος προΐσταται εἷς, ὅστις λέγεται *Πρωθυπουργὸς ἢ Πρόεδρος τοῦ ὑπουργικοῦ συμβουλίου*.

Τὰ ὑπουργεῖα τοῦ κράτους εἶνε τὰ ἑξῆς :

1) Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαιδεύσεως 2) Τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν 3) Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Δικαιοσύνης, 4) τῶν Ἐσωτερικῶν 5) τῶν Οἰκονομικῶν 6) τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, 7) τῆς Συγκοινωνίας, 8) τῶν Στρατιωτικῶν, 9) τῶν Ναυτικῶν 10) Τὸ ὑπουργεῖον τῆς Γεωργίας 11) τοῦ Ἐπισιτισμοῦ, 12) τῆς Περιθάλψεως καὶ Δημοσίας Ὑγείας, 13) τοῦ Δημοσίου Θησαυροῦ καὶ 14) τῶν Τ.Τ.Τ. (τῶν Ταχυδρομείων, Τηλεγράφων καὶ Τηλεφώνων).

Ἴνα διοικῆται καλῶς καὶ ἀπροσκόπτως ἡ Ἑλλάς διαιρεῖται εἰς 30 νομοὺς (16 ἐν τῇ Παλαιᾷ Ἑλλάδι καὶ 14 ἐν τῇ Νέᾳ), ἐκάστου τῶν ὁποίων προΐσταται εἷς νομάρχης. Ἐκαστος νομὸς περιλαμβάνει μίαν ἢ περισσοτέρας ἐπαρχίας, ἐκάστη δὲ ἐπαρχία ὑποδιαιρεῖται εἰς δήμους ἢ κοινότητες, ἐκ τῶν ὁποίων εἰ μὲν δήμοι διοικοῦνται ὑπὸ δημάρχου καὶ δημοτικοῦ συμβουλίου, οἱ δὲ κοινότητες ὑπὸ κοινοτικοῦ συμβουλίου. ὑπάρχουν ἔμως καὶ τινες διοικήσεις, τῶν ὁποίων προΐστανται ἀνὰ εἷς πολιτικὸς διοικητὴς μὲ ἐδρῶντα καθήκοντα νομάρχου.

Ἡ ὀρυκτὸς πλοῦτος τῆς Ἑλλάδος. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος ἐγκλείει διάφορα ὀρυκτὰ ἢ μέταλλα. Τὰ μέρη εἰς τὰ ὁποῖα ἐξάγονται τὰ μέταλλα λέγονται μεταλλεῖα. Τὰ σπουδαιότερα μεταλλεῖα εὗρισκονται ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν Παλαιὰν Ἑλλάδα. Ἐ Λαυρεῖῳ ἐξάγονται ἄργυρος, μόλυθος, ψευδάργυρος καὶ σίδηρος, ἐν Δίμνῃ (τῆς Εὐβοίας) ἐξάγεται λευκὸ λίθος, ἐν Γραμματικῷ πλησίον τοῦ Μαραθῶνος, ἐξάγεται σίδηρος, ἐν Νάξῳ, σμόρις ¹, ἐν Μήλῳ, θειὸν καὶ μυλόπετραι, ἐν Κύμῃ. Ἀλιβερίῳ καὶ Ὁρωπῷ ὑπάρχουν παχέα στρώματα λιγνιτῶν (ὀρυκτῶν λιθαιθράνων), ἐν Ἀλυσεῷ καὶ Ὀλύμπῳ ὑπάρχουν μεταλλεῖα χρωμίου. Εἰς τινὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος ἐξάγεται χαλκός, σίδηρος καὶ μαγγάνιον. Τέλος ἐν τῇ Πεντέλῃ, Τήνῳ, Πόρῳ, Σκύρῳ, Τεγείᾳ καὶ Λακωνίᾳ ὑπάρχουν λατομεῖα μαρμάρων.

(1) Ἡ σμόρις εἶνε σκληρὸς λίθος, διὰ τῆς κόψεως τοῦ ἐπείου σιλιδῶνους τῶν χάλυβι καὶ τὰ ὄπλα.

Δικαιοσύνη. Διὰ τὴν ἀπονομὴν τοῦ δικαιοσύνης ὑπάρχουν ἐν Ἑλλάδι διάφορα δικαστήρια ἢτοι Εἰρηνοδικεῖα, Παισιματοδικεῖα, Πρωτοδικεῖα, Ἐφετεῖα καὶ ὁ Ἄρειος Πάγος: τὸ ἀνώτατον δικαστήριον τοῦ κράτους. Ἐκτὸς αὐτῶν ὑπάρχουν καὶ τὰ δικαστήρια τῶν ἐνόρκων, αἵτινα δικάζουν τὰ κακούργηματα. Διὰ τοὺς στρατιωτικοὺς ὑπάρχουν τὰ στρατοδικεῖα καὶ τὸ ἀναθεωρητικὸν δικαστήριον διὰ δὲ τοὺς ναυτικοὺς τὰ ναυτοδικεῖα.

Πολεμικαὶ Δυνάμεις. Ἡ δύναμις τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἶνε ἐν καιρῷ εἰρήνης 105000 ἀνδρῶν καὶ ἐν καιρῷ πολέμου 600000. Ὁ στόλος ἀποτελεῖται ἐκ 50 πολεμικῶν πλοίων, ἐκ τῶν ὁποίων 33 εἶνε θωρηκτὰ (Ἰδρα, Σπέτσαι, Ψαρά, ὁ ἐνδοξος Ἀβέρωφ, Λήμνος καὶ Κιλκίς). Ὁ κατὰ θάλασσαν στρατὸς σύγκειται ἐκ 4200 ἀνδρῶν.

Αἱ ἀλύτρωτοι ἑλληνικαὶ χῶραι καὶ ἡ καθ' ὅλου διασπορὰ τῶν Ἑλλήνων.

Τὸ ἑλληνικὸν στοιχεῖον εἶνε ἐξηπλωμένον εἰς τὰς περισσοτέρας χῶρας τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου, εἰς τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας καὶ τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου πελάγους. Κατὰ τοὺς τελευταίους ἐνδόξους πολέμους, ἀπέκτησαν τὴν ἐλευθερίαν τινὲς ἢ **Βόρειος Θεσσαλία**, τὸ πλεῖστον μέρος τῆς **Μακεδονίας**, μέγα μέρος τῆς **Ἠπείρου**, ἡ ἡρωϊκὴ μεγαλόνησος **Κρήτη**, αἱ πλεῖσται τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, καὶ ἡ **δυτικὴ Θράκη**.

Ἄτυχῶς ὑπάρχουν καὶ ἄλλαι ἑλληνικαὶ χῶραι, αἵτινες δὲν ἠλευθερώθησαν ἀκόμη, αἱ κάτοικοι τῶν ὁποίων παντοιοτρόπως πιέζονται, καταδιώκονται καὶ ὀφίστανται τὰ κἀνδεῖνα ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἐχθρῶν τῆς φυλῆς μας. Πολλοὶ ἐκ τῶν κατοίκων τῶν χωρῶν τούτων κατέφυγον ὡς πρόσφυγες εἰς τὴν ἐλευθερὰν Ἑλλάδα, ἡ ὅποια ἐφρόντισε καὶ φροντίζει μὲ μητρικὴν στοργὴν περὶ τῆς περιθάλψεως καὶ συντηρήσεως αὐτῶν. Αἱ ἀλύτρωτοι ἑλληνικαὶ χῶραι εἶνε μέγα μέρος τῆς Θράκης μετὰ τῆς ἑλληνικωτάτης Κωνσταντινουπόλεως, αἱ ἑλληνικαὶ πόλεις τοῦ **Πόντου** καὶ **τμήμα** τῆς **βορείου Ἠπείρου**.

Ἐπίσης καὶ ὅλη ἡ **Μικρὰ Ἀσία**, ἣτις ἐπὶ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων εἶνε χώρα καθαρῶς ἑλληνικὴ, διατελεῖ καὶ σήμερον ὑπὸ τὸν ζυγὸν τῶν Τούρκων.

Ἀπὸ τὰς ἀλυτρώτους ἑλληνικὰς χῶρας εἶνε καὶ αἱ ὑπὸ τῶν Ἰταλῶν κατεχομέναι **Δωδεκάνησοι** καὶ ἡ νήσος **Κύπρος**, ἣτις κατέχεται ὑπὸ τῆς **Μεγάλης Βρετανίας**.

Οἱ Ἕλληνες ἐκ φύσεως ἐπιχειρηματῆται καὶ ἀποδημικοὶ ἐξηπλώθησαν εἰς ὅλας τὰς ἡπείρους, συνέπνευσαν ἀποικίας καὶ ἐπεδόθησαν εἰς διαφόρους ἐπιχειρήσεις, ἰδίως εἰς τὸ ἐμπόριον, εἰς τὸ ὁποῖον καὶ ἠθδοκίμησαν. Πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ἔχουν ἐγκατασταθῆ εἰς τὴν **Αἴγυπτον**, **Ρουμανίαν**, **Ρωσίαν**, **Νότιον Ἀφρικὴν**, **Αὐστραλίαν** καὶ ἰδίως εἰς τὴν **Ἀμερικὴν**, ὅπου ἐπέδειξαν μεγάλην πρόσοδον. Πάντες

οί ἐν ἀποδημίᾳ εὐρισκόμενοι Ἕλληνες διατηροῦν ζωνρὸν τὸ ἐθνικόν των αἰσθημα καὶ τὴν ἀφοσίωσιν των πρὸς τὴν Πατρίδα.

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ.

Ἡ μεγάλη ἰδέα τοῦ γένους.

Τὰ σπουδαιότερα κέντρα τοῦ Ἑλληνισμοῦ εἰς τὰς ξένας χώρας εἶνε ἡ *Κωνσταντινούπολις*, ἡ *Ἀλεξάνδρεια*, τὸ *Κάϊρον*, ἡ *Ὀδησός*, αἱ *παραδουνάβειαι ρουμανικαὶ πόλεις*, ἡ *Νέα Ὑόρκη*, τὸ *Σικάγον*, ἡ *Βοστώνη* καὶ ἄλλαι πόλεις τῆς Ἀμερικῆς, ἐν δὲ τῇ δυτικῇ Εὐρώπῃ ἡ *Μασσαλία*, ἡ *Τεργέστη*, τὸ *Λονδίνον*, τὸ *Ἀμβούργον* κλπ.

Ἡ ἐλευθέρᾳ Ἑλλάδι μετὰ τὰ λαμπρὰ κατορθώματα τῶν τελευταίων ἐνδόξων πολέμων ἀποβλέπει μετὰ θάρρους καὶ ἐλπίδος εἰς τὴν πραγμάτωσιν τῆς μεγάλης ἰδέας τοῦ γένους, εἰς τὴν ἀποκατάστασιν τῆς Μεγάλῃς Ἑλλάδος καὶ τὴν ἀνασύστασιν τῆς ἑλληνικῆς αὐτοκρατορίας μὲ πρωτεύουσαν τὴν *Κωνσταντινούπολιν*, τὴν πόλιν ἐκείνην, εἰς τὴν ὅποίαν συγκεντροῦνται σήμερον οἱ παλμοὶ πάσης ἑλληνικῆς καρδίας καὶ οἱ πόθοι καὶ τὰ ὄνειρα τοῦ ἐλευθέρου καὶ ἀλυτρώτου ἔθνους μας.

Γ'. Ο ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Οἱ κάτοικοι τῆς γῆς. Οἱ ἄνθρωποι εἶνε τὰ τελειότερα τῶν ἐπὶ τῆς γῆς πλασμάτων, διαφέρουν δὲ τῶν ἄλλων ζῴων ὄχι μόνον κατὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ σώματος, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπροικίσθησαν ὑπὸ τοῦ Δημιουργοῦ διὰ τοῦ λογικοῦ, τὸ ὅποσον ὠδήγησεν αὐτοὺς εἰς τὴν σύστασιν τῶν κοινωνιῶν, εἰς τὴν ἔδωκεν τῶν πολιτειῶν καὶ τὴν ἀρμονικὴν συμβίωσιν καὶ τέλος εἰς τὴν ἀνακάλυψιν καὶ τὴν πρόοδον τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἐπιστημῶν. Οἱ ἄνθρωποι ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ λογικοῦ ἐπλασαν τὰς διαφόρους γλώσσας, διὰ τῶν ὁποίων συνεννοοῦνται μετὰξὺ των.

Πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς ἄνθρωποι ἀνέρχονται εἰς 1700000000 κατοίκων περίπου, ἔχουν δὲ κατανεμηθῆ εἰς τὰς διαφόρους ἡπείρους ὡς ἑξῆς:

Ἀσία	900	ἑκατομμύρια
Εὐρώπη	460	»
Ἀφρικῆ	140	»
Αἱ δύο Ἀμερικαὶ	220	»
Ὠκεανία	48	»

Ἐκ τοῦ ἀνωτέρω πίνακος βλέπει τις ὅτι ἡ Εὐρώπη 4 1/2 φορές μικροτέρα τῆς Ἀμερικῆς ἔχει πληθυσμὸν 2 φορές περίπου μεγαλύτερον.

Αἱ φυλαὲ τῶν ἀνθρώπων. Πάντες οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶνε ἐντελῶς ὅμοιοι, ἀλλὰ διαφέρουν ἀπ' ἀλλήλων κατὰ τὸ χρῶμα

τοῦ δέρματος, τὴν κατασκευὴν τοῦ κρανίου καὶ τὸ εἶδος τῆς κόμης. Ἔνεκα τῶν διαφορῶν τούτων οἱ ἄνθρωποι διαιροῦνται εἰς πέντε φυλάς, ὡς ἔξῃς:

1) Ἡ *Καυκασία ἢ λευκὴ φυλὴ* (800 περίπου ἑκατομ.) ἔχουσα χρῶμα λευκὸν ἢ σιτόχρουν, κεφαλὴν κανονικὴν, προσωποῦν ὄρειδές καὶ τρίχας μακρὰς καὶ εὐθείας (μελαίνας ἢ ξανθὰς). Ἡ φυλὴ αὕτη κατοικεῖ ἐν Εὐρώπῃ, ἐν τῇ Β. Ἀφρικῇ, ἐν τῇ Δ. Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ Ἀμερικῇ.

2) Ἡ *Αἰθιοπικὴ ἢ Νιγηρικὴ ἢ μαύρη φυλὴ* (110 ἑκατομ.) ἣτις ἔχει δερμα μέλαν, τρίχωμα εὐλον, γένειον μέλαν καὶ ἀραιόν, ρίνα πεπλατυσμένην, χεῖλη μεγάλα καὶ προτεταμένα καὶ σιαγόνα μᾶλλον ὀξεῖαν. Οἱ Αἰθίοπες ἢ Νιγηῖται κατοικοῦν εἰς ἕλλην σχεδὸν τὴν Ἀφρικὴν (πλὴν τῆς βορείου), τὴν Αὐστραλίαν, μέρος τῆς Πολυνησίας, ἀπαντῶνται δὲ καὶ ἐν Ἀμερικῇ καὶ τῇ νοτίῃ Ἀσίᾳ.

3) Ἡ *Μογγολικὴ ἢ κιτρινὴ φυλὴ* (550 ἑκατομ.), ἣ ὅποια κατοικεῖ εἰς ὀλόκληρον σχεδὸν τὴν Ἀσίαν (ἰδίως ἐν Κίνᾳ καὶ Ἰαπωνίᾳ), μέρος τῆς Ὠκεανίας καὶ τῆς Μαδαγασκάρης. Οἱ Μογγόλοι ἔχουν χρῶμα μελανόχρουν ἢ κίτρινον, ὀφθαλμοὺς λοξοὺς καὶ στενοὺς, τρίχωμα μέλαν καὶ σκληρὸν καὶ μῆλα τῶν παρειῶν προέχοντα.

4) Ἡ *Μαλοϊκὴ φυλὴ* (50 ἑκατομ.), ἣτις εἶνε κράμα αἰθιοπικῆς καὶ κιτρινῆς καὶ κατοικεῖ εἰς τὴν νότιον Ἀσίαν, εἰς τὰς νήσους τοῦ Ἰνδικοῦ καὶ Εἰρητικοῦ Ὠκεανοῦ, εἰς τὴν Μαδαγασκάρην καὶ τὴν Αὐστραλίαν. Οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν φυλὴν ταύτην ἔχουν τὸ πρόσωπον μελανίζον, ρίνα πλατεῖαν, στόμα εὐρὺ, τρίχωμα δὲ κατὰ τὸ πλεῖστον εὐλον (κατσαρόν).

5) Ἡ *Ἀμερικανικὴ φυλὴ* (8 ἑκατομ.) εἰς τὴν ὅποian ἀνήκουν οἱ ἀυτόχθονες τῆς Ἀμερικῆς, οἱ καλούμενοι σήμερον Ἰνδοὶ ἢ Ἰνδιάνοι. Οὗτοι ἔχουν δερμα χαλκόχρουν, μέτωπον στενόν, ὅστα τοῦ προσώπου προέχοντα καὶ ρίνα ἀτεσειθῆ.

Ἐξ ὧν τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν σπουδαιότερα εἶνε ἡ *Καυκασία*, ὅχι μόνον διὰ τὴν ὠραιότητα αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ διότι εἰς ταύτην ἀνήκουν οἱ μᾶλλον πεπολιτισμένοι λαοὶ καὶ οἱ μᾶλλον εὐφρεῖς.

Αἱ γλώσσαι. — **Αἱ θρησκείαι.** Οἱ ἄνθρωποι, ὡς εἶπομεν ἀνωτέρω, ἐδημιούργησαν διάφορα γλωσσικὰ συστήματα, ἵνα συνεννοῶνται πρὸς ἀλλήλους. Ἐκαστος λαὸς ἔχει συνήθως καὶ ἰδίαν γλῶσσαν. Ἐν τούτοις οἱ κούρια γλῶσαι, οἱ ὅποιοι ἐμιλοῦνται σήμερον, ὑπολογίζονται εἰς 800, ὑπάρχουν ἕως καὶ παραφθοραὶ αὐτῶν. Κατὰ τὴν θρησκείαν οἱ ἄνθρωποι διαιροῦνται εἰς δύο μεγάλας τάξεις, εἰς *μονοθεῖστὰς* καὶ *πολυθεῖστὰς*. *Μονοθεῖσταί* λέγονται ἔσοι λατρεύον τὸν ἕνα καὶ μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ τοιοῦτοι εἶνε οἱ χριστιανοὶ (400 ἑκατομ.), οἱ Ἰουδαῖοι (6 1/2 ἑκατομ.) καὶ οἱ μωαμεθανοὶ (80 ἑκατομ.), *πολυθεῖσταί* δὲ ἔσοι λατρεύουν πολλοὺς θεοὺς καὶ τοιοῦτοι εἶνε οἱ *φειτικῆς* (235 ἑκατομ.), οἱ *βραχμανισταί* (150 ἑκατομ.) καὶ οἱ *βουδδισταί* (500 ἑκατομ.).

Ἡ τελειοτάτη τῶν θρησκειῶν εἶνε ὁ χριστιανισμός, τὸν ὅποιον παραδέχονται πάντα τὰ πεπολιτισμένα ἔθνη. Ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἦτο κατ' ἀρχὰς μία, κατόπιν ὁμως ἀπεχωρίσθησαν αὐτῆς οἱ καθολικοὶ (ἐκ τῶν ὁποίων 200 ἑκατομ. ἀναγνωρίζουν τὴν ἐξουσίαν τοῦ Πάπα) καὶ ἀπὸ τούτων εἰ διαμαρτυρούμενοι (120 ἑκατομ.).

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες πρεσβεύομεν τὴν ἀρχαίαν ὀρθόδοξον ἀνατολικὴν τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίαν, ἣτις ἀριθμεῖ 80 περίπου ἑκατομμύρια ὁπαδῶν (Ἑλλάς, Βουλγαρία, Σερβία, Ρωσία κλπ.).

τὰ πολιτεύματα. *Πολίτευμα* καλεῖται ὁ τρόπος, κατὰ τὸν ὅποιον κυβερνᾶται ἓν κράτος (1). Τὰ πολιτεύματα εἶνε πολλῶν εἰδῶν, ὑπάγονται ὁμως εἰς τρεῖς κατηγορίας :

α') *Μοναρχία ἀπόλυτος* λέγεται τὸ πολίτευμα, καθ' ὃ ἡ νομοθετικὴ καὶ ἡ ἐκτελεστικὴ ἐξουσία εὐρίσκεται εἰς χεῖρας ἑνὸς καὶ μόνου προσώπου, τοῦ Μονάρχου.

β') *Μοναρχία συνταγματικὴ* εἶνε τὸ πολίτευμα ἐκεῖνο, καθ' ὃ ὁ Μονάρχης (βασιλεὺς) ἄρχει συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους, οἵτινες ψηφίζονται ὑπὸ τῶν νομοθετικῶν σωμάτων (Βουλὴ, Γερουσία) καὶ ἐπικυροῦνται ὑπ' αὐτοῦ. Κατὰ τὸ πολίτευμα τοῦτο ἡ ἐξουσία τοῦ Μονάρχου περιορίζεται ἐντὸς τῶν ὁρίων τοῦ συνταγματικοῦ χάρτου καὶ ἐπιβλέπεται ὑπὸ τῶν βουλῶν. Πρότυπον τοιοῦτου πολιτεύματος εἶνε τὸ Ἀγγλικόν.

γ') *Δημοκρατία* καλεῖται τὸ πολίτευμα, κατὰ τὸ ὅποιον ὁ λαὸς ἐκλέγει τὴν ἀνώτατον αὐτοῦ ἄρχοντα (πρόεδρον), ὅστις τὸν κυβερνᾷ ἐπὶ ὀρισμένην χρονικὴν περίοδον. Ἐν τῇ δημοκρατίᾳ τὸ ἔθνος (2) κυβερνᾶται μόνον του διὰ τῆς ἐκλογῆς τῶν νομοθετικῶν σωμάτων (Βουλῆς, Γερουσίας) τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν δικαστηρίων. Τοιαύτη εἶνε ἡ Γαλλικὴ δημοκρατία.

Ὅταν πολλὰ κράτη ἢ πολιτεῖαι ἐνεῦνται μετ' ἀλλήλων ὑποκοινὴν κυβέρνησιν (μοναρχικὴν ἢ δημοκρατικὴν) ἀποτελοῦν ὁμοσπονδίαν ἢ συμπολιτείαν. Μοναρχικὴν ὁμοσπονδίαν ἀπετέλουν πρὸ τοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου τὰ διάφορα κράτη τῆς Γερμανίας. Αἱ Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι, τὸ Μεξικόν, ἡ Ἑλβετία ἀποτελοῦν δημοκρατικὴν ὁμοσπονδίαν.

1) Κράτος λέγεται ἡ χώρα, ἣτις ἔχει ὀρισμένα ὅρια καὶ κατοικεῖται ὑπὸ ἑνὸς ἢ πολλῶν ἔθνων καὶ τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι ἀναγνωρίζουν μίαν καὶ τὴν αὐτὴν κυβέρνησιν. Οἱ κάτοικοι τοῦ κράτους ὀνομαζοῦνται λαός.

2) Ἔθνος καλεῖται τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἔχουν τὴν αὐτὴν γλῶσσαν, τὴν αὐτὴν καταγωγὴν καὶ τὴν αὐτὴν συνήθως θρησκείαν.

ΤΑ ΜΕΓΑΛΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ἡ ἕκτασις καὶ ὁ πληθυσμὸς αὐτῶν.

ΕΥΡΩΠΗ

	ἕκτασ.	3,500,000	τετ. χλμ.	πληθ.	80,000,000	κάτ.
Ῥωσία	»	500,000	» »	»	60,000,000	»
Γερμανία	»	556,000	» »	»	40,000,000	»
Γαλλία	»	504,552	» »	»	20,000,000	»
Ἰσπανία	»	314,539	» »	»	48,000,000	»
Μεγάλη Βρετανία	»	292,682	» »	»	39,000,000	»
Ἰταλία						

ΑΣΙΑ

Ἀσιατικὴ Τουρκία	»	1,766,600	» »	»	17,000,000	»
Περσία	»	1,650,000	» »	»	9,000,000	»
Ἀφγανιστάν	»	158,000	» »	»	5,000,000	»
Σιθηρία (Ῥωσικὴ)	»	12,524,000	» »	»	9,720,000	»
Ἀραβία	»	5,156,000	» »	»	3,340,000	»
Κίνα	»	11,000,000	» »	»	370,000,000	»
Ἰαπωνία	»	452,000	» »	»	80,000,000	»

ΑΦΡΙΚΗ

Ἀλγερία	»	890,000	» »	»	5,320,000	»
Τριπολίτις	»	892,000	» »	»	700,000	»
Αἴγυπτος	»	994,000	» »	»	13,000,000	»
Νουβία καὶ Σουδάν	»	1,900,000	» »	»	11,000,000	»
Ἀδυσσηνία	»	540,000	» »	»	8,000,000	»
Σαχάρα	»	6,000,000	» »	»	2,500,000	»
Κόγγον	»	2,380,000	» »	»	15,000,000	»

ΑΜΕΡΙΚΗ

Βρετανικὴ Ἀμερική	»	9,700,000	» »	»	10,730,000	«
Ἐπικράτεια Καναδᾶ	»	9,659,000	» »	»	9,982,000	»
Ἠνωμέναι Πολιτεῖαι	«	9,500,000	» »	»	105,000,000	»
Μεξικόν	»	1,987,000	» »	»	16,000,000	»
Κολομβία	»	1,181,000	» »	»	5,500,000	»
Βενζουέλα	»	942,000	» »	»	2,800,000	»
Περὺ ἢ Περουδία	»	1,769,000	» »	»	7,000,000	»
Βολιβία	»	1,470,000	» »	»	2,900,000	»
Χιλὴ	»	755,000	» »	»	4,000,000	»
Ἀργεντινή	2	2,804,000	» »	»	8,500,000	»
Βραζιλία	»	8,850,000	» »	»	30,000,000	»

Αἱ μεγαλύτεραι πόλεις τοῦ κόσμου

Πόλεις ἔχουσαι πληθυσμὸν ἄνω τῶν 500,000 κατοίκων εἶνε αἱ ἑξῆς :

Ἐν Εὐρώπῃ. Ἀγγλία — Λονδίνον 5,600,000. Βιρμιγγάμη 555,000. Μάντσεστερ 800 χιλ. Λίδερπουλ 750 χιλ. Γλασκώδη 785 χιλ.

Γαλλία — Παρίσι 2,800,000. Μασσαλία 550,000.

Ἰσπανία — Μαδρίτη 600,000. Βαρκελώνη 590,000.

Βέλγιον. — Βρυξέλλαι 570,000.

Ἰλλανδία. — Ἀμστελέρδαμ 580,000.

Γερμανία. — Βερολίνον 3,100,000. Δρέσδη 552,000. Αειψία 626,000. Μόναχον 608,000. Ἀμβούργον 932,000.

Ἀυστρία. — Βιέννη 2,000,000. Οὐγγαρία Βουδαπέστη 800 χιλ.

Ἰταλία. — Ρώμη 540,000. Νεάπολις 725,000. Μιλάνον 600 χιλ.

Ρωσσία. — Πετρούπολις 1,910,000. Μόσχα 1,482,000. Βαρσοβία 856,000.

Τουρκία. — Κωνσταντινούπολις 1,120,000.

Ἐν Ἀσίᾳ. Ἀγγλικὴν Ἰνδοστάν. — Καλκούτα 900,000. Βαμβδάη 980,000. Μαδράς 520,000. Χαϊδραβάδη 500,000.

Ἰνδοκίνα. — Βαγκόκη 600,000.

Κίνα. — Πεκίνον 805,000 Τιάν Τσιν 800,000. Ναγκίνον 500 χιλ., Σαγκάη 650,000. Χάν Τσέου 820,000. Κανιὼν 900,000. Φου Τσέου 700,000.

Ἰαπωνία. — Τόκιον 2,200,000. Ὄσάκα 900,000.

Ἐν Ἀφρικῇ. Αἴγυπτος. — Κάιρον 655,000.

Ἐν Ἀμερικῇ. Ἠνωμένοι Πολιτεῖαι — Νέα Ὑόρκη 5,000,000. Βαλτιμόρη 560,000 Σικάγον 2,158,000. Ἅγιος Λουδοβίκος 687,000

Ἀργεντίνη. — Βουένος Ἄϊρες 1,385,000.

Βραζιλία. — Ριον Ἰανέιρον 860,000.

Ἐν Αὐστραλίᾳ. Μελβούρνη 590,000 Σίδνεϋ 635,000.

Αἱ Μεγάλαι Ὀδοὶ Συγκοινωνίας

1) Ὀδοὶ συγκοινωνίας κατὰ ξηράν.

Ἐν Εὐρώπῃ. Διεθνεῖς σιδηροδρομικαὶ γραμμαί. 1) Ἐκ Λισσαβῶνος εἰς Μαδρίτην, Παρισίους, Βρυξέλλας, Βερολίνον καὶ Πετρούπολιν. 2) Ἐκ Λονδίνου εἰς Καλαί (μελετᾶται ἢ κατασκευὴ ὑποβρυχίου γραμμῆς), Παρισίους, Βρινδῆσιον 3) Ἐκ Λονδίνου εἰς Βιέννην, Θεσσαλονίκην, Κωνσταντινούπολιν. 4) Ἐκ Πειραιῶς εἰς Βιέννην καὶ λοιπὴν Εὐρώπην (ἔρτι περατωθεῖσα). Πλάγαι γραμμαί εἶνε πολλαί, ἐξ ὧν αἱ κυριώτεραι Λυῶνος Μασσαλίας, Ἀμβέρσης, Ἁγίου Γουθάρδου Γενεύης.

Ἐν Ἀσίᾳ. 1) Ὁ ὑπερκάσπιος σιδηρόδρομος ἐκ τῆς Κασπίας εἰς τὸ Ἀφγανιστάν. 2) Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐξ Ὀρεμβούργου εἰς Τασκένδην συνδέουσα κατ' εὐθείαν τὴν ρωσικὴν διακλάδω-

σιν με την υπερκάσκιον. 3) *Ο υπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος ἀπὸ Μόσχας εἰς Ἰγκούτσκιην καὶ εἰς Βλαδιβοστόκ, με διακλαδώσεις εἰς Μοῦκδεν, Λιάο Γιάγκ, καταλήγων εἰς Πόρτ-Ἀρθούρ καὶ Δανλύ. 4) *Ἐκ Πεκίνου εἰς Χάν Κέου, 5) *Ἀπὸ Βορδάης εἰς Καλκούταν. 6) *Ἀπὸ Σμύρνης εἰς Ἀλεξανδρέτταν μέχρι Χαλεπίου, Βαγδάτης, Βασόρας.

Ἐ Ἀφρικῇ. 1) *Ἐξ Ἀλγερίου εἰς Τύνιδα. 2) *Ἐξ Ἀλγερίου μέχρι τῆς λίμνης Τσάδας καὶ τοῦ ποταμοῦ Νίγηρος. 3) *Ἐξ Ἀλεξανδρείας εἰς Νότιον Ἀφρικὴν (μὴ περατωθεῖσα εἰσέτι).

Ἐν Ἀμερικῇ. Εἰς τὴν Βόρειον Ἀμερικὴν. 1) Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐκ Νέας Ἰόρκης εἰς Σικάγον, Ἅγιον Πούλον, Βισμάρκην καὶ Ἅγιον Φραγκίσκον. 2) *Ἐκ Σικάγου εἰς Ὀμάχην καὶ Ἅγιον Φραγκίσκον. 3) *Ἐκ Νέας Ἀδρηλίας εἰς Λις Ἀντζελες. 4) *Ἐκ Χάλιφαξ εἰς Βαγκουβέρην. Ἰπάρχουν καὶ πλεῖσται πλάγια γραμμαί.

Εἰς τὴν κεντρικὴν Ἀμερικὴν ἢ κυριωτέρα σιδηροδρομικὴ γραμμὴ εἶνε ἡ τοῦ Παναμᾶ, ὑπάρχουν ὅμως καὶ πλεῖσται ἄλλαι διασχίζουσαι τὴν χώραν εἰς διαφόρους διευθύνσεις. Εἰς τὴν Νότιον Ἀμερικὴν ἢ κυριωτέρα γραμμὴ εἶνε ἡ ἀπὸ Βουένος-Ἄϊρες εἰς Βαλπαράϊζον.

2) Ὅδοι συγκοινωνίας κατὰ θάλασσαν.

Γραμμαί Ἀτλαντικοῦ ὠκεανοῦ. *Εὐρώπη—Ἀμερικῇ.*

1)	*Ἐκ Λίβερπούλ	εἰς	Χάλιφαξ.
2)	>	>	Κουεβέκη.
3)	>	>	Γουϊάναν.
4)	>	>	*Ἀντίλλας.
5)	>	>	Βαστώνην, Φιλαδέλφειαν, Ν. Ἀδρηλίαν.
6)	>	>	Ρίον Ἰανέτρον, Βουένος Ἄϊρες.
7)	>Σάουθαμπτων>		*Ἀντίλλας.
8)	>	>	εἰς Ρίον Ἰανέτρον, Βουένος Ἄϊρες.
9)	>	Χάβρης	> Νέαν Ἰόρκην.
10)	>	>	> Κολόνον.
11)	>	*Ἀμστελοδάμου	> Νέαν Ἰόρκην.
12)	>	*Ἀμβέρσης	> > >
13)	>	*Ἀμβούργου	> *Ἅγιον Θωμᾶν, Κολόνον.
14)	>	>	> Ρίον Ἰανέτρον, Βουένος Ἄϊρες.
15)	>	Βρέμης	> *Ἅγιον Θωμᾶν, Κολόνον.
16)	>	Μασσαλίας	> Ρίον Ἰανέτρον, Βουένος Ἄϊρες.
17)	>	Γενούης	> > > > >

Ευρώπη — Δυτική Ἀφρική.

1)	Ἐκ Χάρης	εἰς	Δεκάρ και Λαάγγον.
2)	» Μασσαλίας	»	Δεκάρ, Γουινέαν και Κόγγον.
3)	» Λίβερπουλ	»	Γουινέαν.
4)	» Ἀμβούργου	»	Γουινέαν, Κόγγον.
5)	» Λονδίνου	»	Ἀκρωτήριον.
6)	» Σέουθαμπτων	»	»

Ευρώπη — Ἀνατολική Ἀφρική.

1)	Ἐκ Μασσαλίας	εἰς	Ζνζιβάρην, Ταματάδην.
2)	» Λονδίνου	»	Ζνζιβάρην, Νατάλην.
	Γραμμαὶ Μεσογείου		θαλάσσης.
1)	» Μασσαλίας	εἰς	Ἀλγέριον, Πειραιᾶ, Κωνσταντινούπο-
λιν, Ὀδησσόν, Βατούμ.
1)	» Τεργέστης	εἰς	Βρινδήσιον, Πειραιᾶ, Κωνσταντινούπολιν
3)	» Βρινδήσιου	»	Ἀλεξάνδρειαν.
4)	» Γενούης	»	»
5)	» Πειραιῶς	»	»
6)	»	»	Ἀλγέριον.
7)	»	»	Βρινδήσιον.
8)	»	»	Μασσαλίαν.

Γραμμαὶ Ἰνδικοῦ ὠκεανοῦ.

Ευρώπη — Ἀσία.

1)	Ἐκ Λονδίνου	εἰς	Βομβάην.
2)	» Λίβερπουλ	»	Καλκούταν, Ραγκούνην.
3)	»	»	Κίναν, Ἰαπωνίαν.
4)	» Σέουθαμπτων	»	Καλκούταν.
5)	» Τεργέστης	»	Βομβάην.
6)	» Γενούης	»	Καλκούταν.
7)	» Μασσαλίας	»	Κεϋλάνην, Σιγκαπούρην, Χόγγ Κόγγ.
8)	» Ἀμβούργου	»	Κίναν, Ἰαπωνίαν.

Ευρώπη — Ἀυστραλία.

1)	Ἐκ Λονδίνου	εἰς	Ἀυστραλίαν, Νέαν—Ζηλανδίαν.
2)	» Σέουθαμπτων	»	Κολόμβον, Ἀυστραλίαν.
3)	» Ἀμβούργου	»	Ἀυστραλίαν.
4)	» Μασσαλίας	»	Κολόμβον, Ἀλδάνην, Σίδνεϋ, Νουμβάν.

Τ Ε Λ Ο Σ

[Faint, illegible handwritten signatures and scribbles]

Ολγα

